

**ALMAN DER SPIEGEL DERGİSİNİN RECEP TAYYİP ERDOĞAN
ALGISI**

TURAN DELİMEHMETOĞLU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

OCAK, 2016

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Turan

Soyadı : Delimehmetoğlu

Bölümü : Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Alman Der Spiegel Dergisinin Recep Tayyip Erdoğan Algısı

İngilizce Adı: German Magazine Der Spiegel's Perception of Recep Tayyip Erdoğan

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Turan DELİMEHMETOĞLU

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Turan DELİMEHMETOĞLU tarafından hazırlanan “Alman Der Spiegel Dergisinin Recep Tayyip Erdoğan Algısı” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. E. Altan ALPEREN

Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Başkan: Prof. Dr. E. Altan ALPEREN

Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Üye: Doç. Dr. Muhammed Koçak

Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Kılınç

Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Dicle Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 07 / 01 / 2016

Bu tezin Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Tahir ATICI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın, tez projesinin tamamlanmasında proje danışmanı Prof. Dr. Altan ALPEREN'e teşekkürlerimi sunarım.

Yine tez projesinin tamamlanmasında destek veren ve desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Muhammed KOÇAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Turan DELİMEHMETOĞLU

ALMAN DER SPIEGEL DERGİSİNİN RECEP TAYYİP ERDOĞAN ALGISI

(Yüksek Lisans Tezi)

Turan Delimehmetoğlu

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
OCAK 2016**

ÖZ

Almanya'nın ve dünyanın önde gelen haber dergilerinden olan Der Spiegel Dergisi ülkemizde zaman zaman tartışmaların ve eleştirilerin odağı olmaktadır. Bunu siyasilerin ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının adı geçen dergiye karşı göstermiş oldukları tepkilerden anlamaktayız. Eleştirilerin başında özellikle Türkiye Cumhuriyetinin ilk seçilmiş Cumhurbaşkanı olan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a yapılan hakaretlere varan ve önyargılı haberlerin yer alması gelmektedir. Bu eleştirilerin doğru olup olmamasından yola çıkarak çalışmada Der Spiegel derginin Erdoğan ile ilgili haberlerde önyargılı davranıp davranmadığının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Kuramsal bölümde Basın, yayın, medya, gazetecilik, gazetecilik etiği, basın ilkeleri, basının toplum üzerindeki etkisi ve oluşturduğu algı gibi konular çeşitli bilim insanlarından derlenen bilgiler ve fikirler ışığında irdelenmiştir. Yine aynı bölümde Alman basını tanıtılmış, Türk-Alman ilişkileri genel olarak anlatılmış ve Alman basınında Türkler hakkında nasıl bir tutum sergilendiği yansıtılmıştır. Tezin ana konusunu oluşturan Der Spiegel dergisi ve Recep Tayyip Erdoğan ile de bilgiler sunularak uygulama bölümüne geçilmiştir. Araştırmanın uygulama bölümünde Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığındaki ilk yılını kapsayan 10 Ağustos 2014 – 10 Ağustos 2015 tarihi arasında Der Spiegel Dergisindeki yazılı haber metinleri tek tek “Erdoğan” etiketi ile aranmış ve Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili yapılan tüm haberler kronolojik olarak tespit edilmiştir. İlgili haberlerin başlıkları ve spot başlıkları Türkçeye çevrilmiş, içeriği yansıtılmış ve Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili olumsuz algı uyandıran haber bölümleri gün yüzüne çıkarılmıştır. Araştırmanın neticesinde Erdoğan'ın konu olduğu her haberde açık bir olumsuzluk olduğu, Erdoğan'ın "katil", "diktatör", "yasakçı", "sansürcü" gibi sıfatlarla itham edildiği ve hatta hakarete varan ifadelerin kullanıldığı belirlenmiştir. Erdoğan hakkındaki bu olumsuzlukları kimi zaman derginin yazarlarının yazdığı, kimi zaman da haberlerde geçen kişilerin ağzından aktarıldığı ve böyle bir olumsuz tavrın da basın ilkeleri ve etiğine uymadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Bilim Kodu :
Anahtar Kelimeler : Recep Tayyip Erdoğan, Der Spiegel Dergisi, Alman Basını.
Sayfa Adedi : 147
Danışman : Prof. Dr. Altan ALPEREN

GERMAN MAGAZINE DER SPIEGEL’S PERCEPTION OF RECEP TAYYİP ERDOĞAN

(M.S Thesis)

Turan Delimehmetoğlu

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

OCAK 2016

ABSTRACT

Der Spiegel, one of the prominent news magazines in Germany and in the world, has been occasionally in the center of debates and criticisms in our country. We understand this through the reactions of politicians and various non-governmental organizations against the magazine in question. One of the main criticisms is the magazine’s affronting and biased news about the first elected president of Turkey, Mr. Recep Tayyip Erdoğan. In this study, we aim to find out whether Der Spiegel’s news about Erdoğan are prejudiced or not, on the basis of whether these criticisms are accurate or not. In the theory section, topics, such as press, media, journalism, journalism ethics, principles of the press, influence of the press on public opinion and how it shapes the perception of public, were examined in the light of the information and ideas compiled from various scientists. In the same section, information about German press was provided, Turkish-German relations were generally described and the approach of the German press to Turkish people was discussed. After the section where information about the thesis’s major subjects, Der Spiegel magazine and Recep Tayyip Erdoğan, are presented, the thesis, then, covers the methods section. In the methods section of the study, the news reports in Der Spiegel magazine, written during the first year of the presidency of our President Recep Tayyip Erdoğan between 10 August 2014 and 10 August 2015, were searched with the keyword “Erdoğan” and all the news about Mr. Recep Tayyip Erdoğan were chronologically identified. Related headlines and spots were translated into Turkish, their contents were explained and the parts which had indications of negative perception of Recep Tayyip Erdoğan were revealed. As a result of this research, it was ascertained that all the news about Erdoğan has a negative approach and that Erdoğan was accused of being a “murderer”, “dictator”, “tyrant”, and “censor” and that even insulting expressions were used. It was depicted that these negative news about Erdoğan were at times written by the journalists of the magazine and at times conveyed ideas of the people in these news in question and that such negative attitude did not comply with the principles and ethics of the press.

Science Code :
Key Words : Recep Tayyip Erdoğan, Der Spiegel Magazine, German Press.
Page Number : 147
Supervisor : Prof. Dr. Altan ALPEREN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Basın-Yayın Medya.....	2
Medya-Siyaset İlişkisi	35
Der Spiegel Dergisi ve Recep Tayyip Erdoğan.....	54
Recep Tayyip Erdoğan	75
BÖLÜM II	79
YÖNTEM.....	79
Araştırmanın Yöntemi.....	79
Der Spiegel Dergisinde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Cumhurbaşkanlığının İlk Yılında Yer Alan Haberler ve Bu Haberlerin Analizleri	79
Haberler ve Analizleri	79
18.08.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	79
Haberin Analizi	80
22.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	80
Haberin Analizi	81
29.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	81
Haberin Analizi	84

13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	84
Haberin Analizi	90
20.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	91
Haberin Analizi	94
27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	94
Haberin Analizi	102
15.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	103
Haberin Analizi	107
20.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	107
Haberin Analizi	109
29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	110
Haberin Analizi	111
29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	111
Haberin Analizi	115
31.01.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	115
Haberin Analizi	117
07.03.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	117
Haberin Analizi	118
30.05.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	118
Haberin Analizi	120
13.06.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	120
Haberin Analizi	122
01.08.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	122
Haberin Analizi	124
BÖLÜM III.....	125
BULGULAR.....	125
Araştırma Bulguları.....	125
BÖLÜM IV	127
SONUÇ.....	127
KAYNAKLAR	129

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Medyanın Etkileri.....	18
Şekil 2. Derginin Satış Rakamları.....	55
Şekil 3. Derginin Abone Sayıları.....	55
Şekil 4. Haber Resmi.....	56
Şekil 5. Alman Der Spiegel Yine Çirkin Oyun Peşinde!	58
Şekil 6. Haber.....	59
Şekil 7. Haber.....	59
Şekil 8. Haber Metni.....	60
Şekil 9. Türkiye Der Spiegel Muhabirini Sınır Dışı Etti.....	61
Şekil 10. Spiegel Türkiye Muhabirini Geri Çekti.....	63
Şekil 11. Logo.....	63
Şekil 12. İşte Der Spiegel'in Gerçek Yüzü!	64
Şekil 13. Çok Tartışılan Der Spiegel'in Türkçe Gezi Parkı Dosyasında Neler Var?	66
Şekil 14. 'Beyaz Türkler, Siyah Türkler'	67
Şekil 15. TIR Savcısı Aziz Takcı, Alman Dergi Der Spiegel'e Konuştu.....	71
Şekil 16. Almanların Küstah Başlığına Büyük Tepki.....	74
Şekil 17. Erdoğan, Almanya'da Alman Dergisine Öyle Bir Cevap Verdi Ki!.....	74
Şekil 18. 18.08.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	79
Şekil 19. 22.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	80
Şekil 20. 29.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	81
Şekil 21. 29.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	82

Şekil 22. 29.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	83
Şekil 23. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	84
Şekil 24. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	85
Şekil 25. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	86
Şekil 26. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	87
Şekil 27. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	88
Şekil 28. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	89
Şekil 29. 20.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	91
Şekil 30. 20.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	92
Şekil 31. 20.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	93
Şekil 32. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	94
Şekil 33. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	95
Şekil 34. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	96
Şekil 35. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	97
Şekil 36. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	98
Şekil 37. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	99
Şekil 38. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	100
Şekil 39. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	101
Şekil 40. 15.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	103
Şekil 41. 15.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	104
Şekil 42. 15.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	105
Şekil 43. 15.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	106
Şekil 44. 20.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	107
Şekil 45. 20.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	108
Şekil 46. 29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	110
Şekil 47. 29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	111

Şekil 48. 29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	112
Şekil 49. 29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	113
Şekil 50. 29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	114
Şekil 51. 31.01.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	115
Şekil 52. 31.01.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	116
Şekil 53. 07.03.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	117
Şekil 54. 30.05.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	118
Şekil 55. 30.05.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	119
Şekil 56. 13.06.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	120
Şekil 57. 13.06.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	121
Şekil 58. 01.08.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	122
Şekil 59. 01.08.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi.....	123

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

RTE	Recep Tayyip Erdoğan
Sn	Sayın

BÖLÜM I

GİRİŞ

İçerisinde bulunduğumuz 21. yüzyılda teknolojik gelişmelerin de etkisiyle insanlar arasındaki iletişim baş döndürücü bir hıza ulaşmıştır. Bunun bir yansıması da “haber alma” alanında karşımıza çıkmaktadır. Güvercinlerle haber ileterek başlanan bu yolculuk, tarih içerisinde çeşitli evrelerden geçmiştir. İnsanlar bir şekilde haberdar olmak istemektedirler ve bu durumu da bir şekilde yerine getirmektedirler. Teknolojinin gelişmesi ile haberleşme de doğru orantılı olarak gelişmiş ve haberci, gazeteci, basın mensubu gibi meslekler türemeye başlamıştır. Günümüzde “sosyal medya” diye tabir edilen internet aracılığıyla da her türlü haber anında insanlarla paylaşılmaktadır. Bu durumun “haber kirliliği” diye tabir edilen sorunları da beraberinde getirdiği bilinmektedir.

Gazetecilik diye tabir edilen mesleğin haber alma ve ilgili haberleri iletme gibi temel bir görevi vardır. Burada önemli olan, ulaşılan haberin “gerçek”, “tarafsız” ve “ön yargısız” bir şekilde iletilmesidir. Bu gazeteciliğin olmazsa olmaz kurallarındandır. Onu evrensel kılan olguların başında gelmektedir. Fakat buna rağmen günümüzde basının ve medyanın bir kısmının objektiflikten uzak, belli ideolojilere angaje olmuş bir durumda olduğunu görmekteyiz. Kimi gazeteciler, hiç de mesleklerine yakışmayacak şekilde, kimi insanları veya kurumları mesnetsiz şekilde eleştirebilmekte ve onları gerçek dışı bilgilerle yıpratmaktadırlar. Hiç de etik olmayan bu durumun amacı elbette bazı çıkar gruplarına hizmet etmekten başka bir şey değildir.

Gerek yazılı ve gerekse görsel medyanın insanları etkileme alanının çok geniş olması ve çok büyük bir yelpazeye hitap ediyor olmasından dolayı insanlara ulaştırılmak istenen mesajların, onların düşüncelerini değiştirmeye yönelik girişimlerin ve bir algı oluşturma konusundaki gayretlerin yerine getirilebilmesi için basın kullanılmaya çok müsait bir araçtır. Bu durumun da günümüzde sıkça kullanılan bir yöntem olduğu herkesin

malumdur.

Türkiye’de son zamanlarda özellikle yabancı basının tavrı eleştiri konusu olmaktadır. Yanlı, ön yargılı ve tahrik dolu yazı ve haberlerden dolayı özellikle siyasiler tarafından eleştirilen Alman “Der Spiegel” dergisi bu çalışmanın ana unsurunu oluşturacaktır. Almanya’nın en çok satan dergisi konumunda olan ve çok geniş bir yelpazeye hitap eden bu dergi, özellikle Türkiye Cumhuriyet Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan’a takındığı tavır defalarca gündeme gelmiştir.

Tarihi ve sosyal ve ekonomik bağlarımızın çok kuvvetli olduğu, yaklaşık 3 milyon vatandaşımızın yaşadığı Almanya’nın önde gelen haber dergisinin takındığı bu tavrın gerçek olup olmadığı bu çalışmanın konusunu oluşturacaktır. Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili cumhurbaşkanlığı süresinin ilk yılında yapılan haberler bilimsel olarak analiz edilerek ilgili haberlerin ön yargı veya sübjektiflik unsurları barındırıp barındırmadığı tespit edilecektir.

Teorik ve ampirik olmak üzere iki ana bölümden oluşacak olan araştırmanın ilk bölümünde basın, basın ilkeleri, basın etiği, Alman basını, Der Spiegel dergisi gibi konular bilimsel literatürün ışığı altında irdelenecek ve ampirik bölümde ise Der Spiegel dergisinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili yer alan haber ve analiz edilecektir.

Eklektik yöneteme göre yapılacak araştırmalar neticesinde adı geçen derginin ne ölçüde ön yargılı veya nesnel olduğu konusunda bir sonuca varılacaktır.

Basın-Yayın Medya

Basın Yayın Medya ve Gazetecilerin Hakları

Günlük hayatta radyo, televizyon, gazete, dergi ve sosyal medya gibi kitlelere elektronik veya basılı olarak ulaşan araçlar basın, yayın ve medya olarak adlandırılabilir. Basın'ın sözlüksel anlamına bakılacak olursa TDK Türkçe (1992) sözlükte basın: "Gazete, dergi gibi belirli zamanlarda çıkan yazılı yayınların bütünü, matbuat şeklinde yer bulurken, yayın: "1. Basılıp satışa çıkarılan kitap, gazete vb., neşriyat. 2. Radyo ve televizyon aracılığıyla halka sunulan, duyurulan, iletilen eser, program, neşriyat." şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Berelson'a göre (1954, s. 33) gazeteler, dergiler, radyo ve televizyondan hergün

milyonlarca insan yararlanmaktadır. Bu araçların evlerimizde adının geçmediği, söylenmediği gün ve saat yok gibidir. Her an yakın çevremizde bu araçların varlığını hissederiz. Aslında, günlük yaşantımızın birer ayrılmaz parçasıdır.

Roshco, toplumsal bir ürün olarak basının içeriğinin içinden çıktığı toplumu yansıttığını söylemektedir. Kurumsal bir ürün olarak ise, basının içeriği, işlevi haber toplama ve yazma olan uzmanlaşmış, kurumlaşmış çalışmaların sonucudur. (1975, s. 5)

"Günümüz gazeteciliğinde önemli rol oynayan gazeteler, dergiler, radyo ve televizyon etkin kitle haberleşme araçları olarak, toplumsal bir uğraş olan haberleşmede yer almaktadırlar. İnsanlara yakın ve uzak çevrelerinde olup bitenleri haber olarak vermeye, kısacası dünyayı tanımlamaya çalışmaktadırlar. Bunun yanında, insanların çeşitli sorunlarının çözülmesine de yardımcı olmaktadır. Zaman zaman insanoğlunun eğlence gereksinmesini de karşılamaktadırlar. Toplumda satılan malların tanıtımını da büyük ölçüde üstlenmişlerdir. Gazeteler, dergiler, radyo ve televizyon ister gazeteciliğin temel işlevi olan haber verme işlevini görsünler, isterse eğlendirsünler, isterse reklam yapsınlar, kitlelerin bir bakıma gözü kulağı olmak durumundadırlar" (Tokgöz, 1981, s. 4).

Araştırmamızın konu alanına giren yazılı basının özellikleri ise yine Tokgöz tarafından aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır (1981, s. 6):

"Gazete ve dergiler yalnız göze hitap eden kitle haberleşme araçlarıdır. Okuma-yazma bilmeyenler, yazılı basının yazdıklarını okuyamazlar, ancak dinleme yoluyla yararlanabilirler. Yazılı basının ulaştırdığı haber mesajları, saklanabilir bir belge niteliğini taşımaktadır. Bu yönden, belge olması nedeniyle, istenildiği zaman tekrar okunma gözden geçirilme olanağını sağlamaktadır. Yazılı basın, haberleri daha ayrıntılı, derinliğine inerek sunar. Radyo ve televizyona oranla, haber verme bakımından daha az süratlidir. Zamanı radyo ve televizyona oranla daha elverişli olarak kullanmaları, daha kapsamlı haber vermelerine yol açmaktadır. Bu nedenle, yazılı basının ekonomik olanakları yeterliyse, haber malzemesi fazlalığı halinde sayfalarını artırma olanağını her zaman zorlayabilir. Radyo ve televizyon ise, hiçbir zaman yazılı basının bu özelliğinden yararlanamaz."

Basının önemi konusundaki Özkorkut (2002, s. 66) düşüncelerini şöyle aktarmaktadır:

"İfade özgürlüğünü kullanabilmenin önemli bir aracı olan basın, başlangıcından günümüze değin özellikle siyasal yaşam alanında olmazsa olmaz niteliğini korumuştur. İlkeli ve sorumlu bir yayıncılık yapmak kaydıyla basın, devlet otoritesini sınırlayan ve bireylerin özgürlüklerini koruyan bir faktör olarak, zaman zaman bu amaçlara yönelik diğer bir çok etkenden ve kurumdan daha başarılı olabilmekte ve bu nedenle yasama, yürütme ve yargı erklerinin yanı

sıra "dördüncü kuvvet" kabul edilmektedir. Devlet iktidarının sınırlanmasının etkili bir aracı olarak düşünülen kuvvetler ayrılığının, günümüz parlamenter sistemlerinde özellikle yasama ve yürütme erkleri açısından klasik anlamından uzaklaşması, basının aynı amaca yönelik rolünün önemini ortaya koymakta ve bir kuvvet olarak nitelendirilişini daha anlamlı kılmaktadır. Özgürlüklerin er başta gelen güvencelerinden biri olan kamuoyunun oluşumunda önemli rol oynayan basın, yönetenler ile yönetilenler arasında sürekli bir iletişim ve denetim organıdır. Okuyucuyu devlet politikaları, iktidarın icraatları hakkında bilgilendirdiği gibi, bireylere de kendisi aracılığıyla düşüncelerini ifade etme olanağı sunabilir ve bu şekilde de yönetenin yönetilene karşı sorumluluk hissetmesini sağlar."

Basın ve yayın ile ilgili özgürlükler ve haklar çeşitli kanunlarla belirlenmiş ve güvence altına alınmıştır. Buna göre Basın Kanununun 3. maddesinde göre basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir. Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir.

Aynı durum Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında da karşımıza çıkmaktadır. Anayasanın 28. maddesine göre "Basın hürdür, sansür edilemez" 30. maddede ise "Kanuna uygun şekilde basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz." ibaresi yer almaktadır.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesinde gazeteci tanımını, gazetecinin sorumluluğunu, haklarını, temel ilke ve görevlerini ve doğru davranış kurallarını belirlemiş ve ilan etmiştir. İlgili cemiyetin internet sayfasında yer alan bilgilere göre (2015);

Gazeteci: Düzenli bir şekilde, günlük yahut süreli bir yazılı, görüntülü, sesli elektronik veya dijital basın ve yayın organında, kadrolu, sözleşmeli ya da telif karşılığı, haber alma, işleme, iletme veya görüş, fikir belirtme görevi üstlenen ve asıl işi ile başlıca geçim kaynağı bu olup, çalıştığı işletme ile ilgili yasalar karşısındaki konumu bu tanıma uygun olanlar gazetecidir. Basın ve yayın alanındaki her işletme, çalıştırdıkları gazetecileri, yasaların gazetecilere tanıdığı haklardan yararlandırmak zorundadır.

Gazetecinin sorumluluğu: Gazeteci, basın özgürlüğünü, halkın doğru haber alma, bilgi edinme hakkı adına dürüst biçimde kullanır. Bu amaçla her türlü sansür ve otosansürle

mücadele etmeli, halkı da bu yönde bilgilendirmelidir. Gazetecinin halka karşı sorumluluğu, başta işverenine ve kamu otoritelerine karşı olmak üzere, öteki tüm sorumluluklardan önce gelir. Bilgi ve haber ile özgür düşünce, herhangi bir ticari mal ve hizmetten farklı olarak toplumsal bir nitelik taşır.

Gazeteci, ilettiği haber ve bilginin sorumluluğunu üstlenir ve paylaşır. Gazetecinin özgürlüğünün içeriğini ve sınırlarını, öncelikle sorumlulukları ile meslek ilkeleri belirler.

Gazetecinin hakları

1. Gazeteci tüm bilgi kaynaklarına serbestçe ulaşma ve kamu yaşamını belirleyen, halkı ilgilendiren tüm olayları izleme, araştırma hakkına sahiptir. Gazetecinin karşısına çıkarılacak gizlilik ve sır gibi engeller kamusal işlerde yasaya, özel işlerde açık ve ikna edici gerekçelere sahip olmalıdır.
2. Gazeteci, çalıştığı basın ve yayın organının kendisiyle yaptığı sözleşmede de kaydedilmiş olması gereken temel çizgisini dikkate alır. O temel çizgi dışındaki ve onunla çelişen veya orada açıkça belirtilmemiş olan tüm telkin, öneri, istek ve talimatları reddetme hakkına sahiptir.
3. Gazeteci, inanmadığı bir görüşü savunmaya veya meslek ilkelerine aykırı bir iş yapmaya zorlanamaz.
4. Gazeteciler, özellikle de yazı işleri çalışanları, basın - yayın işletmesinin işleyişini belirleyen, etkileyen önemli kararlardan haberdar edilmeli ve gereğinde kararların alınmasına katılmalıdır.
5. İşlevi ve sorumlulukları ışığında, gazeteciler örgütlenme hakkının yanı sıra görevinin maddi ve manevi güvencesini sağlayan kişisel sözleşme yapma hakkına sahiptir. Gazeteci ekonomik bağımsızlığını garanti eden toplumsal rolüne ve emeği ile yeteneğine uygun bir ücret almalıdır.
6. Gazeteci, kaynakların gizliliği ilkesi uyarınca, kaynağını açıklamaya ve tanıklık yapmaya zorlanamaz. Kaynağı izin verdiği takdirde gizlilik ortadan kalkabilir. Kaynağı tarafından açıkça yanıltıldığı durumlarda gazeteci kaynağını açıklayabilir.

Gazetecinin temel görevleri ve ilkeleri

1. Halkın bilgi edinme hakkı uyarınca, gazeteci, kendi açısından sonuçları ne olursa olsun,

gerçeklere ve doğrulara saygı duymak ve uymak zorundadır.

2. Gazeteci; bilgi ve haber alma, yorum yapma ve eleştirme özgürlüklerini ne pahasına olursa olsun savunur.

3. Gazeteci; başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere, insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İnsanlar, topluluklar ve uluslar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır. Bir ulusun, bir topluluğun ve bireylerin kültürel değerlerini ve inançlarını (veya inançsızlığını) doğrudan saldırı konusu yapamaz. Gazeteci; her türden şiddeti haklı gösterici, özendirici ve kışkırtan yayın yapamaz.

4. Gazeteci; kaynağını bilmediği bilgi ve haberleri yayınlamaz; kaynak açık olmadığında, yayınlamaya karar verdiği durumlarda da kamuoyuna gerekli uyarıları yapmak zorundadır.

5. Gazeteci; temel bilgileri yok edemez, görmezlikten gelemes ve metinlerle belgeleri değiştiremez, tahrif edemez. Yanlış, yanıltıcı ve tahrif edilmiş yayın malzemesi kullanmaktan uzak durur.

6. Gazeteci, bilgi, haber, fotoğraf, görüntü, ses, belge elde etmek için yanıltıcı yöntemler kullanamaz.

7. Gazeteci, kamuya mal olmuş bir şahsiyet bile olsa, halkın haber alma, bilgilenme hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiç bir amaç için, izin verilmedikçe özel yaşamın gizliliği ilkesini ihlal edemez.

8. Gazeteci, yayınlanmış her yanlışı en kısa sürede düzeltmekle yükümlüdür. Gazeteci, istismar edilmemesi, kötüye kullanılmaması ve kabul edilebilir boyutlar ile biçimde yapılması kaydıyla, cevap hakkına saygılı olmalıdır.

9. Gazeteci, kendisine güvenilerek verilmiş bilgilerin, belgelerin kaynaklarını, kendileri izin vermediği sürece, mesleki gizlilik ilkesi uyarınca, hiç bir şekilde açıklamaz.

10. Gazeteci, çalıntı, iftira, hakaret, lekeleme, saptırma, manipölasyon, söylenti, dedikodu ve dayanaksız suçlamalardan kesinlikle uzak durur.

11. Gazeteci, bir bilginin, haberin yayını ya da yayınlanmaması karşılığı hiçbir maddi veya manevi avantajın peşinde olamaz. Gazeteci, devlet başkanından milletvekiline, iş adamından bürokratına kadar haber kaynağı olarak da kabul edilen kişi ve kurumlarla iletişimini ve ilişkisini meslek ilkelerini gözетerek yürütür.

12. Gazeteci, mesleğini, reklamcılıkla, halkla ilişkilerle veya propagandacılıkla karıştıramaz. İlan - reklam kaynaklarından herhangi bir telkin, tavsiye alamaz, maddi çıkar sağlayamaz.

13. Gazeteci, hangi konuda olursa olsun, elde ettiği bilgileri geniş biçimde yayın konusu yapmadan kendi yararına kullanamaz. Mesleğini, ne şekilde olursa olsun, (yasaların ve yönetmeliklerin kendisine tanıdığı hakların dışında) ayrıcalıklar kazanmak amacıyla kullanamaz.

14. Gazeteci, her ne amaçla olursa olsun, tehdit ve şantaj gibi yollara başvuramaz. Gazeteci bu şekilde baskılara da karşı koyar.

15. Gazeteci her türlü baskıyı reddeder ve çalıştığı basın - yayın organındaki yöneticileri dışında kimseden işiyle ilgili talimat alamaz.

16. Gazeteci sıfatını taşımayı hak eden herkes meslek ilkelerine en yüksek seviyede uymayı taahhüt eder. Ülkesindeki yasalara saygılı olmakla birlikte, hükümet ve benzeri kurumların müdahalelerine kapalıdır. Mesleki olarak yalnızca meslektaşlarının ve kamuoyunun değerlendirmeleri ile bağımsız yargı organlarının kararlarını dikkate alır.

17. Gazeteci, devleti yönetenlerin belirlediği ulusal ve uluslararası politikalar konularında önyargılara değil, halkın haber alma hakkına dayanır. Onu mesleğin temel ilkeleri ve özgürlükçü demokrasi kaygıları yönlendirir.

Gazetecinin doğru davranış kuralları

Haber-Yorum

Haber ile yorum ve görüş ayrımı açık yapılmalı, okurun ve izleyicinin neyin haber, neyin yorum olduğunu kolayca seçebilmesi sağlanmalıdır.

Fotoğraf – Görüntü

Fotoğraf ve görüntünün güncel olup olmadığı açık biçimde belirtilmeli, canlandırma görüntülerde de bu, izleyicinin fark edebileceği biçimde ifade edilmelidir.

Haber - İlan (Reklam)

Haber ve yorum metinleri veya görüntüleri ile İlan - reklam amaçlı metinlerin ayrımı hiç

bir karışıklığa yer bırakmayacak ölçüde yapılmalıdır.

Yargı

Hazırlık soruşturması sırasında soruşturmayı zaafa uğraticı, yönlendirici biçimde haber ve yorumdan kaçınılmalıdır. Yargılama sürecinde de haberler her türlü ön yargıdan uzak ve kesinlikle doğruluğundan emin olunarak sunulmalıdır. Gazeteci yargı sürecinde taraf olmamalıdır. Yargı kararı kesinleşmedikçe, bir sanık suçlu ilan edilmemelidir. Haberlerde ve yorumlarda suçluymuş gibi değerlendirmeler yapılmamalıdır.

Çocuk

Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.

Cinsel Saldırıları

Cinsel saldırı mağdurlarının fotoğrafları, görüntüleri veya kimlikleri, açık kamu yararı olmadıkça yayınlanmamalıdır.

Kimlik veya Özel Durum

Açık kamu yararı olmadıkça ve olayla doğrudan ilgisi, bağlantısı bulunmadıkça, bir insanın davranışı veya işlediği suç, onun ırkına, milliyetine, dinine, cinsiyetine, cinsel eğilimine, hastalığına veya fiziksel, zihinsel özürlü olup olmasına dayandırılmamalıdır. Kişinin bu özel durumu, alay, hakaret, önyargı konusu yapılmamalıdır.

Sağlık

Sağlık konusunda sansasyondan kaçınmalı, insanları umutsuzluk veya sahte umut verecek yayın yapılmamalıdır. Tıbbi alandaki araştırmalar kesinleşmiş sonuçlar gibi yayınlanmamalıdır. İlaç tavsiyesinde mutlaka uzmana danışılmalıdır. Hastanelerde araştırmalar yapan, bilgi ve görüntü almaya çalışan gazeteci, kimliğini belirtmeli ve girilmesi yasak bölümlere ancak yetkililerin izniyle girmelidir. Yetkilinin, hastanın veya

yakınının izni olmaksızın hastane ve benzeri kurumlarda hiç bir yolla ses ve görüntü alınmamalıdır.

Hediye

Yayın öncesi kararlarla ve yayınlarla ilgili önyargı, kuşku yaratacak her cinsten kişisel hediye ve maddi menfaat reddedilmelidir.

Müessese Çıkarı

Gazetecinin bir basın - yayın organındaki işlevini "Hak ve Sorumluluk Bildirgesi"ndeki hakları, sorumlulukları ve görevleri belirler. Gazeteci, bu mesleki çerçeveye ile yayın organının çizgisi dışında, müessese çıkarı söz konusu olsa dahi, hiçbir faaliyete gönüllü olarak veya zorla katılmamalıdır.

Özeleştir

Gazeteci ile basın - yayın organları, tekzip ve cevap hakkı gibi zorunlulukların dışında da, yanlışları düzeltmeli ve özeleştir yapmalıdırlar.

Taraf Olma

Gazeteci ve yayın organı, her ne nedenle ve her ne biçimde olursa olsun, taraf oldukları bir olaydaki konumlarını kamuoyuna açıkça belirtmelidir. Yayın organı yahut yorumcu, siyasi, ekonomik ve toplumsal tercihlerinin doğrultusunda yayın yapabilir. Bu durumda bu tavır açıkça ortaya konulmalı, ayrıca yorum ile haber - olay ayrımı kesin biçimde yapılmalıdır.

Özel Hayat

Asıl olan kamu yararadır. Özel hayatın gizliliğinin geçersiz sayılabileceği başlıca durumlar şöyle sıralanabilir:

- a) Büyük bir suç yahut yolsuzluk üstüne araştırma ve yayın
- b) Toplumu kötü etkileyici bir tutumla ilgili araştırma ve yayın
- c) Toplumun güvenliğinin veya sağlığının korunması
- d) İlgili kişinin sözleri yahut eylemleri sonucu halkın yanılsasının, yanıltılmasının veya yanlış yapmasının engellenmesi

Bu durumlarda dahi, özel hayatın kamuya açılan kesiti mutlaka konuyla doğrudan ilgili olmalı veya ilgili kişinin özel hayatının onun kamusal faaliyetini de etkileyip etkilemediği gözetilmelidir.

Bilgi-Belge

Doğrudan kamu yararı olmadıkça, sahibinin izni dışında belge, fotoğraf, ses yahut görüntü alınmamalıdır. Kamu yararı söz konusu olduğunda dahi, yukarıdakilerin başka hiçbir şekilde elde edilmeyeceğine kesin kanaat getirilmiş olması gerekir.

Haber İçin Para

Gazeteci belge veya görüntü sağlamak amacıyla, bir suçla ilgili sanık, tanık veya onların yakınlarına para teklif etmemeli ve vermemelidir.

Sarsıcı Durumlarda

Üzüntü, sıkıntı, tehlike, yıkım, felaket ya da şok halindeki insanlar söz konusu olduğunda gazetecinin olaya yaklaşımı ve araştırması insani olmalı ve gizliliklere uyularak duygu sömürsünden kaçınılmalıdır.

Suçlu Yakınları

Gazeteci, sanıkların ve suçluların akrabalarını, yakınlarını, olayla ilgileri olmadıkça veya olayın doğru anlaşılması için gereği bulunmadıkça teşhir etmemelidir.

İntihar Olayları

İntihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyucu veya izleyiciyi etki altında bırakacak nitelikte ve genişlikte yayın yapılmamalıdır. Olayı gösteren fotoğraf, resim veya film yayınlanmamalıdır.

Ekonomik, Mali Bilgi

Yasalarla yasaklanmış olmasa dahi, gazeteci elde ettiği ekonomik - mali bilgileri geniş biçimde yayınlanmadan önce kendisinin yahut yakınlarının çıkarları için kullanmamalıdır. Gazeteci, kendisinde ve yakınlarında bulunan hisse senedi ve benzeri mali araçlar konusunda, yayın organındaki sorumluları bu menkul kıymet sahipliği hakkında doğru

bilgilendirmediği sürece yayın yapmamalıdır. Gazeteci, hakkında haber ve yorum yazdığı ya da yazmayı tasarladığı taşınır ve taşınmaz kıymetlerin doğrudan veya dolaylı alım satımını yapmamalıdır.

Basın İlkeleri

Bir önceki bölümde de aktarıldığı gibi basın belli kanunlarla koruma altına alınmıştır, gazetecilerin özgür haber yapmaları konusundaki önlemler anayasal çerçevede belirlenmiştir. Bununla birlikte basının da uyması gereken kuralların olması kaçınılmaz bir durumdur. Çalışmamızın konusunu Alman basını oluşturduğu için basın ilkeleri başlığı altında bu bölümde Alman basını için geliştirilen ilkeler hakkında bilgi verilecektir.

12 Aralık 1973 yılında çeşitli basın kuruluşlarıyla ortaklaşa kararlaştırılan Alman başbakanı Gustav Heinemann tarafından Bonn'da ilan edilen ilkeler, günümüze kadar güncellenerek ulaşmıştır.

Alman Basın Konseyi (Presserat) tarafından 11 Mart 2015 tarihinde yayınlanan basın ilkeleri (Pressekodex) 16 ana maddeden oluşmaktadır. Ana başlıklar şu şekilde aktarılabilir:

1. Wahrhaftigkeit und Achtung der Menschenwürde (Doğruluk ve İnsanlık Onurunun Dikkate Alınması)
2. Sorgfalt (Özenlilik)
3. Richtigstellung (Yanlış Bilgiyi Doğrulama)
4. Grenzen der Recherche (Araştırmanın Sınırları)
5. Berufsgeheimnis (Mesleğin Sırrı)
6. Trennung von Tätigkeiten (İş Kollarının Birbirinden Ayrılması)
7. Trennung von Werbung und Redaktion (Reklam ve Redaksionun Birbirinden Ayrılması)
8. Schutz der Persönlichkeit (Kişiliğin Korunması)
9. Schutz der Ehre (Saygınlığın Korunması)
10. Religion, Weltanschauung, Sitte (Din, Dünya Görüşü, Gelenekler)
11. Sensationsberichterstattung, Jugendschutz (Sansasyonel Haber, Gençliğin Korunması)

12. Diskriminierungen (Ayrımcılıklar)
13. Unschuldsvermutung (Masumluk Karinesi)
14. Medizinberichterstattung (Hekimlik Haberleri)
15. Vergünstigungen (Özel Haklar)
16. Rügenveröffentlichung (Kınamaların Yayınlanması)

Yayın ilkelerinin alt başlıklarının da incelenmesi sonucunda insanlık onurunun korunması, doğru haberciliğe dikkat edilmesi, detaylı ve adil bir araştırmanın yapılması, reklam ve redaksiyonun birbirinden net olarak ayrılması, özel hayata ve cinsel yaşama dikkat edilmesi, şiddet olaylarının abartılı bir şekilde verilmemesine özen gösterilmesi konularının üzerinde durulduğunu görmekteyiz.

Bu ilkelere uyulup uyulmadığına bu araştırmada bakılacak ve burada belirlenen konulardan ilgili haberlerin incelenmesi esnasında yararlanılacaktır.

Gazetecilik Etiği

Bilinen ilk yazılı basın ahlâk yasası olan İsveç'teki düzenlemelerin ardından birçok ülkede basının kendi kendini denetlemesini kabul eden ve meslekî gelişmeyi hedefleyen kurallar ortaya konmuştur. Bugün hemen hemen bütün ülkelerde, medyanın uyması gereken bazı “etik kodlar” geliştirilmiştir. Bu etik kodların uygulanıp uygulanmadığını veya ihlâl edilip edilmediğini tespit eden ve gerekli tedbiri almakla görevli olan iki temel kurum bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bu etik kuralların pek çoğunu ortaya koyan ve kabul eden meslekî örgütler, genellikle iletişim konseyleridir. Bir diğeri ise medya organlarının kendi içlerinde uygulamaya koydukları “ombudsmanlık” uygulamasıdır (Erciyes, 2001).

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'ne göre (bkz. İlkiz ve Günaydın, 2006, s. 5) aynı yönde çalışmalar yapan Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, 1993 yılında yayınladığı Gazetecilerin Etik Kuralları hakkındaki 1215 sayılı “Tavsiyeleri” ile 1003 sayılı “Çözüm Tasarıları” bakımından dikkate değer sonuçlara ulaşmıştır. Avrupa Parlamenter Meclisi, gazeteciliğin ahlaki kurallarının, uluslararası alanda pratik uygulaması bakımından yetersiz ve sınırlı kalması nedeniyle yeni çözüm önerileri üretmiştir.

Meclis, bilgilerin doğruluğunu araştırarak bir mekanizma kurulmasını önermektedir. Medyanın, topluma karşı ahlaki sorumluluğu olduğu kabul edilmiştir. Haberler, gerçeklere dayanmalı ve doğruluğu araştırılıp saptanabilir olmalıdır. Bu çerçevede Parlamenter

Meclisi, bilgilerin doğruluğunu araştıracak uluslararası bir mekanizma kurulmasını önermektedir.

1993 yılı Basın Konseyi Çalışma Raporu'nda yayımlanan, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi “Çözüm Tasarıları” başlığı altında belirlenen bazı kurallar şunlardır:

Haberler ve Yorumlar

1- Günümüzde, demokratik yaşamın çok önemli parçaları olan bilgilendirme ve iletişim kavramları konusunda, medyanın, topluma karşı ahlaki sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukları da, kişisel davranışların, demokratik hayatın ve toplum bilincinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

2- Gazetecilik mesleği hak, yükümlülük, özgürlük ve sorumluluk gibi birçok kavramı içinde barındırır.

3- Gazeteciliğin temel ahlaki prensiplerinden biri de, haber ile yorum arasındaki belirgin ayırımın çizilmesi ve bunların karıştırılmasının önlenmesidir. Haber gerçeklere ve verilere dayalı bilgilendirmedir. Yorum ise yazarın, yayınlayanın veya medya şirketlerinin düşüncelerini, inançlarını, kişisel yargılarını içerir.

4- Haber yayını, gerçeklere dayandırılmalı ve doğruluğu ispatlanabilir olmalıdır. Haberin sunumunda ve betimlemelerde tarafsız davranılmalıdır. Haber başlıkları ve özetleri mümkün olduğunca doğruları ve eldeki verileri yansıtmalıdır.

5- Yorumlar, genel düşünceler veya günlük olaylar üzerine yapılabilir. Yorum subjektif olduğu için, doğruluğu üzerinde eleştiri yapılamaz. Bunun yerine, bizler yorumların dürüst ve ahlaklı olmasını sağlamalıyız.

6- Bazı kişi ve kuruluşlarla ilgili olaylar üzerinde yapılan yorumlar gerçekleri ve verileri çarpıtmamalı ve gizlememelidir.

Meclis bu önerileri yaparken, bilgi edinmenin temel insan hakkı olduğu noktasından hareket etmektedir. Meclis çağımızda bilgilendirme ve iletişimi; sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimin temel faktörü kabul etmektedir. Aksi takdirde demokrasi tam anlamıyla var olamaz. Bilgi, Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi'nin 10.maddesine göre ve tüm demokratik hukuk devletlerindeki yasal düzenlemelere göre temel bir insan hakkıdır. Bu hakkın sahibi halktır. Halka bu hakkı sağlayan gazetecilerdir. Gazeteciler, bilgi iletirken, haberlerin doğruluğunu, yorumların dürüstlüğünü temin eder ve devlet ya da özel

otoritenin müdahalesine izin vermez. Gazetecilikte, haber ve yorumların içeriğindeki kişilerin masuniyeti gözden kaçırılmamalı ve yargılanmakta olan kişiler hakkında “yargılayıcı” biçimde yayın yazılı, görsel ve işitsel basında yapılmamalıdır.

Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim ve Öğretimi Geliştirme Projesi bağlamında geliştirilen "Gazetecilik Meslek Etiği" adlı modül de Basın etiği ile ilgili aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (2008, s. 3):

"Basında haberci olarak çalışanların mesleki etkinliklerindeki ilkeler ve kurallar olarak tanımlanabilir. Basında ahlâk konusunun gündeme gelmesi, 20. yüzyılın başlarında ve ilk kez çağdaş kitle iletişim araçlarının geliştirildiği Batılı ülkelerde olmuştur. Pek çok ülkede, basının kendini denetimi yolunda atılan adımlar genellikle “Basın Ahlakı” çerçevesinde ele alınmaktadır. Özdenetim bir yandan özgürlük diğer yandan ise ahlak çerçevesinde değerlendirilmek istenmektedir. Aslında, meslek ahlakı konusu ve sorunu, ilk çağlardan günümüze kadar hemen hemen her toplumda görülen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokrasilerde, kamuoyunu yönlendirebilen ve toplumu bilgilendirme görevi olan medya, bu görevini yaparken her şeyden önce toplumun güven ve saygısına sahip olmalıdır. Medyanın sahip olduğu gücün, demokrasi, hukuk devleti, kişi hak ve hürriyetleri ve toplum yararına kullanılması gerekir. Bu gücün suiistimalinin ve kötü amaçlarla kullanılmasının önüne geçilmelidir. Bu nedenle, basın kendi içinde çeşitli mesleki ilkeler oluşturarak, mensuplarının bu ilkelere uymasını sağlamaya çalışmıştır. Çünkü özellikle basın özgürlüğünün en önemli güvencesi, demokrat, mesleki ahlak ve sorumluluk anlayışına sahip gazetecilerdir. Bir sistem ne kadar mükemmel olursa olsun, sistemi işletecek olan insanlardır. Bu açıdan, meslek ilkelerinin geçerli ve etkili olabilmesi için öncelikle basın mensuplarının demokrat, kişilikli, maddi çıkarlara alet olmayacak dürüst kişiler olmaları gerekmektedir. Ahlak yasaları; onur yasaları, basın yasaları, gazetecinin haklarına ve yükümlülüklerine ilişkin bildirdgeler, gazetecilik kuralları gibi farklı isimler altında birçok ülkede mevcuttur. Söz konusu ahlak yasalarının bazıları, İtalya gibi ülkelerde kamu makamlarınca düzenlenmektedir. Fakat ülkelerin birçoğunda ahlaki kurallar bizzat basın tarafından tanımlanmaktadır. Birçok ülkede, gazeteci dernekleri veya sendikaları aynı zamanda kendi yükümlülüklerini formüle etme görevini de üstlenmişlerdir. Avustralya, Kanada, Kolombiya, Mısır, Finlandiya, Fransa, Macaristan, Hindistan, Endonezya, İrlanda, Jamaika, Yeni Zelanda, Nikaragua, Norveç, İsveç, İsviçre, İngiltere, ABD ve Venezüella bu ülkeler arasındadır. Ahlak kurallarının yaptırım gücünün fazla olmaması, uygulanmadıkları anlamına gelmez. Özellikle, Batı’da meslek örgütlerinin herhangi bir yaptırıma başvurmasına rağmen, kendi ahlak kurallarını saptamış gazetelerin, bunlara uymayan muhabirlerini işten çıkarmakta tereddüt etmedikleri gözlenmektedir. Ahlak kuralları ile ilgili başka bir nokta ise, bu kuralların sadece muhabirleri değil; sütun yazarı, yazı işleri sorumluları ve işvereni de bağlamasının gerekliliğidir. Basın özgürlüğü denince, demokrasinin bütün kurum ve mekanizmalarına yürekten inanan bir inanç sistemi içinde kişiyi ve dolayısıyla kişisel hak ve özgürlükleri temel alan bir özgürlük akla gelmektedir. Basın ahlakı ise basın özgürlüğünü koruyabilmek ve sürdürebilmek için var

olması gerekli bir ahlâk anlayışıdır. Kısacası, basın için özgürlük, ilk ve kaçınılmaz şarttır. Özgürlük gerekli olduğu için de belli bir basın ahlâkı anlayışı korunmalı ve bu konuda bir ortak anlayış bulunmalıdır."

Yine aynı modülde yer alan basının tarafsızlığı, basının kişilik hakları ve özel yaşama saygısı ile basının dürüstlüğü konularına göre (2008, s. 6); gazeteci, haber yazar, yazı yazar, araştıran, fotoğraf çeken, karikatür çizen, sayfaları düzenleyen kişidir. Hiç kimse, gazetecinin tarafsız olduğunu iddia edemez. Nasıl herkesin bir görüşü varsa, gazetecinin de görüşü vardır. Gazeteci, haberlerini tarafsız yazmak zorundadır. Ancak gazetede bir köşesi olan ve orada yazı yazan bir gazeteci ise, ister istemez taraftır. En önemlisi, bu taraf olma olayının arkasında, kişisel çıkar bulunup bulunmadığıdır. Bunun da ötesinde, gazetecilik ahlakına ve kişisel ahlaka ters düşen şeyler yapıp yapmadığıdır. Haber üretiminin her aşamasında; önyargılı davranmamak, olayın gerçek olduğunu belgelemek, olaya duygu karıştırmamak, olaya politik ya da ekonomik görüşleri katmamak, olguları saptırmamak, olayları küçültmemek, olguları abartmamak, özel bir amaca hizmet etmemek, yorum yapmamak gibi ilkeler göz ardı edilmemelidir.

Kişiyeye bağlı haklardan olduğundan, başkasına devredilemez. Bu haklardan kural olarak vazgeçilemez. Kişilik haklarını, kişinin toplum içindeki saygınlığını ve kişiliğini, serbestçe geliştirilmesini sağlayan öğelerin tümü üzerindeki hakları olarak tanımlamak mümkündür. Kişinin onur ve saygınlığını ortadan kaldıran ya da zedeleyen tüm saldırılar "Kişilik Hakkına" saldırı olarak kabul edilir. Özel yaşam, kişinin gizli tutmakta doğrudan doğruya kendisini ilgilendiren ve kişisel çıkarı bulunan konulardır. Özel yaşamın ihlali ise, kişinin belirlenen nitelikteki yaşamının gizlilik niteliğinin ortadan kaldırılması ya da ona müdahale edilmesidir. Korunan özel yaşam, herkes tarafından bilinmeyen bir yaşamdır. Özel araştırma ve bilgi edinmeyle sağlanan, kişiye ait özelliklerin öğrenilmesi, 'Özel Yaşam'dır. Kişinin yaşam çevresi üçe ayrılır:

- Kişinin ortak yaşam alanı: Kişi tüm topluma açıktır. Toplumsal ilişkiler içinde yaşamını sürdürür. Gizli yönü yoktur. Bu alanla ilgili açıklamaların hiçbirisi hukuka aykırı nitelik taşımaz.
- Kişinin özel yaşamı: O kişinin sadece çevresi tarafından bilinen yaşamıdır. Bu yaşam, belirli bir nedenle birlikte bulunmaktan doğan olanakların sonucu öğrenilebilen yaşamdır.
- Kişinin gizli yaşamı: Kişinin sadece kendisi için saklı tuttuğu, başkalarından gizlediği yaşam alanıdır. Ancak o kişinin iznine bağlı olarak öğrenilmesi hakkı vardır. Özel yaşam sır niteliğindedir. Özel yaşamın gizliliğini ihlal eden fiiller, hukuka aykırı nitelik taşır. Özel

yaşamla ilgili bilgiler sır sahibinin rızası olmaksızın yayımlanamaz.

Zaman zaman bazı basın mensupları kişisel menfaatleri için basın ahlak kurallarına ve dürüstlüğe aykırı tutumlar içine girmişlerdir. Günümüzde uluslararası arenada belli bir saygınlığı olan Times gazetesi kuruluş yıllarında kişi ve kuruluşlar hakkında yanlış ve kasıtlı haberler yazmış, bu kişi ve kuruluşlar tekzip haklarını kullanmak istediklerinde onlardan tekzibi gazeteye koymak için para talep etmiştir. Fakat daha sonraları Times, bu yanlış tutumundan vazgeçmiş ve bugünkü saygınlığını kazanmıştır. Gazeteci, mesleğini kullanarak bir kurum ve kişiden maddi kazanç sağlayamaz. Doğruluğuna emin olmadığı haberi gazeteye koymaz. Haberi en az iki kaynaktan doğrularak yazar. Gazete, haberlerde yansız ve dürüst olmalıdır.

Tüm bu görüşlerin sonucunda İnal'ın da belirttiği gibi (2010, s. 27) bir “meslek etiği”nden söz edildiği andan itibaren tartışmanın odaklandığı sorun, o meslek için evrensel geçerliği olan ve her özel durumda yol gösterici olabilecek ilkelerin mümkün olduğuna yönelik bir ön kabul üzerine kuruludur. Doktorlar, Hipokrat yemini ettikleri andan itibaren bu yeminin her özel durumu kapsayacak bir yol göstericiliği olduğundan kuşku duymamaktadır. Yerleşik tıp biliminde –bile- her yeni teknoloji, etik ilkelerde gerilime ve çatışmaya neden olsa da ve kök hücre kullanımı, taşıyıcı annelik, sperm bankaları, ötenazi, kürtaj, vb. gibi konularda evrensel kabul gören etik ilkeler ciddi biçimde zorlansa da, gazetecilikle karşılaştırıldığında “meslek etiği” açısından daha az sorunlu bir durum olduğu gözlenmektedir. Burada da sorunların, evrensel bir prensipte buluşamamanın nedeni, teknolojileri kullanan ülkelerin tarihsel, kültürel koşulları ile açıklanabilir.

Gazetecilik etiği için ortaya atılan düşüncelerin tarihi gelişimine baktığımızda ise, doğrudan tarihsel koşullar içinde biçimlenmiş bir dizi ilke ile karşılaşmaktayız. Bu ilkelerin temelinde yatan “düşünce ve ifade özgürlüğü” fikri Hobbes ve Locke’un toplum sözleşmesi kavramına uzanmaktadır. Her bireyin istenci ve katılımıyla olduğu varsayılan “sözleşme”de bu özgürlükler, devletin karışmaması ancak koruması gereken bir alan içinde tarif edilmiştir. Başlangıçta devletin baskısına karşı korunması gereken ifade özgürlüğü, John Stuart Mill’in düşüncesinde çoğunluğun baskısına yönelik bir endişeyle bütünleşmiştir. Böylece ifade özgürlüğü, tek bir bireyin bile düşüncesini dile getirebileceği koşulların, demokrasinin ayrılmaz bir parçası olduğu vurgusu ile daha da sağlama alınmaya çalışılmıştır. John Keane’in (1992) işaret ettiği gibi liberal düşünürler, basın özgürlüğünü bir negatif özgürlük olarak tanımlamışlardır. Devletin karışmadığı yerde, basın kendiliğinden “özgür” bir ortam içinde olacak ve -sonradan eklenen misyonu ile-

dördüncü kuvvet olarak demokrasiyi tamamlayacak, çoğulcu bir tartışma ortamını sağlayacak, dahası, hükümeti denetleyip uygulamalarından seçmeni haberdar edecektir. Bu yaklaşım içinde basın için özgürleşimci/özgürleştirici (emancipatory) bir işlev düşünülmez. Özgürlüğün liberal tarifi içinde böyle bir kaygı da bulunmamaktadır. Karışımın (müdahalenin) olmadığı yerde, özgürlüğün kendiliğinden yeşereceği gibi bir varsayım çoğu zaman sorgulanmaksızın benimsenmiştir.

Basının İnsanlar Üzerindeki Etkisi

Günümüzde basın insanlara ulaşmanın ve insanları etkilemenin en kolay yoludur. Etrafında neler olup bittiğini merak eden insanlar, bu meraklarını basın yolu ile gidermeye çalışmaktadırlar. Bu durumu lehine kullanmak isteyen kimi çevreler ise basın ve medya aracılığı ile bir algı oluşturma gayreti içerisine girebilmektedirler. Bu durum yıllardır çok uygulanan ve başarılı olunabilen bir yöntemdir.

Arslan'ın da belirttiği gibi (2004, s. 2) çoğu ampirik nitelikli olan, yani gözlem ve deneye dayanan, bu araştırmaların bulgularına göre medya, durum belirlemede ve gerçekliği şekillendirmede çok etkin bir role ve güce sahiptir. Bu etkiler ise daha çok, medyanın mülkiyetini ya da kontrolünü elinde bulunduran kişi ya da kesimlerin ihtiyaçları, ilgileri, istek ve beklentileri doğrultusunda gerçekleşmektedir. “Düzmece ya da propaganda amaçlı olaylar” (pseudo-events) veya “suni gündem” betimlemesinde de açıklıkla ifade edildiği gibi medya, olayları ve gerçekleri az ya da çok, kendi bakış açıları doğrultusunda çarpıtır. Hatta kimi zaman belirlenmiş konulara dikkat çekip amaçlanan doğrultuda tepkiler yaratabilmek için; kimi zamanda salt reyting uğruna düzmece olaylar uydururlar. Kısacası denilebilir ki, medya gerçekleri istismar etmek, olayları olduğundan farklı gösterip çarpıtmak (ki biz buna manipülasyon diyoruz) gücüne, en azından potansiyel olarak sahiptir.

Klapper, medyanın toplumu değiştirme doğrultusundaki etkilerini 3 ana kategori içinde toplar (Barrett ve Braham, 1995, s. 84):

1. Değiştirip dönüştürme,
2. Önemsiz değişiklikler yapma,
3. Kuvvetlendirme.

McQuail'in de belirttiği gibi (Barrett ve Braham, 1995, s. 100), bazı düşünürlere göre genelde medya ve özelde de televizyon, kurulu endüstriyel düzenin kültürel kolları gibidir.

Onlara göre kitle iletişim araçları, bireylerin sahip oldukları istendik doğrultudaki duygu, inanç, düşünce ve davranışları üzerinde onları tehdit etmek, zayıflatmak, değiştirip başka şekle sokmak gibi olumsuz yönde bir etki yapmaz. Tam tersine, onları koruma, kuvvetlendirme ve dengeleme amaçları doğrultusunda hizmetlerde bulunur. Bu ve benzeri değerlendirmeler, istisnai nitelikteki bazı ender durumlar için geçerli olabilir. Fakat kesinlikle tüm gerçekliği yansıtan genel geçer bir genelleme olarak kabul edilemez.

McQuail, medyanın etkilerinin türlerini, zaman ve kasıtlılık kriterleri doğrultusunda 4 ana başlık altında inceler. Bu bulgulardan hareketle de, aşağıda yer alan figürü ortaya koyar (Barrett ve Braham, 1995, s 85):

MAKSATLILIK

Kasıtlı-Önceden Düşünülmüş			
ZAMAN	Kısa Süreli	* Bireysel Duyarlılık	* Gelişmenin Yayılması
		* Media Kampanyaları	* Bilgi Yayımlamak-Bilgilendirmek
	Uzun Süreli	* Kollektif Tepki	* toplumsal Kontrol
		* Bireysel Tepki	* Sosyalleşme
		* Gerçeklik Tanımlama	
		* Kurumsal Değişme	

Kasıtsız-Önceden Planlanmamış

Şekil 1. Medyanın etkileri

Kamuoyu ve medya konusuna değinen Atabek (2002, s. 230), toplumsal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak medyanın giderek yaygınlaşması, siyasal iletişimin kişiler arası iletişime olan bağımlılığını azalttığını aktarmaktadır. Ona göre vatandaşlar, asıl olarak medya aracılığı ile siyasal gelişmeleri izler, hükümetin politikaları, ülkenin karşı karşıya olduğu iç ve dış sorunlar hakkında bilgi sahibi olurlar. Günümüzde insanlar bizzat yaşayarak öğrenemedikleri olay ve olguları, çok büyük ölçüde, kendilerine medyanın yansıttığı biçimde, onlar tarafından yapılan tanımlamalara göre yeniden ve "inşa" yoluyla kavrarlar (Kaya, 1999, s. 24).

Demokratik rejimlerde medyanın iki temel işlevinden söz edilmektedir. Birincisi, medyaya

kamu adına gözetim rolü yüklemektedir. Daha çok siyasal iktidarların gözetimi biçiminde algılanan bu işlev medyanın dördüncü güç olarak nitelendirilmesini de beraberinde getirmektedir. Dördüncü güç kavramıyla medyaya, demokratik siyasal sistem içinde kendi başına halkın gözü ve kulağı olan, doğruyu ve haklıyı temsil eden, siyasal iktidarı denetleyen ve gözetleyen, toplumun üretim ilişkilerinin belirleyiciliğinden bağımsız ideal bir görev atfedilir (Erdoğan, 1999, s. 34). Medyanın yerine getirmesi beklenen ikinci işlev ise, farklı görüş ve düşüncelere yer vererek "serbest düşünce pazarı"nın oluşmasına katkıda bulunmaktır. Medya bu işlevini ancak serbest rekabet koşullarında, kamusal yayıncılığa da olanak sağlandığı durumlarda ve medya sektöründe tekelleşmenin engellendiği ortamlarda gerçekleştirebilir.

Medya kuruluşları arasındaki rekabet, kamu sorunları üzerine görüş çeşitliliğini teşvik ettiğinden önemli bir işleve sahiptir. Sermaye, hükümet ve baskı grupları tarafından etkilenmeyen, bağımsız ve güçlü medya kuruluşları değişik görüş açılarını gündeme getirme yeteneğine ve arzusuna sahiptir. Medyada farklı görüş açılarına yer verilmesi, kamuoyunda tartışmanın ve fikir alış verişinin sürmesini, bu da vatandaşların sürekli bilgilendirilmesini olanaklı kılar. Bilgilendirilmiş vatandaşların karşılıklı tartışma ve görüş açıklaması yoluyla ortaya çıkan kamuoyu görüşü sayesinde de hükümet ve belirli karar mekanizmaları kamuoyu görüşleri doğrultusunda yönlendirilir. Böylece halkın kendi kendini yönetme ilkesine dayanan demokrasi fikri meşruiyet kazanır.

Medya kuruluşları özünde ticari birer işletme olduklarından piyasanın kuralları bu kuruluşlar için de geçerlidir. Medya sektöründe sermaye yoğunlaşması veya tekelleşme eğilimlerinin artması nedeniyle medya kuruluşlarının belirli ellerde toplanması demokratik siyasal sistemin sağlıklı bir şekilde işleyişi adına önemli riskleri de beraberinde getirmektedir. Medya 1970'li yıllara kadar "geleneksel olarak halk merkezli, özel mülkiyet karşısında kamu ruhlu, öncelikle demokrasinin korunmasıyla ilgilenen, siyasal bakımdan aktif bir girişim" (Erdoğan, 1999, s. 39) olarak tanımlanıyordu. Medya kendisine atfedilen bu üstün özellikleri günümüzde kaybetmiştir.

Medyanın belirli bir sınıfsal konuma sahip kişilerin elinde toplanması ve reklam gelirlerinden mahrum olmamak için belirli güç odaklarıyla iyi geçinme zorunluluğu akla bu kuruluşların ne kadar güvenilir olduğu sorusunu getirmektedir. Medya kuruluşlarına sahip olan sermaye grupları, ekonomik ve siyasal çıkarları doğrultusunda belirli konulara ağırlık vererek izleyicilerin ilgisini istedikleri yöne çekebilirler. Welch ve Comer'ın (1975, s. 228) belirttiği gibi medya en önemli taraflılığını haber konusunu seçerek yapar. Seçilen

konu bazılarının yararınayken diğer bazılarının yararına değildir. Lasorsa (1991) da medya sektöründe yaşanan sermaye yoğunlaşması veya tekelleşme olguları sonucunda medya kuruluşlarının, siyasal sorunların canlı bir şekilde tartışılması yolunu açarak okuyucu çekmeye gereksinim duymadıklarını belirtmektedir.

Demokratik rejimlerde kuramsal olarak medya ve kamuoyu bir araya gelerek siyasal iktidarın vatandaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlerler. Medya ile kamuoyu arasındaki ilişki iki biçimde değerlendirilebilir. Birincisi, medya kamuoyunun sesi, bir başka deyişle ortaya çıkan kamuoyunun yansıtıcısıdır. İkinci görüşe göre ise medya kamuoyunun düzenleyicisi, hatta yaratıcısı durumundadır. Ancak medya ve kamuoyu ilişkisi çerçevesinde ifade edilen süreçler çoğu zaman birbirinin içine geçmiş durumdadır. Genel olarak ifade etmek gerekirse, demokratik rejimlerde medya, kamuoyunu oluşturma ve oluşan kamuoyunu yansıtma işlevlerine sahiptir. Ancak medya, özünde ticari bir kuruluş olması nedeniyle her zaman kamuoyunun çıkarları doğrultusunda çevreyi etkilemez. Zaman zaman iktidarın, çeşitli çıkar çevrelerinin ve kendi özel çıkarlarının gerçekleşmesi için de kamuoyunu yönlendirebilir (Atabek ve Dağtaş, 1998, s. 227-228).

Kamuoyunun oluşumunda birçok unsur arasında medya tek başına etkili ve yeterli bir araç olarak tanımlanmaz. “En etkili araçların başında geldiği” söylenebilir. Yine de “medya = kamuoyu” gibi bir denklemden söz edilemeyeceğinin altını çizmekte yarar vardır. Bununla birlikte kamuoyu oluşturmak için başvuru araçların başında medya gelmekte, devlet ve siyaset adamları, hangi sistem içinde olurlarsa olsunlar, kamuoyunu etkilemek amacıyla kitle iletişim araçlarına önem vermektedirler (Kışlalı, 1997, s.330).

Toparlarsak, Yüksel'in (2007, s. 575) de belirttiği gibi aslında demokratik rejimlerde medyanın iki temel işlevinden söz edilmektedir (Atabek, 2002, s.231). Bunlardan ilki medyaya dördüncü güç olma özelliğini de kazandıran yasama, yürütme ve yargı güçlerini denetleme ve gözetleme görevidir. İkincisi ise farklı görüş ve düşüncelere yer vererek “serbest düşünce pazarı”nın oluşmasına katkıda bulunmaktır. Ancak medyanın bu işlevlerini serbest rekabet koşullarında, kamusal yayıncılığa da olanak sağlandığı durumlarda ve medya sektöründe tekelleşmenin engellendiği ortamlarda gerçekleştirebileceği savunulur (Atabek, 2002,s.231). Medyanın bunlar dışında hangi rol ya da işlevlere sahip olduğu ya da toplum üzerinde hangi etkileri yarattığı konusunda iletişim literatüründe birçok çalışmadan söz edilebilir (Severin ve Tankard, 1994; McQuail, 2000; McQuail ve Windahl, 1994). Bunların en ünlülerinden MacBride Raporu'nda

medyanın sekiz önemli işlevinden söz edilir. Bunlar haber ve bilgi sağlama, toplumsallaştırma, güdüleme, tartışma ortamı hazırlama, eğitim, kültürün gelişmesine katkı, eğlendirme ve bütünleştirme işlevleridir (Bir Çok Ses Tek Bir Dünya, 1993).

Medya ile kamuoyu arasındaki ilişki biçiminde de iki temel eğilim dikkati çeker (Atabek, 2002, s.231). Bunlardan ilkinde göre medya kamuoyunun sesi, kamuoyunun aynası ya da yansıtıcısıdır. İkinci görüşe göre ise medya kamuoyunun düzenleyicisi, hatta yaratıcısıdır. Ancak iç içe geçmiş bu süreçlerin kesin çizgilerle birbirinden ayrılamayacağı ve medyanın kamuoyunu oluşturma ve yansıtma işlevlerinin bir arada tanımlanması gerekliliği de savunulmaktadır (Atabek, 2002, s.232). Aslında bu farklı bakış açılarının “nereden bakıldığı” ile de ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü çoğulcu demokratik yaklaşımda “kamuoyunun serbestçe oluşumu” ifade edilmekte, baskıcı rejimlerde ise kamuoyunun bir şekilde oluşturulduğundan, yaratıldığından ya da yönlendirildiğinden söz edilmektedir.

Medyanın etkileri bağlamında ortaya çıkan araştırmalarda ise genellikle medya içeriklerinin bir şekilde bireylerin tutum ve kanaatlerinde değişiklik yaratıp yaratmadığı ve bunların bir şekilde davranışa dönüşüp dönüşmediği soruları ele alınmaktadır. Literatürde medya etkilerinin doğrudan tutum ve kanaatleri etkilediğine dair güçlü söylemlerde bulunulmuşsa da aynı oranda güçlü deliller ortaya konulamamıştır (Yüksel, 2001). Geline nokta, medya ve kamuoyu ilişkisi üzerine dikkati çeken etki araştırmaların ikisi “gündem belirleme” ve “suskunluk sarmalı”dır (Anık, 1994, s.105).

Basının/Medyanın Oluşturduğu Algı

Medya patronları, sahip oldukları muazzam gücü kendilerine maddi ve manevi her türlü menfaat sağlayacak şekilde gözeterek ve bu uğurda basın özgürlüğünü kötüye kullanarak, karşısındakilerin zaman zaman hak ve özgürlüklerini engelleyerek, yıldırarak veya başkalaştırmak suretiyle bir baskı aracı olarak kullanabilmektedirler. Yayıncılıkta yayıncı olarak, toplumun gereksinimlerini yok sayarsınız, böylece sadece sermaye ve güç gruplarına karşı kendinizi sorumlu hale getirirsiniz. Bu ise kaçınılmaz olarak, medyanın sermayedarlar ve güç grupları tarafından tahakküm altına alınması sonucunu doğurur ki, böylesine bir netice medyanın nesnelliğinin yok olmasıyla eşanlamlıdır. Genellikle medyaya yöneltilen eleştirilerin başında, kamuoyunu tarafsız olarak bilgilendirmek ve haberdar etmek yerine forme ettiği gelmektedir. Haber ve bilgi aktarılması doğrudan amaçlansa da, amaçlanmasa da, ister istemez kamuoyunu biçimlendirir. Yani her gazete

her televizyon kanalı, her dergi her radyo, her internet sitesi kısıtlı olarak yapsa da, yapmasa da temel görevi olan "bilgi ve haber aktarma" sırasında kamuoyunu biçimlendirme işlevine de sahiptir.

Günlük yaşamlarında sürekli iletişim kuran insanlar için, iletişim araçları artık bağımlılık noktasına gelmiş diyen İlhan Biçer, bunun nedenlerini ise; haber alma ihtiyacı, düşüncelerin bildirilmesi, paylaşma ve karşılıklı iletişim alışverişini sağlamakta, kişilerin/toplumun, bilme gibi zihinsel ihtiyaçlar, duygusal ihtiyaçlar, bütünleşme ihtiyaçları, eğlence ihtiyaçları, dinlenme ihtiyaçları, sosyal temas isteği ve kamu işleri hakkında bilgi ve yorum edinme şeklinde sıralamaktadır.¹⁹ Kitle iletişim araçlarının bilgilendirmek, eğlendirmek ve eğitmek gibi önemli üç özelliğini vurgulayan Biçer, bu nedenle yayıncının, izleyicinin yaşadığı toplumun her yönüyle ve tüm kriterleri ile bir parçası olduğunu algılamasını sağlamak temelinde ortak amaç belirlemesinin ve kendilerini sorgulayarak hedef koymasının gerekliliğini vurgulamıştır (Yılmaz, 2013, s. 240).

Recep Yılmaz (2014, s. 2-12), araştırmasının "Toplumsal Bellek Kavramı, Kitle İletişim Araçlarının Toplumsal Konumu ve İnsan Gerçekliği Üzerindeki Etkileri" başlıklı bölümünde kolektif bellek kavramının, toplumsal bellek kavramını anlayabilmemiz açısından son derece önemli olduğunu belirtmek gerektiğini söylemektedir. Yaklaşık 10 sayfalık bölümde bu iki kavram birbiriyle yakından ilişkili olduğu belirtilmiştir. Yılmaz'a göre "kolektif bellek kavramı, ilk kez 1920'li yıllarda Fransız Sosyolog Maurice Halbwachs tarafından ortaya atılmıştır. Kavram; toplumsal grupların, tüm üyeleri tarafından paylaşılan ortak bir belleğe sahip olduğu, bireylerin belleklerinin toplumsal etkilerden bağımsız olmayıp, sosyal çevre tarafından şekillendirildiği savına dayanmaktadır. Tezini geliştirirken öğrencisi olduğu Bergson ve Durkheim gibi düşünürlerin büyük etkisi vardır. Bergson'dan kişisel bellek konusunu öğrenmiş ve Durkheim sayesinde bu kavramı öznelerarası bir düzlemde yeniden tanımlamıştır. Aynı şekilde sanat tarihçisi Aby Warburg da aynı tarihlerde toplumsal bellek kavramını geliştirmiştir. Bu kavramların ortak yönü; belleği, biyolojik ve kişisel çerçeveden çıkartıp sosyal ve kültürel bir çerçeveye oturtmalarıdır (Assman, 2001, s. 39). Belleğin sosyal çevre ile olan sıkı ilişkisinden söz eden Halbwachs belleğin sosyal koşullara bağlılığı konusunu sıklıkla vurgular. Belleği biyolojik açıdan, yani nöroloji ve beyin fizyolojisi açısından ele almayan Halbwachs, bunun yerine bireysel bir belleğin oluşması ve korunması için şart olan sosyal çevreyi koyar (Assman, 2001, s. 39). Halbwachs'a göre bireyler, geçmişi hatırlamak ya da yeniden canlandırmak için toplumu referans alarak

hareket etmektedirler. Ona göre, “bellek insanın sosyalleşme sürecinde oluşur. Bellek her zaman bir bireye aittir, ama bu bellek toplumsal olarak belirlenir. Kuşkusuz toplumlara ait bir bellek yoktur, ama toplumlar üyelerinin belleğini oluşturur” (Assman, 2001, s. 40). Sonuç olarak sosyal çevreden bağımsız bir bellekten söz edilemez (Cuşa, 2013).

Halbwachs’a göre, anımsama da toplumsal bir fenomendir. Kişinin anılarının beyninin neresinde olduğunu bulmaya çalışması anlamsızdır, çünkü onları ancak kendi dışında var olan toplumsal ortam ve gruba dâhil olarak hatırlar, yeniden kurar ve kullanır, ancak bu şekilde bir kolektif bellek var olabilir (Coser, 1992, s. 38). Buna göre hatırlama toplumsaldır ve bireyler bir topluluğun parçası olmadan hatırlayamaz (Halbwachs, 1992, s. 39). İnsanlar, sadece, alışveriş içinde olduğu ve ortak belleğin çerçevesi içine yerleştirebildiği şeyleri hatırlayabilirler (Assman, 2001, s. 40). Hatırlama figürleri ise kolektif belleğin oluşumunda önemli bir rol oynar. Bu figürler üç tanedir: Zamana ve mekâna bağlılık, gruba bağlılık ve tarihin yeniden kurulmasıdır. Olaylar belli bir zaman ve mekânda gerçekleştiği için, zaman ve mekândan ayrı bir hatırlama edimi söz konusu olamaz. Özellikle yaşanan fiziksel ortam bu noktada çok önemlidir ve mekansal bir hatırlama çerçevesi oluştururlar (Assman, 2001, s. 42). Kolektif bellek grup tarafından taşınır ve beslendiği için gruba bağlılık da kilit bir öneme sahiptir. Bireyin fikirleri ve aynı zamanda anıları, bağlı olduğu grubun içinde şekillendiğinden toplumsal bellek, onu taşıyanlarla birlikte vardır ve gelişigüzel devredilmez (Assman, 2001, s. 43-48). Bununla birlikte hiçbir bellek geçmişi olduğu koruyamaz. Aksine, ondan geriye ancak grubun her dönemde kendine özgü bir biçimde yeniden kurabildiği şekli kalabilir. Bu figür tarihin yeniden kurulabilmesi olarak nitelendirilir. Bellek yeniden kurma işlemine dayanır ve geçmiş, bellekte, asla olduğu gibi kalmaz (Assman, 2001, s 44-45 ve Cuşa, 2013).

Belleğin bir özneler arası bir düzende oluşturulabilen bir şey olduğunu kabullenirsek eğer, toplum içerisinde belleği şekillendiren en büyük güçlerden birisinin kitle iletişim araçları olduğunu söylemekle ileri gitmiş olmayız herhalde. Kitle iletişim araçlarının gücünü daha iyi kavrayabilmek için de onun işleyişindeki yapısal özellikleri bilmemiz gerekir. Bu bağlamda kitle iletişiminin temelde, yapısal olarak üç boyutunun olduğundan söz edebiliriz. Bunlardan ilki, kitle iletişiminin kurumsal boyutudur ki, bu iki şekilde ele alınabilir: Toplumsal bir kurum olarak kitle iletişimi ve tecimsel bir kurum olarak kitle iletişimi. Burada toplumsal bir kurum olarak kitle iletişimi denildiğinde anlaşılabilecek şey; kitle iletişiminin çeşitli kültürel işlevlerinin ona yüklediği anlamdır. Bu çeşit kültürel işlevler kitle iletişimini, toplumsal yaşamı kuşatan etkileşim karşısında, eğitim kurumları,

ibadethaneler... gibi kültürel yaşamı belirleyen kurumlarla eşdeğer bir konuma yükseltmektedir. Bu yönüyle kitle iletişiminin üzerine çeşitli sorumluluklar yüklense de, kitle iletişiminin tecimsel boyutu onun neliğini belirlemede önemli bir etken olmaktadır. Kitle iletişiminin birleştirici özelliğinden ve bazı düşünürlerce insan algılamalarının ve toplumsal anlığın yapısını belirleyen (farklılaştıran) aygıtsal ve bağlantısal özelliklerinden kaynaklanan bu konumu, ekonomi politik bağlantılarla yozlaşmakta, gün geçtikçe işlevsizleşmektedir. Bu işlevsizleşme, günümüzde, siyasal erkin baskın bir medya kurumunun oluşturularak medya üzerinde denetim olanaklarını genişletme çabası tarafından belirlenen bir yapılanma süreciyle daha da körüklenmektedir.

Kitle iletişiminin ikinci boyutu, araçsal ve aygıtsal özelliklerinde yatmaktadır. Kitle iletişiminin araçsal boyutunu, onun toplumu bir sinir dizgesi gibi saran aygıtsal boyutu sağlar. Onun tüm gücünü ve işlevini veren de bu aygıtsal boyutudur. İlk defa Neil Postman tarafından yapılan tanımlamaya göre; aygıt kavramı, kitle iletişiminin sağlandığı teknik donanımlar bütünlüğünü vurgulayarak iletişim aracının teknolojik boyutunu niteler, “araç” kavramını ise, iletişim aracının kullanım alanını imleyen bir kavram olarak belirir kazanır. (Postman, 2004) Böylelikle aygıtlar bütünlüğünün sardığı toplum içerisinde, kitle iletişimi de toplumsallaşır ve toplumsal bir araç halini alır. Bu noktada, kitle iletişiminin neliğini açıklamakta yarar varmış gibi görünmektedir. Ancak, kitle iletişimini kavramak için, önce iletişimin ne olduğunu bilmek gerektiğinden, bu yolda bir kavrayışa erişmek için, ilkin iletişimin tanımıyla işe başlanmalıdır. İletişim, bilindiği gibi, canlılar arası etkileşimi kapsayan bir sözcüktür. (Gökçe, 2001, s. 6) Tezimizin konusu toplumsal gerçeklik olduğundan, iletişimi insanlararası boyutunda düşünmemiz bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer iletişim, tanımlandığı gibi canlılararası bir etkileşimse, iletişim aracı da, burada, etkileşimin sağlanmasını olanaklı kılan unsur olarak karşımıza çıkar.

En basit düzeyde iletişim, bir süreç içerisinde gerçekleşen bir etkileşimdir. Etkileşimin yapısında üç temel öge bulunur: ileti, iletiyi gönderen, iletiyi alan -üst dille kodlamak gerekirse ileti, kaynak ve hedef. Böylelikle, bu üç temel ögeyi hangi iletişim biçimine yöneltirsek, bu unsurları incelediğimiz biçimin içerisine yerleştirip iletişimsel yapıyı çözümleyebiliriz. Söz gelimi, kaynak, çoğu zaman bir birey olduğu gibi kitle iletişim araçları, radyo, televizyon, gazete (KİA) gibi aygıtsal araçlar da olabilir. Yine, iletişim süreci kitle iletişim araçları üzerinden düşünüldüğünde, bu aygıtların ardında da bireylerin ekip çalışmaları yatmakta olduğu görülecektir. Kısacası burada, örgütsel bir organizasyon

söz konusudur. Haber örneği üzerinden açıklayacak olursak; haberi yerinden kameraya veya fotoğraf makinesine çekip, olayla ilgili notlarını alan ve metnin haber dizgesinde kurgulanımını gerçekleştirip gerekli resim ekiyle haber editörüne sunan, ülke içinde veya dışarıda bulunan muhabirler, bu zincirin ilk halkasını oluştururlar. Onların gönderdiği haberlerden seçim yaparak yeniden kodlayan yazı işleri sorumluları, dizgiciler, basım sorumluları, ülkenin hukuk ve ideolojisi, gelenek ve görenekleri ve hedef kitle de dâhil olmak üzere bu zincirin devamını oluştururlar. Bu çabaları gazetede metin, televizyonda görsel işitsel haber, radyoda ise işitsel bir yorum olarak hedef kitleye ulaşmasıyla son bulur. Böyle düşünüldüğünde, iletişim araçlarını çeşitli sınıflara ayrılabilceği görülecektir. Böyle bir sınıflama çabasına giren John Fiske araçları, sunumsal, temsili ve mekanik araçlar olmak üzere üç temel kategoriye ayırmıştır. Bunlardan sunumsal (presentational) araçlarda; kişi sesini, yüzünü bedenini mimiklerini, jestlerini araç olarak kullanır, iletişim eylemleri kişi tarafından yerine getirilir. Temsili (representational) araçlar ise; kültürel ve estetik birleşimleri kullanarak metin yaratan araçlardır. Kitaplar, filmler, resim, heykel, iç mimari ve müzik bu bağlamda sayılabilir. Sunumsalda olması gereken iletişimcinin burada olması gerekmez. Bu araçlar iletişim ürünleri üretirler. Mekanik (mechanical) araçları ise başlıca; televizyon, radyo, telefon, internet, teletext oluşturur. Saydığımız bu araçlar 1. ve 2. kategoride olanları aktaran araçlardır. Mekanik araçların diğerlerinden farkı mühendislik ürünü olmaları, teknolojik sınırlılıklarının olması ve dış etkenlerden (noise) daha çok etkilenmesidir. İleri oldukları nokta zaman zaman birbirlerine kaynaşık bir yapı da oluşturarak, kolektif bir düzen içerisinde iletişim ürünlerini sunabilmeleridir. Örnek olarak, internetin, hem görüntü, hem yazım, hem ses, hem reklâm, eğlence, haber ve anlık haber, bilgi portalları, anlık iletişim, elektronik posta, görüntü ve resim iletimi, film çekimi ve kaydı, resim görüntü kurgulama olanakları ile karmaşık yapıda iletişim aracı olduğu verirse anlatımımızın kılın örtüşümünde olgusal gerçeklik değeri yükselecektir. (Fiske, 1996, s. 36) Kitle iletişimi, “‘iletişim’ (haberleşme) olgusunda çeşitli ve karmaşık olarak kullanılan teknikler yelpazesinde yer alan küçük, ancak önemli bir kesim olup, bilgi, düşünce ve tutumların büyük ve dağınık bir kitleye, bu amaç için geliştirilmiş araçlarla iletilmesidir.” (Aziz, 1989, s. 3) Dolayısıyla, kitle iletişim araçlarını bu etkileşim çerçevesinde düşünmek mantıklı olacaktır. Aynı zamanda, kitle iletişim araçları, temelde iletiyi bir aktarım kanalı aracılığı ile aktarılabilecek “teknik üst dil”e, sinyale çeviren teknik yapılardır.

Böylelikle, kitle iletişim araçları, Fiske’in sınıflamasında üçüncü kategoriye girer. Bir

aracın teknolojik ya da fiziksel donanımları aracın kullanımına sunulan kanal ya da kanalların doğası tarafından belirlenir. (Fiske, 1996, s. 35) Kitle iletişiminin aygıtsal yönü, yine yukarıda bahsedildiği gibi- bize araçsal yönü hakkında bazı ipuçları verebilir. Çünkü basın ve yayın araçlarının gelişmesiyle, bu araçların zaman içerisinde gelişmesini sağlayan teknik, ekonomik ve toplumsal gelişmeler arasında sıkı bir ilişki vardır. (İnuğur, 1993, s. 15-16)

Basit bir şekilde kitle iletişim araçları, görsel, işitsel ve görsel-işitsel olarak sınıflara ayrılabilir. İlk olarak gelişen araç (basım ürünlerini kapsayan) çeşitli görsel araçlardır. Daha sonraları teknik gelişmelerle birlikte (radyo gibi) işitsel araçlar da varlaştı ve bunu (televizyon gibi) görsel-işitsel araçlar izlemiştir. Burada dikkat edilmesi gereken teknik gelişmelerin, ekonomik ve toplumsal gelişmelerle ilişkili bir şekilde açınmasıdır. Bunda en önemli etken, kitle iletişim araçlarının aygıtsal özelliklerinin kazandırdığı araçsal yapıdır. Bu yolladır ki; kitle iletişim araçları, ideolojik kullanım biçimlerinin ilgi alanına girmiş ve böylelikle gelişimi için gereksinim duyduğu ivmeyi kazanmıştır.

Kitle iletişiminin bahsedilmesi gereken üçüncü bir düzeyi de, metinsel yapılanmasıdır. Toplumsal gerçeklik içerisinde insanlar, iletişim araçlarını bir metin olarak okumaktadırlar. İster görsel olsun, ister işitsel, isterse görsel işitsel tüm bu araçların aygıtlarından insan anlığına temas eden sinyaller, anlamlandırma edimiyle karşılaşırlar. Böylelikle, birbirinden bağımsızmış gibi görünen ses, görüntü, devinim gibi her bir öge dizimsel bir yapıya bürünerek insan anlığında okunmaktadır. Bu aynı zamanda onun yarattığı gerçeklik tasarımı ve toplumsal işleviyle orantılı bir konudur. Aşağıdaki altbölümlerde bu konu daha ayrıntılı olarak işlenecektir.

Kitle iletişiminin toplumsal konumunu belirleyen şey, onun aygıtsal ve araçsal özellikleriyle yakından ilintilidir. Kitle iletişim araçlarının, aygıtsal yönünün kapsadığı döneme göre, McLuhan ve Postman gibi düşünürler insanlığı çeşitli tarihsel sınıflara bölmüşlerdir. Böylelikle, dönemsel koşullarda, insan anlıklarını, teknolojik bir belirlenimle varlaştıran öğeler olarak tasarlamışlardır. Düşünürlerin, insan anlığı ve onu belirleyen kültürel yapı arasındaki belirlenim ilişkisine ve teknolojik gelişmelerin kültürel etkilerine yaslanarak, böyle bir vargıya ulaştıkları söylenebilir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken konu, kitle iletişim araçlarının aygıtsal yönünün, insanlara bir istif alanı yaratmış olması özelliğidir. Böylelikle, yukarıda da irdedeğimiz gibi, art-süremsel bilgi aktarımı farklı ve etkili bir yapıya bürünmektedir. Yine, kitle iletişim araçlarının aynı dönemde yaşayan insan topluluklarının ileti aktarım işlevini de üstlenmişlerdir. Bu yönüyle art-süremsel ve

eş-süremsel insansal etkileşimin simgesel yapılarının önemli ölçüde bu aygıtlara devredilmesi olgusuyla karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz. Artık, kitle iletişim araçları, görsel, işitsel ve görsel-işitsel yönleriyle gerçekliği ikinci kez kuracak yetkinliği özünde barındırarak, bir sinir dizgesi gibi, toplumları ve hatta dünyayı, sarmaktadır. Marshall McLuhan bu olguyu, “küresel köy” benzetmesiyle dile getirmiştir. Bugün, kitle iletişim araçları, uzaklık duygusunu ortadan kaldırmış ve bizim hayatımızın vazgeçilmez bir unsurunu oluşturur hale gelmişlerdir.

Kitle iletişim araçlarının etkisi yalnızca bununla da sınırlı değildir. Aygıtsal yanılla dünyayı küçültüp evimize sığdırırken, aygıtsallığı araçsallığıyla birleşerek gittikçe bizi kendilerine bağlayan bir yapıya dönüşmüşlerdir. Bunun çeşitli etkileri, bizi belirlenimcilik kavramının farklı bir türüne doğru götürür. Bu tür belirlenimci yaklaşımlardan uzaklaşmak bizi kitle iletişim araçlarının toplumsal konumunu çözümlemek konusunda daha sağın bir boyuta çekmektedir. Uzaklık kavramı bu konuda bize yardımcı olabilir. Kavram bu noktada, kitle iletişim araçlarının yönlendirme gücünü anlamada bir anahtar olarak karşımıza çıkar. Şöyle ki; temel yönelim duygusunu dile getiren bilişsel beklentiler üzerinden düşünüldüğünde, toplumsal yaşamda işleyen olaylara toplum bütünsel olarak ancak kitle iletişim araçları yoluyla ulaşabilir. Çünkü toplumsal bir olayın gerçekleştiği uzamla, bu olayın gerçekleşmesinden haberdar olmak isteyen bütün bireylerin bulunduğu uzam arasında eşit uzaklıklardan söz edilemez.

Bu noktada, kitle iletişim araçları diğer iletişim araçlarından farklı bir konuma yükselerek, olay toplayıcılığı ve toplanan olayların kitlelere bütünsel olarak sunumu düzleminde gerçekleşen toplumsal bir işlev üzerinden kendi neliğini belirlemektedir. Öyle ki, üstlendiği bu işlev, kökenleri İkinci Otuz Yıl Savaşları’na (1514-1545) dayanan yeni insan modelinin yani, “haberleşen insan”ın- anlığında -birinci ve ikinci dünya savaşlarından sonra, haberleşmenin üstlendiği toplumsal ihtiyaçla birlikte pekişen-, “kitle iletişim araçlarının yaydığı ana -belki de gerçek olan tek- mesajı toplumun etrafında oluşturduğu merkez değer olarak haberleşmeye verilen önem”in yer etmesiyle güçlenir (Breton, 1993, s. 179-182).

Böylelikle, kitle iletişim araçları, toplumu oluşturan teklere sunduğu toplumsal biliş işleviyle, bireylerin bütünleştiği toplumsal yaşam hakkında sağduyu bilgisini temin eder. Son belirlemede şöyle söylenebilir: İnsan ve insanları bütünleştiren yaşamsal yapılanmada, kitle iletişim araçları, sahip olduğu donanımsal üstünlüğüyle değer iletişim araçlarından farklı olarak, uzamsal sınırlılıkları yok edip bireysel ve dolayısıyla toplumsal

bilince kolektif bir algı çerçevesi sunumuyla kazandırdığı görü alanı vasıtasıyladır ki; bireysel ve toplumsal anlıklara düşünseme için bir referans çerçevesi sunar. Bu işlev temelde, sağduyu bilgisi edinme gereksiniminden doğan bir konumda, kitle iletişimini toplumsal yaşama sürekli dayatmaktadır. Kitle iletişiminin üretildiği kaynak olan medya kurumlarının, ekonomi politik yapılarından doğan bir takım sonuçlar toplumu aynı zamanda iki şekilde etkiler: Bilişsel etkinlik alanında ideolojinin beliriimiyle görülen manipölasyon unsuru ve yine ideolojinin farklı bir bürünümünde beliren ve eğlence unsurunun baskınlığında ortaya çıkan, yozlaştırıcı etki. Bu iki etki alanı, araştırmacıların temel ilgi alanını oluşturup sonuçta genellikle teknolojik ve ekonomik belirlenimci bir duruşla vargılanmaktadır. Böylelikle kitle iletişiminin konumu ve bundan doğan toplumsal yapıları bağlayıcı gücü onun gerçeklik yapılarımıza olan etkisini çözümlememize daha da yardımcı olacaktır. Bu konu aşağıdaki bölümde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Gazetelerin kurumsal işleyim yapısının incelenmesi gazetelerin toplumsal etkileşimini ve kendi iç etkileşimini çözümlemeye önemli veriler sağlar. Bunu gerçekleştirmek yapılacak en kestirme yol gazeteleri toplumsal ve tecimsel bir kurum olarak iki ayrı boyutta incelemek olacaktır. Bunların yanında gazetelerin kurumsal yapılanmaları incelenirken işleyimsel yapılanmalarına da değinmekte fayda vardır. Bu yapılanmanın çözümlenmesi, gazetelerin haber üretim sürecine belirim kazandıracak ve böylelikle, tecimsel örgütlenme ile toplumsal yapılanmalar arasındaki bağ açıklığa kavuşacaktır. Gazetelerin toplumsal bir kurum olmağı, toplumsal iletişimde edindiğı bir takım işlevlerden ileri gelmektedir. Kitle iletişiminin toplumsal yaşamda edindiğı bu konum, ondan bazı işlevleri yerine getirmesi yönünde beklentilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kitle iletişiminin toplumsal işlevleri dört ana başlıkta toplanabilir. Bunlar basının halk temsilciliğı yönünde geliştirilen bir toplumsal dizilenimin ışığında oluşturulmuştur. Böylelikle, basının asli görevlerinden ilki topluma haber ve bilgi sunmak olarak belirlenmiştir (Işık, 2000, s. 59).

Bir ikincisi ise, “demokratik rejimlerde kitle haberleşmesi, düzenin temel ögesi olarak kabul” edilmesinin çağdaş demokrasi anlayışının zorunlu bir sonucu olarak düşünülmesinin bir belirlenimidir (İçel, 1998, s. 13). Böylelikle, halkın bir uzamı olan medya, demokratik rejimlerde, hem bir denetim ve eleştiri işlevi üstlenebilecek hem de kamuoyunu oluşturarak sorunlar ve ortak ilginlikler karşısında devletten halka ve halktan devlete bir aktarım aracı olarak işlev görebilecektir. Son olarak, kurulan anlayışa göre, kitle iletişim araçları “bireylerin boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmesi için onlara çeşitli alternatifler sunmalıdır.” (Işık, 2000, s. 69).

Böylelikle halkın eğlence gereksinimlerine de yanıt veren bir kurum olarak toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilecektir. Böylelikle, yozlaşmış bir düzen içerisinde işlevsizleşen gazetelerin söylemini belirleyen temel şey onun kurumsal yapılanmasıdır da diyebiliriz. Haberin üretiminin gerçekleşmesinde etkili olan bu olgu, aslında onun belirlenimini de veriyor gibidir. Gazeteler bazı birimlerin işlevsel açıdan bir araya gelmesiyle örgütlenmektedirler. Bu birimlerin başında, imtiyaz sahibi bulunmaktadır. İmtiyaz sahibi temel olarak gazetenin telif haklarının ve donanımsal unsurlarının sahibi konumunda olan kişidir. Bunun dışında gazetenin üretimsel yapısını yaratıcı bölüm üstlenmektedir. Yaratıcı bölümün başında genel yayın yönetmeni, bulunmaktadır. Bu kişi yayın politikasının en başat belirleyicisi konumundadır. Genel yayın yönetmenin altında, yazı işleri müdürü bulunmaktadır ki, bu kişi onun yardımcısı gibi işlev yapmakta, belirlenen yayın politikalarını işleyişe sokmakla yükümlüdür. Yazı işleri müdürünün yanında, her gazetede bir de sorumlu yazı işleri müdürü bulunmaktadır. Gazetede yayımlanan haberlerin hukuki sorumluluğu bu kişiye aittir. Haber üretimi sürecinde gazete politikaları (fikir ya da kitle gazeteciliği gibi) ve yayın ilkeleri bu kişiler eliyle uygulamaya konulur. Bu kişiler, aynı zamanda, kurulacak gündemi belirleyen ve yönlendiren öznelerdir. Bunların yanı sıra bir gazetede haber müdürü bulunmaktadır. Haber müdürü, yazı işleri müdürüne bağlı olarak çalışır ve haber servisleri ve haber merkezi onun sorumluluğu altındadır. Haber merkezinde toplanan haberler çeşitli yollardan geçerek yayıma hazırlanmaktadırlar. Gelen haberler öncelikle haber havuzuna girer. Daha sonra bu haberlerden kullanılacak olanlar belirlenir, sınıflandırılır ve ilgili servislere gönderilir. Bu işleme tiryaj denilmektedir. Tiryaj sonrasında elde edilen haberler ikinci bir işleme tabi tutulur ki, o da; redaksiyon işlemidir. Redaksiyon işlemi sonrasında elde bulunan haberler gazetenin genel yayın politikalarına göre biçimlendirilmiş olur. Muhabirlerin ve haber servislerinin getirdiği haberleri bu şekilde yeniden yazan insanlara, redaktör adı verilir. Haberlerin yayıma girmesi muhabirden genel yayın yönetmenine kadar genişleyen bir düzlemde belirlenir. İşte bu hangi haberlerin yayımlanıp hangilerin yayımlanmayacağını belirleme işlemine eşik bekçiliği adı verilir. Gazetelerin ilgi alanlarına göre haber üretimini belirleyen çeşitli alt birimleri de vardır. Bunlar haber servisi ve alt birimleri, ekonomi servisi, kültür sanat servisi, yurt haberleri servisi, magazin servisi, Ankara ve İzmir büroları ve dış haberler servisi olarak sıralanabilir (Rigel, 2000, s. 3-142).

Açıkça görüleceği üzere, oluşturulan bu kurumsal yapıda imtiyaz sahibinden muhabire doğru inen şematik bir yapıda hiyerarşik örgütlenme vardır sağlanmıştır. Haber üretimi

ise, yaşamla temas eden muhabirinden, üst yapıya doğru ilerleyerek gelişir. Muhabirin topladığı bilgi parçalarının bütünleştirilmesi ve haber metinlerini oluşturur. Ancak bu parçalar daha sonra yeniden şekillendirilir. Bu şekillendirmede ise editöryal bir bağımsızlıktan söz etmek mümkün değildir. Hiyerarşik yapının en üst-basamağındaki kişiler bile bir çeşit oto-bağımlılık içerisindeyler ve istedikleri her haberi üretmek ve yayımlatabilmek diye bir lüksleri yoktur. Bunun nedeni, gazetenin ekonomi-politik bağlantılarında yatmaktadır. Tecimsel bir kurum olarak gazete, kendisini saran toplumun içerisinde toplumsal bir kurum olmağından kaynaklanan bir bağımlılık yapısında kendini bulur. Öyle ki; gazeteler, belirli bir dünya kavrayışına sahip olan bir okuyucu kitlesine, çevresinde bulunan erklere ve reklam pastasını elinde tutan ve onu her an bundan mahrum edebilecek konumda bulunan çeşitli yapılanmalarla her an uzlaşa içerisinde olmak zorundadırlar. Kuşkusuz, bu etken gazetenin olaylar karşısında kuracağı söyleme, yani haberi üretim biçimine yansıyacak ve bu süreçte çevresel koşullar gazetenin ideolojik yapılanmasını belirleyecektir. Yine aynı şekilde bu yapılanma, muhabiri de kuşatacak ve haber metinlerini kurarken onu yönlendirecek, yönlendirmezse eğer, kendi iç denetim yapısı içerisinde haber yayımlanmadan önce denetime girip biçimlendirilecektir. Böylelikle gazeteler yoluyla yapılan haber üretimi her halükarda ideolojilik durumundan kendini kurtaramaz. Toplumsal yaşamı kuşatan bu kurumlar mevcut dizge içerisinde, ideolojikleşebildikleri ölçüde toplumsal tınıyı yakalayabilir ve yaşamlarını sürdürebilirler.

Bir aygıt olarak gazete ile kastedilen, insanların temasa geçtikleri kağıttan yapılmış metinlerdir. Televizyonun aygıtsallığını televizyon cihazları sunarken, gazetenin aygıtsallığını da bu materyaller oluşturmaktadır. Günlük kullanım içerisindeki bu basılı bir ürünler çeşitli özelliklere sahiptir. Belirli bir aygıtsal yapılanmayı kendi üzerlerinde taşırlar ve bu aygıtsal yapılanma, gazetelerin iç iletişimsel yapısını belirler. Bunları tam olarak çözümleyebilmek, gazetelerin tasarımında kullanılan temel öğelere hakim olma ile olanaklıdır. Tasarımı oluşturan bu öğeler, kullanılan kağıdın dokusal özelliklerinden, resimlerin çekim açısına, CMYK değerlerinden, karikatür çizgilerine, kullanılan puntolara kadar pek çok unsuru içerirler. Bu öğelerin incelenmesi, gazeteler ve insan anlığı arasındaki etkileşimsel yapıyı daha iyi çözümleyebilmemize olanak tanır. Aygıt-Anlık Etyişimi de diyebileceğimiz bu süreçte gazeteleri oluşturan temel etmenler düşünüldüğünde, ilk akla gelen şey kağıt ve mürekkep lekelerinden oluşmakta olduğudur. Böylelikle basılı bir ürün sınıfına giren gazete aygıtları, insan anlığında görsel-işitsel, ya da işitsel bir üründen farklı tepkimeler oluşturur kuşkusuz.

Bunlardan ilki, zaman etmenin anlıkça sabitlenmesidir. Diğer kitle iletişim araçlarında devinimi bizatihi aygıtın kendisi sağlarken, gazete söz konusu olduğunda devinim anlıkça sağlanır hale gelir. Bu etmen aynı zamanda elde edilen verilerle temas süresini belirlediğinden zihinde depolama, dikkat edimi gibi çeşitli anlksal eylemler daha kontrollü bir şekilde gerçekleştirilme olanağı bulur. Bu da, temas halindeki insanın anlksal yapılanmasını farklılaştırır. Bir başka etmen de, görsel öğelerle, metinler arasındaki bağlantıdır. Yine anlıkaygıt iletışimine göre çözümleyecek olursak, görsel öğeler ve metinlerin arasında gramatik bir yapının kurulduğundan bahsedebiliriz. Öğeler arasında kurulacak olan gelgitler çeşitli bağlamlarla birbirine eklemenebilir ve bu yolla öğeler arasında farklılaşmış anlmsal ilintililiklerin kurulması olanaklılaşır. Üçüncü bir nokta ise, gazetenin yukarıda sayılan tüm öğelerinin dizimlenmesiyle oluşan gramatik yapıdır. Bu yapı gazetenin metinlerinin kopukluğunun önüne geçer ve ona dikey bir derinlik kazandırır.

Gazetelerin en temel özelliği birer metin oluşlarıdır. Bu yönüyle balkıdığında gazeteler bir kurum veya aygıt olmaktan çok söylemsel alanda ortaya çıkmış yazılı bir ürün olarak karşımıza çıkarlar. Gazetelerin aygıtsal özellikleri onun metinsel alımlanışı üzerinde etkili olan unsurlardır. Bununla birlikte, gazetenin metinsel boyutunun asıl konusu anlam kuruluşunda yatmaktadır. Anlam kuruluşu, temelde, iki boyutta gerçekleştirilir. Birincisi tek tek metinlerin oluşturulduğu mikro düzey, ikincisi de gazetenin bütünselliği içerisinde anamlanan makro düzey. Mikro düzeyde aslanan sözceleme yapıları, ve bu yapılar arasındaki bağlantıların kuruluş şeklidir. Makro düzeyde ise, mikro alanda kurulan metinlerin etkileşimi söz konusudur. Bu noktada, birbiriyle etkileşen metinler bir meta anlam yaratır ve bu meta anlam, okuyucu tarafından en az basit metinlerdeki kadar çözümlenebilirlik taşır. Sözelimi bir haberde belirli bir durum serimlenirken, ertesi gün yazılan bir köşe yazısında belirim kazandırılan bu durum eleştirel bir incelemeye tabi tutulabilir. İki metin türünün okuyucunun anlığında oluşturacağı tepkime, kuşkusuz, birbirinden farklı olacaktır. Ve anlksal bir inşa çalışmasında farklı işlevleri yerine getirecektir. Gazetelerin söylem yapıları da bu düzeyde düşünülebilir.

Burada ortaya çıkacak birinci düzey, özgöl metinlerin yapısından çıkan mikro söylemdir. Bu söylem salt dilbilgisel ve dizilenimsel oluşumlarla kurulan yalıtılmış bir metnin oluşturduğu söylemdir. Bu yalıtmaya kaldırıldığı zaman ikinci düzeyde bir söylem tasarımına ulaşılmış olur ki, o da; metinlerarası bir düzlemde konutlanan makro söylemdir. Makro söylemde, metinler, tıpkı kendilerini kuran sözcelemelerde olduğu gibi, belirli yapılarda bir

araya gelir ve bir dizimsel yapı oluşturur. bu süreçte vurgulanması gereken temel bir nokta, mikro söylemler olmadan, makro söylemlerin varlaşmasının mümkün olmadığıdır. Görünen odur ki; gazetelerin kurduğu asıl söylemsel yapılar da işte bu makro söylem yapılarıdır.

Buraya kadar yaptığımız incelemelerden sonra, artık, toplumsal gerçekliğin kurulumunda gazetelerin edindiği işleve belirim kazandırabiliriz demektir. Bu yönde elde edeceğimiz bağlamlar, bize, ortaya koyduğumuz kurgul çerçeveyi bütünleyebilme olanağını sağlayacaktır. Bunun yolu ise, gazetelerin oluşturduğu gerçeklik tasarımı ve toplumsal gerçekliğin kuruluş şablonunun yapısal özelliklerini kavramayla mümkün olabilir. Bu nedenle inceleme iki boyut içerisinde düşünülmelidir. Bu iki boyutu bütünleyen şey ise, her iki yapının da toplumsal anlığın içkin yapısında gerçekleşiyor oluşudur. Gazeteler yoluyla kurulan gerçeklik, her şeyden önce bir yeniden üretimdir. Burada yeniden üretimden anlaşılması gereken şey, teknik olanaklarla yapılan bir çoğaltma değil, bizatihi gerçekliğin yeniden üretimidir. Bir gazete metninde bu üç şekilde gerçekleşir; birincisi, haber yoluyla gerçekliğin yeniden üretimi; ikincisi, fıkırsel içerikli yazılarla gerçekliğin yeniden üretimi; üçüncüsü ise, gerçekliğin mizahi yeniden üretimidir.

Bunlardan ilk ikisi düzyazının sınırları içerisine girer, üçüncüsü ise metin üretiminin başka bir türü olan çizimin sınırlarına dahildir. İlk ikisi üzerine yoğunlaşarak çözümlememize devam edelim. Gazetelerde sunulan gerçeklik tasarımının haber ve köşe yazısı bağlamındaki iki biçimi, bir metin olarak gazeteler alt başlığında ana hatlarıyla incelenmiştir. Haber metinleri olayların bir betimlemesini sunarken, köşe yazıları bu betimlemelerin yorumlarını içerirler. Gerçekliğin üretiminde birbiriyle uyum halinde işleyen bu iki unsur içinde haber metinleri gazetelerin asli icra birimlerini oluşturur. Ancak başat durumda olan köşe yazısı metinleridir. Çünkü insanlar, bilgi almanın yanında, çoğunlukla dünyayı belirli şekilde kavrayan üstün anlıklarla temasa geçmek için gazete okurlar. Kanaat önderi denilen bu kişilerin oluşturduğu metinler, yaşam dünyasının yorumlanmış bir yeniden üretimini sunar. Ve kitlelerin olayları algılayış tarzlarını oldukça baskın bir şekilde etkiler. Haber metinleri de, aslında dünyanın yorumlanmış bir yeniden üretimidir. Çünkü metni kuran anlamlandırma yapısında pek çok unsur işin içerisine girer, ve bu unsurların kullanılış biçimi ve oluşturduğu dizimsel yapı anlamı belirleyen temel unsur olur. Fotoğrafların çekim açılarından, haber metnini oluşturan söz dizimlerine kadar pek çok öge bu süreçte etkilidir. Sık sık verilen bir örnekte olduğu gibi, bir devlet adamının uçaktan inerken çekilen bir fotoğrafın çekim açısı farkı, anlamın kurulumunu belirlemeye

yeter de artar bile. Olay sırasında devlet başkanını karşılamaya kimse gelmemiş olabilir. - Bu yaşam dünyasına ait bir gerçekliktir.- Burada olaylı haberleştiren muhabirin resim alırken makinesinin görü alanına aldığı kesim daha sonra haberi üretirken oluşturulacak anlamı belirleyici olacaktır. Muhabir -gerçekliği yeniden üretirken- yalnızca devlet başkanını makinesinin görü alanına almışsa haber metninde bunu varolan olumsuz olgusal gerçekliği örtmek için kullanabilecektir. Ve bu, gazetecilikte sıklıkla yaşanan türden bir olaydır. Gazeteler yoluyla yeniden üretilen gerçekliğin niteliği, çoğu zaman yönlendirilmiş bir gerçeklik tasarımı kimliğindedir. Bu yönlendirmenin altında, gazetelerin kurumsal yapısını incelerken belirttiğimiz gibi, gazete kurumları ve toplumsal yapılanmaların birbirine bağlantı şekilleri etkili olmaktadır. Bu bağlantı biçimleri gazetelerin ideolojisini de belirleyici niteliktedir. Ve bu ideoloji, kuruma tabi olan herkesi bağlayıcıdır. Bu süreçte muhabirden, köşe yazarına, redaktörden, genel yayın yönetmenine kadar hiçbir çalışanın bir özerklik alanı söz konusu değildir. Kuramsal gazetecilik alanında, bu olgu gazeteciliğin soğan olarak tasarlanması adı altında kurgulanmıştır. Alman kuramcı S. Weischenberg'in ortaya attığı bu modele göre, gazetecilik, haber üretimini sağlayan kişilerden, toplumsal çevreye kadar bir soğana benzetilmektedir. Soğanın çekirdeği, medya aktörleri, gazetecileri ve rol bağlantılarını temsil etmektedir. Burada, çekirdeği saran ilk kabuk, gazeteciliğin işlev, ikinci kabuk, yapı bağlantısını betimlerken, soğanın dış kabuğu, medya dizgesinde geçerli olan düzgüsel yapılanmayı temsil etmektedir (Alver, 2007, s.112-117).

Weischenberg'in çizdiği model gazetelerin oluşturduğu gerçeklik tasarımının ırsal yapısını önemli ölçüde serimlemektedir. Burada kurulan tasarım yalnızca metinlerin içkin yapısıyla sınırlı değildir elbette. Gerçeklik tasarımında etkili olan bir başka unsur da, metnin üzerinde etkili olan, kurumsal ve toplumsal yapılanma gibi, gazetenin aygıtsal özellikleridir. Ve bu süreçte ilgili bölümde serimlendiği gibi, gazete üretiminde kullanılan kağıdın dokusundan, CMYK değerlerine kadar pek çok etken işin içerisine girmektedir. Kuşkusuz, bunda en büyük etken gazetelerin anlamlandırılma yapısının -tıpkı metinlerde olduğu gibi- yine, insan anlığına bağımlı oluşudur. Ancak, metinsel anlamlandırmada gazete anlığın soyut basamaklarında işlev görürken, aygıtsal özellikler gazetenin anlıkla girdiği temasta algı biçimleri üzerinde etkinlik kurmaktadır. Bu etkinliğin niteliği ise, aygıt-anlık eitişimi içerisinde düşünüldüğünde belirim kazanacaktır.

Bu etkileşimsel yapı içerisinde, gazete aygıtları, anlık üzerinde zaman tasarımı, algılama tonu, sinerji ve öğelerarası koordinasyon gibi konularda etkinlik kuracaktır. Bu etkinlik, metinlerle kurulan gazete içeriğinin yanında bir işlev edinerek, okur üzerinde onun

algılanma biçimlerini belirleyecek ve gazetelerin oluşturduğu toplumsal etkinin düzeyinde rol oynayacaktır. Buraya kadar çizilen kurgul yapı gazeteler yoluyla kurulan gerçeklik tasarımını kendi içkin yapısı içerisinde betimlemeye yetecektir. Bu gerçeklik tasarımının toplumsal gerçekliğin kurulumundaki işlevi ise, bütünüyle kendisine aşkın bir konudur. Böyle bir işleve belirim kazandırmak, gazetelerin gerçeklik tasarımının ırsal yapısını toplumsal gerçekliğin kuruluş şablonu ile ilişkilendirmeye olanaklı olabilecektir. Bu süreçte, iki unsurun arasındaki kurgul bağı sağlayan şey ise, her ikisinin de anlumsal oluşudur. Öncelikle şuna belirim kazandırmak gerekir ki; gazeteler yoluyla tasarlanan gerçeklik, kurumsal olguların oluşumunda etkinliğini sürdürür. Böylelikle, kaba olgular bizim ilginin dışında kalmaktadır. Kurumsal olguların oluşturulmasında yer alan temel unsurları hatırlamak çözümlememize bu noktada katkı sağlayacaktır. Anımsanacağı üzere, bir kurumsal olgu temelde kolektif niyetlilik, kurucu kurallar ve işlev yükleme adı altında tanımlanan üç bileşenle varlaşıyordu. Bunlardan kolektif niyetlilik, olgunun nedensizlik durumuna karşı korunmasını sağlarken, işlev yükleme temel mantıksal birimleri, kurucu kurallar ise, düzgüsel yapıyı temin ediyordu. Ve tüm bunların ortaya varlaşmasını sağlayan temel araçsa, dildi. Gazeteler de işte tam bu noktada işlev görmektedir. Çünkü bir gazete, her şeyden önce, dilsel iletileri yayan bir metindir. Bu metinler, bir aygıt içerisinde insanlara sunulur. Ve en önemlisi, bu aygıtlı temasa geçen insanların algılayışları bireysel değildir. Çünkü gazete aygıtları, gelişmiş canlıların sinir dizgeleri gibi tek bir organda toplanmaktadır. Bu yönetici organ ve aygıtsal birimleri arasındaki bağlantı, onun araçsallığını temin eder. Ve bu araç bir kurumsal yapıya sahiptir. Bu kurumsal yapı da toplumla yapısal bir bağ içindedir.

İşte bu bağlantı onun ideolojikliğini verir. Ve bu ideoloji onu erk yapıları tarafından toplumun merkezine doğru sürekli iter. Çünkü aygıtsallık ona aynı zamanda şu işlevi yüklemiştir ki, o da; kitleleştirme yetisidir. Böylelikle insanları kitleleştiren bu araç yoluyla olaylar karşısında toplumun geliştirdiği yargılar, denetim altına alınabilecektir. Bu aynı zamanda gazetenin, metinsel yapısını ve toplumsal gerçekliğin kurulumunda oluşturduğu temel ilgi alanlarını belirler.

Gazetelerin bu süreçte oluşturduğu metinler, belirli bir yönlendirilmişlik içerisinde tasarlanmış niyetli oluşumlardır. Bu yönüyle onlar, bireyselliklerinin yanında, kolektiflik unsurunu da ihtiva ederler ve böylelikle oluşturdukları gerçeklik tasarımları çoklu boyutta söylemselleşir. Söylem yoluyla kurulan dilsel ileti ise, bu süreçte sözceleme yoluyla kurulan dilsel iletiye göre büyük bir üstünlük arz etmektedir. Bunun yanı sıra, söylemlerin

kuruluş amacı, ilgi alanlarını da belirlemektedir. Söylemler gazete aygıtlarının üzerinde kurulan gerçeklik tasarımını kurumsal olgular üzerine yöneltmektedir. Bu süreçte, gazetenin ideolojik yapısının belirlediği niyetliliğe göre, kolektif niyetlilik, işlev yükleme ve kurucu kuralların tümünde etkinlik kurulmaya çalışılır. Çoğu kez gazeteler yoluyla oluşturulan yeniden üretimsel yapı içerisinde, var olan toplumsal gerçekliğin üzerinde etkinlik kurularak yapısının istenilen yönde değiştirilmesi temel amaçtır.

Ancak bu amacın toplumsal yapıyı belirleyici nitelikte olduğundan bahsetmek doğru bir yargılama olmaz. Çünkü, gazetelerin toplumsal gerçeklik üzerinde yarattıkları temel etki niyetlilikten öteye gidemez. Şu nedenledir ki; gazeteler yoluyla yaratılan gerçeklik tasarımı edimsözel niteliktedir. Doğal olarak bu çeşit bir girişimin yaratacağı etki de, edimsözel bir etki olacaktır. Tezimizin temel inceleme düzlemini de bu olgu belirlemektedir. Bu etkinin toplumsal gerçekliğin kurulumundaki fiili etkisi ise etkisözel bir etki olup, başka bir inceleme düzleminde kurgulanmış bir araştırmanın konusuna girer. Bundan sonraki ana bölümde, çizdiğimiz kurgul bağlantıları kılgın bir boyutta desteklemek için görgül bir araştırmaya gidilmiş, ve gazete haberleri yoluyla yaratılan toplumsal gerçeklik tasarımları inceleme altına alınmıştır."

Medya-Siyaset İlişkisi

Işık ve Börekçi'nin de belirttiği gibi (2009, s. 54), günümüzde medya, hem toplumsal denetimin hem de toplumsal değişimin sağlanmasında önemli bir güç ve iktidar kaynağıdır. Bu noktada medyanın üzerinde durulması gereken en önemli özelliklerinden biri, medyanın kamusal olayların yer aldığı bir tartışma platformu oluşturmasıdır. Nitekim toplumsal yaşamda gerçekliğin ne olduğu konusundaki tanımlar, çoğunlukla medya aracılığıyla oluşturulmakta ve aktarılmaktadır. Toplumsal hayatta bu denli etkili olan medyanın, siyasal çevrelerle olan ilişkisi ise ayrı bir önem taşımakta ve söz konusu ilişkinin de birçok boyutu bulunmaktadır. Bunların başında medyanın ve siyasal çevrelerin birbirlerine bağımlı olduğu ya da ihtiyaç duyduğu gerçeği gelmektedir. Diğer taraftan günümüz demokratik sistemlerinde medyadan kamuoyu adına siyasi otoriteleri denetlemesi, mevcut siyasal sistem ve gelişen olaylar karşısında kamuoyunu bilgilendirmesi, kamuoyunun beklentilerini ve ihtiyaçlarını gerekli çevrelere ilemesi beklenmektedir. Bu noktada kamu gündemini belirlemede etkili olan medyanın, politika gündeminin belirlenmesinde de etkili olduğu bilinen bir gerçektir. Bunun yanı sıra medya, hem kamu hem de politika gündemini belirlerken, içinde yer aldığı siyasal sistemden de

etkilenmektedir. Nitekim siyasal aktörler hedeflerini ve faaliyetlerini kamuoyuna iletebilmek için medyaya ihtiyaç duyarken; medya örgütleri de siyasal aktörlere haber kaynağı olarak sürekli gereksinim duymaktadırlar. Bu bağlamda medya ve siyasal aktörlerin karşılıklı ilişki kurma çabasında oldukları gözlenmekte ve ticari birer işletme olan medya kuruluşlarının, kimi zaman “ekonomik beklentileri” yönünde de siyasal aktörlerle ilişki kurdukları ve bu yönde yayınlarını oluşturdıkları dikkat çekmektedir. Ancak, siyasal aktörlerin medya kuruluşlarına uygulayabileceği bazı yasal yaptırımlar da olabileceğinden, bu kuruluşlar siyasal aktörlerle ilişkilerinin iyi olmasına da özen göstermektedirler. Tüm bunlarla bağlantılı olarak medya kuruluşları, kimi zaman kurumsal çıkarları ve siyasal yaklaşımları yönünde politika ve kamu gündemini belirleme eğiliminde olurken; siyasal aktörler de kendi çıkarları doğrultusunda medya ve kamu gündemini etkilemeyi hedefleyebilmektedirler. Kısacası, bu iki güç arasında her zaman için bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşim kimi zaman “çıkar birliği” esasına dayanırken, kimi zaman da “çıkar çatışması” yönünde gerçekleşmekte ve bu yönde medya, yayınlarının içeriğini oluşturabilmektedir.

Gölcü ise (2009, s. 82) medya ve siyaset arasında var olan karşılıklı ilişkiler ağının 21. yüzyılda üzerinde en çok tartışılan konulardan birisi olduğunu yazmaktadır. ona göre, "gelişen teknoloji ile birlikte medyanın toplumsal yaşamı etkilemedeki gücünün artması, siyaset ve medya arasındaki ilişkiler ağının da karmaşık bir yapıya bürünmesine neden olmuştur. Medyanın kitleye dönük doğası siyaset kurumunun en çok önem verdiği konu olmuş, medya ve siyaset ilişkisinde siyasal mekanizmaların daha fazla sürece dâhil olmalarına neden olmuştur. Özellikle toplumsal destek arayışında olan siyasal örgütlenmeler ve gruplar, medya üzerinden kendi değer yargılarını ve fikirlerini topluma aktarmak için medyanın olanaklarını kullanmışlardır. Bu süreç medya ve siyaset ilişkisinde, medya içeriğinin siyasallaşmasına neden olurken; medya örgütlenmelerinin de siyasal pozisyonlar olarak, belirli siyasal kimliklere bürünmelerine sebep olmuştur. Medya artık kamuoyunu güdümleyen bir araç olmuş aynı zamanda medyadan kamuyu edilgin tüketiciler haline getiren bir aygıt olarak söz edilmeye başlanmıştır (Tokgöz, 2008, s. 206). Özellikle haber medyası siyasal aktörler ve medyanın politize edilmesi sonrasında yapısal dönüşümler yaşamıştır. Bu dönüşümler medya ve siyaset ilişkisine yeni boyutlar kazandırmıştır. Haber üretiminde kurumsallaşma ve profesyonel yapıların oluşması, haberin toplumsal yapıda var olan gerçekliği siyaset mekanizması adına inşa etme çabası olarak değerlendirilmiştir. Tuchman (1978) haber yapılırken bir takım profesyonel

örgütlenmelerin ve habercilerin devreye girdiğini ve bunun haberin çerçevesini oluşturduğunu söylemiştir. Yine Tuchman haber yapılırken profesyonellikten kaynaklandığı düşünülen bir takım süreçlerin, toplumsal yapıdaki iktidar ilişkilerinin etkisi ile oluştuğunu aktarmaktadır. Bu bağlamda haber medyası ve siyaset arasındaki karşılıklı ilişkide, haberin ne olduğu ve haber olacak olanın ne içermesi gerektiği siyaset kurumunun beklentileri doğrultusunda yeniden tanımlanmıştır. Artık haber medyası ve haber olgusunu siyasal süreçlerden soyutlanarak düşünmek, medya ve siyaset kurumu arasındaki ilişkiyi çözümlemede eksik yönlerin kalmasına sebep olacaktır."

Akdağ (2005, s. 2), medya ve siyaset arasındaki ilişkiyi "ortak yaşama ilişkisi" şeklinde tanımlanmaktadır. Ona göre "medya haber kaynağı olarak siyaseti görmekte; siyasiler ise kendi düşünce ve tutumlarının kamuoyuna ulaşmasını istemektedir. Bu bakımdan her ikisinin de gereksinimleri genel itibarıyla uyum içerisindedir (Yüksel, 2001:143). Elbette bu ilişki karşılıklıdır. Fakat kuşatıcı çevreyi oluşturan, medyadan çok siyasettir. Onun için denilebilir ki, nasıl bir siyasi rejim var ise medya da öyle gelişir. Hiçbir medya sistemi asla siyasi rejimden bağımsız olamaz (Arabacı, 2004, s. 109).

Kitleleri bilgilendirmeyi ve buna bağlı olarak yönlendirme merkezlerini içine alan medya ile bu fonksiyonları kendi doğasından ve biraz da sistemden alan siyaset arasında her zaman bir işbirliği ve bunun yanı sıra bir çatışma söz konusudur. Her iki güç de yönlendirme ve bilgilendirmenin kendi tekelinde olmasını tercih etmekte ve zaman zaman bunu paylaşım ile elde etmektedir. Fakat bazen bu, sorunlara yol açmaktadır. Medya, siyaseti kendi alt sistemi haline getirmek için çaba içindeyken, tamamen aynı istikamette olarak siyasette medya için aynı duyguları beslemektedir (Hazar, 2008, s. 254).

Medya açısından bakıldığında; temel olan etkili olmaktır. Bu etki alanı da kamuoyunda güçlü olmaktan, inandırıcı olmaktan geçmektedir. Kamuoyunun bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi ve istenildiği gibi harekete geçirilmesi medyanın siyaset üzerindeki etkisini göstermek adına önem taşımaktadır. Güz'e göre; kitle iletişim araçlarının bağımsız bir şekilde ve etkilenmeden hareket edebilmeleri; toplumun bu araçlardan beklentileri ve siyasal sistem içerisinde bu araçlara yüklenen görev ve sorumluluk açısından önemlidir. Bağımsız ya da objektif hareket edemeyen kitle iletişim araçlarına toplumun saygı duyması ve güvenmesi mümkün değildir (2005, s. 88).

Bu bağlamda, kitle iletişim araçlarının yansız ve objektif hareket edemedikleri düşüncesi siyasal sistemin sağlıklı işlemesi bakımından sakıncalar doğurabilir. Demokratik sistemlerde siyasal sistemin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi kitle iletişim araçları ile

toplum arasındaki düzenli ilişkilerin oluşturulması ve yürütülmesiyle mümkündür. Kitle iletişim araçlarının yanı sıra haber sunduğuyla ilgili bir kanaatin oluşması bu araçların siyasal kişi, kurum ya da kuruluşlarla ilgili vereceği haberlerin de inandırıcılığını yitirmesine sebep olacaktır (Güz, 2005, s. 88).

Burton, medya ile siyaset arasındaki ilişkinin, güçleri dolayısıyla kıskançlık düzeyinde olduğu söylemektedir. Siyasiler, temsil ettikleri halk adına, medyanın istediğini söylemesini ve yapmasını engellemeye çalışırken, medya ise, halkı temsil ettiğini ve bu baskıcı güçten kurtulmak istediğini vurgulamaktadır. Bu iki güç arasındaki ilişki noktaları şöyle uyarlanabilir (akt. Yüksel, 2001, s. 144-145):

Kanun

Belirli kanunlar çerçevesinde kendi bilgi ve çalışmalarını korumaya yönelik hareket eden siyasi iktidarın birçok organı, medya ve onun meydana gelen olayları söyleme hakkı ile çatışır.

Basın Toplantıları ve Basın Açıklamaları

Hükümet organları medyadaki haber sunanların temel bilgi alma kaynaklarıdır. Bu açıdan, haber değeri olan bilgilere ihtiyaç duyulduğunda, haberciler hükümet kaynaklarının eline düşerler.

Lobi Çalışmaları

Siyasi gruplar medya mensupların kızdığı bu yolu kullanırlar ve kendilerine yakın isimleri sürekli göz önünde bulundururlar.

Finans

Medya, siyasi iktidardan vergi ve gümrük indirimi, kâğıt desteği vb. teşviklerle önemli finans desteği alabilir.

Doğrudan Kontrol

Siyasi iktidar, medya yayınlarını çeşitli birimleri aracılığıyla kontrol edebilmektedir.

Dolaylı Kontrol

Genelde ortaya konulması güç olan bir durum olsa da, hükümet ve medya arasında bir sürtüşme olduğu dönemlerde görülen değişik dolaylı kontrol araçlarından söz edilebilmektedir.

Medyada Boy Göstermek

Siyasi iktidar mensuplarının medyada boy göstermesi bu iki kurumun yarar sağlamasına güzel bir örnektir. Yayın yapanlar, bilgi kaynaklarına geçerlilik kazandıran kişiler olarak siyasilere ve siyasiler de partileri kadar seçmenleri gözünde itibar görebilmek için buna ihtiyaç duyarlar.

Partilerin Siyasi Yayınları

Siyasi partiler bunu bir hak olarak isteyebilirler. Özellikle seçim zamanlarında televizyonlarda yayınlanan konuşma veya haber sürelerinin paylaşımı konularındaki tartışmalar buna örnek verilebilir.

Dolayısıyla, medya kamuoyu aracılığıyla siyasetle ilgilenir. Bir başka deyişle, bütün demokratik sistemlerde kamuoyunun temayülleri büyük önem taşımaktadır. Çoğulcu demokratik sistemlerde kamuoyu çok yönlü etkiler altında meydana gelir ve yöneticilerin kararlarını önemli ölçüde etkiler. Fakat totaliter rejimlerde kamuoyunu tek yönlü oluşturmak için bütün imkânlar seferber edilir. Baskıcı olarak da adlandırılan rejimde kamuoyu siyasi iktidarın eliyle oluşturulur (Taşdelen, 1997, s. 195). Bu anlamda ise dünya genelinde siyasi rejimler ve bu rejimlerde yer alan medya sistemlerine değinmek gerekmektedir.

Medya ve Siyaset İlişkisinde Kuramlar

Normatif medya kuramları olarak da adlandırılan bu kuramlar, medyanın görevini nasıl yaptığını anlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. McQuail; otoriter, totaliter, liberal, sosyal sorumluluk, gelişme ve demokratik katılımcı kuram olarak altı grupta toplamıştır (akt. Güz, 2005, s. 17-25):

Otoriter Kuram

Medyanın sınırlandırılması için iktidarı elinde bulunduranlara gerekli ortamı oluşturan

kuramın temel prensipleri şöyledir:

—Medya kuruluşları, kanunları ya da kurulu düzeni bozmaya yönelik yayın yapmaktan kaçınmak zorundadır.

—Medya, yönetime sahip bulunan otoriteye bağlı olmalıdır.

—Medya, siyasi ve ahlaki değerlere ve çoğunluğa karşı olmamalıdır. Kurama göre, kuralları uygulamak için sansür uygulanabilir.

—Mevcut otoriteye karşı çıkma, kabullenilene saldırma, resmi politikaya sataşma ya da moral değerlere saldırı suç değerlendirilmesi olarak görülmektedir.

—İletişimciler kendi medya kuruluşları içinde bağımsızdırlar.

Totaliter Kuram

1917 Rus devrimiyle yeniden şekillenen kurama göre bütün medya kuruluşları başta komünist parti olmak üzere işçi sınıfının temsilcileri tarafından kontrole tabi tutulmaktadır. Sosyalist toplumda sınıf çatışmaları bulunmadığı için medya da ona göre hareket etmek durumunda kalır ve yayın politikalarını politik çatışmalardan uzak olarak düzenler. Burada önemli bir faktör olarak da medya, toplumun şekillenmesinde, sosyalleşmede, gayri resmi sosyal kontrolde ve planlanmış ekonomik amaçlara doğru toplumun yönlendirilmesinde önemli rol üstlenmektedir. Kuram, medyanın siyasi organlar tarafından kontrolünü kabul eder ve diğer farklı durumlarda siyasi hayatın diğer araçları ile iç içe olmasını sağlamaktadır.

Kuramın temel varsayımları şunlardır:

—Medya işçi sınıfının menfaatlerine hizmet etmeli ve onları kontrol altında tutmalı, özel mülkiyet altında olmamalıdır.

—Medya sosyalleştirme, eğitim, bilgi, motivasyon, seferberlik vb. şekilde toplum için pozitif olan amaçlara hizmet için var olmalıdır.

—Topluma karşı yerine getirilmesi gereken görevleri yanı sıra medya, hedef kitlesinin istek ve gereksinimlerine de cevap vermek durumundadır.

—Toplum karşıtı yayınlarından dolayı toplumun medyaya sansür uygulama ve gerekli yasal düzenlemeleri yapma yetkisi bulunmaktadır.

—İlkeler doğrultusunda medya, dünya ve toplumun tam ve objektif görüşü aktarılmalıdır.

—Medya mensupları, amaç ve idealleri toplumun menfaatleriyle uyuşan sorumlu profesyonellerdir.

—Medya ülke içinde ve dışındaki ilerici hareketleri desteklemek durumundadır.

Liberal Kuram

Kuram kişilerin istedikleri şeyleri yayınlayabilme konusunda özgür olmasını kabul etmektedir. Bu bir anlamda düşünce, ifade, örgütlenme, toplantı hak ve özgürlüklerinin bir uzantısı olarak liberal demokratik sistemle örtüşmektedir.

Serbest medya toplumdaki çeşitli bireylerin istek ve ihtiyaçlarını tatmin edebilir. Medya organlarına müdahale düşüncenin ve toplumun gerçeğe ve doğruya ulaşmasını engellemektedir. Kurama göre, doğruluk, özgürlük ve menfaat beraber yürümeli, medyanın korunması ancak mantıksız işler ortaya çıkınca söz konusu olmalıdır. Medyaya sansür uygulanmamalıdır. Fakat kanunlara karşı gelinmesi, kişi haklarının ihlali gibi durumlarda mağdur kişi ve kurumlar için yasal güvencenin sağlanması zaruri hale gelmektedir. Bireyin, azınlıkların korunması ve devlet ciddiyeti gibi durumların konu edilmemesi çoğu insan için medya hürriyetinden önce gelmektedir.

Kuramın temel ilkeleri şu şekildedir:

—İletişim sahası üçüncü bir oluşum tarafından sansür edilmemelidir.

—Yayın yapma ve dağıtım için ruhsat ya da önceden izin alma zorunluluğu olmaksızın, yayıncılık her ferde ve topluluğa açık olmalıdır.

—Hükümete, bürokratlara veya partilere yönelik saldırılar cezaya tabi tutulmalıdır.

—Yayınlanacak enformasyon noktasında sınırlama olmamalıdır.

—Düşünce ve kanaatler çerçevesinde doğru ve yanlışın karşılaştırılması için bir ortam oluşturulmalıdır.

—Yayınlanacak enformasyonun toplanması birtakım kurallarla sınırlandırılmamalıdır.

—Uluslararası medya ile ilişkili enformasyon alışverişi herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamalıdır.

—İletişimciler kendi aralarında otonomi oluşturabilmelidirler.

Sosyal Sorumluluk Kuramı

Altyapısını Basın Özgürlüğü Komisyonu'na borçlu olan kuram, serbest piyasanın birtakım önemli konularda basın özgürlüğü vaadini ve toplumun beklentilerini yerine getirmede başarısızlığı üzerine ortaya çıkmıştır. Kuram, toplumsal görev ile bağımsızlığı bağdaştırmak durumundadır. Medyanın toplumda ihtiyaç duyulan fonksiyonlara hizmet ettiği ve özellikle demokratik politikalar hususunda medyanın birtakım fonksiyonları yerine getirmeyi görev kabul ettiği varsayılır. Medyanın değişik görüşler için platform olma, kültür konusunda topluma karşı vazifelerini yapma fonksiyonu ile medyanın tam bağımsızlığı arasında denge kurulmalıdır.

Medya kuruluşları halk için vardır ve bu kuruluşlara sahip olmak özel imtiyaz kazandırmaz. Mülkiyet olarak özel kişi ya da kuruluşlara ait olan medya kuruluşları yalnızca hedef kitle ve medya patronlarına karşı değil, geniş oranda topluma karşı sorumludur. Bireysel özgürlükler ve seçim, medya özgürlüğü ve medyanın topluma karşı görevleri açısından üç prensibi uzlaştırmaya çalışan kuramın temel ilkeleri şu şekildedir:

—Medya kuruluşları topluma karşı birtakım görevleri olduğunu kabul ederek bunları yerine getirmelidir.

—Bu görevler yapılırken bilgi verici olma, gerçeklik, doğruluk, nesnellik gibi standartlar göz önünde tutulmalıdır.

—Medya kanunlar çerçevesinde kendi kendisini sınırlandırıcı ve düzenleyici olmak durumundadır.

—Medya kuruluşları suça, şiddete ve toplumsal karışıklığa neden olabilecek ya da azınlıklara saldırı niteliği taşıyan yayınlardan uzak durmalıdır.

—Medya çoğulcu olmalı, toplumsal farklılıkları, farklı görüşlere yer vererek ve aynı zamanda cevap ve düzeltme hakkı tanıyarak ortadan kaldırmalıdır.

—Toplum medyadan yüksek bir çalışma temposu bekleme gücüne sahiptir ve medya beklentileri yerine getirilmez ise kamu yararı için müdahale kaçınılmaz olmaktadır.

—İletişimciler ve medya uzmanları işverenlere ve pazara olduğu gibi topluma karşı da sorumludurlar.

Gelişme Aracı Kuramı

Gelişme aracı kuramına temel olan özellik, ekonomik ve sosyal gelişmenin kabul edilmesi

ve bu gelişme ile etkileşimde olan ulusal yapılanmadır ve ulusal yapılanma için iletişimcilerin özgürlükleri onların sorumluluklarına indirgenir. Bireysel özgürlüklerden daha çok sosyal amaçlar üzerinde durulmaktadır. Kurama göre iletişim araçlarının kurulması ile ilgili olarak İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 19. Maddesi temel teşkil etmektedir. Bu maddeye göre; herkes düşünce hürriyetine sahiptir ve bunu açıklama hakkına sahip olmalıdır. Bu hak herhangi bir müdahale olmaksızın fikirleri taşıma ve bilgi ve fikirleri bir iletişim aracı aracılığıyla özgürce araştırma, alma ve söyleme özgürlüğünü içermektedir.

Kuramın temel ilkeleri şu şekilde sıralanabilir:

—Medya milli politika ile ilgili aynı alanda pozitif gelişme görevini kabul ederek bu görevi yerine getirmelidir.

—Medyanın özgürlüğü, ekonomik öncelikler ve toplumun gelişme gereksinimlerine göre kısıtlamaya açık olmalıdır.

—Medya, içeriklerinde sosyal kültüre ve dile öncelik tanımalıdır.

—Medya çalışanları ve diğer mensupları enformasyonu toplama hakkı kadar bu hakkın getirmiş olduğu sorumluluğa da sahip olmalıdırlar.

—Devlet, gelişme politikaları doğrultusunda medya işlevlerine müdahale edebilir, kısıtlayabilir, denetim ve kontrol yapabilir.

Demokratik Katılımcı Kuram

Kuram; düzenlenmiş, merkezileştirilmiş, profesyonelleştirilmiş, tarafsızlaştırılmış, devlet güdümündeki bir medya yaklaşımını reddeder. Çoğulculuğu, daha küçük gruplar şeklinde örgütlenmeyi, yerelliği, kurumsallaşmamayı, enformasyon kaynak ve amacının değişebilirliğini, toplumun bütününde iletişimin yatay örgütlenmesini ve etki altına almamayı kabul etmektedir. Özgürlüğü esas alan bu kuramın temel ilkeleri şöyle sıralanabilir:

—Kişiler ve azınlık gruplarının iletişim hakları bulunmaktadır ve kendilerinin belirleyecekleri gereksinimlerini medya kurumlarından isteme hakları mevcuttur.

— Medyanın yapılanması ve içeriğinin meydana gelmesi merkezi hükümetin ya da yönetimin bürokratik denetimine tabi olmamalıdır.

—Medya kuruluşları, medya mensupları için değil; izleyici, dinleyici ve hedef kitleleri için

var olmalıdır.

—Gruplar, organizasyonlar ve yerel toplumlar seslerini duyurabilmek için kendi medyalarına sahip olmalıdır.

—Küçük çaplı, karşılıklı etkileşimci ve katılımcı medya yapıları daha geniş çaplı ve tek yönlü iletişim temin eden profesyonel medyadan daha iyidir.

—Medya kuruluşları ile ilgili toplumsal gereksinimler, bireysel tüketici talepleriyle yeterince açıklanamadığı gibi devlet ve ona bağlı kurumlar tarafından da açıklanamaz.

—İletişim, profesyonellere terk edilemeyecek kadar önem taşıyan bir unsurdur.

Toparlarsak Arslan'ın da belirttiği gibi (2005, s. 6), medya ile siyaset arasında, “karşılıklılık” temeline dayanan çok yakın ilişkiler vardır. Medya alanında meydana gelen değişme ve gelişmeler siyasi sistemi derinden etkiler. Özellikle de seçim sistemi, siyasi partiler, siyasi liderlik, kısacası bütün boyutlarıyla politikanın yapısı ve işleyişi bu durumdan önemli ölçüde etkilenir.

Siyasi elitler, kendilerine etkin bir kamuoyu desteği oluşturabilmek ve karar verme sürecinde başarılı olabilmek için, kısacası hem iktidar hem de muktedir olabilmeleri için medya desteğine muhtaçtırlar. Yine medya, toplumsal hareketlilik ve elit dolaşım süreci üzerinde, özellikle de siyasi elitlerin deveranı üzerinde oldukça etkilidir.

Alman Basını

1482 yılında Mainz'da sahte para kullanan insanlara karşı halkı uyarmak maksadıyla ilk kez basılan bir sayfalık bir bültenin Alman basınının ilk örneği olduğu söylenmektedir (Schmolke, 1988 s. 40).

500 yıldan fazla bir süredir sürekli gelişen ve büyüyen basın ile ilgili "İşte Almanya" (Tatsachen über Deutschland) adlı Almanya'da bugünkü siyasi, toplumsal ve ekonomik durumu yansıtan bilgilerin yer aldığı bültende de belirtildiği gibi; basın eskiden olduğu gibi bugün de derin analiz ve arka plan haberciliğinin, konuları belirleme ve yorumlama simgesidir. Klasik sağ sol yelpazesi boyunca sabitleşen ideolojik inançların kısmen ortadan kalkmasıyla birlikte basının kesin olarak siyasi bir görüşe bağlı olma durumu kısmen kalkmıştır. Çok sayıda gazete bugün de önemli etkiye sahiptir. Örneğin Almanya genelinde satılan kaliteli gazetelerden “Frankfurter Allgemeine Zeitung”, “Süddeutsche Zeitung” ve “Die Zeit” gibi. Almanya'nın gazete piyasasının kendine özgü yanını, büyük bir çeşitlilik

ve yerel basındaki güçlü farklılıklarla tanımlamak mümkündür. Almanya’da ulusal düzeyde 10 nitelikli gazetenin ve 9 popüler gazetenin yanı sıra yerel ve bölgesel nitelikte ve çoğu popüler renkli basın grubundaki 335 günlük gazete vardır. Renkli basın grubunda yer alıp da ulusal düzeyde yayınlanan “Bild” gazetesi 3,2 milyonluk satış rakamıyla özel bir yere sahiptir. Almanya’da 350 kadar günlük gazetenin toplam satış rakamı 25 milyonu bulmaktadır. Ne var ki günlük gazetelerin mali kaynakları zor bir döneme girmiş durumdadır: Genç kuşak daha az gazete okuyor, gazetelerin önemli mali dayanağı olan ilan 2008/2009 küresel ekonomik krizin etkisiyle ciddi gerileme gösterdi; birçok yazıya internet üzerinden ulaşmak tercih edilir oldu, internet giderek neredeyse tüm yaş gruplarında öncelikli bilgi kaynağı halini aldı. Günümüzde Almanların yüzde 70 kadarı “online”; aynı oranda bir grup da düzenli olarak günlük gazete okumaktadır.

Alman dergi dünyasında kalıcı bir yer edinmiş ve geniş kitlelere hitap eden dergilerin yanı sıra “special interest” dergilerinin sayısı geçtiğimiz yıllarda giderek artmıştır. Geniş okur kitlesine seslenen 1500 kadar derginin tirajı, 3 aylık ortalamaya göre toplamda 114 milyonu geçmektedir. Bunlardan en çok okunanları: Toplumsal tartışma ortamının etkin bir parçası olan ya da hatta kendileri önemli tartışmalara vesile olan “Stern”, “Focus” ve “Der Spiegel” dergileridir. “Der Spiegel” dergisi bunlar arasında siyasi bir dergi olarak, belki de haftalık yayınlar arasında toplum üzerinde uzun vadede en büyük etkiye sahiptir.

En büyük dergi yayınevleri Heinrich-Bauer-Yayınevi, Axel-Springer-Yayınevi ve Bertelsmann’a ait Burda ile Gruner+Jahr olarak sıralanabilir. Springer ve Bertelsmann aynı zamanda sahibi oldukları başarılı radyo ve televizyon kanallarıyla milyarlarca ciro kar elde etmektedir. Bu nedenle de değişik medya araçlarıyla fikir tekelleşmesine yol açtıkları yönünde bir tartışma başlamasına neden olmaktadır.

Buna karşılık günümüzdeki bazı görüşler de medyada çoğulculuğun internet üzerinden kendiliğinden sağlandığını savunuyorlar. Bu açıdan bakıldığında, basılı medyanın internet versiyonu olan Spiegel.de, bild.de veya FAZ.NET gibi çok ziyaret edilen sitelerin yanı sıra haber ve görüş sitelerinden oluşan uçsuz bucaksız bir ortam söz konusudur. Basılı medya okurlarıyla internet kullanıcı grupları arasından sadece küçük bir bölümde kesişme olmasına rağmen bu iki alan arasında didişme yaşanması bir tehlike oluşturuyor. Ama öte yandan kurumsallaşmış bilgi kaynaklarıyla enformel kaynakların bir arada olması çeşitliliğin bir garantisidir. Nitekim basılı medyanın temel sorunu da tekelleşme tehlikesinden ziyade gelir-gider döngüsünün sağlanabilmesi. Öte yandan nitelikli haberciliğin sadece basılı medyaya özgü olmadığını da theeuropean.de gibi örnekler

gösteriyor. (<http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/tr/kultuer/main-content-09/basin-duenyasi.html>)

Groebel'e göre ise (2015), medya alanında Almanya'nın kendine özgü yanları var. Kültür, radyo ve televizyon alanlarında eyaletlere özerklik tanınıyor olması buna bir örnek; ya da Avrupa ölçeğinde değilse bile dünya ölçeğinde bir karşılaştırmada ortaya çıkan bir diğer önemli özellik, kamu hukukuna bağlı medya ile özel medyanın yan yana varlığı. Basın ve fikir özgürlüğü açısından Almanya uluslararası düzeyde karşılaştırmada çok iyi bir derece alıyor. Fikirlerde çoğulculuk sağlanmış, bilgi çoğulculuğu var. Basın, hükümet ya da partilerin değil, özel sektördeki medya kuruluşlarının elinde. İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen gelişme sürecinde Almanya'da kamu hukukuna bağlı medya organları İngiltere'nin BBC örnek alınarak yapılandırıldı. Yayın organları harçlarla finanse edilen (dolayısıyla kamusal nitelikte) kuruluşlar olarak belirlendi. 1980'li yıllarda özel televizyon kuruluşları bu sisteme eklendi.

Basın ve fikir özgürlüğü Almanya'da anayasal güvence altına alınan bir değer. Anayasal basın ve iletişim özgürlüğü anlayışı Temel Yasa'nın 5. maddesinde ifadesini bulur: "Herkes, fikrini kelime, yazı ve resimle ifade etme ve yayma ve genel kullanıma açık kaynaklardan, engellenmeksizin bilgilene hakkına sahiptir. (...) Sansür uygulanmaz."

Genelde Alman medya yapısı Alman tarihinin son dönemlerinin kendine özgü koşullarıyla açıklanabilir. 30 yıldan az aralıklarla yaşanan bu dönüşümlerin hepsi – Demokratikleşme, Birinci Dünya Savaşı, Weimar Cumhuriyeti, "Üçüncü Rayh" ve İkinci Dünya Savaşı, Doğu-Batı-Çatışması ve Soğuk Savaş, Öğrenci Başkaldırıları ve Yeniden Birleşme her zaman, medya yönü de olan olaylardı ve hatta kitle medyası olmadan mümkün olamazlardı.

Türkiye-Almanya İlişkileri

Türk-Alman ilişkileri iki ülkenin siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel alanlarında önemli bir rol oynamaktadır. Yaklaşık 3 milyon Türk'ün yaşadığı Almanya ile yakın ilişkilerimizin olduğu herkesçe bilinmektedir.

Ermağan (2012, s. 76), Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye-Almanya İlişkileri başlıklı araştırmasında bu ilişkileri kısaca ve kronolojik olarak aktarmıştır:

"Almanya, Osmanlı ile 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yoğun ilişkiler kurmuş, bu da I. Dünya Savaşı'nda aynı safta yer almalarıyla tescillenmiştir (Armaoğlu, 2009, s. 138-

145). Devamında, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile Dostluk (1924), Konsolosluk (1929) ve Ticaret Anlaşmaları (1930) imzalamıştır. Nasyonal Sosyalistlerin iktidarından kaçan pek çok Alman bilim adamı, 1933 yılından itibaren Türkiye'ye gelerek özellikle üniversite, sanat ve kültür alanlarında katkılar sağlamışlardır (Kreiser ve Neumann, 2009). Almanya ve Türkiye arasındaki ilişkileri geliştirmek amacı ile Şansölye Konrad Adenauer 1954 yılında ve Cumhurbaşkanı Theodor Heuss 1957 yılında Türkiye'yi ziyaret etmişlerdir. Bu ziyaretlere Cumhurbaşkanı Celal Bayar 1958 yılında karşılık vermiştir (Karpat, 1975). Almanya ile Türkiye arasında Türk işçilerinin Almanya Federal Cumhuriyeti'ne gönderilmesine dair 1961 yılında imzalanan anlaşma ile ilişkilerde yeni bir dönem başlamıştır. 1980'lerde Türk göçmenler için geri dönüş politikaları ile Türk tarafının tepkilerini çekmiş olan Almanya, 1994 yılında da Türkiye'nin Almanya'dan satın aldığı silahları anlaşmalara aykırı kullandığı iddiası ile Türkiye'ye silah sevkiyatını durdurmuştur.³ Neticesinde gerilimli bir dönem yaşanmıştır. AB'nin Lüksemburg'daki (1997) olumsuz Türkiye kararı üzerine, iki ülke arasındaki ilişkilerde yeniden bir kötüleşme yaşanmıştır. Örneğin Türk Başbakan Mesut Yılmaz, Kohl'ü “eski dost, yeni düşman” ilan etmiş (Milliyet, 1998), Alman Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel de Yılmaz'ı “silahla sağa sola saldıran kişi” olarak tanımlamıştır (Akkaya, Özbek, Şen, 1998). Türkiye-Almanya ilişkileri, Lüksemburg kararlarının etkisiyle 1998 yılında tarihinin en durgun dönemlerinden birini yaşamıştır. Kohl yönetiminde 16 yıl iktidarda kalan CDU/CSU-FDP koalisyonu, 1998 genel seçimlerinde yerini SPD Yeşiller koalisyonuna bırakınca, iki ülke arasındaki ilişkiler yeniden canlanmıştır. Çünkü bu yeni Almanya hükümeti, Türkiye'nin AB adaylığını desteklediğini açıklamıştır (Schröder, 2006). Dahası, Schröder-Joschka Fischer yönetiminin Almanya'daki Türk kökenli göçmenlerin uyumu hususunda ürettiği söylemler, Türk-Alman ilişkilerini olumlu etkileyen diğer bir faktör olmuştur. Gerek 2005 yılında kurulan Büyük Koalisyon (CDU/CSU-SPD) döneminde ve gerekse 2009 yılında kurulan CDU/CSU-FDP koalisyonu döneminde Merkel'in formüllediği Türkiye politikaları, Türkiye-Almanya arasındaki ilişkileri AB hattında germiş olsa da, ikili düzeyde ekonomik nedenlerden dolayı pozitiflik genel anlamda devam etmektedir. İki ülke ilişkilerini çevreleyen temel faktörler şunlardır (Canbolat, 2003): “Almanya'da uzun süredir iki ülke arasında organik bir bağ oluşturan [...] Türkler/Türk vatandaşlarının varlığı, ekonomik ve ticari olgu, Batı ittifak sistemi içindeki birliktelik, insan hakları politikası ve demokrasi konusu, değişen dünya dengelerinden etkilenme.” Almanya'dan Türkiye'ye sadece 2010 yılında yapılan siyasi ziyaretler, Almanya'nın ikili ilişkilere verdiği değeri teyit etmektedir. Sırası ile Dışişleri Bakanı Guido Westerwelle,

Federal Meclis Başkanı Norbert Lammert, Eğitim ve Araştırma Bakanı Annette Schavan, Şansölye Angela Merkel ve son olarak cumhurbaşkanı Christian Wulff Türkiye'ye gelmiştir.

Westerwelle, Davutoğlu ile görüşmesinde, AB üyeliği hususunda Türkiye'ye destek vermiş; Türkiye'nin üyeliğe ehil olduğunu, fakat henüz hazır olmadığını belirtmiştir. Türkiye'nin hukuk devleti olma ve ekonomik kriterleri yerine getirme konularında çabalarına dikkat çeken Alman bakan, üyelik yolunda bu ülkenin daha çok cesaretlendirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Son olarak, İstanbul'da inşa edilen Türk-Alman Üniversitesi'nin Alman-Türk ilişkilerinde oynayacağı önemi zikretmiştir. Öte taraftan Merkel, Ankara ziyaretinde, AB-Türkiye ilişkisine binaen "ahde vefa" (pacta sunt servanda) ilkesine atıfta bulunsa da "İmtiyazlı Ortaklık" („Privilegierte Partnerschaft") önerisini yinelemiştir. Fakat bunun, yürütülen müzakerelerin kesilmesi olarak düşünülmemesi gerektiğini açıklamıştır. Merkel'in Almanya'da Türk liselerinin açılmasına ve vize düzenlemelerine (işadamları, öğrenciler vb.) ilişkin söyledikleri, muğlak olmasına rağmen, ikili ilişkiler bağlamında kayda değer bulunmuştur. Merkel 2010'nda partisinin gençlik kollarına yaptığı konuşmada çok kültürlülük konusunda başarısız olduğunu ifade etmiş; 2011'de göçmenlere karşı Alman tarafının daha açık davranması gerektiğini belirtmiş ve her iki kesimin uyum hususunda daha istekli olmasını salık vermiştir. Cumhurbaşkanı Wulff Türkiye ziyaretinde, İslam'ın, Almanya'nın bir parçası olduğunun altını çizmiştir. Bu bağlamda, Diyanet İşleri Başkanı'nı ziyaret etmiştir. Ayrıca, entegrasyonun ve eğitim sisteminin önemini vurgulamıştır. Türkiye-Almanya arasındaki siyasi trafiğin yoğunluğu, ekonomiye de yansımaktadır ve karşılıklı ekonomik ilişkilerin hacim ve potansiyeli yıldan yıla daha fazla önem arz etmektedir: - Almanya, Türkiye'nin en büyük ticaret ortağıdır. 2011 yılında ticaret hacmi, 34 milyar € dır (2011: İhracat: 12.7 milyar €, İthalat: 21 milyar €; 2010: İhracat: 11.4 milyar €, İthalat: 17.5 milyar €) (TÜİK, 2011). - Almanya'dan Türkiye'ye giyim, plastik, demir-çelik, ecza, gemi ve organik kimya malzemeleri ihracatı yapılırken; Türkiye'den Almanya'ya giyim, elektrikli makineler, otomotiv, kazanlar, meyve-sebze ve kauçuk ithal edilmektedir. - Savunma sanayinde Türkiye, Almanya'nın en büyük ticaret ortağıdır. - Turizm sektöründe Almanya'dan Türkiye'ye 2011 yılında 4,6 milyon turist tatile gelmiştir; Alman turistler bu kategoride ilk sırayı almaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011). - Alman Endüstri ve Ticaret Odaları 1985 yılından beri Türkiye'de varlığını sürdürmektedir. - Türk-Alman İşbirliği Konseyi, iki ülke arasında ticari işbirliği/danışma görevi üstlenmiştir. Endüstri-yatırım,

ticaret, turizm ve bilim gibi temel konularda çalıştaylar organize etmektedir. - Türk-Alman Ticaret Odası 2004 yılında Köln’de kurulurken, 2009 yılında ise Berlin’de faaliyetlerine başlamıştır."

Alman Basınında Türkler ve Türkiye

Alman basınında Türkiye'nin imajı, Gür (1998) tarafından araştırılmıştır. 1987-i 1995 yıllarını kapsayan bu çalışmada Almanya'da yayınlanan günlük dört fikir gazetesinde Türkiye'ye ilişkin toplam 3826 haber incelenmiştir. Araştırmada Türkiye'ye ilişkin haberler, Avrupa Birliği- Türkiye ilişkileri açısından ele alınmıştır. Basında Türkiye tasarımının nasıl yapıldığını belirlemeyi amaçlayan bu çalışma sonunda, Türk dış politikasına, dolaylı olarak Avrupa-Birliği-Türkiye ilişkilerine, Türk-Alman ilişkilerine, Almanya'da ve Türkiye'de gözlenen "Kürt" sorununa sıkça yer verildiği belirlenmiştir. Çalışmada en fazla insan hakları ve "Kürt" sorununun gündeme getirildiği gözlenmiştir. Türkiye'ye ilişkin haberlerin % 48.3 'ünde açık yoruma, % 23'ünde gizli yoruma rastlanmış, haberlerin % 28.Tsinin ise yorumsuz verildiği gözlenmiştir. Gür tarafından Türkiye ve Türklere ilişkin gerçekleştirilen haber analizi, yorumla verilen haberlerin tarafsız ve pozitif içerikli olmadığını ortaya koymuştur (bkz. Alver, 2001, s. 139).

Almanya'daki Türk karşıtlığını inceleyen ve bizim araştırma konumuza çok benzer bir çalışma yapan Mora (2008, s. 98) Almanya'da Türk Karşıtlığına Yazılı Basının Etkisi başlığı altında Almanya'da yabancıların, burada bulunma nedenlerine göre sınıflandırıldıklarından bahsetmemektedir. Mora'ya göre sporcu, sanatçı ya da turistik amaçla gelenler Almanlar tarafından kabul gören, istenilen yabancılarıdır. İlticacılar ve işçiler ise istenmeyenler sınıfına girerler. Birçok Türk vatandaşı da istenmeyenler grubundadır. Alman bulvar basını haberlerinde Türklere adi suç işlediklerinde yer verir. Suç işleyenin adı yerine Türk sözcüğü ile zanlıyı tanımlar. Diğer gazetelerde, yabancılar politikası konusunda tarafsız haberler verilmesine rağmen, konu Türkiye ve Türkler olduğunda tarafsız yayıncılık yapıldığını söylemek mümkün değildir. Günde ortalama 29 milyon gazetenin ve 20 bin derginin satıldığı Almanya'da yazılı basın, kamuoyunu bilgilendirmenin yanında yönlendirme görevini de yerine getirmektedir. Özellikle yerel basın halk üzerinde oldukça etkilidir (Yoloğlu, 1997, s. 111–112). Okuyucu üzerinde etkisi oldukça güçlü ve ikna edici olan yazılı basın, yaptığı yayınlarla halkı yönlendirmekte ve onlarda önyargıların oluşmasına ya da güçlenmesine neden olmaktadır. Alman yazılı basınının yukarıda verdiğimiz nedenlerden dolayı Türkiye'ye ve Türklere yaklaşımı

önyargılı ve olumsuz olmaktadır. Tarihten gelen önyargıları yineleyici yayınlar yapması ve bunları güncel sorunlara yansıtması, alman halkı arasında Türk karşıtlığının artmasında önemli rol oynamaktadır.

Mora (2008, s. 99) "1996–1998 Tarihleri Arasında Der Spiegel Dergisi'nde Yer Alan Türklerle İlgili Haberler" başlığı altında örnek yayın olarak seçilen “Der Spiegel” dergisinin 1996–1998 yılları arasında yayınlanan sayıları incelendiğinde: Türkiye’deki Türkler hakkında yer alan haberlerin;

“Şimşek Ve Gök Gürültüsü Gibi” (Der Spiegel, Nr. 1, 1.1.1996: 108–110),

“Fukaralara Umut” (Der Spiegel, Nr. 24, 10.6.1996: 204-206),

“İslamlaşmaya Doğru Güvenli Adım” (Der Spiegel, Nr. 1, 1.1.1996: 108-110.),

“Katilin Önünde Saygı Duruşu” (Der Spiegel, Nr. 5, 27.1.1997: 138-140),

“Karanlığa Düşme” (Der Spiegel, Nr. 14, 31.3.1997: 146-149),

“İşkenceci Kulisi” (Der Spiegel Nr. 51, 15.12.1997: 154) başlıkları altında verildiği görüldüğünü söylemektedir.

Mora'nın tespitlerine göre yukarıda başlıkları verilen haberlerde, Türkiye ve Türkler, demokrasiye, insan haklarına önem vermeyen, İslami fundamentalizm yanlısı olarak konu olmaktadır. Almanya’daki Türklerle ilgili haberler ise;

“Tek Yol İslâm” (Der Spiegel, Nr. 7, 12.2.1996: 44-49),

“Halifenin Ölümü” (Der Spiegel, Nr. 33, 11.8.1997: 44-45),

“Öldürmeye Hazırlar” (Der Spiegel, Nr. 36, 1.9.1997: 58-61),

“Geçmişin Suçu Ve Cezası” (Der Spiegel, Nr.48, 23.11.1998: 22-23) başlıkları altında verilmektedir.

Bu haberlerin içeriğine bakıldığında, buradaki Türklerin İslami fundamentalizme eğilimli, şiddet yanlısı ve Almanlara uyum sağlamak istemeyen, kendi içlerine kapalı insanlar olarak basmakalıp, önyargılı ve olumsuz tasvir edilmektedirler (Mora, 1999, s. 139-143).

Yukarıda başlıkları verilen haberlerin değerlendirmelerinden yola çıkarak Der Spiegel dergisinin Türklerle ilgili daha çok olumsuz haberlere yer verdiği ve taraflı yayın yaptığı söylenebilir.

"Der Spiegel Dergisi'nden Örnek Haber Analizi" başlığı altında Mora, örnek yayın seçilen

14.4.1997 tarihli Der Spiegel dergisinin Almanya'daki Türkleri konu alan haber ve kapak Fotoğrafını incelemiştir: fotoğrafta; Türkler hakkında olumsuz önyargı oluşturacak üç mesaj bulunmaktadır.

- 1.Başları örtülü kız çocukları sınıfta toplu halde kuran okumaktadırlar.
2. Elllerinde çakı, zincir gibi silahlarla yumruklarını sıkmış Türk gençleri görülmektedir.
- 3.Önde, siyah saçlı, çağdaş görünümlü genç kız, elinde Türk bayrağı tutmaktadır.

Fotoğrafta, önde dalgalanan Türk bayrağı, bir yerin işgalini ve Türkiye'yi simgelemektedir. Çağdaş görüntüsünün ardında Türklerin ve Türkiye'nin gerçek yüzü budur; İslami fundamentalizm, şiddet ve Türk yayılcılığı mesajları verilmektedir.

Aynı zamanda bu fotoğraf, Almanya'da yaşayan Türkleri de simgelemektedir; onlar bizimle uyum sağlayamazlar. Çünkü dinleri, kültürleri ile bizden çok farklılar. Uyumsuz ve şiddet yanlısıdır mesajları verilmektedir. Fotoğraf, aşağıya doğru koyulaşmaktadır. Başlar öne eğik ve gençlerin yumrukları sıkılmış haldedir. Bu mesajlar ortaçağ'dan beri Hristiyanların bilinçaltına işlenen Müslüman-Türk-şiddet yanlısı yayılcı önyargılarına atıfta bulunmaktadır. Kapak fotoğrafında verilen mesajlar, haberin içeriğinde de yer almaktadır.

Aşağıda habere bazı örnekler verilmektedir:

...Orhan,16 ya úındayken, babasının alman kız arkadaşı olmasını kabullenememesi üzerine evinden kaçmıştır. Yakın zamana kadar Kreuzberg'deki Die Sterne adlı gençlik çetesinin üyesi olan bu genç, çalıştığı firmanın iflas etmekte oldu÷unu anlayınca, firmanın gönderdi-i marangozluk eğitimine de son vermiştir. Berlin'in ortasında lüks bir dairede yaşayan Türk genci geçimini kaçak radyo ve silah satarak sağlamaktadır (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 88-89).

Yukarıda verilen örnekte Türkler; Almanlarla ilişkiye girmek istemeyen, kolay para kazanmak için yasa dışı yollara rahatlıkla başvurabilen, eğitime önem vermeyen insanlar olarak basmakalıp tasvir edilmektedirler.

Türk çocukları birçok olayda geleneksel aile yapılarının kurbanı olmaktadır. Türk babalar, halâ kendilerine ve oğullarına Türkiye'den eş aramaktadır. bu gençlerin eşlerinin çoğu ve Türkiye'deki kadınların % 27'si, UNESCO istatistiklerine göre okuma-yazma bilmemektedir. Almanya'daki Türkler, ataerkil, aileyi birleştirici kurallardan yararlanarak, içinde iki dil bilen ile okuma-yazma bilmeyen çiftin yetiştirdikleri çocuklardan oluşan yeni

aileyi kurmaktadırlar (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 91).

Burada ise; Türkler, geleneklerine bağlılıkları nedeniyle Almanlarla evlilikten kaçınan, bulunduğu ülkenin yaşamına uyum sağlamak istemeyen, çağdaş eğitime, özellikle kadınların eğitimine önem vermeyen insanlar mesajı verilmektedir.

Türk geleneklerine göre; okul, orta Avrupa'daki gibi merkezi bir rol oynamamaktadır. Türk veliler, okullardaki veli görüşmelerine de pek rağbet etmemektedir. Birçok şehirde, milli görüş gibi grupların yönetimindeki kuran okullarına rağbet çok fazladır. bu okullarda, Türk çocuklarına, yaşam için gerekli olan bilgiden çok, Kuran'ı fundamentalizmin etkisi ile öğretmektedirler (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 91).

Bu örnekte; Türklerin, çocuklarının çağdaş eğitim almalarına değil, kuran bilgisi ile İslami fundamentalizmi öğrenmelerine önem verdikleri belirtilmektedir.

Yukarıda haberden verilen örneklerde görüldüğü gibi, Türkler, olumsuz ve basmakalıp bir şekilde, sorun olarak okuyucuya sunulmaktadır. Eğitime önem vermeyen, geleneklerine bağlı, içinde yaşadığı topluma uyum sağlayamayan ve sağlamak da istemeyen, kendi içine kapalı bir toplum olarak tasvir edilmektedirler. Biz ve onlar ayrımı yapılmaktadır. Verilen mesaj olumsuzdur. Onlar, bizden farklı, her zamanda farklı kalacaklar denilmektedir. Türkler, çağdaş yaşam için gerekli olan bilgileri öğrenmek yerine, fundamentalist din eğitimi alma eğiliminde olan insanlar olarak tasvir ediliyorlar. İçinde yaşadıkları Batılı topluma kapalı ve farklılar vurgulaması yapılıyor. Bu ifade Almanlarda ürkütücü ve olumsuz duygular uyandırmaktadır. Avrupa'da sayıları 3 milyonu bulan, Almanya'da ise, yaklaşık 2,5 milyon olan Türkler, 4,5 milyon civarında insanın işsiz olduğu Almanya'ya bu kez de ekonomik yönden saldıran Müslümanlar olarak tasvir edilmektedir. Bu tasvirler, Batılı insanların kolektif bilincinde çağrıştırdığı imge, Viyana kapılarına dayanan, zalim, barbar, Müslüman Türk imgesi olmaktadır. Bu imgenin yarattığı korku ırkçılığı ya da etnik önyargıları körüklemektedir.

Berlin'de aile terapisti ve bağımlı danışmanı gözetimi altındaki mihri kaya, son yıllarda uyuşturucu tüketiminin önemli ölçüde arttığını ve Türk gençlerinin % 10'unun psikolojik ya da bedensel madde bağımlısı olduklarını belirtmektedir (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 91).

Mihri kaya, uyuşturucunun ABD'deki siyahlar mahallesinde olduğu gibi Türk gençlik çetelerinde de birleştirici rol oynadığını söylemektedir (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 91).

Yukarıdaki örneklerde; Türk gençlerinin uyuşturucu madde bağımlısı çeteler oluşturdukları mesajı verilmektedir. Ayrıca burada Türkler, Amerika'daki zencilere benzetilmektedir.

Hamburg polisi gençlik sorumlusu Wolfgang Dürre, Türklerle göçmenler arasındaki kavganın bazen çok manasız durumlardan çıktığını bildirmektedir (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 79).

Berlin Kreuzberg'deki Türk gençlik çetesinin üyesi ramazan, rahat bırakılmak istiyorsan, mümkün olduñunca önce ve sert davranmak zorundasın demektedir. Dövüşme onun için sıradan bir olay, bıçaklı dövüşe sık sık karışmış ve ateşli silahları da nasıl kullanılacağını bilmektedir. bıçak izlerini eski askerin savaş madalyaları gibi göstermektedir (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 87).

Bilim adamları, polisler ve sosyal danışmanlar, yaklaşık 600.000 ikinci ve üçüncü kuşak Türk genci ile 1990'dan beri dağılan Sovyetler Birliği'nden Almanya'ya gelen yarım milyon alman asıllı genç göçmenin kenar mahallelerin saatli bombaları olduğunu, belirtmektedir (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 84).

Yukarıda verilen haber örneklerinde; Türkler, potansiyel suçlu olarak okuyucuya sunulmakta ve Haçlı zihniyeti ile vahşi, kaba, zalim ve ilkel insanlar olarak tasvir edilmektedir. Böylece, tarihten gelen önyargılara atıfta bulunmaktadır.

İkinci, üçüncü kuşak Türkler Alman toplumuna karşı tepki olarak gittikçe daha fazla gruplaşmaktadır. Uygarlıklar çatışması kuramında ABD'deki bölünmüş toplum tezini işleyen Harvard üniversitesi, siyaset bilimcisi Samuel Huntington'un görüşleri federal Almanya'da gerçekleştirilecek benzemektedir (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 88).

15-21 yaşı arası, temsili seçilen gençlerden % 57'si, Türklük bizim bedenimiz, İslâm ruhumuzdur. Ruhsuz bir beden cesettir diyerek, Almanların kulağına yabancı gelen bu tezi onaylamaktadır. Bu gençlerin % 41'i militan Müslüman olarak, inançsızlara şiddet kullanmaya hazır olduklarını belirtmektedir (Der Spiegel, Nr. 16, 14.4.1997: 88). Verilen haber örneklerinde Müslüman Türklerin farklılığı ve şiddet yanlısı oldukları ve Hristiyan Avrupalı için tehlike oluşturdukları vurgulanmaktadır.

Yukarıda verilen örneklerde; biz (Hristiyan batılılar), onlardan farklıyız. Onlara karşı bir bütün olmalıyız mesajı verilmektedir. Haberin içerik analizinde, Huntington'un tezine atıfta bulunulmakta ve Emre Kongar'ın bu teze getirdiği yorum onaylanmaktadır. Türkler, Almanya'da yaşamalarına rağmen, Alman toplumuna ve Alman kültürüne kapalı, dil ve eğitim sorunları olan ve bunları çözümlemekten kaçınan, şiddet, saldırganlık ve uyuşturucu

alışkanlığı olan, kendi içine kapalı, dinleri, kültürel gelenekleri, görüntüleri ile Almanya'da yaşayan diğer konuk işçilerden farklı ötekiler olarak basmakalıp önyargılarla tasvir edilmektedir. Haberde verilen mesaj olumsuzdur. Türkler, bize (Batılı Hristiyanlara) uyum sağlayamazlar mesajı verilmektedir. Bu da ürkütücü olmakta, Almanlarda Türklere karşı düşmanca duygular uyandırarak, önyargıları olumsuz yönde artırmaktadır.

Der Spiegel dergisinde yer alan Almanya'daki Türklerle ilgili 17 sütunluk haberin içerik analizinde, 61 kez Türk, 5 kez Türkiye, 4 kez İslam, 2 kez de Kuran sözcüklerinin geçtiği saptanmıştır. Türk sözcüğü 29 kez şiddet ve suçla, 17 kez kültürel farklılıkla, 8 kez de aşağılama ifadesi ile birlikte kullanılmıştır (Mora, 1999, s. 154–155).

Yukarıda incelenen örnekler ve ortaya atılan düşüncelerden sonra Mora şu sonuca ulaşmıştır. (2008, s. 103): "Yapılan analiz sonucunda Der Spiegel dergisinde Almanya'da yaşayan Türkler, Alman kültürüne kapalı, dil ve eğitim sorunları olan, bu sorunları çözümlemekten kaçınan, saldırgan, uyuşturucu bağımlısı, dinleri, kültürel gelenekleri, görüntüleri ile Almanya'da yaşayan diğer işçilerden de farklı ötekiler olarak basmakalıp önyargılarla tanımlanmıştır.

Türk karşıtlığının Alman toplumunda oluşması ve yaygınlaşması konusunda kitle iletişim araçlarının büyük etkisi olduğu ve özel olarak incelenen yazılı basının Türkler söz konusu olduğunda önyargılı yayın yaptığı söylenebilir."

Toparlarsak, yukarıdaki incelemelerden de yola çıkarak Alman Basınında Türkler ve Türkiye imajının olumlu olmadığı sonucuna rahatlıkla ulaşılabilir.

Der Spiegel Dergisi ve Recep Tayyip Erdoğan

Der Spiegel Dergisi

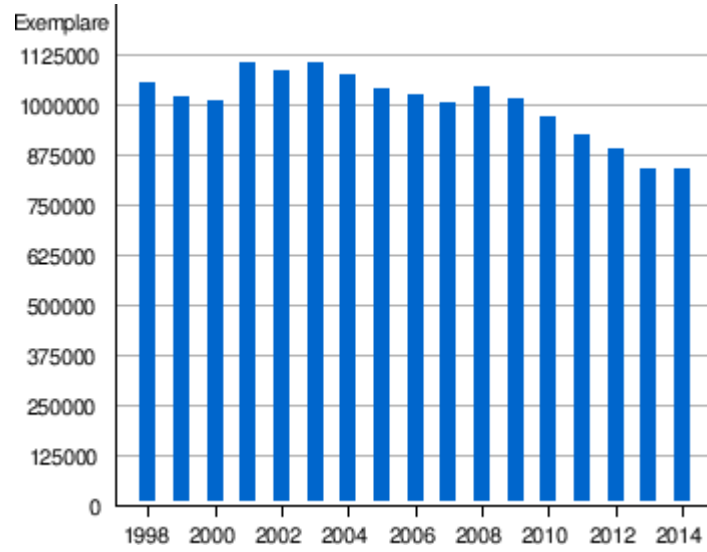
Almanya'nın en çok satan dergisi konumunda olan "Der Spiegel" 4 Ocak 1947'de yayın hayatına başlamıştır. "Hamburg'da yayımlanan dergi, Almanya ve Avrupa'nın önde gelen haftalık dergilerindendir. 1946'da Diese Woche (Bu Hafta) adıyla II. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'nın kuzeybatısında kurulan İngiliz işgal yönetiminin desteğiyle kuruldu ve ilk kez 4 Ocak 1947'de Hanover'de yayımlandı. İngilizlerle yaşanan anlaşmazlıklardan sonra gazete Rudolph Augstein'in yönetimine geçti ve ismi Der Spiegel olarak değişti.

Dergi dinamik haber politikası sayesinde Avrupa'nın en çok satan ve reklam alan dergilerinden biri durumuna geldi. Günümüzde yalnızca haber yazıları ile değil, kısa

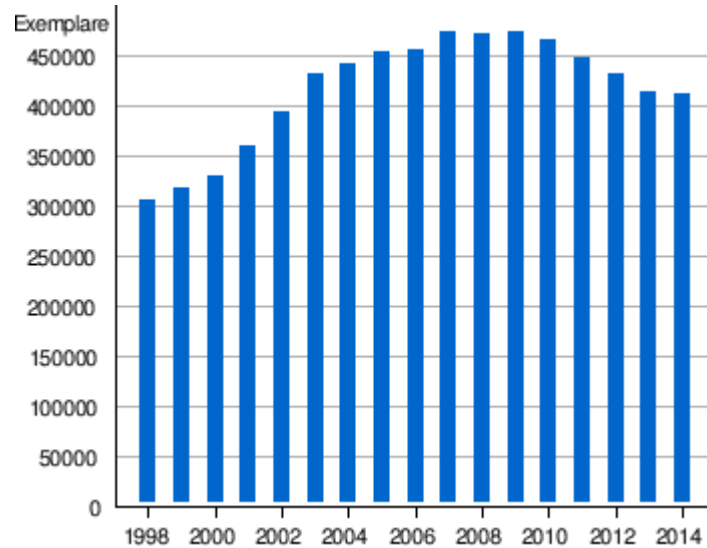
değerlendirme yazılarıyla da geniş ilgi uyandırır ve genellikle Avrupa'nın en iyi haftalık haber dergilerinden biri olarak kabul edilir. Dergi, Time ve Newsweek gibi diğer dünyaca ünlü haber dergileriyle aynı mizanpaja sahiptir. (Wikipedia, 2015)

Dergi ile İlgili İstatistiki Bilgiler

Dergi ile ilgili bazı istatistiki bilgiler aşağıdaki gibidir:

Şekil 2. Derginin satış rakamları

Şekil 3. Derginin abone sayıları

Der Spiegel Dergisi Hakkında Siyasilerin ve Vatandaşların Tepkileri

Alman Der Spiegel Dergisinin Türkiye Cumhuriyeti ve sn. Cumhurbaşkanımız ile ilgili

yaptığı yayınlara çeşitli sivil toplum kuruluşları, siyasiler ve vatandaşlar tarafından tepkiler gösterilmiştir. Bu tepkilerden bazıları Türk basınında aşağıdaki şekilde yer bulmuştur:

Yeni Şafak Gazetesi

"Scher Dich Zum Teufel Der Spiegel"

Alman Der Spiegel dergisinde "Cehenneme kadar yolun var" başlığıyla yayınlanan habere ülkedeki Türklerden tepki yağıyor. Türkler, Twitter'da "Cehenneme kadar yolun var, Der Spiegel" etiketiyle dergiyi protesto ediyor

Nachrichten > Politik > Ausland > Kocap: Layyip Erdogan > Soma in der Türkei: Grubenunglück, Wut auf Erdogan wächst

Grubenunglück in der Türkei: "Scher dich zum Teufel, Erdogan!"

Aus Soma berichtet Hasnain Kazim

Şekil 4. Haber resmi (Köln 00:00 Mayıs 19, 2014 Yeni Şafak)

"Scher Dich Zum Teufel Der Spiegel"

Fotoğraf: Yeni Şafak

Alman dergisi Der Spiegel'in internet sitesinde yayınlanan, "Cehenneme kadar yolun var, Erdoğan" başlıklı habere, ülkede yaşayan Türkler büyük tepki gösterdi. Hasnain Kazim imzalı habere Almanya'da yaşayan Türkler, Twitter'da açtıkları #ScherDichZumTeufelDerSpiegel (Cehenneme kadar yolun var, Der Spiegel) Hashtag'ı ile tepkilerini gösterdiler. Der Spiegel bunun üzerine gelen tepkilere cevap niteliğinde #ScherDichZumTeufelDerSpiegel başlığı ile, ikinci bir haber yayınlandı. Dergi bununla da yetinmeyerek web sayfasında haberin Türkçe çevirisine yer verdi. Derginin muhabiri

Hassanain Kazim ise kendisini savunarak, Erdoğan'ı felaketi hafife almakla suçlamıştı. Derginin Almanya'da yaşayan Türklerin devam eden tepkileri üzerine yeni bir açıklama yapıp yapmayacağı da merak ediliyor.

Suçu Madencilere Attı

Dergi, Soma'daki maden faciasıyla ilgili haberde olayın kaza değil cinayet olduğunu savunmuş, "Cehenneme kadar yolun var Erdoğan" başlığını atmıştı. Almanya'daki Türklerin yoğun tepki göstermesi üzerine Der Spiegel muhabiri Hasnain Kazim, bu sözlerin kendisine değil bir madenciye ait olduğunu iddia etti. Dergi, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı felaketi hafife almakla ve samimiyetsiz şekilde üzüntüsünü ifade etmekle suçladı. Der Spiegel muhabiri Kazim, kendisini şöyle savundu: "Bir maden işçisi bana bunu söyledi: "Böyle bir şeyi şimdiye kadar hiç ağzıma almadım ama Erdoğan için söylemek istiyorum: Cehenneme git Erdoğan!" Bu alıntı benim yazdığım bir yazının da başlığı oldu.

Bu durum bazı Türk medya kurumları ve blog yazarlarının bu eleştiriyi bana yamamak için bulunmaz bir fırsat sunmuşa benziyor. Alıntının başında ve sonunda yer alan tırnak işaretleri özenle görmezden geliniyor ve ben, yani gazeteci, bu sözü Erdoğan için kullanmış oluyorum. Başbakan Erdoğan taraftarları bir karalama kampanyası başlatıyorlar."

"Boyun eğme" manşeti atmıştı

Gezi kalkışması sırasında "Boyun Eğme!" diyerek Türkçe manşet atan Der Spiegel yaptı. Soma faciasını fırsat bilen Alman dergisi internet sitesinden Başbakan Erdoğan için "Cehenneme git" cümlesini kurdu. Maden ocağının önünde yakınlarından haber bekleyenlerin hikayesinin anlatıldığı haberde, "Bunlar kocası, kardeşi, oğlu veya amcasının haberini bekliyor: O hayatta mı?" ifadelerini kullandı. (<http://www.yenisafak.com/gundem/scher-dich-zum-teufel-der-spiegel-648459>)

Şekil 5. Alman Der Spiegel yine çirkin oyun peşinde! (Haber7.com Adlı İnternet Sitesi:
Tarih: 04.08.2014 00:20 / Kategori: SİYASET)

Provokatif başlıklarıyla Erdoğan'a saldırılarda bulunan Alman Der Spiegel dergisi yine çirkin bir oyun peşinde.

Gezi Parkı eylemleri sırasında ilk kez Türkçe kapak hazırlayan ve provokatif başlıklarıyla Erdoğan'a saldırılarda bulunan Alman Der Spiegel dergisi yine çirkin bir oyun peşinde.

Alman Der Spiegel dergisi bugün çıkan yeni sayısında Başbakan ve Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan'ı kapağına taşıdı. Her fırsatta provokatör başlıklarıyla ön plana çıkmaya çalışan Der Spiegel dergisi, bu kez de Türkçe ve Almanca olarak 'Der Staat Erdoğan – Erdoğan devleti' başlığını kullandı.

Gezi'deki eylemleri ve polisin müdahalesini olduğundan daha ağır ifadelerle haftalarca gündemde tutan, tarihinde ilk kez Türkçe kapakla çıkarak Gezi gençliğine "Boyun eğme" diye seslenen Der Spiegel, cumhurbaşkanlığı seçim sürecini etkilemek için kolları sıvadı.

Gurbetçilere Çirkin Propaganda

Cumhurbaşkanlığı seçimlerine müdahalede bulunmak için devreye giren dergi, 'Türkiye özgür kalacak mı?' sorusuyla 16 sayfalık dosya hazırladı. Dergi iç sayfalarında da habere Almancanın yanı sıra Türkçe olarak yer verdi.

Der Spiegel, Başbakan Erdoğan'ın Köşk'e çıkma durumunda Türkiye'nin "Erdoğan

devleti"ne dönüşeceğini savunarak gurbetçi Türklere propaganda yaptı. Der Spiegel haberinde şu ifadeler yer verdi: "Yeni padişah: Başbakan Erdoğan demokratik reformlarla çıktı yola, ancak eski dönemin seçkinleriyle ve Gezi Parkı direnişçileriyle mücadelesinde hükümdara dönüştü. Şimdi kendisini cumhurbaşkanı seçtirmek niyetinde. Despot mu olacak bu sefer de?"

Şekil 6. Haber (<http://www.haber7.com/siyaset/haber/1187239-alman-der-spiegel-yine-cirkin-oyun-pesinde>)

Medya Gündem Adlı İnternet Sitesi

Küstah Alman dergiye Başbakan Erdoğan Köln'den cevap verdi

Şekil 7. Haber (Tarih: Mayıs 24, 2014 Kategori: GENEL, GÜNDEM | Yorum : 0)

Almanya’da gurbetçilere seslenen Başbakan Erdoğan, Soma olaylarıyla ilgili bir haberinde “Cehenneme git Erdoğan” başlığını kullanan Alman dergisi Der Spiegel’e tepki gösterdi.

Der Spiegel, Soma’daki maden faciası sonrası yaptığı bir haberinde Başbakan Erdoğan için “Cehenneme git Erdoğan” başlığını kullanmış ve tepki görmüştü.

“ŞAHSIMI CEHENNEME GÖNDERİYORDU, NASIL BİLİYORSA CEHENNEMİN YOLUNU?”

Başbakan Erdoğan Köln mitingi sırasında Der Spiegel’in o başlığına çaktı. Başbakan şunları söyledi:

“Bakıyorsunuz hemen buraya yansıması olmuş. Burada bir kısım medya ve bazı örgütler ne yazık ki Soma faciasını kendileri için ranta dönüştürmek için Türkiye Başbakanı’na farklı şekillerde hakaretler ediyorlar. Bir tane kendini bilmez derginin attığı manşet manidardı. Şahsımı cehenneme gönderiyordu. Nasıl biliyorsa cehennemin yolunu?”
(<http://www.medyagundem.com/kustah-alman-dergiye-basbakan-erdogan-kolnden-cevap-verdi>)

Şekil 8. Haber metni (Sondevir.com Adlı İnternet Sitesi- Politika, 15:33, 23 Haziran 2013 Pazar sondevir.com)

Bozdağ'dan Der Spiegel'e 'Boyun eğme' tepkisi

Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ, Almanya'da yayımlanan haftalık haber dergisi Der Spiegel'in Türkçe 'Boyun eğme' yazan kapağına tepki gösterdi.

Bekir Bozdağ, Kanal 7 Televizyonunda katıldığı yayında, "Kime bu çağrını yapıyorlar? Türkiye'de bu Gezi Parkı bahanesi ile planlı programlı, 'apolitik' diyerek tam politik eylem yapanlara çağrı yapıyorlar, 'Aman boyun eğme.' Kime boyun eğecekler? Bu gazeteye mi, BBC'ye mi, CNN'e mi? Bu manşete mi boyun eğecekler?

Baktığınızda Türkiye'de demokratik bir ortam var, hukuk devleti var, herkes her tür tepkiyi koyabilir. Ama ne diyor? (Siz bu eyleminizden vazgeçmeyin, buna devam edin. Vazgeçerseniz boyun eğmek kalır, sakın ha siz boyun eğmeyin)." dedi.

Söz konusu talimatın Almanya'daki dergi tarafından verildiğini hatırlatan Bozdağ, "Bu talimatı okuyanlar eğer oraya itaat edeceklerse söyleyecek bir şeyimiz yok. Biz kimin kime itaat ettiğinin de görülmesini isteriz işin doğrusu." diyerek eleştirdi. (<http://www.sondevir.com/politika/136538/bozdagdan-der-spiegele-boyun-egme-tepkisi.html>)

Radikal Gazetesi

Şekil 9. Türkiye Der Spiegel muhabirini sınır dışı etti (06/04/2015)

Alman haber dergisi Der Spiegel'in foto muhabiri Andy Spyra'nın Türkiye'ye girişi engellendi. Geçtiğimiz hafta Türkiye'ye gelen Spyra, Atatürk Havalimanı'ndan "İŞİD"ci olduğu gerekçesiyle sınır dışı edildi.

RADİKAL - Almanya'nın ünlü haber dergisi Der Spiegel'in foto muhabiri Andy Spyra'nın 28 Mart'ta Türkiye 'ye geldiği ve Atatürk Havalimanı'ndan geri çevrilerek sınır dışı edildiği ortaya çıktı.

Der Spiegel'in son sayısında yer alan habere göre Spyra, 28 Mart tarihinde Türkiye'ye girmek istediği halde "IŞİD"ci olduğu iddiaları dolayısıyla sınır dışı edilerek Almanya'ya geri gönderildi. Der Spiegel'de yaşadıklarını 'Bir sınır dışının protokolü' başlığı altında kaleme alan Spyra, Türkiye'ye çok defa gidip gelmesine rağmen ilk defa kapıdan geri gönderildiğini belirtti.

Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra gözaltına alındığını ve üzerinin arandığını anlatan Alman gazeteci, Almanya Büyükelçiliği'nin açıklamasına rağmen Türk yetkililerin ikna olmadığını aktardı.

'Ermeni soykırımı'yla ilgili haber yapmak için Türkiye'ye geldiğini aktaran Spyra, daha önce de bu konuda haber yaptığı için Türk makamlarınca tepki çekmiş olabileceğini dile getirdi.

İstanbul Atatürk Havalimanı'nda bir geceyi sınır dışı edilenlerin olduğu bölümde geçiren Alman gazeteci, aynı gece Almanya Büyükelçiliği'nin Türk makamlarına protesto yollamasının da bir işe yaramadığını belirtti.
(http://www.radikal.com.tr/turkiye/turkiye_der_spigel_muhabirini_sinir_disi_etti-1329344)

Deutsche Welle Adlı İnternet Sitesi:

Alman Der Spiegel dergisi muhabiri Hasnain Kazim, Soma'daki maden faciası ile ilgili yaptığı haberler nedeniyle ölüm tehditleri aldığını açıkladı. Spiegel, muhabirini güvenlik gerekçesiyle Hamburg'a çekti.

Alman haber ajansı dpa'ya açıklamalarda bulunan Hasnain Kazim “Kışkırtma kampanyası gittikçe saldırganlığa dönüşüyor” dedi. Der Spiegel muhabiri, Soma'daki bir madencinin “Cehenneme kadar yolun var Erdoğan!” sözlerini haberinin başlığına taşımış bunun üzerine Twitter'da “Cehenneme kadar yolun var Spiegel” başlığı altında Der Spiegel ve muhabirine karşı bir kampanya başlatılmıştı.

Kazim 10 binden fazla elektronik posta, tweet ve Facebook mesajı aldığını belirterek bunlar arasında “Seni sokakta görürsek gırtlığını keseriz” türünden tehditler de olduğunu

söyledi. Muhabirin fotoğrafı da sosyal medya üzerinde yayıldı.

Şekil 10. Spiegel Türkiye muhabirini geri çekti

Kazim kendisine tepki gösteren kimi twitter hesaplarının kendisinden başka takip ettiği kimse olmadığını belirterek bunun organize bir kampanya olduğuna inandığını söyledi.

Şekil 11. Logo

Gazeteciler birliğinden dayanışma açıklaması

Der Spiegel Genel Yayın Yönetmeni Yardımcısı Florian Harms, Zeit'a yaptığı açıklamada muhabirlerini birkaç günlüğüne Hamburg'a çekeceklerini belirterek "Söz konusu olan muhabirimizin güvenliği. Bu her şeyin önünde gelir" dedi.

Alman Gazeteciler Birliği (DJV) Genel Başkanı Michael Konken de Spiegel muhabiri Hasnain Kazim ile dayanışma içinde olduklarını açıkladı. Konken "Eğer Soma'daki

insanların öfkesi Türkiye Başbakanı'na yönelmişse, bu da medyada süssüz bir biçimde yer almalıdır” dedi. DJV Genel Başkanı Konken “Erdoğan'ın parti taraftarlarının göz korkutarak basın özgürlüğünü ortadan kaldırmaya çalışması hoş görülemez” diye konuştu. (<http://www.dw.com/tr/spiegel-t%C3%BCrkiye-muhabirini-geri-%C3%A7ektir/a-17648925>)

Haber10.com Adlı İnternet Sitesi:

İŞTE DER SPIEGEL'İN GERÇEK YÜZÜ!

Şekil 12. İşte Der Spiegel'in gerçek yüzü!

Tarihinde ilk kez Türkçe yayımla çıkan Alman Der Spiegel dergisinin geçmişinde ırkçılık, İslamafobi, yabancı düşmanlığı var. İşte Spiegel'in tarihinde yer alan ırkçı ve İslamafobik bazı manşetler: Son güncelleme: 28.05.2015 / 20:09:17

HABER10 ANALİZ

Alman Der Spiegel dergisi 66 yıllık yayın tarihinde ilk defa Türkçe kapak ve uzun dosya haberlerle çıktı. Aslında CNN ve BBC'nin ardından Alman kuvvetlerinden de böyle bir yayıncılık gelmesi hiç de şaşırtıcı değil bizler için.

Zira Der Spiegel, bugüne kadar birçok sayısında İslamafobik, ırkçı, nefret söylemi de içeren kapaklara imza atmıştı.

Bugün Türkiye'ye ilgi gösteren Spiegel yarım asrı aşkın bir süredir Almanya'da yaşayan 2.5 milyondan fazla Türk'ün yaşadığı sorunlar için böyle bir habercilik yapmamıştı.

Spiegel'in geçmişine baktığımızda, Almanya'ya işçi olarak göç eden Türkler için

aşağılayıcı bir üslupla “Almanya’da Gettolar: 1 milyon Türk” kapağını görebiliriz. Almanya’da yaşanan yabancı düşmanlığı, ırkçılık, çalışma şartları, özellikle 1980 ve 1990’lı yıllarda işlenen Türk cinayetleri konusunda tek bir kapak, Türkçe yayın ve özel dosya haberi yapmayan Der Spiegel, bugün sınırlar ötesine geçerek Türkiye’de yaşanan Gezi olaylarını manşetine taşıyıp onlarca sayfalık özel dosya hazırlayabiliyor.

Biz Der Spiegel’i 1990’lı yıllarda İslam Peygamberi Hazreti Muhammed’le ilgili bir resim basarak yaptığı provokasyonla hatırlıyoruz. Bu sadece Spiegel’e has bir yaklaşım değil. İslamofobinin yükseldiği Batı dünyasında basın dönem dönem bu tür provokasyonlar gerçekleştiriyor.

Spiegel, dosyanın ilk satırlarında havaalanında □free duty’de gördüğü içkilerden övgüyle bahsedip havalimanına adı verilen Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal’in dini bayramlarda da rakı içen bir alkol bağımlısı olduğunu yazıyor. Hemen ardından Başbakan Erdoğan’ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olduğu dönemlerden itibaren alkollü mekanlara savaş açtığını ve Mecliste yasa tartışmalarında “iki ayyaşın hazırladığı anayasa muteber de dinin emri neden reddediliyor?” sözlerini çarpıtıyor. Spiegel, Erdoğan’ın “iki ayyaş sözünü” Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü’yü kastettiğini iddia diye verdi.

Kendisini tabloid basından ayırarak ciddi ve sorumlu bir yayıncılık iddiasında bulunan Der Spiegel, gerek daha önce bastığı Hz. Muhammed resmi, gerekse bugün yaptığı ve kapak konusu yaptığı Türkiye dosyasındaki haberciliğiyle yayın çizgisini ve kalitesini göstermiş oldu.

Spiegel’in bu dosyası özenle seçilmiş insan hikayeleri, klasik oryantalist bakış açısı, yanlış kullandığı İslami kavram ve değerlerle bezenmiş. Dosyada yer alan analizlerde muhafazakarlık, sekülerlik, kentlilik, taşralılık gibi kavramlar ve Türkiye üzerine yaptığı sosyolojik değerlendirmelerde vahim hatalar yer alıyor. Ayrıca derginin bu değerlendirmeleri neredeyse olaylara katılan sol grupların ağzıyla yazılmış gibi.

Bu yayın Der Spiegel’in hangi standartlara göre gazetecilik yaptığını, ortaya koymuştur. Marjinal bir yayın organı gibi dosyada manipölasyonu, yönlendirmeyi fark etmemek mümkün değil.

Der Spiegel eğer art niyetli olmadığını ispat etmek istiyorsa yıllarca Almanların işledikleri Türk cinayetlerini, yabancı düşmanlığını, ırkçılığı, ayrımcılığı ele alan bir dosya hazırlamalıdır. Ancak bu iyi niyetli bir temenniden öte geçmeyecektir. Zira Der Spiegel’in geçmişinde ırkçılık, İslamafobi, yabancı düşmanlığı var

(<http://haber10.com/haber/382374/#.VZXExRvtmko>).

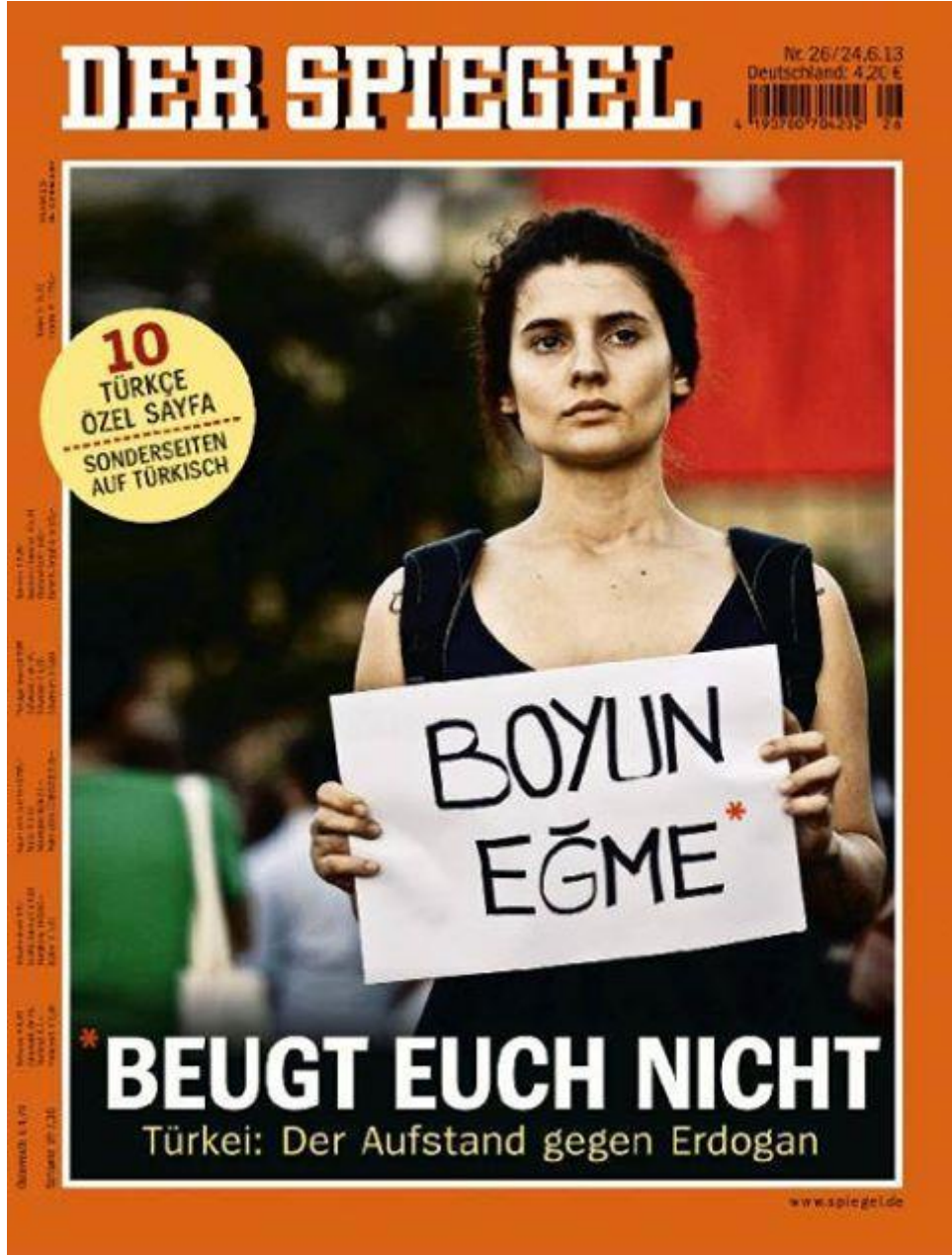
Düzce Yerel Haber:

Şekil 13. Çok tartışılan Der Spiegel'in türkçe gezi parkı dosyasında neler var? (24.06.2013)

Alman Der Spiegel dergisi, yarım yüzyıllık yayın hayatında bir ilke imza attı ve Gezi Parkı eylemleri için hazırladığı 20 sayfalık dosyanın 10 sayfasını Türkçe olarak yayınladı. Derginin kapağı da iki dilli. Elinde “Boyun Eğme” yazılı pankart taşıyan bir genç eylemcinin portresini kapağına yerleştiren Der Spiegel, alt başlığına da “Türkiye: Erdoğan’a Başkaldırı” cümlesini koydu. Der Spiegel, giriş bölümünde derginin Türkiye’de de yayınlandığını hatırlatarak, bunu “bir jest olarak yaptıklarının” altını çiziyor.

20 sayfalık Türkiye dosyasını hem Türkçe, hem de Almanca hazırlayan Der Spiegel, “Türkiye kimliğini arıyor” başlıklı bir analiz, sıradan bir Türk ailesinin hikâyesi, sanatçılardan görüşler, AKP Milletvekili Akif Çağatay Kılıç ile yapılmış bir röportaj ve “Apolitik Adamın Başkaldırısı” başlıklı bir yazıda da yayıncı Can Öz’ün direniş hikâyesini yayımladı.

Şekil 14. ‘Beyaz türkler, siyah türkler’

Daniel Steinworth ve Bernhard Zand imzalı analizde, Türk halkının cumhuriyetin kuruluşundan 90 yıl sonra, yine “kim olmak istiyoruz” ve “Türkiye’nin olmak istediği yer neresi” sorularıyla karşı karşıya olduğu yazıyor. Yazıda, bugün kentli , “Beyaz Türkler” ve onların tepeden baktıkları kırsal kesim “Siyah Türkler”in karşı karşıya geldiğine dikkat çekiliyor. AKP’lilerin görüşlerine de yer verilen yazıda, Almanya Başbakanı Angela Merkel’in açıklamalarına başta AB Bakanı Egemen Bağış olmak üzere hükümet çevrelerinin verdiği sert tepkiye yer veriliyor ve bunun “Avrupalı olmadığı” ifade ediliyor. Yazıda ayrıca modern Türklerin İstanbul’un bazı semtlerinde hakarete uğradığı ve kendilerine orada yer bulamadıkları örneklerle anlatılıyor.

‘Erdoğan artık o yetenekli siyasetçi değil’

Türkiye’deki son on yıllık gelişmelerin de özetlendiği yazıda “Başbakan Tayyip Erdoğan’ın artık 10 yıl önce Türkiye’yi köklü olarak değiştirmiş o yetenekli siyasetçi olmadığı” vurgulanıyor. Bu dört sayfalık analizde, BDP’li milletvekili Altan Tan’ın görüşlerine de yer veriliyor. Yazı, “Türkiye’nin kimliği için verilen mücadelede ne kazananlar olacak, ne kaybedenler. ‘Siyah’ ve ‘Beyaz’ Türkler artık birbiriyle konuşmak zorunda” sözleriyle sona eriyor.

Yazı, Gezi eylemlerinden fotoğraflar ve anket sonuçlarıyla desteklenmiş.

‘Sahmi ve eski Türkiye’

Özlem Gezer’in kaleme aldığı toplam üç sayfalık yazıda, Gezer, kendi ailesindeki çeşitliliği yansıtıyor. Yazısına Erdoğan’ın hayranı olan eniştesiyle sohbetini anlatarak başlayan Özlem Gezer, Gezi Parkı’ndaki eylemleri yakından takip eden birisi olarak ondan dinlediklerinin kendisine, “Acaba başka bir yerden mi söz ediyor” sorusunu sordurduğunu belirtiyor. Gezer, “Annemin kız kardeşiyle evli, babamın çocukluk arkadaşı, hayatımda ilk kez hayvanat bahçesine onunla gittiğim eniştem o an bana hiç olmadığı kadar yabancı geliyordu” diyor. Eski şehirde okuyan kuzeni Murat’ın babasının tam tersine Gezi direnişine aktif bir biçimde katıldığını, yani babasının kahramanına karşı olduğunu yazan Özlem Gezer, sözlerini şöyle sürdürüyor:

“Murat öfkeli, televizyonda polisin göstericilere nasıl vurduğunu izlemiş. Babasını telefonla arayıp bağırması; ‘İşte senin Erdoğan’ın bu!’ Sahmi aynı ses tonuyla yanıt vermiş ‘Belki başka seçenekleri yoktu’ diye.” Gezer, Almanya’da yaşayan anne ve babasının Gezi Parkı eylemleriyle ilgili görüşlerine de yer veriyor duygusal yazısında. Annesi kararsız, babası Gezi Parkı direnişçilerinden yana olan Özlem Gezer, yazısının sonunda “babasının uçak bileti aldığını ve Temmuz’da İstanbul’a, yeni Türkiye’ye uçağını ve eniştesine Erdoğan’ın yenildiğini söylemeyi iple çektiğini belirtiyor.”

AKP’li Kılıç: AP, Türkiye’den bir halk ayaklanması yaratıyor.

Der Spiegel dergisi Türkiye dosyasının bir başka bölümünde 33 yaşındaki yönetmen Özgür Yıldırım ve Hamburglu Kerim Pamuk’un Gezi Parkı eylemleriyle ilgili yorumlarına yer verdi. Özgür Yıldırım her ne kadar “Türk hükümetinin kendi hükümeti olmadığını” belirtse de orada olanlarla ilgilendiğini ölenlerden birini kurtaramadığı için üzüldüğünü belirtirken, Kerim Pamuk, Başbakan Erdoğan’ın nasıl bir baba olduğunu anlatıyor. Pamuk, “İnsan hakları konusunda kulağa hoş gelen demeçler veren Almanya hükümetinin söylemlerine

bir içerik kazandırmasının zamanının geldiğini hatta geçtiğini” vurguluyor.

Aynı bölümde AKP milletvekili Akif Çağatay Kılıç ile yapılan uzun bir röportaj da var. Protestolarla ilgili haberleri çarpıtılmış ve tek yanlı olmakla eleştiren Kılıç, Başbakan Erdoğan’ın görüşlerini destekliyor. Kılıç, Avrupa Parlamentosu’nun (AP) tepkisini “ikiyüzlü ve çifte standartlı Maximilian Popp bulduğunu” söyleyerek, Almanya’da Stuttgart 21 projesi nedeniyle yapılan protestolara dikkat çekiyor. “Almanya Başbakanı Merkel, Türkiye’den gelen görüntüler karşısında şok olduğunu söyledi. Fakat sizin polisinizin uyguladığı şiddete ne diyeceğiz?” diyen Kılıç, Stuttgart’daki ile İstanbul’daki protestolar aynı olduğu halde Avrupa Parlamentosu’nun Türkiye’den bir halk ayaklanması yaratmış olduğunu iddia ediyor.

‘Demokratikleşmenin başındayız’

Dosyanın “Apolitik Adamın Başkaldırısı” adlı son yazısında Der Spiegel, yayıncı Can Öz’ün bir direnişçi olarak portresini çıkarılıyor. “Maximilian Popp” imzalı yazıda yayıncı Can Öz’ün babası yazar Erdal Öz’ün yaşadığı darbe yıllarına da atıfta bulunuluyor ve “babanın oğluna aslında siyasetten uzak durmasını öğütlediğini” vurgulanıyor.

Yazının “Anarşinin Hatırası” alt başlığının atıldığı bölümünde, Can Öz’ün annesi ve gazeteci Can Dündar ile yaptığı sohbeti anlatan Maximilian Popp, bu sohbetle 1970’li ve 80’li yıllardaki eylemlerle bugünküler arasındaki farkı ortaya çıkarmaya çalışıyor. Popp, portresini çıkarmaya çalıştığı yayıncı Öz’ü farklı günlerde ve farklı mekanlarda da takip ederek, yaşananları renkli bir tabloya dönüştürerek aktarıyor. Yazı Öz’ün “Türkiye’de demokratikleşmenin daha çok başındayız” sözleriyle sona eriyor. (<http://www.duzceyerelhaber.com/turkiyeden-dunyadan-haberleri/16343-Cok-tartisilan-Der-Spiegelin-Turkce-Gezi-Parki-dosyasinda-neler-var#.VjI3UdLhBkh>)

NTV İnternet Sitesi:

‘Şakacı’ Hz. Muhammed yarışması Spiegel’de

Almanya’da Titanic adlı mizah dergisi tarafından düzenlenen “Hz. Muhammed neye benziyor?” yarışması Der Spiegel’e konu oldu. Spiegel, yarışmanın büyük tepki yarattığını, Frankfurt Kitap Fuarı’ndan kovulduğunu ama yine de düzenleneceğini yazdı.

NTV-MSNBC

Güncelleme: 10:11 TSİ 14 Ekim 2008 Salı

BERLİN - Der Spiegel haberi şu sözlerle verdi:

“Titanic adlı mizah dergisi hiçbir zaman polemiklerin uzağında olmadı ama son eylemi onun tartışmalı şöhretini tavana çıkartacağı benziyor. Dergi, ‘Hz. Muhammed neye benziyor?’ adlı bir yarışma düzenledi ve Kur’an’dan ayetlerin okunacağı yarışmayı izlemesi için Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ü de davet etti.

TÜRK GAZETELERİ TEPKİ GÖSTERDİ

Türk gazeteleri, Frankfurt Kitap Fuarı’na paralel olarak düzenlenen bu yarışmaya hemen tepki gösterdi. Sabah gazetesi, yarışmayla, 2005 yılında Danimarka’nın Jyllands-Posten gazetesinde yayınlanan ve şiddetli protestolara neden olan Hz. Muhammed karikatürler arasında paralellik kurdu.

Buna rağmen dergi yarışma konusundaki ısrarını sürdürüyor. Derginin internet sitesinde, ‘Frankfurt Kitap Fuarı’nın en tehlikeli olayına gelin... Bu rüzgarın etkisi büyük olacak!’ diye yazıyor.

Derginin dağıttığı el ilanlarında ise şu ifadeler yer alıyor: ‘Elbette Peygamber’in resmini biz çizemeyiz ama siz Hz. Muhammed’e öykünmeyi deneyebilirsiniz.’

Yarışma 18 Ekim’de, Frankfurt’ta, devlet tarafından finanse edilen Karikatür Müzesi’nde yapılacak. Müze Başkanı Achim Frenz, bu yarışmanın ‘şaka ve mizah’ın sınırlarının test edilmesi için düzenlendiğini söylüyor. Müzenin internet sitesinde yapılan yorumda ise ‘Hz. Muhammed’i ifşa etmek günahtır, bu nedenle kabul edilebilir bir şeyler yapmayı deneyeceğiz’ deniyor.

Titanic, İngiliz ‘Private Eye’ (Özel Dedektif) adlı dergisinin Alman muadili. ‘Private Eye’ 2000 Dünya Şampiyonası’nda FIFA delegelerine, 2006 Dünya Kupası’nın evsahipliği yapması için rüşvet faksları yollamak, gibi ‘şaka’larıyla tanınıyor.

DERGİ PARTİ DE KURDU

Titanic oylamaya katılanlara guguklu saat gibi hediyeler verecek. Ayrıca dergi ‘Die Parti’ (Parti) adında kendi görüşlerine uygun politik bir parti de kurdu. Bu partinin en önemli vaatlerinden biri Berlin Duvarı’nı yeniden inşa etmek.”

Der Spiegel’in haberinde ayrıca, yarışmada bulunacak isimler arasında bir Türk olan Osman Engin’in listeye bir yanlışlık sonucu yazıldığını ve özür dilendiği belirtiliyor. (<http://arsiv.ntv.com.tr/news/462002.asp>)

Şekil 15. TIR savcısı Aziz Takcı, Alman dergi Der Spiegel'e konuştu (31.03.2015)

TIR savcısı Aziz Takcı, Alman dergi Der Spiegel'e konuştu. Hasnain Kazim imzalı söyleşide net ve açık ifadeler kullanılırken Takcı temkinli konuşmayı tercih etti. Takcı, durdurulan

TIR'ların içinde ne taşındığını söylemedi. 'Gülen Cemaati'ne mensup musunuz?

TIR savcısı Aziz Takcı, Alman dergi Der Spiegel'e konuştu. Hasnain Kazim imzalı söyleşide net ve açık ifadeler kullanılırken Takcı temkinli konuşmayı tercih etti. Takcı, durdurulan TIR'ların içinde ne taşındığını söylemedi. 'Gülen Cemaati'ne mensup musunuz?' sorusuna ise ilginç bir yanıt verdi.

Dergide yayımlanan söyleşide şu ifadelere yer verildi:

Savcı Aziz Takcı silah dolu bir kamyonu arama emri verdi ve Türkiye hükümetini rezil etti. O günden beri açığa alındı ve tehdit ediliyor.

Takcı, 40 yaşında... Ocak ayına kadar henüz savcı idi. Türk istihbaratı MİT'in Suriye'deki aşırılara silah taşıyan TIR'larını 2014 başında iki kez arama izni verdi. Olay ortaya çıktığında, Türkiye hükümeti rezil olmuş, Takcıyı suçlamıştı.

O günden beri ölüm tehditi alıyor. İnternet forumlarında ve Twitter üzerinden hükümet yanlıları ona ölüm diliyor. Hükümet yanlısı medya onu devlet düşmanı olarak tanımlıyor ve ona 'hain' diyorlar. Takcı gizli bir yerde yaşıyor. "Güvendiğim yerden neredeyse hiç çıkmıyorum!" diyor.

Takcı sadık bir memur, mesleği boyunca medya ile ilişkisini uzak tuttu. Ancak kendisine haksızlık yapıldığını düşündüğü için artık konuşmak istiyor.

Her şey 1 ocak 2014'te başladı. "O gün jandarmadan silah yüklü bir kamyonu dair haber

aldım", diye anlatıyor Takcı. O zaman Adana da anti-terör araştırmacısıydı. Takcı, Türkiye'nin buna dur diyeceğini düşünmüs. 'Benzer şeyler daha öncede sık sık olmuştu'. mesela mayıs 2013 Reyhanlı olayı... Arama emrini kendisi imzalamıştı. Ancak daha polis yükü araştıramadan istihbarat ekibi olay yerine gelip kontrolü sağlamıştı.

3 hafta sonra yine jandarmadan bir telefon geldi. Buna göre 3 silah dolusu kamyon yolda idi. "Ve yine istihbarat ekibinin bir şekilde haberi olmuştu" diyor Takcı. 'Bunu ancak her şeyi çok iyi bilen biri olabilirdi. Çünkü detaylı bilgileri açığa vurmuştu ve hatta plakalarını dahi bildirmişti. '

Bu kez de Takcı bir arama emri vermişti. Konvoy istihbarat elemanları tarafından bir araba ile takip ediliyordu.

Peki ne vardı kamyonlarda, bay Takcı?

Takcı gülüyor. "Benim için bir disiplin cezası yürürlükte, devletin gizli kalması gereken bilgilerini başakalarına verdim diye... Eğer şansım yoksa bir de soruşturma açılacak. Bu nedenle bu konuda bişi söylemek istemiyorum."

Söylemek zorunda değil zaten. Bir muhalefet politikacısı Suriye'deki El Kaide için kamyonlarda silah, roket ve cephanenin taşındığını doğruladı. Başka da bilgi yok. Çünkü hükümet bu konuda medyaya haber yasağı getirdi. İnternette hackerların yayınlamış olduğu gizli belgeler, aşırılara Türkiye'den silah yardımı olduğunu doğruluyor.

Bu doğru mu?

"Buna karşı bir iddam yok" (yani dolaylı olarak evet demek) istiyor Takcı.

Savcı olarak arama emrini vermek zorunda idi. Çünkü yasadışı bir eyleme dair şüphe vardı.

'Ben yanlış bir şey yapmadım' dedi Takcı... Takcı kızmıyor, gizli bilgileri vermiyor, aşırıları destekleyen Türk politikasını da değerlendirmiyor. O ümitsizliğe kapılıyor, Çünkü görevini yaptığı halde cezalandırılıyor.

Takcı bunu Türkiye Cumhuriyeti adına yaptı. Dediğine göre. Ankara onun devlete zarar verdiğinden emin...

Peki olayın devamında neler yaşandı?

En yüksek makamın müdahalesi ile. Adana Valisi bizzat gidip o zamanki Başbakan Recep Tayyip Erdoğan (şimdi Cumhurbaşkanı) taşıma emrini vermiş. Bu nedenle

TIR'ların devam etmesine izin verildi.

Takcı gitmeliydi. Ocak 2014'te önce Trabzon'a, 6 ay sonra da Zonguldak'a gönderildi. 8 hafta önce ise bir sonraki duyuruya kadar askıya alındı.

'Beni araştırmak yerine, yanlış bir şey yaptığıma dair kanıt aramak yerine beni açığa aldılar ve şimdi araştırılıyor' dedi. 'Yani bir hukuk devletinde olağan olan prosedürü tersine cevirdiler.'

Takcı yüzlerce örneğin içinde bir tanesi... Türkiye'de sürekli olarak savcılar ve hakimler baskı altında tutuluyor. Çünkü hükümet üyelerine karşı araştırma/soruşturma açıyor, eleştiriyor ya da güçlülerin namına zararlı herhangi bir şey yapıyorlar diye. Neredeyse yolsuzluk soruşturmasına karışmış tüm hukukçular işlerinden oldular. Öyle zor olaylar var ki, savcılar korkudan bakmıyorlar.

Politikacılara karşı açılan yolsuzluk soruşturmaları çoktan durduruldu. Yöneticiler olayları Gülen hareketinin bir kampanyası olduğuna yorumladı.

Siz Gülen hareketinden misiniz Bay Takcı?

Takcı gülüyor... "Eğer olsaydım, şimdi çok daha iyi durumda olurum" Bu argüman ona göre devletin, eleştirmenlerin ağzını kapatmak için kullandığı bir yakıştırma, suçlama, yargılama.'

Takcı yine de demokrasi ve hukuk devletinin sonunda Türkiye'de kazanacağından ümitli. 'Başka türlü felaket olurdu' dedi.

Hakkındaki soruşturma sürdüğü sürece maaşının üçte ikisini alacak ve Karadeniz'de saklanmaya devam edecek. (<http://www.globalhaber.tv/tir-savcisi-aziz-takci-alman-dergi-der-spiegele-konustu-32076h.htm>)

Alternatifhaber.com Adlı Haber Sitesi:

Alman gazetesi Der Spiegel'de Başbakan Erdoğan hakkında yayınlanan küstah habere, Almanya'da yaşayan Türkler büyük tepki gösterdi. Gurbetçiler, Twitter'dan #ScherDichZumTeufelDerSpiegel (Cehenneme kadar yolun var, Der Spiegel) Hashtag'ı ile cevap verdi.

Şekil 16. Almanların küstah başlığına büyük tepki (2014-05-18)

Der Spiegel'de yayınlanan, 'Cehenneme kadar yolun var, Erdoğan' başlıklı habere, Almanya'da yaşayan Türkler büyük tepki gösterdi. Hasnain Kazim imzalı habere Almanya'da yaşayan Türkler, Twitter'da açtıkları #ScherDichZumTeufelDerSpiegel (Cehenneme kadar yolun var, Der Spiegel) Hashtag'ı ile tepkilerini gösterdiler. Der Spiegel bunun üzerine gelen tepkilere cevap niteliğinde #ScherDichZumTeufelDerSpiegel başlığı ile ikinci bir haber yayınlandı. Dergi bununla da yetinmeyerek web sayfasında haberin Türkçe çevirisine yer verdi.(<http://www.alternatifhaber.at/haber/2093/almanlarin-kustah-basligina-buyuk-tepki.html>)

Balıkesir Gazetesi:

Şekil 17. Erdoğan, Almanya'da Alman dergisine öyle bir cevap verdi ki!...

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a 'Cehenneme git Erdoğan' başlığı atarak haber yapan Der Spigel dergisinin attığı bu manşet hala hafızalardaki tazeliğine koruruken, Erdoğan bu dergiye Almanya'dan cevap verdi.

Soma'da yaşanan maden faciasından sonra küstah dergi bu başlığı atmış ve büyük tepki çekmişti. İşte Başbakan Erdoğan o dergiye Almanya'nın göbeğinden cevap verdi. İşte

detaylar.

Der Spiegel, Soma'daki maden faciası sonrası yaptığı bir haberinde Başbakan Erdoğan için "Cehenneme git Erdoğan" başlığını kullanmış ve tepki görmüştü.

"ŞAHSIMI CEHENNEME GÖNDERİYORDU, NASIL BİLİYORSA CEHENNEMİN YOLUNU?"

Başbakan Erdoğan Köln mitingi sırasında Der Spiegel'in o başlığına çaktı. Başbakan şunları söyledi:

"Bakıyorsun hemen buraya yansıması olmuş. Burada bir kısım medya ve bazı örgütler ne yazık ki Soma faciasını kendileri için ranta dönüştürmek için Türkiye Başbakanı'na farklı şekillerde hakaretler ediyorlar. Bir tane kendini bilmez derginin attığı manşet manidardı. Şahsımı cehenneme gönderiyordu. Nasıl biliyorsa cehennemin yolunu?" (<http://www.gazetebalikesir.com/m/guncel/erdogan-almanyada-alman-dergisine-oyle-bir-cevap-verdi-ki-h12575.html>)

Recep Tayyip Erdoğan

Cumhurbaşkanlığı resmi web sayfasından alınan bilgilere göre Türkiye Cumhuriyeti 12. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın özgeçmişi aşağıdaki gibidir:

"Aslen Rizeli olan Recep Tayyip Erdoğan 26 Şubat 1954'te İstanbul'da doğdu. 1965 yılında Kasımpaşa Piyale İlkokulu'ndan, 1973 yılında ise İstanbul İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. Fark dersleri sınavını vererek Eyüp Lisesi'nden de diploma aldı. Üniversiteyi Marmara Üniversitesi İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi'nde okuyan Erdoğan, bu okuldan 1981 yılında mezun oldu.

Gençlik yıllarından itibaren sosyal hayat ve siyasetle iç içe bir yaşamı tercih eden Erdoğan, disiplinli ekip çalışmasının ve takım ruhunun önemini kendisine çok genç yaşlarda öğreten futbolla 1969-1982 yılları arasında amatör olarak ilgilendi. Aynı zamanda bu yıllar, genç bir idealist olarak memleket meseleleri ve toplumsal sorunlarla ilgilenen Recep Tayyip Erdoğan'ın aktif politikaya adım attığı döneme rastlamaktadır.

Lise ve üniversite yıllarında Millî Türk Talebe Birliği öğrenci kollarında aktif görev alan Recep Tayyip Erdoğan, 1976 yılında MSP Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı'na ve aynı yıl MSP İstanbul Gençlik Kolları Başkanlığı'na seçildi. 1980 yılına kadar bu görevlerini sürdüren Erdoğan, siyasi partilerin kapatıldığı 12 Eylül döneminde, özel sektörde bir süre müşavirlik ve üst düzey yöneticilik yaptı.

1983 yılında kurulan Refah Partisi ile fiilî siyasete geri dönen Recep Tayyip Erdoğan, 1984 yılında Refah Partisi Beyoğlu İlçe Başkanı, 1985 yılında ise Refah Partisi İstanbul İl Başkanı ve Refah Partisi MKYK üyesi oldu. İstanbul İl Başkanlığı görevi sırasında diğer siyasi partiler için de model olan yeni bir örgütsel yapı geliştiren Erdoğan, bu dönemde özellikle kadınların ve gençlerin siyasete katılımını artırmaya yönelik çalışmalar yaptı; siyasetin tabana yayılarak geniş halk kitleleri tarafından benimsenip itibar görmesi yolunda önemli adımlar attı. Bu yapılanma, mensubu bulunduğu Refah Partisi'ne 1989 Beyoğlu yerel seçimlerinde büyük bir başarı kazandırırken, yurt genelinde de parti çalışmaları için örnek teşkil etti.

27 Mart 1994 yerel seçimlerinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Recep Tayyip Erdoğan, siyasî yeteneği, ekip çalışmasına verdiği önem, insan kaynakları ve malî konulardaki başarılı yönetimiyle dünyanın en önemli metropollerinden biri olan İstanbul'un kronikleşmiş sorunlarına doğru teşhis ve çözümler üretti. Su sorunu, yüzlerce kilometrelik yeni boru hatlarının döşenmesiyle; çöp sorunu ise dönemin en modern geri-dönüşüm tesislerinin kurulmasıyla çözümlendi. Hava kirliliği sorunu Erdoğan döneminde geliştirilen doğalgaza geçiş projeleriyle son bulurken, kentin trafik ve ulaşım açmazına karşı 50'den fazla köprü, geçit ve çevre yolu inşa edildi; sonraki dönemlere ışık tutacak birçok proje geliştirildi. Belediye kaynaklarının doğru kullanımı ve yolsuzluğun önlenmesi amacıyla olağanüstü önlemler alan Erdoğan, 2 milyar dolar borçla devraldığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin borçlarını büyük ölçüde ödedi ve bu arada 4 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirdi. Böylece, Türkiye'nin belediyecilik tarihinde yeni bir çılgır açan Erdoğan, bir yandan diğer belediyelere örnek olurken, bir yandan da halk nezdinde büyük bir güven kazandı.

Recep Tayyip Erdoğan, 12 Aralık 1997'de Siirt'te halka hitaben yaptığı konuşma sırasında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere tavsiye edilen ve bir devlet kuruluşu tarafından yayınlanan bir kitaptaki şiiri okuduğu için hapis cezasına mahkum edildi ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevine son verildi.

Recep Tayyip Erdoğan, 4 ay kaldığı cezaevinden çıktıktan sonra kamuoyunun ısrarlı talebi ve gelişen demokratik sürecin bir sonucu olarak 14 Ağustos 2001'de arkadaşlarıyla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi'ni (AK Parti) kurdu ve Kurucular Kurulu tarafından AK Parti'nin Kurucu Genel Başkanı seçildi. Milletın teveccüh ve güveni AK Parti'yi daha kuruluşunun ilk yılında Türkiye'nin en geniş halk desteğine sahip siyasî hareketi haline getirdi ve 2002 yılı genel seçimlerinde üçte iki parlamento çoğunluğuyla tek başına

iktidara taşdı.

Hakkındaki mahkeme kararı nedeniyle 3 Kasım 2002 seçimlerinde milletvekili adayı olamayan Erdoğan, yapılan yasal düzenlemeyle milletvekili adaylığının önündeki yasal engelin kalkması üzerine, 9 Mart 2003'te Siirt ili milletvekili yenileme seçimine katıldı. Bu seçimde oyların yüzde 85'ini alan Erdoğan, 22. Dönem Siirt Milletvekili olarak parlamentoya girdi.

15 Mart 2003 tarihinde Başbakanlık görevini üstlenen Recep Tayyip Erdoğan, aydınlık ve sürekli kalkınan bir Türkiye idealiyle, hayatî öneme sahip birçok reform paketini kısa süre içinde uygulamaya koydu. Demokratikleşme, şeffaflaşma ve yolsuzlukların engellenmesi yolunda büyük mesafeler katedildi. Buna paralel olarak ülke ekonomisi ve toplum psikolojisini olumsuz yönde etkileyen ve onyıllardır çözülemeyen enflasyon kontrol altına alındı, itibarını yeniden kazanan Türk Lirası'ndan 6 sıfır atıldı. Devletin borçlanma faiz oranları aşağı çekildi, kişi başına düşen millî gelirden büyük artış gerçekleştirildi. Ülke tarihinde daha önce görülmemiş hız ve sayıda baraj, konut, okul, yol, hastane ve enerji santrali hizmete girdi. Bütün bu olumlu gelişmeler, bazı yabancı gözlemciler ve Batılı liderler tarafından "Sessiz Devrim" olarak adlandırıldı.

Recep Tayyip Erdoğan, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde ülke tarihinin dönüm noktası olarak nitelenen başarılı girişimlerine ek olarak, akılcı dış politikası ve yoğun ziyaret-temas trafiğiyle Kıbrıs sorununun kalıcı çözüme kavuşturulması ve dünyanın çeşitli ülkeleriyle verimli ilişkiler geliştirilmesi konularında önemli adımlar attı. Tesis edilen istikrar ortamı iç dinamikleri harekete geçirirken, Türkiye'yi bir merkez ülke haline getirdi. Türkiye'nin ticaret hacmi ve siyasal gücü, yalnız içinde bulunduğu coğrafi bölgede değil, uluslararası alanda da hissedilir düzeyde arttı.

Recep Tayyip Erdoğan, 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde %46.6 oy alarak büyük bir zafer kazanan Ak Parti'nin Genel Başkanı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 60. Hükümeti'ni kurdu ve tekrar güvenoyu aldı.

Recep Tayyip Erdoğan, 12 Haziran 2011 seçimlerinden de daha büyük bir zaferle çıktı ve % 49.8 oy alarak 61. Hükümeti kurdu. 10 Ağustos 2014 Pazar günü halkın oyları ile 12. Cumhurbaşkanı seçildi. Recep Tayyip Erdoğan evli ve 4 çocuk babasıdır.”

BÖLÜM II

YÖNTEM

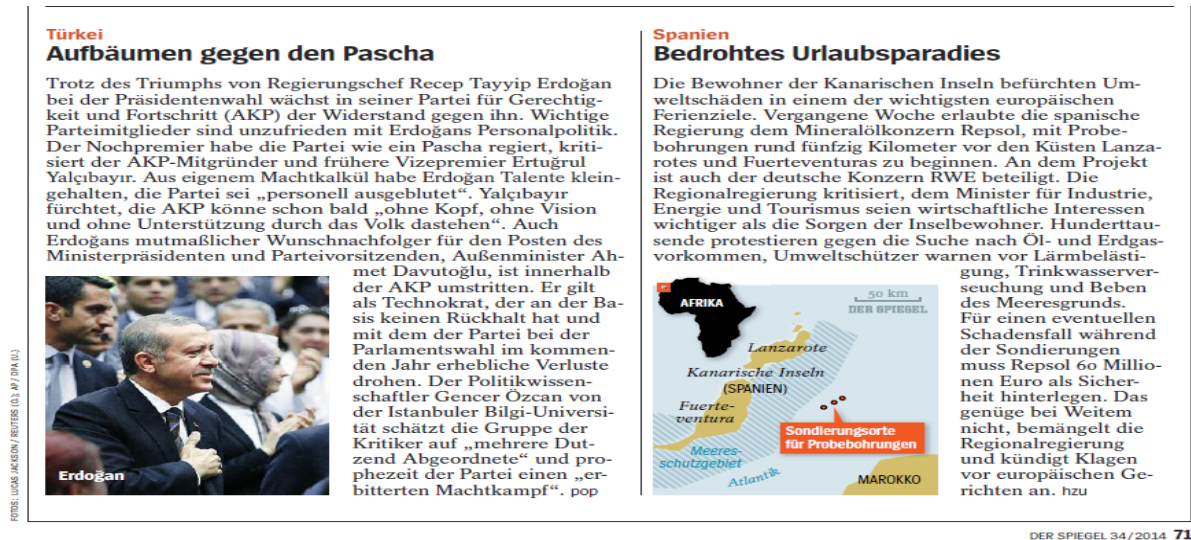
Araştırmanın Yöntemi

10 Ağustos 2014 – 10 Ağustos 2015 tarihleri arasında Der Spiegel Dergisindeki yazılı haber metinleri tek tek “Erdoğan” etiketi ile aranacak ve Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili yapılan tüm haberler kronolojik olarak ve kimin tarafından kaleme alındığı da belirtilerek listelenecektir. İlgili bütün haber başlıkları ve alt başlıkları bire bir Türkçeye çevrilecek, haber özetleri verilecek ve önemli bulunan kısımlar alıntılanacaktır.

Der Spiegel Dergisinde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Cumhurbaşkanlığının İlk Yılında Yer Alan Haberler ve Bu Haberlerin Analizleri

Haberler ve Analizleri

18.08.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Şekil 18. 18.08.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Paşa'ya İsyan

Haberin Spot Başlığı: Yok

Haberin İçeriği: Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı seçimindeki zaferine rağmen partisinde ona karşı bir direnişin olduğu haberde yansıtılmaktadır. Parti kurucusu ve eski başbakan yardımcısı Ertuğrul Yalçınbayır'ın "Erdoğan partisini tam bir paşa gibi yönettiği ve bu gidişle partinin vizyonsuz, başsız ve desteksiz kalacağı eleştirisine de yer verilmektedir. Haberde ayrıca Davutoğlu'nun parti içerisinde tartışmalı bir isim olduğu ve teknokrat kişiliğinin partinin oylarında düşüşe neden olacağı öngörüsünde de bulunmaktadır. Siyaset bilimci Gencer Özcan'ın partide bu durumdan rahatsız olan vekil sayısının onlarca kişiyle ifade edilebileceği ve partiyi büyük bir iktidar savaşının beklediği öngörüsüne de yer verilmektedir.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Haberın başlığında yer alan "Paşa" sözcüğüyle Erdoğan'a otoriter, baskıcı ve anti demokratik bir sıfat yakıştırılmıştır. Haberın içeriği de halkın %52'sinin oylarıyla seçilmiş bir cumhurbaşkanının bu zaferine değinilmek yerine, parti içi bir huzursuzluk beklentisi içerisinde olunduğu haberden açıkça anlaşılmaktadır. Davutoğlu'nun da AK Parti içerisinde tutunamayacağına neredeyse kesin gözüyle bakılmaktadır. Zamanla bu beklentilerin hiçbirinsin gerçekleşmediği anlaşılmıştır.

22.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Fußnote
1000
Zimmer hat der neue
Amtsitz des türkischen
Staatspräsidenten Recep
Tayyip Erdoğan am Rand
der Hauptstadt Ankara.
Eingeweiht wird der „wei-
ße Palast“ am 29. Ok-
tober, dem 91. Jahrestag
der Republik-Gründung.
Der gut 270 Millionen
Euro teure Monumental-
bau, im Stil seldschu-
kischer Architektur ent-
worfen, hat damit gut
200 Räume mehr als der
Buckingham Palace. kaz

war früher bei der Freien
Syrischen Armee und gehörte
auch einer gemäßigten Isla-
misten-Gruppe an. Ich habe
schon vielen Journalisten ge-
holfen. Am 4. August des ver-
gangenen Jahres haben wir
uns an der türkisch-syrischen
Grenze getroffen, morgens
um vier. Wir haben am Über-
gang die Formalitäten erledigt
und sind mit einem un-
auffälligen Wagen losgefahren,
den ich organisiert hatte.
Mein Bruder und zwei Cou-

ten wurden. Die Männer wa-
ren schwer bewaffnet, trugen
schwarze Uniformen und
Gesichtsmasken. Sie brachten
uns in das Dorf Hraitan, in
ein Gebäude, das wie eine
Textilfabrik aussah. Das war
das letzte Mal, dass ich Steve
sah. Wir waren alle auf einer
Etage, aber einzeln unterge-
bracht. Mich haben sie ins Ba-
dezimmer gesperrt. Ich konn-
te Steves Stimme hören, als
sie ihn vernahmen. Sie frag-
ten ihn nach dem Passwort

Aleppo ab und fragten: Wisst
ihr, in wessen Händen ihr
gewesen seid? Ja, habe ich
geantwortet: Ihr seid von IS.
Sie nickten und sagten:
Eigentlich müssten wir euch
töten. Aber ihr seid von der
Tahmid-Brigade, mit der ha-
ben wir ein Abkommen. Des-
halb lassen wir euch laufen.
Es gibt jetzt das Gericht, ich
hätte Steve für 5000 Dollar
an IS verkauft, aber das ist
absurd. Er war mein Freund.
Aufgezeichnet von Nino Seidel

China Stromschläge für Schwule

Als Xiao Zhen, 31, seinen El-
tern sagte, dass er schwul sei,
drängten sie ihn, sich in einer
Klinik heilen zu lassen – eine
in China gängige Praxis. Xiao
fugte sich zunächst, doch nun
könnte er viele Schwule in
China von einer sinnlosen
Qual befreien. Denn in der
Klinik erlebte er Unglaubliches:
„Der Therapeut forder-
te mich auf, die Augen zu
schließen und mir Sex mit ei-
nem Mann vorzustellen“, er-
zählt er. „Plötzlich spürte ich
einen Stromschlag an meiner
linken Hand, ich sprang auf,
mein Herz raste.“ Homose-
xualität ist in China seit 1997
straffrei und wird seit 2001
nicht mehr als Geisteskrank-
heit eingestuft. Trotzdem

drängen Eltern ihre Kinder
noch immer, sich mit absur-
den Konversionstherapien
„behandeln“ zu lassen. Xiao
zog im Juli gegen die Klinik,
die ihn gequält hatte, vor Ge-
richt. Er will ein Verbot aller
vermeintlichen Therapien
erreichen. Mehr als 100 000

Menschen unterstützen seine
Klage, Anfang Oktober wird
das Urteil erwartet. Xiao ist
optimistisch, dass er gewinnt.
Nur seine Eltern wissen
nichts von dem Prozess.
„Aber ich werde ihnen davon
erzählen“, sagt er, „wenn ich
gewonnen habe.“ bza

Homosexuelles Hochzeitspaar in Peking

DER SPIEGEL 39/2014 85

Şekil 19. 22.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Dipnot: 1000

Haberin Spot Başlığı: Yok

Haberin İçeriği: Ankara'da yapılan Aksaray Külliyesinin 1000 odadan oluşmasına, 270 Milyon Euro maliyetinin olmasına ve Buckingham Sarayı'ndan rahat 200 oda fazla olmasına değinilmiş.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Haberde Aksaray Külliyesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile özdeşleştirilmiş ve 1000 odalı olması ironik bir üslupla yansıtılmıştır.

29.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Islim Ali zieht eine aufgeplatzte Mülltüte hinter sich her, Kleidungsstücke quellen heraus. Die 22-Jährige, im sechsten Monat schwanger, stemmt den Sack hoch und überquert die Grenze. Hinter ihr gehen voll bepackt ihr Ehemann Ressim und die beiden Töchter Esma, 6, und Rodin, 2. Ein Mitarbeiter vom türkischen Katastrophenschutz nimmt die Personalien der kurdischen Familie auf, dann setzen sie sich hinter der Metallabsperzung auf den Boden. Eine Windbö wirbelt Staub auf, der alles bedeckt. Aber die Alis stört es nicht, sie sind in der Türkei, in Sicherheit.

Fünf Tage lang hararte die Familie auf der syrischen Seite aus, nachdem die Kämpfer des „Islamischen Staats“ (IS) begonnen hatten, ihre Heimatstadt Kobane, auf Arabisch Ain al-Arab, anzugreifen. Die Terroristen kamen immer näher, die Alis hörten die Einschläge. Sie stopften Kleidung in Säcke, dann ließen sie ihr Kaffeehaus zurück, ihre Wohnung und auch das Auto, denn sie mussten die Grenze zu Fuß überqueren. Mit einem Papierfetzen fächelt sich Islam Ali Luft zu, ihre zweijährige Tochter hat sich an sie gelehnt, die kleinen Füße in rosafarbenen Plastiksandalen. Die Alis wis-

sen noch nicht, wo sie nun Zuflucht finden werden. Wer keine Verwandten in der Türkei hat, den bringen die Helfer in eines der nahe gelegenen Flüchtlingslager.

In Süruç leben normalerweise etwa 60.000 Menschen. Wie viele es derzeit sind, weiß keiner. Flüchtlingsfamilien haben sich überall dort einquartiert, wo sie Platz gefunden haben. Im Park vor dem Kulturzentrum schlafen Hunderte Menschen auf Decken. Die meisten Flüchtlinge wollen schnell wieder zurück, doch das könnte dauern. 160.000 Syrer sind in der vergangenen Woche vor IS über die Grenze nach

Syrische Flüchtlinge an der Grenze nahe Suruç

Norden geflohen, mehr als 1,5 Millionen sind bereits in der Türkei.

Doch der Kampf um Kobane ist für die Türkei ein Wendepunkt. Nur noch 300 Meter war die IS-Miliz Ende vergangener Woche von der Grenze bei Suruç entfernt. Sollte es ihr gelingen, die Region zu erobern, könnte das Kalifat der neue Nachbar der Türkei werden. Ein Horrorszenario für Europa, vor allem aber für die Türkei – nur ist dort davon in der Öffentlichkeit erstaunlich wenig zu spüren. Die türkischen Zeitungen schreiben über die menschliche Katastrophe an der Grenze und die US-Luft-

angriffe, nur die Gefahr eines IS-Angriffs auf die Türkei wird nie thematisiert.

Die Türkei ist seltsam zurückhaltend im Umgang mit IS. Ausgerechnet der am meisten bedrohte Nachbarstaat hat sich der Anti-Terror-Koalition von US-Präsident Barack Obama bisher nicht angeschlossen. Dabei kommt Ankara beim Kampf gegen IS und bei der Beendigung des syrischen Bürgerkriegs eine Schlüsselrolle zu.

Bislang begründete die türkische Regierung ihre Zurückhaltung mit der Geiselnahme ihrer Diplomaten in Mossul. Doch diese sind nun freigekommen. Jetzt müssen sich Präsident Recep Tayyip Erdoğan und Premier Ahmet Davutoğlu entscheiden: Ist die Türkei Teil der Koalition, und wenn ja, welche Aufgaben übernimmt sie?

Aus Sicht der USA sind die Türken oft ein schwieriger Partner. Doch mit Beginn des Bürgerkriegs in Syrien wurde die Zusammenarbeit ausgebaut, die US-Geheimdienste unterhalten Stützpunkte im Süden des Landes und beliefern die Türken nahezu in Echtzeit mit der abgefangenen Kommunikation von Extremisten.

Als US-Vizepräsident Joe Biden am vorigen Donnerstag Erdoğan in New York traf, begrüßte er ihn herzlich: „Glückwunsch zum Wahlsieg, alter Freund.“ Die warmen Worte sind wohlkalkuliert. Die USA brauchen das Nato-Mitglied Türkei in ihrer Koalition gegen IS. Deshalb umwerben und locken sie Erdoğan, sie schmeicheln, drängen und drohen.

Im Weißen Haus heißt es, Biden habe mit Erdoğan über „die dringende Notwendigkeit gesprochen, eine breite Koalition zu bilden, um IS durch eine Reihe von Maßnahmen zu bezwingen, darunter Militärschläge und Anstrengungen, die Terrorfinanzierung und den Zustrom ausländischer Kämpfer zu stoppen“. Auch die Nutzung des wichtigen Nato-Stützpunktes Incirlik im Süden der Türkei ist Thema, dort stationierte Kampfjets durften bisher nicht an den Angriffen teilnehmen.

Das Werben scheint erfolgreich zu sein, man sei „mitten in Gesprächen“, sagt ein hochrangiger US-Diplomat. Dabei gehe es um „Ausrüstung und Bewaffnung“ von Kämpfern gegen IS. In dieser Woche will das türkische Parlament darüber beraten.

Langsam scheint Erdoğan umzudenken, denn die Extremisten sind inzwischen die größte Gefahr für sein Land. Und daran ist er nicht unbeteiligt. Schließlich hoffte Ankara anfangs, die radikalen Kämpfer gegen den syrischen Herrscher Baschar al-Assad und die kurdische PKK in Stellung zu bringen. Doch dann begann IS seinen brutalen Feldzug in Syrien und im Irak.

Der Fall der kurdischen Stadt Kobane zeigt die Doppelstrategie, die die Türken lange verfolgten. Dort hatte die PYD, das syrische Gegenstück der PKK, einen winzigen Staat aufgebaut, sie nannten ihn

„Kanton Kobane“. Der Premier war eigentlich Anwalt, es gab Minister für Außenpolitik, Gesundheit, Militär, Wirtschaft, Justiz, Frauen und Jugend, ja sogar für Tourismus. „Wir dürfen uns nicht davon abbringen lassen, einen Staat zu bilden“, erklärte Außenminister Ibrahim Kurdi im Mai seine leicht surreal wirkende Regierung. „Mit dem Rückzug des Assad-Regimes tat sich eine Machtücke auf. Die mussten wir schließen, bevor es andere taten.“

Doch den Türken scheint so viel kurdische Autonomie nicht gefallen zu haben. Monatelang belagerte IS die Stadt, aber IS-Kämpfer konnten weiterhin unbehelligt in die Türkei reisen. Als die Terrorgruppe dann vergangene Woche Kobane erneut angriff, zögerten die Türken zunächst, ihre Grenzen für Flüchtlinge zu öffnen. Türkische Kurden, die ihre syrischen Brüder in Kobane unterstützen wollten, durften nicht passieren und wurden mit Wasserwerfern vertrieben.

„Für Erdoğan ist dieser Bürgerkrieg eine Möglichkeit, uns Kurden kleinzumachen“, sagt Halil Akbaş, ein Lokalpolitiker aus Sanlıurfa und Mitglied der Kurdenpartei BDP. „So eine Gelegenheit würde er nie ungenutzt lassen. Wir wissen, dass er uns eigentlich loswerden will.“ Akbaş hilft den Flüchtlingen dabei, in Suruç Unterkünfte zu finden, und verteilt Essen, 8000 Portionen allein an diesem Donnerstag. Er sitzt in einem Teegarten, Tränen laufen ihm über das Gesicht. „Entschuldigung“, sagt er und wischt sie weg. „Aber es ist alles so furchtbar, unser Volk leidet, so viele Kinder haben kein Zuhause mehr.“

So wie er glauben viele Kurden, dass Erdoğan mit IS einen Pakt geschlossen hat. „Es sollte doch auch im Interesse der Türkei sein, dass wir die Grenzen verteidigen“, sagt die kurdische Journalistin Esra Çiftçi. Um seine westlichen Partner zufriedenzustellen, tue Erdoğan so, als wolle er gegen die Terrorgruppe vorgehen. „Tatsächlich aber unterstützt er sie. Bei uns hat keiner Zweifel, dass Erdoğan ein doppeltes Spiel spielt.“

Als 2012 die Nusra-Front sowie FSA-Einheiten die syrischen Kurden angriffen, geschah dies nach übereinstimmenden Aussagen von Zeugen aus Anrührung des türkischen Sicherheitsapparats. Dafür wurden den Rebellen Waffen und Geld versprochen. Allerdings ging das eher von der Armee aus, die in den Kurden immer noch Feinde sieht, als von der Regierung.

Sowohl der Lokalpolitiker Akbaş als auch die Journalistin Çiftçi glauben nicht mehr an den Friedensprozess. Dabei galt Erdoğan vielen Kurden lange Zeit als Hoffnungsträger. Seit Jahren verhandelt seine Regierung mit dem inhaftierten Kurdenführer Abdullah Öcalan über eine Lösung des Konflikts, der seit 1984 mehr als 30 000 Menschenleben gekostet hat. Erdoğan initiierte mehrere Gesetze, die die kurdische Sprache erlaubten;

die PKK verkündete im Gegenzug eine Waffenruhe. Trotzdem blieben viele Kurden misstrauisch, denn Erdoğan schlug immer wieder nationalistische Töne an.

Nun fühlen sich viele bestätigt. „Das mit dem Friedensprozess war alles nur Show“, sagt die Reporterin Çiftçi. Ähnlich sieht das auch der PKK-Oberkommandierende Murat Karayılan, der vor Kurzem sagte: „Der Friedensprozess ist vorbei.“

Der Ausgangspunkt für den Aufstieg der Türkei zum Helfer der Radikalen war der Aufstand gegen Assad 2011. Der damalige Außenminister und heutige Regierungschef Ahmet Davutoğlu war wie so viele überzeugt, dass Assad schnell stürzen würde; Ankara begann daher, die Opposition zu unterstützen. „Unser Ziel ist eine türkeifreundliche Regierung in Damaskus und eine Vertiefung der wirtschaftlichen Beziehungen“, sagt ein AKP-Abgeordneter, der nicht genannt werden will. „Wir haben uns gegen Assad entschieden und können jetzt nicht mehr ohne Gesichtsverlust davon abbrechen. Das wäre ein Eingeständnis, dass unsere Außenpolitik gescheitert ist.“

Ein Sturz Assads hätte die Bedeutung der Türkei als Regionalmacht schlagartig vergrößert, daher schaute man nicht so genau hin, wem man da eigentlich half. Erdoğan und Davutoğlu hingen „panislamischen imperialistischen Fantasien“ nach, sagt Behlül Özkan von der Marmara-Universität in Istanbul. Doch spätestens Ende 2013 geriet das türkische Laissez-faire außer Kontrolle. Da reisten immer noch Tausende Dschihadisten aus aller Welt ungehindert über die Flughäfen in Antakya und Gaziantep nach Syrien, obwohl die syrischen Rebellen sich bereits bei ihren türkischen Gesprächspartnern über den IS-Terror beklagten. Auch dass der „Islamische Staat“ seit 2014 eher

zu einem nützlichen Helfer Assads wurde, indem er andere Rebellengruppen bekämpfte, änderte daran nichts.

Die Türken sahen zu, wie IS im Land Nachwuchs rekrutierte sowie Waffen, Munition und Nachschub besorgte; und sie behandelten immer wieder verletzte Kämpfer in Krankenhäusern entlang der Grenze.

Noch Anfang 2014 wurden mehrfach wartende ausländische Dschihadisten am „humanitären Grenzübergang“ nahe Kilis gesichtet, die auf dem Gelände der regierungsnahen Hilfsorganisation IHH warteten. Diese Übergänge wurden eigentlich für eine unbürokratische Zollabwicklung von Hilfsgütern eingerichtet. Auch am „humanitären Übergang“ nahe dem syrischen Dorf Atma beobachteten westliche Helfer im Juni Dschihadisten. Zwei türkische IS-Männer erzählten sogar einem Soldaten, dass sie gerade von der Eroberung Mossuls zurückkehrten und in Istanbul ausspannen wollten. Dass sie Waffen besaßen, war kein Problem. Dabei waren es ungewöhnliche Waffen: zwei Glock-Pistolen, wie sie die US-Armee im Irak an die Polizei ausgab, mit aufmontiertem Granatwerfer.

Dabei hätte die türkische Regierung das schon längst erkannt haben müssen, mit wem sie sich eingelassen hat. Möglicherweise war es jedoch bereits zu spät, hatten sich Kalkül und Furcht längst vermischt. Dazu kommen Korruption, Unfähigkeit und Chaos im Sicherheitsapparat, was die Abriegelung der Grenzen erschwerte.

Nun steht die AKP-Regierung vor der größten Krise ihrer Amtszeit. Die Unterstützung der Flüchtlinge kostet Milliarden Euro und belastet das wirtschaftlich ohnehin schwächelnde Land. Die sozialen Spannungen nehmen zu, arme Türken neiden den Flüchtlingen die gute Versorgung

und konkurrieren mit ihnen um Jobs. Und die wohlhabenden Syrer treiben die Mietpreise in den Städten nach oben.

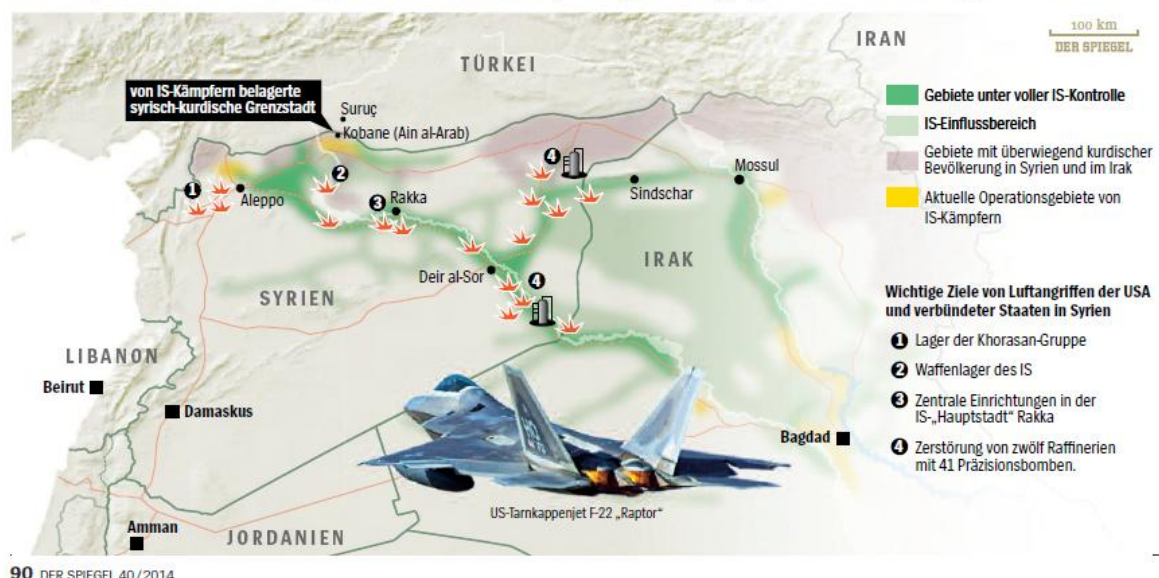
Die größte Furcht aber, sagt der Politikwissenschaftler Özkan, habe die Regierung vor Terroranschlägen. „Der Tourismus ist einer der wichtigsten Wirtschaftszweige. Wenn in einem Hotel eine Bombe explodiert und ein paar Urlauber sterben, ist es damit vorbei.“ Die Türken stellen mehrere Hundert Kämpfer bei IS – und anders als die übrigen Dschihadisten können sie sich in ihrer Heimat unauffällig bewegen.

Einer wie Ahmet etwa. Der 21-Jährige kommt aus Istanbul, und er kämpft für IS. „Wir sind überall in der Türkei, in Istanbul, in Ankara, in Gaziantep“, droht er. Überprüfen lässt sich das nicht, aber westliche Geheimdienste gehen davon aus, dass IS junge Männer in der Türkei anspricht und versucht, sie für den Dschihad zu begeistern. Seit Jahren warne man die Türken vergebens vor den Extremisten, sagt ein Geheimdienstler. „Die Regierung beschwichtigte immer nur, man habe die Radikalen schon im Griff.“

Ahmet wurde vor zwei Jahren in Istanbul von einer IS-Vorgängerorganisation rekrutiert. Er bewunderte schon damals die älteren Jungen in der Koranschule, die von ihren Dschihad-Träumen erzählten. Zweimal war er bereits in Syrien, demnächst will er ein drittes Mal dorthin, um „bis zum Schluss“ zu kämpfen. Sein letzter Kampf, sagt er, stehe unmittelbar bevor.

Katrin Elger, Hasnain Kazim,
Christoph Reuter, Holger Stark

Videoreportage:
An der Grenze
spiegel.de/app402014is
oder in der App DER SPIEGEL

Şekil 22. 29.09.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Yanı Baştaki Halifelik

Haberin Spot Başlığı: “İslam Devleti” Suriye’nin kuzeyindeki sınır bölgesini ele geçiriyor. Ankara’daki hükümet uzun süre bir şey yapmadığı için terör artık kendi ülkesini de tehdit ediyor.

Haberin İçeriği: DAESH’in Kobane’ye olan saldırısını ve bu saldırı sonrasında meydana gelen göç olayının ele alınmasıyla başlayan haber, Türkiye’nin garip bir şekilde DEAŞ ile mücadelede çekingen davrandığını belirtmektedir. Terörden en çok etkilenecek ülkenin Türkiye olmasına rağmen çeşitli bahanelerle mücadeleden geri durduğu ve ABD öncülüğündeki koalisyona destek verme konusundaki belirsizliğinin yanı sıra Kobani’deki durum ve Kobani’de yaşayan insanların ağzından olayların arka planının yorumları anlatılmaktadır.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Haberin henüz spotunda Türkiye’nin terörle mücadelede yetersiz kaldığı konusunda olumsuz bir tavır takınılmaktadır. Haberin içeriğinde ise özellikle Kobani’li insanların ve çeşitli yorumcuların ağzından sürekli Recep Tayyip Erdoğan’ın kendisine göre hesapları olduğu, DAESH’e destek vermek suretiyle hem Esed’i zayıflatmak hem de PKK’yı güçsüzleştirmek hedefinin olduğunu üçüncü şahısların ağzından okuyucularına empoze etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Gazetecilik etiği gereği olaya Erdoğan’ın tarafından yaklaşan insanların görüşlerine de yer vermesi beklenirdi.

13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Şekil 23. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

einfach nur ein weiteres Kapitel im ewigen syrischen Bürgerkrieg mit seinen bald 200000 Toten. Kobane ist das Menetekel für den Kampf gegen den „Islamischen Staat“ – und es könnte zu einem Symbol des Scheiterns werden, zu einem neuen Srebrenica, einem Ort, an dem die Welt zusieht, wie ein vorhersehbares und vermeidbares Massaker geschieht. Auf dem Spiel steht daher nicht weniger als die Glaubwürdigkeit des Kampfes gegen den „Islamischen Staat“.

Denn während der Ehemann und der Bruder von Nasar in Kobane kämpfen, stehen auf dem Hügel gegenüber ihrer Stadt türkische Panzer, wie große Elefanten hocken sie auf dem Bergrücken, bewegungslos, seit Tagen. Die Armee schaut zu, seit Wochen, während die IS-Dschihadisten in Sichtweite Viertel um Viertel, Straße um Straße der belagerten Stadt auf der anderen Seite der Grenze erobern.

„So schrecklich es ist, in Echtzeit mitanzusehen, was in Kobane passiert: Sie müssen einen Schritt zurücktreten und das strategische Ziel verstehen“, sagte US-Außenminister John Kerry am vorigen Mittwoch, hilflos angesichts des Vormarschs von IS.

Was soll er sonst auch sagen? Dass der entscheidende Partner Türkei sich an der Koalition gegen IS leider nicht aktiv beteiligen möchte? Sondern lieber die Dschihadisten benutzen will, um die Kurden kleinzuhalten, einen potenziellen Verbündeten der US-Koalition? Das wäre ehrlich.

In Kobane zeigt sich ein Grundproblem im Kampf gegen IS: Alle Beteiligten wollen ihren eigenen Krieg führen. So deutlich wie selten prallen hier die widersprüchlichen Eigeninteressen des Westens, der Türkei und der arabischen Verbündeten aufeinander.

Da ist die türkische Regierung, die den syrischen Herrscher Baschar al-Assad stürzen und eine kurdische Autonomieregion in Syrien um jeden Preis verhindern will. Für sie ist der Hauptgegner noch immer die PKK – und lieber lässt sie Kobane von IS überrennen, als den Kurden zu helfen.

Und da sind die USA und ihre Verbündeten, die lediglich IS bekämpfen und sich nicht in einen Bodenkrieg hineinziehen lassen wollen – und für die der Fall von Kobane hinnehmbar ist.

Für den „Islamischen Staat“ wäre der Sieg ein Triumph: Damit würde die Terrormiliz den Beweis erbringen, dass selbst

die Allianz, angeführt von der Supermacht Amerika, sie nicht aufhalten kann. In Kobane könnte sich daher entscheiden, ob der Kampf gegen IS gelingt und ob die von den USA angeführte Koalition zusammenhält.

Würde die Stadt an die Dschihadisten fallen, wäre das zudem ein Desaster für die Türkei, für den Friedensprozess zwischen Ankara und der kurdischen PKK – und für die Stabilität des gesamten Landes.

DIE EINGESCHLOSSENEN

„Die Kämpfer von IS kommen zu Tausenden, mit Panzern, aber vor allem zu Fuß, von Süden, von Osten, es werden immer mehr“, ruft der „Außenminister“ von Kobane ins Telefon. „Das ist wie in ‚Herr der Ringe‘, und wir können sie nicht stoppen. Die rennen, schießen, rennen, schießen, es ist denen völlig egal, ob sie sterben.“ Noch am Vortag klang der Außenminister etwas optimistischer. Da freute er sich über die Luftschläge, immerhin 14 am Donnerstag, die Kampfjets kreisten über der Stadt und bombardierten Fahrzeuge, Gebäude und Stellungen von IS.

Doch jetzt, am Freitag voriger Woche, ist er nur noch verzweifelt. IS hat aus allen

FOTO: LUTHERUS PHOTO AG / AP / EPA

Türkische Panzer an der syrischen Grenze bei Kobane

Şekil 24. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Ecken seines selbst erklärten „Kalifats“ neue Truppen nach Kobane geschickt, aus Rakka, Deir al-Sor, Bab, selbst aus dem Irak, um die Stadt zu erobern und zu beweisen: Wir siegen gegen den Rest der Welt! Rund 9000 Dschihadisten, womöglich mehr, stehen jetzt den geschätzt 3000 kurdischen Kämpfern in der Stadt gegenüber. Die Kurden haben Kalaschnikows und ein paar alte Panzerfauste, IS hat Panzer, moderne Maschinengewehre, Granatwerfer und einen scheinbar unbegrenzten Nachschub an Munition und fanatischen Kämpfern.

Ibrahim Kurdu hat früher einmal tropische Dosenfrüchte aus Indonesien importiert, was ihm so etwas wie internationale Erfahrung verlieh. So wurde der kantige Mittelfünfinger zum Außenminister des „Kanton Kobane“. Das ist der Name dieser quasi-autonomen Zone an der türkischen Grenze, ein Übungsmodell für den eigenen Staat, mit Ministern für Jugend, Sport, Kultur und Tourismus, Polizei und Steuerbehörde.

Doch diesen Bonsai-Staat inmitten ihres „Kalifats“ will IS mit aller Macht vernichten – und auch die Regierung in Ankara sahe ihn gern untergehen. Denn Kobane rührt an der Furcht der Türken vor einem grenzübergreifenden Kurdistan.

Inzwischen sind die meisten Bewohner geflüchtet, der „Islamische Staat“ hat die Stadt eingekreist und droht, den Grenzübergang anzugreifen – und damit den letzten Fluchtweg zu schließen. Ende vergangener Woche fielen der Osten und Süden Kobanes in die Hände der Angreifer, sie haben das Polizeihauptquartier und die Verwaltung eingenommen. Vom Mischtanur-Hügel im Süden, auf dem symbolträchtig die schwarze IS-Fahne weht, kontrollieren die Scharfschützen die Stadt.

Aber Ibrahim Kurdu, der Außenminister, ist noch immer da. „Ich habe in den vergangenen zwei Jahren dreimal mein Haus verloren, erst bin ich aus Aleppo vor Assads Armee geflüchtet, dann hat Daisch mein Dorf außerhalb von Kobane erobert, nun meine Wohnung im Süden der Stadt“, erzählt Kurdu. „Daisch“ ist das arabische Akronym für IS, aber es ist auch abwertend gemeint, denn es klingt ähnlich wie das arabische Wort für „niedertreten“. Kurdu spricht schnell und abgehackt, im Hintergrund ist Gefechtslärm zu hören. Er weiß nicht, wie lange die kurdischen Kämpfer die Stadt noch halten können.

„Uns fehlt alles: Munition, Medizin, Verbandszeug, Essen, Wasser, wir haben bald nichts mehr! Bitte, sagt der Welt, dass nicht mehr viel Zeit bleibt! Sie sollen angreifen, präzise und vor allem: mehr!“, ruft Kurdu. Selbst von der Brigade, in der die Freie Syrische Armee und Kurden sich zusammengeschlossen haben, seien höchstens 150 Kämpfer in der Stadt geblieben, viele seien ge-

flohen, weil nichts mehr da sei, womit sie sich verteidigen könnten.

„Bislang blockieren die Türken jede Hilfe. Gestern haben sie sogar unsere Verwundeten an der Grenze stundenlang liegen lassen, bis vier von ihnen gestorben sind. Wenn die Türkei nichts tut, werden wir untergehen.“

Über das, was geschehen wird, wenn die Dschihadisten die gesamte Stadt überrennen, macht Kurdu sich keine Illusionen: „Seit 25 Tagen greifen sie Kobane an, sollte es ihnen gelingen, wird ihre Rache furchtbar sein.“ Einige Hundert Zivilisten harrten immer noch in ihren Häusern aus. Manche aus Angst, andere aus Trotz, weil sie nicht kampfflos vor den Dschihadisten davonlaufen wollen. „Die werden uns alle massakrieren.“

An der Straße in die türkische Grenzstadt Suruç stehen ein paar Hundert Syrer, mit rot gefärbten Schnauzbärten, um die Köpfe geschlungenen Tüchern, wild gestikulierend. Sie sagen, sie seien eine Art Zivilschutz. Sie passen auf die Familien auf, die in Zelten leben, nehmen die Verletzten in Empfang, beerdigen die Toten.

Jeden Morgen kommen sie hierher, seit einem Monat schon, hocken sich in den Staub, knacken Sonnenblumenkerne und reiben ihre Gebetsketten. Auf einem Autodach steht ein tragbarer Fernseher. Die Männer sagen, sie hätten zwei Fragen und einen Appell. Erstens: „Wann endlich greift die EU ein?“ Zweitens: „Mit wem wollt ihr Europäer in Zukunft zu tun haben: mit der Terrormiliz IS? Oder mit uns, den Kurden?“ Drittens, der Appell: „Wir Kurden sind moderne Muslime, nicht Mittelalter wie die da drüben. Wir haben eine auto-

nome, selbst verwaltete Regierung aufgebaut, ja, sogar Wahlen halten wir ab.“

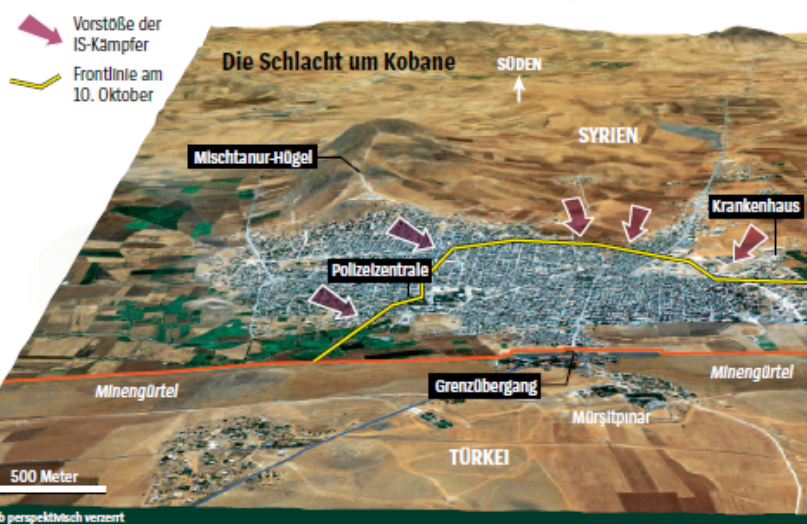
ERFOLGLOSE LUFTSCHLÄGE

Seit mehr als zwei Monaten führt Amerika einen Luftkrieg gegen die Milizen des „Islamischen Staats“, mit Marschflugkörpern, Kampffjets und Drohnen. Doch die militärischen Fähigkeiten des IS hat das Bombardement bisher kaum geschwächt.

Man brauche „strategische Geduld“, mahnte vergangene Woche der Pentagon-Sprecher. „Kobane mag fallen, andere Städte werden von IS eingenommen werden, wir werden ein bisschen Zeit brauchen.“ Und die Sprecherin des US-Außenministeriums begann zu stottern, als sie gefragt wurde, wo die Luftschläge eigentlich zu Geländegewinnen geführt hätten. „Entschuldigung, ich werde sie finden“, sagte sie und blätterte dabei durch einen Stapel Papiere.

Nachhaltige Erfolge, wie die Rückeroberung des Mossul-Staudamms, gelangen nur im Zusammenspiel von Luftangriffen und Bodentruppen. Dort wurde eine irakische Eliteeinheit von Bagdad nach Mossul geflogen, sie hatte maßgeblichen Anteil an der Operation. In anderen Regionen hat sich wenig bewegt. Die nordirakischen Peschmerga sind eher mit dem Ausheben von Verteidigungsanlagen beschäftigt als mit der Rückeroberung des verlorenen Terrains. Und am Sindschar-Gebirge, auf das sich Zehntausende Jesiden geflüchtet hatten, haben PKK-Kämpfer zwar inzwischen eine Basis, doch IS droht, ihren Nachschubkorridor zu blockieren.

Es scheint, als hielten sich die Dschihadisten nicht an den amerikanischen Plan.

Dieser sieht vor, zunächst die Lage im Irak zu stabilisieren, indem man die IS-Führung angreift, ihre Hauptquartiere, Ölraffinerien, Trainingslager und Waffendepots. Tatsächlich können die IS-Kämpfer mittlerweile weniger frei agieren, aber wirklich eingeschränkt hat sie das kaum.

Die wochenlangen Debatten über US-Luftschläge wurden von der Führungsspitze des „Islamischen Staats“ sehr aufmerksam verfolgt. Die Terrorarmee, ohnehin höchst flexibel, wenn es darum geht, Einheiten zu verlegen und temporäre Basen einzurichten, hatte ihre Anführer schon im Sommer aus den Hauptquartieren wie dem Gouverneurspalast in der nordsyrischen Metropole Rakka abgezogen, später auch aus den Städten Bab und Manbisch.

Informanten aus Rakka berichteten bereits damals, dass just in der Nacht vor dem ersten massiven Angriff der syrischen Luftwaffe im Juli IS seine Quartiere geräumt und schweres Kriegsgerät aus der Stadt gebracht hatte. Die Angriffe trafen nur noch leere Gebäude oder Zivilisten, wie etwa die Besucher des Viehmarktes in Bab im September.

Auch vor den Luftschlägen der US-geführten Koalition hat sich IS in Sicherheit

IS-Fahne in Kobane: „Es bleibt nicht mehr viel Zeit“

gebracht, wie Flüchtlinge aus Dscharabulus berichten: „IS kauft dort Häuser von Privatleuten für einen guten Preis, damit niemand sie verrät. Dann bringen sie ihre Sachen dorthin, mitten in Wohnviertel. Jeder hat Angst, denn wenn solch ein Haus voller Munition doch getroffen wird, fliegen auch die Nachbarn in die Luft.“

In Mossul wiederum sollen die Dschihadisten ihre schwarzen Fahnen genau auf jenen Häusern anbringen, deren Bewohner sich bislang geweigert haben, die „Baia“, den islamischen Treueschwur, gegenüber IS abzulegen.

Nur aus der Luft, ohne Koordination mit Verbündeten am Boden, lässt sich wenig ausrichten. In den USA wird daher die Forderung lauter, man brauche Bodentruppen. Doch das will Präsident Ba-

rack Obama auf jeden Fall vermeiden.

Über das Schicksal von Kobane allerdings wird in diesen Tagen in Ankara entschieden.

ERDOĞANS DOPPELSTRATEGIE

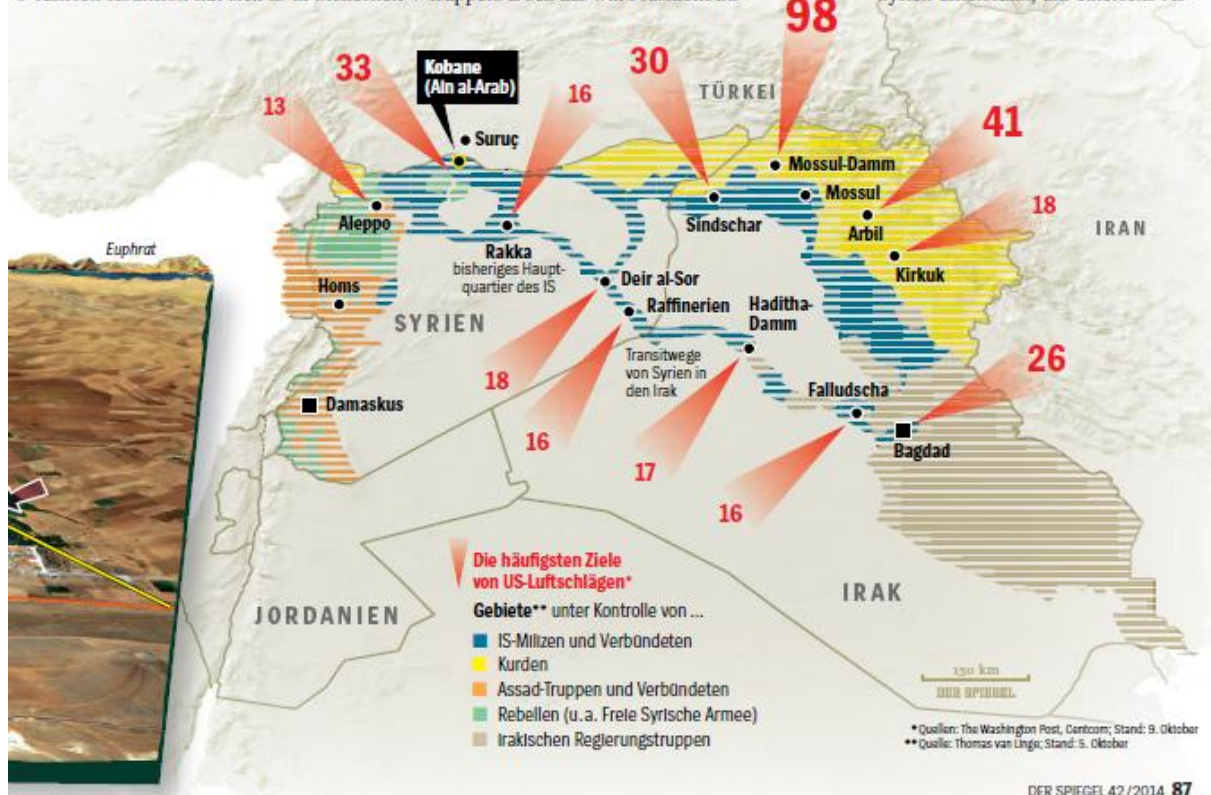
Vorige Woche sprach Recep Tayyip Erdoğan in Gaziantep diesen Satz aus: „Ich kann keinen Unterschied zwischen PKK und IS erkennen.“ Es ist der Satz, der sein Weltbild offenbart. Für die türkische Regie-

rung und die Armee ist die kurdische Guerillagruppe PKK noch immer der Hauptfeind. Eigentlich hatten sich beide Seiten angenähert – und es war der Verdienst des langjährigen Premiers Erdoğan, diese Ausöhnung gegen den Widerstand der Militärs voranzutreiben.

Doch dann nutzten die syrischen Kurden den Bürgerkrieg, um einen Quasi-Staat namens Rotschawa aufzubauen, der drei Zonen an der türkischen Grenze umfasst, eine davon ist der „Kanton Kobane“. Ihr Ziel ist es, ein zusammenhängendes Autonomiegebiet zu gründen – und das wollen die Türken verhindern.

Regierungsstellen wie Militärs haben daher in den drei Jahren eine Doppelstrategie verfolgt: Sie haben alle Rebellengruppen in Syrien unterstützt, um einerseits As-

FOTO: ABBE NERESINS / AP

DER SPIEGEL 42/2014 87

Şekil 26. 13.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

in dunkelgrünen Outdoor-Jacken, Sandalen und den knöchellangen Hosen der Radikalen. Niemand hielt die Gruppe auf, keiner der Beamten an der Kontrolle stellte Fragen. Unbehelligt verließen sie den Flughafen, stiegen in einen wartenden Kleinbus und verschwanden.

Nahe Kobane, aber auch an anderen Abschnitten der türkisch-syrischen Grenze stehen derzeit überall kurdische Posten und halten Ausschau nach IS-Kämpfern. Ende September stellten sie unmittelbar vor Kobane zwei Belgier und einen Franzosen arabischer Herkunft, die nach Syrien wollten, um sich dort den Dschihadisten anzuschließen. Die drei erzählten nach ihrer Festsetzung, wie sie per Flugzeug über Istanbul gekommen waren, ohne gefragt zu werden, warum sie nach Şanlıurfa fliegen wollten, die Stadt nahe Kobane.

Bereits Anfang September führte ein Fund bei IS-Kämpfern im Irak zu Verstimmungen zwischen Ankara und Washington: Es handelte sich um Munition aus dem staatseigenen türkischen Rüstungsbetrieb MKE. Das nährt den Verdacht, türkische Behörden könnten IS direkt unterstützen, ob mit Billigung der Regierung oder ohne.

Auch eine andere Begebenheit deutet auf eine enge Beziehung türkischer Regierungsstellen und radikaler Islamisten hin. So starb bei den ersten US-Luftschlägen in Syrien am 22. September in der Provinz Idlib ein Funktionär der regierungsnahen türkischen Hilfsorganisation IHH im bombardierten Quartier der Nusra-Front. Dieselbe Organisation hat immer wieder Dschihadisten über „humanitäre Grenzübergänge“ nach Syrien gebracht.

Mit der stillen Hilfe für die Radikalen hat die türkische Regierung ihre eigene Kurden-Politik beschädigt. Denn Erdoğan hat in seiner Amtszeit als Premier mehr für die Kurden in der Türkei getan als jeder andere Regierungschef. Er suchte als erster türkischer Spitzenpolitiker eine Lösung des Konflikts, seit zwei Jahren führt seine Regierung mit dem inhaftierten PKK-Führer Abdullah Öcalan Friedensgespräche. Das Drama um Kobane gefährdet nun jedoch auch die Verhandlungen. Falls es ein Massaker gebe, so Öcalan, bedeute dies das Ende des Prozesses.

Vergangene Woche gingen Zehntausende Kurden in der Türkei auf die Straße, aus Solidarität mit den Menschen in Kobane und aus Protest gegen die Regierung in Ankara. In sechs türkischen Provinzen wurden erstmals seit vielen Jahren wieder Ausgangssperren verhängt; Soldaten patrouillierten in den Straßen. Die Szenen erinnern an die frühen Neunzigerjahre, als die Auseinandersetzung zwischen Militär und PKK die gesamte Region verwüstete.

Auch die PKK trägt nicht zur Deeskalation bei. Radikale Kurden sehen jetzt ihre Chance gekommen, vom gemäßigten Kurs

der vergangenen Jahre abzuweichen, um doch ihre Pläne eines eigenen kurdischen Staates voranzutreiben. „Die AKP steht jetzt an einem Scheidepunkt“, droht Mustafa Karasu, hochrangiges PKK-Mitglied. Entweder, sie gehe ein Bündnis mit den Kurden ein – oder der Krieg mit den Kurden werde so schlimm wie nie zuvor. Die Berichterstattung der PKK-nahen Medien wird bereits jetzt schriller: „Die Juden haben zwar Hitlers Völkermord erleben müssen“, heißt es in der Tageszeitung *Yeni Özgür Politika*, am Ende sei aus der Asche jedoch ein eigener Staat entstanden.

Der Abgeordnete Nazmi Gür, außenpolitischer Sprecher der Kurdenpartei HDP, sagt: „Ein Ende der Verhandlungen wäre eine Katastrophe, ein Albtraum. Dann droht der Region ein Flächenbrand.“

KEINE ANGST VOR DEM TOD

Zurück an die Straße nach Suruç zwischen den Pistazienplantagen, zu den syrischen Zivilschützern. Ein Mann, der sich Mehmet nennt, springt in seinen zerbeulten Fiat und rast über die Felder geradewegs Richtung Syrien. „Angst?“, fragt er. „Wovor sollten wir Angst haben, wir sind ja sowieso so gut wie tot.“ Und wer so gut wie tot ist, kann den Tod herausfordern. Neben Mehmet fahren Jungs auf Honda-Motorrädern, in löchrigen Jeans und Kunstlederjacken, deren Brüder und Schwestern in Kobane kämpfen. Sie selbst mussten in die Türkei fliehen, um auf ihre Familien aufzupassen. Keine 500 Meter vor der Grenze halten sie an, sie wollen sehen, was los ist.

Mehmet's Freund Kerim, 25, zieht ein Handy aus der Jacke und wählt die Nummer seines Bruders in Kobane. Der Bruder geht ran, Kerim schreit jetzt ungeduldig in sein Handy, er will wissen, was der Bruder sieht. „Erzähl schon, los!“, ruft Kerim auf Kurdisch. Die jungen Männer lauschen, dann johlen sie und klopfen sich gegenseitig auf die Schultern. Kerim's Bruder hat ihnen erzählt, was er vor wenigen Minuten in der Nähe eines Marktplatzes in Kobane gesehen hat, überprüfen lässt es sich nicht. Eine junge kurdische Kämpferin, so sagt er, habe einem gefangenen IS-Milizionär mit dem Messer den Kopf abgetrennt.

Viele der Frauen haben sich schon vor Jahren der in Kobane kämpfenden syrischen Kurdenmiliz angeschlossen. Sie sind militärisch ausgebildet, mutig wie Männer – der ultimative Kulturschock für die Dschihadisten. Mindestens eine der Frauen wurde von IS geköpft. Eine andere, Mutter von zwei Kleinkindern, sprengte sich vergangene Woche inmitten der Angreifer in die Luft. Bereits vor Wochen hatte eine ihrer Kameradinnen angekündigt: „Wir werden unsere Stadt verteidigen, und wenn wir dabei sterben.“

Fiona Ehlers, Katrin Elger, Juliane von Mittelstaedt, Maximilian Popp, Christoph Reuter

Vom Scheitern eines Idealisten

USA Präsident Barack Obama wollte eine friedlichere Außenpolitik, aber er unterschätzte die Gefahr, die von den IS-Terroristen ausgeht. In Syrien kann er nun zu einer tragischen Figur werden.

Ein Trommelwirbel, Fanfaren, dann tritt Barack Obama zu Marschmusik in den Saal der Northwestern-Universität im Norden Chicagos. Gespielt wird „Hail to the Chief“. Es lebe der Anführer! Obama will an diesem Oktobertag in seiner Heimatstadt zeigen, dass er ein starker, erfolgreicher Anführer ist, ein Commander in Chief. Ein Militär wäre im Takt des Marsches auf die Bühne geschritten, bei Obama ist es ein Hüpfen. Sein Körper übt noch, seine Redenschreiber sind schon weiter.

In den vergangenen Monaten sei die Welt aus den Fugen geraten, sagt Obama. „Aber eine Sache sollte glasklar sein: Amerikanische Führung ist die einzige Konstante in einer unsicheren Welt! Es ist Amerika, es sind unsere Truppen und unsere Diplomaten, die den Kampf anführen, um die Terroristen des ‚Islamischen Staates‘ zu schwächen und zu vernichten.“ In den ersten Reihen sitzen Obamas alte Weggefährten aus Chicago. Mit ihnen hatte er einst die Vision eines sozialeren Amerika und einer friedlicheren Welt entwickelt. Nun schauen sie sich verwundert an.

„Wenn draußen in der Welt die Alarmglocken läuten“, sagt Obama, an wen wendet sich die Welt dann? „Nicht an Moskau, nicht an Peking, sondern an uns! Und wir kommen unserer Verantwortung zu führen gern nach.“

„Das ist ein anderer Barack“, sagt später einer seiner Weggefährten. Ausgerechnet

Obama, der angetreten war, um Kriege zu beenden, weil zu viel Krieg einer Gesellschaft nicht guttue. Er, der seinem Land eine Kultur der Zurückhaltung beibringen, die Rolle des Weltpolizisten an die Welt zurückgeben wollte.

Nun hat Barack Obama selbst einen Krieg begonnen. Während er in Chicago auf der Bühne steht, werfen seine Kampfpiloten Bomben auf IS-Stellungen im Irak und in Syrien. Sie kämpfen um die kurdische Stadt Kobane, ohne sie vor den Terroristen retten zu können. Kobane ist zum Sinnbild für das vorläufige Scheitern der Strategie des Westens im Umgang mit Syrien geworden – das Drama ist auch eine Folge von Obamas Unentschlossenheit.

Die Geschichte von Barack Obamas Krieg im Nahen Osten ist tragisch. Sie erzählt vom Scheitern einer idealistischen Außenpolitik und dem Versuch, die Logik des Militärs zu durchbrechen. Zur Tragik gehört aber auch, dass er den Krieg, den er nie wollte, nun zu halbherzig führt, um erfolgreich zu sein.

Kaum jemand in Washington glaubt, dass die Luftschläge IS wirklich zerstören können. Die Machtlosigkeit des Westens vor den Toren Kobanes, der unverminderte Vormarsch der IS-Milizen im Irak und in Syrien, das alles weckt Zweifel an Amerikas neuem Krieg. Syrien könne Obamas Vietnam werden, warnt die *New York Times*.

Schwieriges Terrain

Wichtige Punkte der US-Nahostpolitik seit dem Amtsantritt Barack Obamas im Januar 2009

Februar 2009

Obama verkündet das Ende der US-Kampfmission im Irak und den Truppenabzug. Nach Afghanistan lässt er 47000 weitere Soldaten entsenden, rund 10000 weniger als von US-Militärs gefordert.

März 2011

Obama befiehlt Luftschläge gegen Libyens Armee. Die USA beteiligen sich am Nato-Militäreinsatz zur Durchsetzung der Flugverbotszone.

Qaida-Führer Bin Laden

2009	2010	2011
Dezember 2010 Beginn des Arabischen Frühlings in Tunesien. Obama reagiert zögernd auf die Proteste.	Februar 2011 US-Außenministerin Hillary Clinton fordert Ägyptens Präsident Hosni Mubarak zum Rücktritt auf.	2. Mai 2011 Qaida-Führer Osama Bin Laden wird in Pakistan von einem US-Spezialkommando erschossen.
		Oktober 2011 Tod Muammar al-Gaddafis nach einem Gefecht mit Rebellen.

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Kobane'nin Dramı

Haberin Spot Başlığı: Suriye - Eğer "İslam Devleti" sınır şehri ele geçirirse ölüm, binlerce kişiyi tehdit edebilir. Bir katliam, üstelik canlı yayınlanan bir katliam dünyanın güvenilirliğini bitirebilir ve Türkiye'deki Kürtleri isyana kalkıştıracaktır.

Haberin İçeriği: Kobani'deki durum ayrıntılı ve trajik bir şekilde okuyucuya aktarılıyor. On binlerce kişinin sınıra kaçmasından bahsediliyor ve beni bir Srebrenica endişesi anlatılıyor. Türkiye'nin bu duruma sessiz kalması eleştiriliyor. Türkiye'nin asıl hedefinin PKK ve Esed olduğu için bu durumdan her ikisinin de güç kaybedeceği beklentisinin olduğu, Kobane'nin bir Kürt devletinin önünü açma tehdidi oluşturduğu için olanları zevkle izlediği ifade edilmekte ve Kobane dışişleri bakanının ağzından Türkiye'nin her türlü yardımı engellediği ve yaralıları tedavi amaçlı ülkeye sokmak istemediği de aktarılmaktadır. DEAS'ın olası bir zaferi aynı zamanda koalisyon güçlerine karşı da bir zafer olarak sayılacağı için "İslam Devleti" için büyük bir moral olacağı anlatılmaktadır. Türkiye açısından ise bu durumun çözüm sürecinin sonu ve dolayısıyla da bir felaket olacağı belirtilmektedir.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Haberde Türk hükümetine karşı önyargılı davranıldığı yukarıdaki haber içeriğinden de açıkça anlaşılmaktadır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'la ilgili ise haber içeriğinde Erdoğan'ın PKK ve DAES arasında fark görmediği açıklamasının asıl dünya görüşünü yansıttığı, oysa çözüm süreci nedeniyle PKK ile bir yakınlaşma olduğu düşüncesinin gerçekte olmadığı anlatılmaya çalışılmıştır. Oysaki PKK ile Hükümetin ve Cumhurbaşkanının doğrudan hiçbir görüşmesi olmamıştır.

Haberin bir diğer yerinde, Erdoğan'ın Kobane olayını Kürtlerin oylarını almak için kullanma olanağı varken, bunu yapmadığı bunun aksine Kürtlere ve dünyaya Kobane üzerinden şantaj yaptığını aktarmaktadır. Burada da açık bir Erdoğan karşıtlığı göze çarpmaktadır.

Erdoğan'ın güvenli bölge istemesindeki asıl hedefinin ABD'yi savaşın, daha doğrusu Esed'in devrilmesi işinin içine çekilmesi olduğu haberde aktarılmaktadır. Burada da bir niyet okuma vardır. Erdoğan, gizli planları olan, DAES ile mücadele etmeyen, aksine tek hedefi Şam'daki yönetimi devirmek olan bir insan olarak okuyuculara lanse ediliyor.

Erdoğan'ın bir katliamı dahi göze aldığı, hatta iki terör grubunun savaşına Kürtlerin

zayıflaması gözüyle baktığı, zayıflayan Kürtlerin sessizce bir köşede oturacağı düşüncesinin Erdoğan'da olduğu yazılmaktadır. Bunun saygısız bir tutum olduğu da açıkça yazılmıştır.

20.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Nebenan, ein paar Kilometer weiter, läuft der große Krieg. Dort kämpfen die letzten Verteidiger der kurdischen Stadt Kobane mit mehr Mut als Munition gegen die Dschihadisten vom „Islamischen Staat“, dort bombardieren US-Jets deren Stellungen.

Die türkische Armee schaut bei alledem zu. Doch hier, am Rand der Stadt Suruç, hat sie ihren eigenen kleinen Kriegsschauplatz eröffnet: Mit dem Finger am Abzug seiner Maschinenpistole steht ein junger Polizist vor dem örtlichen Sportverein, neben ihm ein zweiter Uniformierter mit einem Granatwerfer für Tränengas. Und hinter ihnen zwei Dutzend Soldaten und Polizisten, gepanzerte Wagen mit aufmontiertem Maschinengewehr und Munitionskisten.

Die nervöse kleine Streitmacht hält seit dem 6. Oktober geflohene kurdische Zivilisten aus Kobane gefangen, anfangs 160 Menschen, die meisten von ihnen junge Männer, aber auch Frauen und Kinder. Warum sie gefangen gehalten werden, dürfen die Wächter am Tor nicht sagen.

Sie richten die Waffe auf jeden, der sich nähert. Da taucht eine Mannschaft Knirpse auf. Sie hätten ihr wöchentliches Training auf dem Fußballfeld neben der Halle, erklärt ein etwa Zehnjähriger. Also filzt ein Uniformierter jeden Turnbeutel, während die anderen unruhig dreinschauen.

Die Szene, gerade weil sie so abseitig und absurd ist, zeigt symbolhaft, was sich auf der türkischen Seite in diesen Tagen abspielt.

Im Kampf um Kobane, dank der Grenzlage permanent gefilmt und von aller Welt beobachtet, geht es längst nicht nur um die Kontrolle der Stadt. Der verzweifelte Abwehrkampf verkörpert für die Kurden ihr jahrzehntelanges Ringen um einen Staat. In Kobane war eine Stadt mit kurdischer Regierung entstanden, eine wahrgewordene Miniausgabe aller Hoffnungen.

Diese Stadt wird nun vom „Islamischen Staat“ (IS) mit Vernichtung bedroht, und Ankara lässt ihn gewähren – obwohl die Zukunft der Aussöhnung zwischen Türken und Kurden auf dem Spiel steht und damit der innere Frieden des Landes.

Auch bei den angreifenden Kalifatskriegen geht es längst um mehr: Sollte IS gewinnen, trotz der Luftangriffe der USA,

wäre es ein Triumph. Die strategische Bedeutung von Kobane ist gering. Es geht darum, dass die Kamerateams ihren Vormarsch aus nächster Nähe mitverfolgen können. Staub- und Rauchsäulen der Luftschläge sind zu sehen, MG-Salven und Mörserangriffe zu hören, Kobane ist eine Bühne, und von den Hügeln schaut die ganze Welt zu und ängstigt sich.

Die Türkei ist derweil damit beschäftigt, Zuschauer zu vertreiben. Wie am vergangenen Mittwochnachmittag, als eine Armee-Kolonnie auf die Hügelkuppe westlich von Kobane raste, von der aus Anwohner und Journalisten den Krieg verfolgen. Am höchsten Punkt hielt der erste Jeep, der Schütze kletterte durch die Dachluke und lud seinen Tränengas-Granatwerfer durch

wie eine Pumpgun. Dann verjagten die Soldaten alle vom Hügel.

Die Sicherheitskräfte benehmen sich wie durchgedrehte Dorfsheriffs. Am Mittwohabend rollten 15 gepanzerte Truppentransporter ins von türkischen Kurden bewohnte Grenzort Mahasir. Die Soldaten verkündeten per Lautsprecher: Alle Bewohner hätten zehn Minuten Zeit, ihre Häuser zu verlassen, das Dorf werde geräumt. Als diese sich weigerten, wurden sie mit Tränengas beschossen. Nach einer Stunde fuhr die Truppe wieder davon.

Das aufgeschreckte Verhalten der türkischen Beamten an der Grenze zu Kobane steht in deutlichem Gegensatz zu ihrer Entspanntheit im Umgang mit IS. Man muss von Suruç nur 60 Kilometer gen Os-

ten fahren, nach Akçakale, zum nächsten Grenzübergang. Der ist geöffnet, und hier lassen sich irritierende Szenen des Einvernehmens zwischen dem türkischen Staat und den Dschihadisten erleben.

Auf der syrischen Seite weht die schwarze Flagge des „Islamischen Staates“. Seit fast einem Jahr kontrolliert IS die Nachbarstadt Tall Abjad, hat alle Gegner ermordet oder vertrieben. Vor zwei Jahren gab es in Tall Abjad einen funktionierenden Stadtrat der Opposition und mehrere Rebellen Gruppen. Jetzt gibt es eine Diktatur, die mit Spitzeln und Willkür die verbliebene Bevölkerung in Schach hält.

Doch mit diesem Nachbarn, der von der Weltgemeinschaft zum derzeit größten Feind erklärt worden ist, hat das Nato-Land Türkei offenbar weniger Probleme als mit den Kurden. Das Grenztor der schlafrigen Kleinstadt öffnet morgens gegen neun, „Syrier dürfen rein und raus“, sagt der türkische Uniformierte im Wachertauschen. Für die anderen ist der Schmuggler zuständig, der ein paar Meter weiter offen seine Dienste anbietet: „Wie viele? Zwei Männer? Drei? Kein Problem“, er fragt nicht nach der Nationalität, „die schauen nicht hin.“

Allzu viel Betrieb ist anfangs nicht am Eingang zum Kalifat: Ein paar Frauen machen sich fertig vor dem Übertritt, werkeln etwas unerfahren am vorgeschriebenen Gesichtsschleier. Nach einer halben Stunde kommt ein Lieferwagen, lädt stapelweise medizinisches Notfallmaterial aus: Mullbinden, Einweghandschuhe und -unterlagen für Operationen, faltbare Rollstühle.

Ein langbartiger alter Mann überwacht das Umladen. Im letzten Augenblick vorm Grenzübertritt reicht ihm ein junger Mann einen saudi-arabischen Pass, den er für den Kameraden drüben mitnehmen möge, er wisse ja Bescheid. Dann zieht der Alte los mit dem Pass und vier Männern, die auf Handkarren ihre Lieferung gen Syrien schieben. Zum Kalifat.

All das, was die bedrängten Kurden von den türkischen Behörden für Kobane fordern, eine Öffnung der Grenze, das Passierenlassen medizinischer Hilfe: Hier ist es kein Problem.

Auch deshalb wächst unter den Kurden das Misstrauen gegenüber dem Staat. Die mehr als 100 000 Flüchtlinge aus dem Ort und den Dutzenden umliegenden Dörfern werden bislang fast ausschließlich von privaten Hilfsorganisationen versorgt, die in und um die Nachbarstadt Suruç Zeltlager errichten. Die Stadtverwaltung, regiert von der kurdischen Partei BDP, hat die Gemeindehalle zur Notunterkunft gemacht. Nicht der Staat kümmere sich, sagt eine aus Diyarbakır angereiste Helferin, sondern die Behörden von Städten, in denen kurdische Parteien regieren.

Viele Kurden, bis hin zu Abgeordneten und Beamten der Stadtverwaltungen, glau-

Flüchtlinge aus Kobane in einem Zeltlager bei Suruç: Die Hilfe kommt aus kurdischen Städten

ben felsenfest daran, dass Präsident Recep Tayyip Erdoğan mit IS zusammenarbeitet. Der Friedensprozess zwischen Kurden und dem türkischen Staat scheint schon jetzt am Ende zu sein.

Was die Spannungen zusätzlich verschärft, ist die Neigung kurdischer Medien, die zweifelhafte Rolle Ankaras noch zu übertreiben: Polizeibusse, die oft mit getönten Scheiben und ohne Nummernschilder unterwegs sind, werden aus der Ferne gefilmt und zu „IS-Transportern“ erklärt.

In Kobane selbst tobt derweil weiter der Krieg. Er wird geführt von kaum mehr als tausend Guerillakämpfern – und von der machtvollsten Luftwaffe der Welt, deren Jets aus mehr als 1000 Kilometer Entfernung anfliegen, in der Luft betankt werden müssen und aus größter Höhe in den Häuserkampf eingreifen sollen.

Dass die letzten kurdischen Verteidiger sich überhaupt halten und bis Freitag sogar einen drei Kilometer breiten Streifen Richtung Westen zurückgewinnen konnten, liegt allein an den Luftangriffen der US-Jets, die von den Basen am Persischen Golf anfliegen. Die Zielkoordinaten werden ihnen von kurdischen Kommandeuren übermittelt – sagen jedenfalls die Kurden.

Die US-Angriffe in Kobane zielen nicht auf islamistische Konvois in der Steppe oder anrollende Panzer, sondern auf die zu Tausenden nachgerückten IS-Fußsoldaten. Die noch aus Kilometern sichtbaren Rauchsäulen der vergangenen Tage zeigten Einschläge mitten im dicht bebauten Stadtzentrum. Dass die US-Luftangriffe in der Nacht zum vergangenen Donnerstag auch eine Stellung der Verteidiger trafen und offenbar mehrere kurdische Kämpfer töteten, war ebenso tragisch wie erwartbar.

Den Verteidigern von Kobane ist mittlerweile für fast alle Waffen die Munition ausgegangen: „Wir teilen uns jetzt eine Kalaschnikow, jeder kämpft für zwei Stunden,

dann ist der Nächste dran“, erzählt einer der Kämpfer am Telefon: „Unsere Duschka“, ein schweres Maschinengewehr, „haben wir in eine Garage geschoben, die Panzerfauste versteckt. Wir haben nichts mehr, was wir damit verschießen könnten. Nur noch Patronen für die Kalaschnikows.“

Die Türkei verbietet den Amerikanern derweil, die nahe gelegene US-Basis im türkischen Incirlik für Kampfflugzeuge zu nutzen. Ankara und Washington fanden vergangene Woche einen bizarren Kompromiss: Nur Drohnen dürfen von dort aus starten. Dafür will die Türkei den Amerikanern helfen, moderate syrische Rebellen auszubilden, die gegen Baschar al-Assad kämpfen sollen. Er ist für die Türken neben der PKK der Hauptgegner.

Aus der Luft allein wird sich Kobane nicht retten lassen – und IS nicht besiegen. Das zeigt sich auch am Sindschar-Gebirge im Nordirak, wo Anfang August Zehntausende Jesiden Zuflucht suchten und von den YPG-Einheiten des syrischen Ablegers der PKK gerettet wurden. Heute schaut kaum jemand mehr nach Sindschar, wo IS trotz gelegentlicher Luftangriffe vor zwei

Warentransport aus der Türkei ins IS-Gebiet* Irritierendes Einvernehmen

* Am 16. Oktober am Grenzübergang Akçakale.

Wochen die letzte Zufahrtsstraße einnahm. Er belagert nun weit über tausend Kämpfer der YPG, der neu gegründeten jesidischen „Engel Pfau“-Miliz und der Peshmerga der kurdischen Regionalregierung.

Während die Welt sich um Kobane sorgt, rücken die Dschihadisten im Irak weitgehend unbemerkt auf die westirakischen Städte Hit und Ramadi vor. Und sie ziehen Truppen zusammen, um nach Aussagen irakischer Informanten demnächst Kirkuk anzugreifen, die Ölmegropole des Nordirak, die von den Kurden kontrolliert wird.

Der sunnitische IS kontrolliert ein Territorium bis etwa 25 Kilometer vor Bagdad. Er steht auch hinter einer Serie von Anschlügen in den schiitischen Vierteln der Hauptstadt, bei denen vergangene Woche mehr als 70 Menschen starben. Eine politische Lösung ist nicht in Sicht. Der neue Premierminister Haider al-Abadi will, statt auf die Sunniten zuzugehen, einen Anführer der schiitischen Badr-Milizen zum Innenminister machen.

Die spärlichen Luftangriffe der Amerikaner zeigen bisher wenig Wirkung. Barack Obamas Generäle drängen nun offenbar darauf, deren Zahl von bislang fünf bis sieben am Tag auf 150 zu erhöhen, überdies wären Special Forces am Boden nötig, um die Ziele zu markieren. Nur in Kobane haben die USA, unter Druck der Weltöffentlichkeit, ihren Einsatz massiv verstärkt.

Dabei ist von der türkischen Führung weiterhin keine Hilfe zu erwarten. Stattdessen ließ sie vergangene Woche erstmals seit Langem Stellungen der PKK im Südosten des Landes aus der Luft angreifen – als wollte sie der Welt mitteilen, wer aus ihrer Sicht die schlimmeren Terroristen sind.

In Suruç, vor dem Sportverein, standen letzte Woche einige Väter von Internierten. Etwa 50 Männer waren von den Türken gerade zurück nach Kobane geschickt worden. Die Männer, alte Bauern mit zerfurchtem Gesicht, erzählten alle die gleiche Geschichte: Erst hätten die Türken ihnen zugesagt, dass die Fliehenden mit ihren Autos, Lastwagen, Treckern über die Grenze kommen dürften. Das ist, neben ihrem Land, ihr kostbarster Besitz. Doch am Grenztor hieß es dann, jeder dürfe nur zu Fuß herüber. Also blieben die Söhne zurück, um die Autos und Trecker zu bewachen – bis auch sie zu Fuß fliehen mussten. Und dann verhaftet wurden.

„Wir sind Bauern, verdammt, was wollen die von uns?“, fleht Salih Nuri, der mit seinen beiden jüngsten Söhnen vorm Tor steht, „warum quälen die uns so? Sie sollen uns wenigstens einen Grund nennen, warum sie meinen Sohn und die anderen festhalten, einen Grund!“

Im Kleinen wie im Großen scheint es schwierig, dieser Tage von der türkischen Regierung die Gründe ihres Handelns zu erfahren.

Christoph Reuter

FOTO: EMIN ÖZMEN / E. ÖZMEN, / DER SPIEGEL (2)

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Dünyanın Gözü Önünde

Haberin Spot Başlığı: Türkiye – Yetkililer Kobane’den kaçanları hapsediyor ve işgal edilmiş şehre yardım malzemesi girmesini engellemeye çalışıyor. Buna rağmen DEAŞ’ın hâkimiyetindeki sınır geçişleri hala açık.

Haberin İçeriği: Kobani’de yaşananları trajik ve Türkiye’yi suçlayıcı bir şekilde aktarıldığı haberde Kobani’den kaçanların bazılarının Türk güvenlik güçleri tarafından gözaltına alındığı ve Suruç’tan bakıldığında sürekli dumanların yükseldiğinin görüldüğü aktarılmaktadır. Savaşı DAEŞ’in kazanması halinde ne gibi neticeleri olacağı da yansıtılmaktadır. Haberde, Türkiye Cumhuriyeti devleti ile DAEŞ arasındaki ilişkilerin Akçakale’de aslında gayet iyi olduğu, Türkiye’nin sadece izleyicileri kovalama derdinde olduğu, halka baskı yaptığı ve onlara çok kötü davrandığı belirtilmektedir.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Herhangi bir isim vermeden Kürt yetkililerinin çoğunun Recep Tayyip Erdoğan’ın DAEŞ ile kesinlikle çok sıkı bir ilişki içerisinde olduğu aktarılmış. Burada yetkili olarak kimsenin isminin verilmemesi acaba bu, derdinin kendi düşünceleri mi algısı uyandırıyor. Erdoğan’ın bu tutumunun işe Türk ve Kürtler arasındaki barış sürecine ağır darbe vurduğu da haberde yer almaktadır. Erdoğan burada kan dökülmesini isteyen, çözümü baltalayan biri olarak lanse edilmeye çalışılmış.

27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Şekil 32. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Mitten in den Bergen nordöstlich von Arbil liegt das Hauptquartier einer der schlagkräftigsten Terrororganisationen der Welt. Oder des derzeit wichtigsten Verbündeten des Westens. Es kommt ganz darauf an, wie man sie sehen will, die kurdische Arbeiterpartei PKK.

In ihre Herzkammer in den nordirakischen Kandil-Bergen kommt man nur mit Genehmigung der Führung. Nach Tagen des Wartens klingelt das Telefon: „Haltet euch bereit. Wir schicken unseren Fahrer.“ Am Vormittag erscheint ein schwarzhaariger Bauernsohn, der schweigend die kurvige Straße in die Berge hinauffährt. Am Straßenrand liegt das ausgebrannte Auto einer Familie, die hier vor drei Jahren bei einem türkischen Bombardement getötet wurde, das Wrack ist ein Mahnmal aus Schrott. Der Fahrer zeigt darauf und sagt: „Erdogan ist verrückt geworden.“

Hinter dem letzten Checkpoint der kurdischen Autonomieregierung biegt das Auto um eine Straßenecke. Und dann ist da der Schnurrbart Abdullah Öcalans, ein riesiges Porträt aus farbigen Steinen auf dem gegenüberliegenden Bergrücken. Die Männer mit den Sturmgewehren tragen den gleichen Schnurrbart. „Habt ihr eine Genehmigung, Genossen?“, fragen sie.

Offiziell ist hier die kurdische Autonomieregion im Nordirak, aber eigentlich ist dies der Staat der PKK. 50 Quadratkilometer schroffes Bergland, Sitz der Führung, Ausbildungslager für die Kämpfer, sogar eine eigene Polizei und eigene Gerichte gibt es. Grüne Hänge mit Granatapfelbäumen, Schafhirten, kleine Steinhütten am Wegesrand, dazwischen stehen amerikanische Humvees, erbeutet von der Terrormiliz „Islamischer Staat“ (IS), die sie von der irakischen Armee gestohlen hatte.

Hier, in den Kandil-Bergen, koordiniert die Führung der PKK ihren Kampf – gegen IS im syrischen Kobane, im irakischen Kirkuk und im Sindschar-Gebirge. Und vielleicht bald auch wieder gegen die Türkei?

Noch vor wenigen Jahren wäre es undenkbar gewesen, dass der Westen mit der Partiya Karkeren Kurdistan, kurz PKK, zusammenarbeitet. Sie steht nicht zu Unrecht auf der Liste der Terrororganisationen, in der Türkei hat sie in drei Jahrzehnten Tausende Zivilisten ermordet. Doch für viele im Westen sind die einst Geächteten nun zu einsamen Helden geworden, die den Nahen Osten vor IS retten sollen. Denn die etwa 15.000 PKK-Kämpfer sind die schlagkräftigste Truppe in der Region und die einzige Kraft, die willens und in der Lage scheint, IS zu bekämpfen. Sie sind diszipliniert und effizient, noch dazu prowestlich und säkular.

Lieber hätte der Westen auf die traditionellen kurdischen Gegenspieler der PKK gesetzt, die Peshmerga, die über 100.000 Mann starke Armee der nordira-

kischen Autonomieregion. Doch die Peshmerga wurden von der Stärke von IS überrumpelt; sie haben wenig Kampferfahrung, kaum moderne Waffen, keine einheitliche Ausbildung, kein zentrales Kommando. Sie sind nicht mal eine richtige Armee, eher eine Mischung aus Feierabendverein, Partisanentruppe und Spezialeinheiten. Praktisch kampfflos überließen sie IS im August das Sindschar-Gebirge, Tausende kurdische Jesiden mussten fliehen. Auch anderswo zogen sich die Peshmerga zurück, sobald IS näher rückte.

Die „Demokratische Partei Kurdistans“ von Massud Barsani, dem Präsidenten des Nordirak, ist im Prinzip ein Familienunternehmen mit angegliedertem Kleinstaat, ebenso korrupt wie konservativ. Die PKK mit ihrem syrischen Ableger YPG dagegen ist das Gegenteil: eine strafrechtliche Organisation, die zwar ebenfalls nicht demokratisch, aber auch nicht korrupt ist. In Kobane verteidigt sie sich hartnäckig gegen eine Übermacht der Dschihadisten. Sie war es, die in Sindschar einen Schutzkorridor für Zehntausende Jesiden schuf und ihnen die Flucht ermöglichte. Und sie ist es auch, die die irakischen Städte Machmur und Kirkuk gegen IS verteidigt.

Die US-Luftwaffe wirft jetzt über Kobane Waffen für die YPG ab; die Bundeswehr liefert Panzerfauste an die Peshmerga, aber nicht nach Kobane, wo sie viel dringender gebraucht werden. Und alle versichern dabei, dass diese Waffen natürlich nicht in die Hände der PKK gelangen würden. Politiker in Europa und den USA überlegen unterdessen zaghaft, die PKK von der Terrorliste zu streichen. Denn müsste man das nicht tun, wenn man mit ihr zusammenarbeitet – auch wenn man damit den Konflikt mit der Türkei riskiert?

Es ist eine verwirrende Allianz in einem verworrenen Konflikt. Und sie wirft unbequeme Fragen auf: Darf der Westen den Kurden Waffen liefern – oder muss er es sogar, um ein Massaker zu vermeiden? Und was passiert, wenn sie jene Waffen eines Tages einsetzen, um gegen die Türkei zu kämpfen? Wenn ihr wachsendes politisches und militärisches Selbstbewusstsein am Ende doch in die Forderung nach einem eigenen Staat mündet?

Für den Westen ist das ein schwieriger Balanceakt: Er muss sicherstellen, dass die Kurden die Schlacht um Kobane gewinnen – um IS aufzuhalten, aber auch, um den Friedensprozess zwischen PKK und der türkischen Regierung zu retten. Und gleichzeitig muss er verhindern, dass ein Triumph der Kurden die gesamte Region destabilisiert.

Denn mit dem syrischen Bürgerkrieg und dem Kampf gegen IS hat möglicherweise ein kurdischer Frühling begonnen, der die Verhältnisse im Nahen Osten radi-

PKK-Mitgründer Ok
„Die junge Generation ist radikaler“

kal verändern könnte. Von fremden Mächten unterjocht, kämpften die etwa 30 Millionen Kurden, in ihrer Mehrheit sunnitische Muslime, in der Türkei, in Syrien, in Iran und im Irak lange vergebens um Anerkennung und einen eigenen Staat. Nur einmal, im 19. Jahrhundert, gab es für rund 20 Jahre eine Provinz Kurdistan, Teil des Osmanischen Reichs. Die westlichen Alliierten versprochen den Kurden dann nach dem Ersten Weltkrieg einen Staat, doch der türkische Staatsgründer Atatürk hielt sich nicht daran.

Die Türkei erkannte die Kurden nicht als ethnische Minderheit an, ihre Sprache und Traditionen wurden verboten. Auch in Iran, Syrien und im Irak wurden sie diskriminiert und unterdrückt. Einer der traurigen Tiefpunkte dieser Verfolgung war das Massaker im irakischen Halabdscha. Damals, im März 1988, ließ Saddam Hus-

sein seine Luftwaffe Giftgas auf die Stadt abwerfen, bis zu 5000 Kurden starben.

Heute genießen die Kurden im Nordirak weitgehende Autonomie, mit eigener Regierung und Armee. Der Nordirak ist Vorbild und Konkurrenzprojekt für die Kurden der Region. Ein überkonfessionelles Erfolgsmodell, weil hier Sunniten, Alawiten, Jesiden und Christen friedlich nebeneinanderleben; gleichzeitig das stabilste, am stärksten prosperierende Gebiet des Irak. Und mit den Umwälzungen im Nahen Osten hoffen die Kurden in Syrien und in der Türkei auf ein ähnliches Modell. Doch IS bekämpft die Kurden besonders erbittert, obwohl sie sunnitische Glaubensbrüder sind. Es ist gerade ihre neue Stärke, die sie für IS zum Ziel macht.

Beobachten lässt sich das neue kurdische Selbstbewusstsein in den irakischen Kandil-Bergen, wo sich die PKK-Führung versteckt. Es ist zu erspüren in der Südosttürkei, im Heimatdorf ihres Anführers Abdullah Öcalan, und in Diyarbakir; an der Front in Kirkuk, wo die PKK die IS-Truppen abwehrt; und im syrischen „Nachbarkanton“ von Kobane, der alle Anzeichen eines Staates aufweist.

Kandil-Berge, Irak: bei der PKK-Führung

Nachdem der Fahrer den Öcalan aus Stein passiert hat, bremst er irgendwann vor einer Bauernhütte. Wenig später trifft PKK-Sprecher Zagros Hiwa ein, er kontrolliert Kameras, sammelt Handys ein, zieht Gardinen zu. Dann holt er aus einer Plastiktüte die PKK-Flaggen und hängt sie an die Wand. Die PKK nutzt oft zivile Häuser, ständig wechseln ihre Anführer den Ort.

Kurz darauf betritt Sabri Ok den Raum, mit seiner Leibgarde von fünf Kämpfern. Der 58-Jährige ist seit der Gründung der PKK 1978 dabei, er gehört zur obersten Führungsebene. Insgesamt 22 Jahre lang war er in türkischer Haft und monatelang im Hungerstreik. Und natürlich hat er gegen den türkischen Staat gekämpft. Seit 2012 laufen Friedensverhandlungen, aber falls Kobane fallen sollte, sagt Ok, sei es mit dem Frieden vorbei. Dann werde es wieder Anschläge und Gewalt in der Türkei geben.

Viele junge PKK-Anhänger wollen zurück in den Kampf. „Die neue Generation ist anders als wir Alten, sie ist radikaler“, sagt Sabri Ok sorgenvoll. „Sie haben den Krieg in Kurdistan gesehen, ihre Brüder und Schwestern sind in Syrien gestorben. Es wird schwer, sie zu kontrollieren.“

Er ist ohnehin der Meinung, dass die türkische Regierung mit den Gesprächen nur Zeit schinden will. An eine friedliche Lösung glaubt er nicht. „Wir lieben den Krieg nicht, aber die kurdische Frage muss gelöst werden“, sagt er. „Es ist absurd, wenn Nordkurdistan Friedensverhandlungen führt, während dieselben Kurden von IS in Kobane mit Unterstützung der Türkei ermordet werden.“ Die Türken, sagt er, gaben IS Artillerie und Geld, behandelten Verletzte, ließen Kämpfer die Grenze passieren. Für Artillerie und Geld gibt es keine Belege; die anderen Vorwürfe stimmen.

Seit 37 Tagen, sagt er, verteidige die YPG die Stadt. „Und ohne sie“, sagt er, „wäre Kobane schon 37-mal gefallen.“

Und die 200 Peschmerga aus dem Irak, die jetzt Kobane unterstützen sollen? „Welche Peschmerga?“, fragt Ok grinsend. „Ich

Die wichtigsten kurdischen Akteure Im Kampf gegen IS sind die Arbeiterpartei Kurdistan, die **PKK**, und ihr syrisches Pendant, die **PYD**. Beide betrachten Abdullah Öcalan als ihren Führer und sind enge Verbündete. Ihre Kämpfer sind in eigenen militärischen Guerillagruppen organisiert, der militärische Arm der syrischen **PYD** nennt sich **YPG**, der militärische Ableger der türkischen **PKK** heißt **HPG**. Verwirrend wird das Ganze noch zusätzlich dadurch,

dass sich beide Gruppen auch im nordirakischen Kurdistan aufhalten. Unabhängig von **PKK** und **PYD** sind die **Peschmerga**, die offiziellen Streitkräfte der Autonomen Region Kurdistan im Nordirak. Sie sind berühmt durch ihren Unabhängigkeitskampf gegen die Zentralregierung in Bagdad, vor allem gegen den früheren Diktator Saddam Hussein. Die **Peschmerga** sind der **PKK** zahlenmäßig überlegen, gelten aber als wenig schlagkräftig.

Şekil 34. 27.10.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

habe mit den Peschmerga gekämpft, vor 30 Jahren war das. Aber das ist nicht mehr dieselbe Armee, sie sind schwach geworden. Wenn Leute nur rumsitzen, dann verlieren sie den Willen zu kämpfen.“ Kobane, sagt er, brauche keine Peschmerga. Sondern Waffen, Medikamente und Munition.

Dass die PKK in Deutschland noch immer verboten ist, hält Ok für ungerecht. Habe man nicht die gleichen Prinzipien wie der Westen? Frauenrechte, Schutz der Umwelt, Demokratie? Die dunkle Seite der PKK lasse er nicht gelten; den Vorwurf von Auftragsmorden, Drogenhandel, Kidnapping und Terroranschlägen.

Dann lädt Ok zum Essen ein, es gibt wilden Honig, Hähnchen und Salat.

die 300 PKK-Kämpfer, die entscheidenden Gefechte finden nachts statt.

Etwas südlich, bei Dakuk, sitzt ihr Kommandant Agid Kellary. Der PKK-Mann hat sich in den halb fertigen Wohnungen einer Baufirma eingerichtet. Über das Lager rattert ein Hubschrauber der irakischen Armee, Schüsse sind zu hören. Kellary, ein freundlicher Mann mit leiser Stimme, der früher Literatur studiert hat, erklärt: „Wir haben hier die Kontrolle. Wenn du keine Stärke zeigst, respektiert dich niemand.“

Kirkuk liegt an der wichtigen Verbindungsstraße zwischen Arbil und Bagdad, die Gegend ist flach, wer die Stadt kontrolliert, kontrolliert auch das Umland. Bulldozer schieben große Wälle um das Lager auf, Arbeiter heben metertiefe Gräben hinter der Front aus. Man hat sich darauf eingestellt, lange zu bleiben. Kellary hofft auf den Winter, dann sei die Ebene verschneit oder verschlammte, sodass IS sich nur auf den großen Straßen fortbewegen könne, und die seien einfacher zu halten.

Doch IS ist ein starker Gegner. Er verfügt über mehr als 30 000 Kämpfer, schier unerschöpfliche Mittel und modernste schwere Waffen, viele davon hat er in den vergangenen Monaten erbeutet: vor allem von der irakischen Armee, die von den USA aufgerüstet worden war, aber auch vom syrischen Regime. Vor vergangene Woche präsentierte IS sogar drei Kampfflugzeuge samt Piloten, doch das war wohl

Propaganda. Auch diese beherrschen die Dschihadisten hervorragend.

Als Nächstes sagt Kommandant Kellary einen Satz, der vor ein paar Monaten noch undenkbar gewesen wäre: „Wir danken den Amerikanern für ihre Hilfe. Wenn sie uns helfen, helfen sie sich auch selbst. Wir haben denselben Feind.“ Auch die Waffenhilfe von Deutschland an die Peschmerga sei schön. Wichtiger wäre es allerdings, wenn die Deutschen endlich aufhörten, die Türkei zu unterstützen.

Während der Kampf um Kobane in alle Welt übertragen wird, nehme den neuen Wochen Kampf im Sindschar-Gebirge kaum jemand wahr, sagt Kellary. „Unsere Einheiten sind eingeschlossen, unter Dauerfeuer, das ist das schwerste Gefecht, an das ich mich erinnern kann.“ Der Korridor, durch den sie vor einigen Wochen Nahrung und Hilfsgüter zu den Jesiden ins Gebirge gebracht haben, ist nun von IS besetzt, es droht ein erneutes Massaker.

Heydar Shesho, der Kommandeur der jesischiden Armee in den Bergen, klingt am Telefon verzweifelt: „Wir sind von allen Seiten umzingelt, IS greift uns mit Panzern und Artillerie an. Hier sind immer noch 200 Familien. Wenn uns keiner hilft, werden wir alle getötet.“ Es gebe keine Luftunterstützung der USA, keine Hilfslieferungen, dabei bräuchten sie dringend schwere Waffen.

Auch etwa hundert Peschmerga wurden von der kurdischen Regierung per Hub-

schrauber auf den Berg geflogen. „Aber die kann man vergessen“, sagt Shesho. „Die warten hier nur und kämpfen nicht, dann sollen sie lieber nach Hause fliegen.“

Ömerli, Türkei: beim Bruder Öcalans

Der Ort, an dem man dem PKK-Anführer am nächsten kommt, ist das Dorf Ömerli an der türkisch-syrischen Grenze, 70 Kilometer von Kobane entfernt. Hier wurde Abdullah Öcalan geboren, hier wuchs er auf, und hier lebt noch immer sein jüngerer Bruder Mehmet.

Der Weg führt durch Pistazienplantagen, bis man vor einem schlichten Steinhaus steht. Vom Dach hängen Girlanden im kurdischen Grün-Gelb-Rot mit dem Portrait

Kinder zur Schule zu schicken. Mehmet hat deshalb nie lesen und schreiben gelernt; Abdullah aber war ein guter Schüler, er schaffte es auf eine höhere Schule in Ankara. Politik sei im Elternhaus nie ein Thema gewesen, sagt Mehmet Öcalan, auch die kurdische Herkunft habe keine Rolle gespielt. Der Staat leugnete die Existenz der Kurden, sie wurden eine Zeit lang „Bergtürken“ genannt. Ihre Sprache war verboten. Die Öcalans passten sich an.

Doch Abdullah Öcalan suchte nach Orientierung, eine Weile glaubte er, sie im Islam gefunden zu haben. Er ging oft in die Moschee in Diyarbakır, wo er zwei Jahre lang im Grundbuchamt arbeitete. Er sparte seinen Lohn und schrieb sich An-

verdingte sich als Erntehelfer am Golf von Iskenderun und konnte erst einige Jahre später in seine Heimat zurückkehren.

Dabei war die PKK unter Kurden zunächst umstritten, mit ihrer marxistisch-leninistischen Befreiungsideologie konnten viele der Bauern wenig anfangen. Zudem ging Abdullah Öcalan brutal gegen Dissidenten vor. Er verfolgte vermeintliche Kollaborateure bis ins Ausland und ließ selbst Frauen und Kinder hinrichten. Die Grausamkeit des Militärs jedoch trieb der PKK massenhaft Unterstützer in die Arme.

Mehmet Öcalan hält ein Foto seines Bruders in Camouflage in der Hand. Er sagt, er mache dem Bruder keinen Vorwurf für all das, was geschehen sei. „Abdullah hat getan, was er tun musste.“ Er selbst sei kein politischer Mensch, sagt er, aber er unterstütze den Kampf seines Bruders.

Erst 1999 wurde der PKK-Führer vom türkischen Geheimdienst in Kenia gefasst, mithilfe der CIA. Er wurde wegen der Gründung einer terroristischen Vereinigung, wegen Mordes und Hochverrats zum Tode verurteilt und später zu lebenslanger Haft begnadigt. Seit 15 Jahren sitzt er im Hochsicherheitsgefängnis auf der Insel İmralı im Marmarameer. Er darf seine Zelle nur einmal am Tag für eine Stunde verlassen. Lange war ein Radio sein einziger Zugang zur Außenwelt; seit zwei Jahren besitzt er auch einen Fernseher. Er leide unter Migräne, das Atmen falle ihm schwer, berichtet einer seiner Anwälte.

Beim ersten Treffen der Brüder habe der PKK-Gründer blass ausgesehen und abwesend gewirkt, erinnert sich Mehmet Öcalan. Die beiden konnten lediglich eine Viertelstunde lang miteinander sprechen. Abdullah habe gesagt: „Du weißt, ich habe all das für das kurdische Volk getan.“

Inzwischen ist Mehmet Öcalan die wichtigste Verbindung seines Bruders zur Außenwelt. Er selbst tritt so gut wie nie öffentlich in Erscheinung, aber er empfängt kurdische Politiker, um über die Ideen seines Bruders zu diskutieren.

Ungestört reden könnten sie bei ihren Treffen auf İmralı nie, immer saßen Sicherheitskräfte mit im Raum, erzählt Mehmet Öcalan. Die Unterhaltungen liefen stets gleich ab: Abdullah Öcalan erkundigte sich zunächst nach der Familie, dann diskutierten sie über politische Fragen. Beim letzten Treffen Anfang Oktober sei der Bruder aufgebracht gewesen, erzählt Mehmet Öcalan. Er befürchte, dass die Regierung den Friedensprozess torpediere.

Die türkische Regierung hatte 2009 in Oslo geheime Gespräche mit der PKK aufgenommen. Im Herbst 2011 wandte sich die Regierung an den Mann auf İmralı, denn nur mit seiner Zustimmung schien ein Friedensvertrag umsetzbar. Sein Bruder, sagt Mehmet Öcalan, habe den Verhandlungen mit der Regierung zugestimmt,

Ein Generationenkonflikt spaltet die kurdische Bewegung. Die Jungen wollen den Konflikt auf der Straße austragen.

Abdullah Öcalans. Darunter sitzt Mehmet Öcalan, 63, auf einem Plastikstuhl, die Ähnlichkeit mit dem Bruder ist unverkennbar: die gleiche gedrungene Statur mit den hängenden Schultern, die gleichen groben Gesichtszüge, der gleiche breite Schnauzer. Er ist Bauer, seine Hände sind zerschunden von der Feldarbeit, seine Kleidung ist einfach: blaues Hemd, Stoffhose, Sandalen. Er führt ins Wohnzimmer, auch hier sind die Wände voller Bilder des Bruders und anderer PKK-Kommandanten.

Die Geschichte der Familie Öcalan ist eng verwoben mit der Geschichte ihres Volkes. Es ist eine Geschichte voller Hoffnungen, Enttäuschungen und Gewalt.

Die Familie Öcalan war arm, die Eltern konnten es sich nicht leisten, alle sieben

fang der Siebzigerjahre an der Universität Ankara für Politikwissenschaften ein. Es war eine Zeit, in der linke und rechte Gruppen aufeinander losgingen, Tausende Menschen starben bei Straßenschlachten.

Abdullah Öcalan wurde vom frommen Muslim zum Sozialisten, der Marx und Mao bewunderte. Er engagierte sich in einer linksextremen Bewegung und wurde zu monatelanger Haft verurteilt. Die Zeit im Gefängnis radikalisierte ihn, er sah, wie politische Gefangene gefoltert wurden. Und er begann, sich mit der Unterdrückung seines Volkes zu beschäftigen.

Nach seiner Freilassung gründete Abdullah Öcalan eine Gruppe, aus der 1978 die PKK hervorging. Er propagierte einen unabhängigen kurdischen Staat durch den bewaffneten Kampf, seine Truppen verübten Anschläge, nahmen Geiseln, ermordeten Soldaten, aber auch Tausende Zivilisten. Europa und die USA setzten die PKK auf die Terrorliste. Mehmet Öcalan hat seinen Bruder von 1977 an mehr als zwei Jahrzehnte nicht gesehen; er blieb in seinem Heimatdorf, der PKK schloss er sich nicht an. Trotzdem litt er unter der Verfolgung durch den türkischen Staat. Immer wieder stürmten Polizisten sein Haus, er wurde verhaftet und im Gefängnis geschlagen.

Der türkische Staat ließ in den Achtzigerjahren Tausende Kurden foltern. Vor allem im Militärgefängnis in Diyarbakır, der „Holle Nr. 5“, wurden Insassen brutal misshandelt. Die Wärter zwangen die Gefangenen, sich gegenseitig zu vergewaltigen und in einer Badewanne mit Fäkalien zu verharren. Sie rissen ihnen Haare und Nägel aus, quälten sie mit Elektroschocks.

Die PKK hatte der Türkei den Krieg erklärt. Und der türkische Staat bekämpfte die Kurden. Soldaten setzten Dörfer in Brand, erschossen Bauern und vergewaltigten deren Frauen. Hunderttausende Kurden flohen aus ihren Dörfern. Auch Mehmet Öcalan musste Ömerli verlassen, er

Bauer Mehmet Öcalan in seinem Haus
„Abdullah hat getan, was er tun musste“

FOTO: EMMANUEL DER SPIEGEL

Straßenszene in der syrischen Kurden-Enklave Afrin: Von einem eigenen Staat wird nicht geredet, er wird einfach geschaffen

weil er erkannt habe, dass der Guerillakrieg den Kurden nicht zu mehr Rechten und mehr Freiheit verholfen habe.

Seither hat sich für die Kurden tatsächlich viel verbessert: An den Schulen wird ihre Sprache unterrichtet, es gibt kurdische Fernsehsender und Zeitungen. Vielen Kurden geht es heute wirtschaftlich besser, sie profitieren vom Wirtschaftsboom und von den Investitionen der Regierung im bisher vernachlässigten Südosten. Im Sommer verabschiedete das Parlament in Ankara ein Gesetz, das PKK-Kämpfern die Rückkehr aus den Kandil-Bergen erleichtern sollte. Abdullah Öcalan sprach von einer „historischen Initiative“. Ein Ende des jahrzehntelangen Konflikts schien nah.

Nun aber, sagt Mehmet Öcalan, stehe die PKK am Scheideweg. Sein Bruder habe gesagt, er könne die Verhandlungen nur fortsetzen, wenn Erdoğan die Unterstützung für IS einstelle. Die türkische Regierung verfolgt eine schizophrene Politik gegenüber den Kurden; vor Kurzem verglich Erdoğan die PKK mit IS, noch immer verweigert er Hilfslieferungen für Kobane. Es scheint, als setze Erdoğan darauf, dass sich die Kurden mit einem Minimalkompromiss zufriedengeben – den Abdullah Öcalan durchsetzt, allein schon, um aus dem Gefängnis zu kommen. Und vielleicht auch, um nicht als Terrorist, sondern als Friedensstifter in die Geschichte einzugehen. Doch es ist ein riskantes Spiel, das die Ra-

dikalen stärkt. „Einzig meinem Bruder ist es zu verdanken, dass der Konflikt noch nicht eskaliert ist“, sagt Mehmet Öcalan. Aber es ist fraglich, wie lange sie noch auf ihn hören.

Diyarbakır, Türkei: die junge Generation

In einem Betonbau am Stadtrand von Diyarbakır sitzt Ulaş Yasak, ein junger PKK-Aktivist, in einem fensterlosen Raum, raucht Zigaretten ohne Filter und wartet. „Ich bin bereit zuzuschlagen“, sagt er. Vor ihm auf dem Tisch liegen Zeitungen in kurdischer Sprache, an der Wand hängen Poster von Abdullah Öcalan.

Yasak ist 30, doch er sieht älter aus: hager, die Wangen eingefallen, Dreitagebart. Er hat lange für die PKK im Nordirak gekämpft, nun kommandiert er die „Union der Gemeinschaften Kurdistans“, kurz KCK, eine Untergruppe der PKK. Die Gruppe baut ein Parallelsystem auf, mit eigenen Schulen, Sicherheitskräften, Richtern. Yasaks wirklicher Name soll deshalb geheim bleiben.

Ein Generationenkonflikt spaltet die kurdische Bewegung. Die Jungen scheinen entschlossen, den Konflikt auf der Straße auszutragen. In den vergangenen Wochen lieferten sich Yasak und seine Kameraden Schlachten mit türkischen Sicherheitskräften.

Bei landesweiten Ausschreitungen starben Anfang Oktober mehr als 20 Menschen. Die Szenen erinnerten an die Neun-

zigerjahre, als der Konflikt zwischen Türken und Kurden die Region verwüstete.

Am Vorabend, erzählt Yasak, habe er sich mit seinen Kameraden getroffen. Man habe beraten, was zu tun sei, falls die Türkei weiter dabei zusehe, wie die Kurden in Kobane von IS massakriert würden. „Unsere Führung rät uns, ruhig zu bleiben. Aber meine Leute verlieren die Geduld.“ Erdoğan, habe die Verhandlungen mit der PKK dazu benutzt, kurdische Wähler zu gewinnen. Kobane zeige, dass ihm nicht an Versöhnung gelegen sei.

Denn Kobane, sagt er, verkörpere all das, wofür sie seit Jahren kämpften. Die Stadt sei Vorbild für die gesamte Region: eine von Kurden selbstverwaltete Enklave, demokratisch und säkular. Falls Kobane untergehe, warnt Yasak, werde auch die Türkei einen hohen Preis bezahlen. „Dann setzen wir das Land in Brand.“

40 000 Menschen verloren in der Türkei in den vergangenen drei Jahrzehnten ihr Leben im Kampf zwischen PKK und Staat. Auch Yasaks Onkel und seine Cousins starben. Als Kind war es Yasak verboten, Kurdisch zu sprechen; als Student der Soziologie wurde er verhaftet, der Vorwurf: Propaganda für die PKK. Fünf Jahre saß er im Gefängnis, als er freikam, schloss er sich der PKK an.

Mit dem Beginn des Friedensprozesses kehrte er zurück – und stellte fest, dass sich Diyarbakır veränderte. Seither haben

Kurdische Milizionäre südlich von Kirkuk: Tagsüber kämpfen die Peschmerga, nachts, wenn es ernst wird, kämpft die PKK

etliche türkische Firmen Filialen in Diyarbakır eröffnet. In Cafés sitzen junge Männer und Frauen mit Smartphones, die Läden haben rund um die Uhr geöffnet, der Flughafen wird derzeit zu einem der größten des Landes ausgebaut. Die Kurden profitierten wirtschaftlich vom Frieden, es gibt viele neue Unternehmer. Doch all das könnte in Gefahr sein.

Afrin, Syrien: im kurdischen Ministaat

Mehr als vor den Kurden im eigenen Land fürchtet sich die türkische Regierung vor den Kurden im Nachbarland Syrien. Sie bewohnen drei auseinanderliegende Gebiete, eines davon ist das umkämpfte Kobane. Ein anderes ist Kamischli, wo die Kurden mit Damaskus kooperieren und von wo aus die Luftwaffe des Assad-Regimes weiterhin zu ihren Vernichtungsflügen startet. Und dann gibt es noch Afrin, das einem kurdischen Miniaturstaat am nächsten kommt.

Die Kurden nennen ihre drei Gebiete „Kantone“, und zumindest in Afrin ist die Namensanleihe aus der Schweiz treffend. Denn mitten in diesem verwüsteten Land existiert hier eine heile Welt. Knapp 2000 Quadratkilometer misst die Enklave, grün im Tal des Flusses Afrin, ansonsten schroff. Über die amtlich gezählten 1,2 Millionen Einwohner, 300 000 Flüchtlinge, 366 Dörfer, sechs Kleinstädte und das Zentrum von Afrin herrscht die PYD, der syrische

Ableger der PKK. Es gibt eine funktionierende Verwaltung, Gerichte, Polizei und Geheimdienst. Die Regierung siedelt Firmen an, produziert Strom und hat sogar einen Wirtschaftsförderungsrat etabliert. Befreundete Rebellengruppen dürfen zum Shoppen kommen und ihre Verletzten hier behandeln lassen.

Überall wird gebaut, noch abends um zehn sind Familien auf der Straße, neue Cafés haben aufgemacht, darunter eine Starbucks-Kopie. So sicher ist Afrin, dass mehr als hundert Textilfabriken aus der Trümmerstadt Aleppo hierhergezogen sind. Eine Abfüllanlage produziert seit drei Monaten die ersten Mineralwasser aus Afrin, „Kalos“ und „Hana“. Es gibt Seifenfabriken, Druckereien, Baufirmen; es werden Tomatenmark, Wasserschläuche und Toilettenpapier hergestellt.

Was die türkische Regierung wohl am meisten beunruhigt, ist, wie geräuscharm dieses Experiment in Eigenstaatlichkeit funktioniert.

Der kettenrauchende Bürgermeister Abdulrahman Ibo nennt als größte Errungenschaft: die Verlegung des Minibus-Bahnhofs aus der Stadtmitte. Der Energieminister, ein Goldhändler aus Aleppo, arbeitet an einem Gesetz zum Kiesabbau und wartet auf die Rückkehr seiner Mitarbeiterin aus Helsinki, die der Regierung dort ein Projekt zur Wind- und Solarenergie vorgeschlagen hat. Und Afrins Premierministerin Hevin

Ibrahim, eine alawitische Chemie- und Physiklehrerin, telefoniert den neuen Schulbüchern hinterher, die von einem türkischen Verlag gedruckt wurden und über die Grenze geschmuggelt werden müssen.

„Wir wollen keine Unabhängigkeit und keinen eigenen Staat“, beteuert die Premierministerin in ihrem Büro. „Wir wollen keine Feinde und versuchen unser Bestes, damit Syrien nicht zerfällt.“ Was sie taten, sei keine Staatsgründung, sondern „Selbstmanagement“. Niemand müsse Angst haben, „wir sind Technokraten“, sagt sie freundlich und gänzlich ungefährlich aussehend, mit Sakko und Rüschenbluse.

Immer geht es entlang der feinen Linie, weder den völligen Bruch mit Damaskus zu wagen, noch die türkische Regierung mit allzu lautem Reden über die Abspaltung zu verprellen.

Doch der Termin mit Hevin Ibrahim scheitert fast daran, dass selbst die Uhren hier anders gehen als im Rest Syriens: Die Regierung hat beschlossen, dass die Uhren um eine Stunde zurückgestellt werden, auf Winterzeit, wie in Europa. In einem geradezu ironischen Akt imitieren die Kurden in Afrin sogar einen der wichtigsten Schritte der Staatsgründung ihres ewigen Widersachers Türkei: Sie führen die lateinische Schrift ein. Kemal Atatürk hatte das vor etwa hundert Jahren genauso gemacht, um die Türkei aus der Konkursmasse des Osmanischen Reiches zu lösen. Im Schul-

FOTO: G. WEISS/AN. WENIGER / DER SPIEGEL

unterricht, auf Ortsschildern, im Wochenblatt, überall wird nun nicht mehr in arabischer, sondern lateinischer Schrift geschrieben. „Das passt einfach besser zu unseren kurdischen Lauten“, erklärt Hevin Ibrahim in linguistischer Unschuld.

Gründlicher kann man sich kaum abkoppeln von dem Staat, den man zu erhalten vorgibt. Aber mit genau dieser Strategie, leise und pragmatisch eigene Strukturen aufzubauen, sind die syrischen Kurden weit gekommen. Anfangs taten sie es, um das Vakuum nach dem Abzug der Truppen Assads zu füllen, doch inzwischen geht es weit darüber hinaus. „Wir bereiten jetzt einen Wahlrat für alle drei Kantone vor“, sagt die Premierministerin, „um schrittweise die Demokratie einzuführen.“ Falls der syrische Staat irgendwann doch implodieren sollte – die Kurden von Afrin sind vorbereitet. Vom eigenen Staat wird nicht geredet, er wird einfach geschaffen.

Sabri Ok, der PKK-Führer in den Kandil-Bergen, ist da weniger diplomatisch, angesprochen auf Afrin ruft er begeistert: „Diese Selbstbestimmung wünschen wir uns für ganz Nordkurdisten und für alle kurdischen Gemeinschaften in der Welt.“

Man wolle auch gern mit der Türkei ins Gespräch kommen, erzählt Afrins Außenminister Süleyman Jafer: „Wir haben denen sogar einen Brief geschickt, dass wir gern friedliche Beziehungen mit ihnen hätten, aber es kam keine Antwort.“ Ansonsten habe er mit richtigen Staaten noch nicht so viel Kontakt gehabt, räumt Jafer ein. Es hat etwas von Europa zu Zeiten

nach Perspektive könnte man sagen: Sie ernten, ohne die Opfer der anderen gebracht zu haben. Oder sie haben einfach das Beste aus dem Krieg gemacht.

Dennoch ist allen in Afrin klar: Sollte Kobane trotz Hilfe aus der Luft den Horden von IS unterliegen, wäre ihre friedliche Welt das nächste Ziel der Radikalen. Im Visier der Dschihadisten ist Afrin längst: Vor Kurzem flog ein 17-Jähriger auf, der von IS angeworben, in der Türkei trainiert und dann als Ein-Mann-Schlaferzelle nach Hause geschickt worden war. Er solle zur YPG gehen und auf weitere Befehle warten, sagte ihm sein Instrukteur. Auch Anschläge auf Kontrollpunkte um Afrin gab es bereits. Und alle drei, vier Monate tauschen YPG und IS Gefangene aus, Dschihadisten gegen Kurden.

Doch der wirkliche Herrscher von Afrin ist nicht Premierminister Hevin Ibrahim mit ihrem lustigen Kabinett, sondern Sipan, der Kommandeur der YPG, die mit geschätzt 30000 Männern und Frauen in Kobane, Kamischli, in Kirkuk und im Sindschar-Gebirge kämpft.

Um Sipan zu treffen, muss man stundenlang von Posten zu Posten fahren, bis zu einer Holzhütte im Wald. Aus der tritt nach ein paar Minuten der Kommandeur mit drei Begleitern. Er trägt Kampfanzug und Lederjacke, raucht Slims, trinkt Tee mit wenig Zucker, hat ein offenes Gesicht und aufmerksame Augen. Sipan sagt, er sei 40 Jahre alt, mehr als seinen Kampfnamen gibt er von sich nicht preis.

Dann will er erst mal wissen, wie die deutsche Regierung den Krieg um Kobane

wird eine prägende Erfahrung für die USA und Europa sein, wer eigentlich ihr Freund und wer ihr Feind ist.“

Die YPG jedenfalls gibt sich große Mühe, ein Freund des Westens zu sein. Und dabei spielen die Frauen eine wichtige Rolle. Während IS verschleppte Frauen versklavt, ziehen die kurdischen Frauen an die Front.

Im Trainingslager in Afrin treten 34 junge Frauen in Kampfanzug an, ihre Kommandeurin Saria ist gerade mal 24 Jahre alt. Anfangs wirkt die Szenerie eher beklemmend, aber nach einer Weile löst sich die Anspannung, wiederholen die Frauen nicht nur die Propagandaphrasen. Auf die Frage, wer von ihnen gekämpft habe, gehen zögerlich zehn Hände nach oben.

Wie war es? Tuscheln, Kichern, schließlich meldet sich Bafri, 21, zarte Stimme, seit zwei Jahren ist sie dabei: „Egal, wie viel ich vorher trainiert hatte, es war doch anders gegen IS.“ Sie habe getötet, sagt sie: „Ich wusste, wofür ich es tat.“

Danach erzählen alle, sie diskutieren die Unterschiede zwischen Krieg in den Bergen und Häuserkampf, und sie tun etwas, was sehr ungewöhnlich ist für junge Frauen in diesem Teil der Welt: Sie sprechen frei vor einer Gruppe, vor Fremden.

Später, beim Training, balancieren sie über einen zwei Meter hohen Balken, roben unter Stacheldraht durch und machen mitten im Lauf eine Rolle vorwärts über einen halbmeterhohen Block. Auch das ist etwas, was Frauen in der traditionellen kurdischen wie arabischen Welt selten tun. Und in der „Ideologiestunde“ wird es nicht um Kurdistan gehen, sondern darum, dass auch eine Frau ein Wesen mit Rechten ist.

Es mischen sich zwei Dinge, der Einsatz für die kurdische Nation und zugleich für ein wenig eigene Freiheit als Frau. Die PKK hat in ihren Gebieten die starren Familienverhältnisse verändert, denn jeder Vater kann seiner Tochter zwar so gut wie alles verbieten – aber nicht, dass sie „in die Berge geht“, zur PKK.

Aus diesem Trainingslager in Afrin sind acht junge Frauen nach Kobane gegangen; eine Mission ohne Wiederkehr, falls die Stadt fällt. Aber der Kampf gegen die Dschihadisten von IS sei nicht nur eine rein militärische Angelegenheit, ergreift die Kommandeurin das Wort: „Das ist mehr, das ist auch ein Kampf gegen dieses machohafte Gebaren.“ Gelächter steigt auf. „Das gibt es auch hier, unter Kurden. Diese Mentalität müssen wir beseitigen, dass wir den Männern einfach gehören.“

Ralf Hoppe, Maximilian Popp, Christoph Reuter, Jonathan Stock

Video: Ein PKK-Kommandeur über die IS-Strategie

spiegel.de/sp442014pkk
oder in der App DER SPIEGEL

Es mischen sich zwei Dinge, der Einsatz für die kurdische Nation und zugleich für ein wenig eigene Freiheit als Frau.

des Dreißigjährigen Krieges, doch Jafers Sehnsucht ist das Europa von heute: „Wir sollten einfach miteinander auskommen. Wie die EU. Eine Welt ohne Grenzen!“

Ihre eigenen Grenzen allerdings haben die Regierenden gründlich befestigt: Auf allen Hügelspitzen des Kantons wächst seit vier Monaten eine Art kurdische Maginot-Linie, mit Wehrtürmen, die durch unterirdische Laufgänge mit Stahlbetondecken verbunden sind. Rund um den Kanton wird überdies ein vier Meter tiefer und breiter Graben ausgebaggert, 50 Kilometer lang. Keine Grenze, natürlich, sondern nur eine Schutzmaßnahme.

Im Moment ist es ruhig an den Rändern von Afrin. Aber fast ein Jahr lang, bis Anfang 2014, war der Kanton belagert von IS und anderen syrischen Rebellengruppen, die den Kurden ihre Gebiete übernommen, ohne dafür so maßlose Zerstörung zu erleiden wie die arabischen Dörfer und Städte. Je

und die Rolle der Türkei sehe. Dass Deutschland nur an die Peschmerga Waffen liefere und nicht an die YPG, die doch den Kampf um Sindschar anführe, sei widersinnig, sagt er. „Sie könnten uns auch direkt Waffen geben.“ Mit den Amerikanern gebe es seit September Treffen in Europa und im Nordirak. „Dabei haben wir besprochen, wie unsere Kämpfer in Kobane Zielkoordinaten ermitteln und weiterleiten können.“ Offenbar erfolgreich, denn seitdem bombardiert die Luftwaffe IS deutlich zielsicherer.

Dass der türkische Präsident Erdoğan nun zugesagt habe, irakische Peschmerga nach Kobane gehen zu lassen, aber weiterhin den Zugang für die YPG blockiere, sei ein „türkisches PR-Manöver“. Die Peschmerga würden nicht kommen, „außerdem sollten die erst mal bei sich im Irak die Lage unter Kontrolle bringen“.

Die Schlacht um Kobane werde immer mehr zum Stellvertreterkrieg, sagt der Kommandeur: „Die Türken unterstützen IS, die Amerikaner unterstützen uns. Es

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Terk Edilmiş Halk

Haberin Spot Başlığı: Kürtler – Terör organizasyonu PKK batının “İslam Devletine” karşı olan savaştaki son umudu. Onların yalnız direnişi bölgeyi nasıl değiştirecek? Kandil’e, Türkiye’nin Güneydoğusuna ve Suriye’nin küçük şehri Afrin’e bir gezi.

Haberin İçeriği: Haberde dünyanın en büyük terör örgütlerinden PKK’nın şu anda batı ile işbirliği içerisinde olduğu anlatılmaktadır. Terör örgütü mü, değerli sorusuna nerden baktığınıza bağlı cevabı verilmektedir. Der Spiegel dergisinin muhabirinin Kandil’e, Diyarbakır’a ve Afrin’e olan yolculukları ayrıntılı ve betimsel olarak anlatılıyor. DEAS ile savaşmaya hazır ve onlarla baş edebilecek kapasitede şu anda sadece PKK’nın olduğu aktarılıyor. Peşmerge’nin düzenli ordusu olmasına rağmen gerek teçhizat gerekse deneyim açısından bu savaşta yeterli olamayacağı anlatılmaktadır.

Batı, DAES’e karşı olan savaş için bu bölgeye silah yardımı yaparsa ve bu silahlar PKK’nın eline geçerse, hatta PKK bunları Türkiye’ye karşı kullanırsa, terör listesinde yer alan PKK’ya yardım edilmiş olacak. PKK terör listesinden çıkarılırsa bu kez de Türkiye ile sorun yaşanacak. Böylesine karmaşık bir durum analizin de yapıldığı haberde Türkiye’nin Kürtler’i etnik bir azınlık olarak görmediği, onların dilini ve kültürünü yasakladığı ve onları dışladığı da yazılmıştır.

Bunun yanı sıra muhabirin, Kandil, Diyarbakır ve Afrin’de çeşitli kişilerle görüşerek bölgenin durumu, Kürtler ve PKK hakkına elde ettiği bilgi ve izlenimleri okuyucularıyla paylaşmaktadır.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Haberde Der Spiegel dergisinin muhabiri Kandil’e giderken onu götüren PKK’lı bir terörist sözde Türk savaş uçakları tarafından içerisinde bir ailenin var olduğu aracın enkazını gösteriyor ve “Erdoğan kafayı yedi” diyerek Erdoğan’ı sivil insanların öldürülmesine göz yuman bir kişi olarak lanse ediyor. Haberin bir başka noktasında ise bir PKK’lının ağzından Erdoğan’ın DAES’i desteklediği ve çözüm sürecinin devam etmesinin bu desteğin geri çekilmesine bağlı olduğu söylenmektedir. Okuyuculara burada da Erdoğan’ın DAES destekçisi olduğu algısı oluşturulmaktadır. Türkiye’nin PKK’ya karşı şizofren bir tutum içerisinde olduğu ve Erdoğan’ın DAES ile PKK’yı bir tutması eleştirilmektedir. Bu nedenle de Erdoğan’ın Kobani’ye yardımların ulaşmasını engellemekte olduğu haberin devamında aktarılmaktadır. Ayrıca çözüm sürecinde Erdoğan’ın hedefinin sadece Kürtlerin

oyunu almak olduğu yazılmıştır. Buradan da Erdoğan'ın aslında kan dökülmemesini sadece kısa bir süre için ve oy almak için istediği, yoksa barış gibi bir niyetinin olmadığı algısının oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

15.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Kultur

„Schrei nach Freiheit“

SPIEGEL-Gespräch Der in Syrien geborene Dichter Adonis zieht eine Bilanz des Arabischen Frühlings. Im Zentrum der Tragödie sieht er die Unvereinbarkeit von Religion und Demokratie.

Das Café de Flore im Pariser Viertel Saint-Germain-des-Près ist ein fast schon mythischer Ort mit einer Tradition von mehr als hundert Jahren, ein legendärer Treffpunkt von Geist, Kunst und Politik. Der Dichter Guillaume Apollinaire redigierte dort seine Artikel, André Breton begründete den Surrealismus, Jean-Paul Sartre und Simone de Beauvoir wärmten sich während der deutschen Besatzung am großen Ofen im Saal. Im Flore verkehrten die Revolutionäre Leo Trotzki und Zhou Enlai. Die Brüder Giacometti, Pablo Picasso, die Sängerin Juliette Gréco und die Schauspielerin Simone Signoret fühlten sich wie zu Hause. Im ersten Stock, wo es inmitten des Touristengetümmels etwas ruhiger zugeht, wartet ein kleiner alter Herr in der Ecke auf einer der roten Sitzbänke: Adonis, vielleicht der bedeutendste lebende Dichter der arabischen Welt, schon mehrmals Kandidat für den Literaturnobelpreis. Zum Auftakt des Gesprächs bestellt er eine Poire Williams im Schwenkglas, den duftenden Birnenschnaps (Grappa, seine erste Wahl, hat der Kellner nicht), und beklagt den kulturellen Niedergang der französischen Hauptstadt wie des Genius Loci von Saint-Germain: „Kein Vergleich mit den Sechzigerjahren!“

Adonis, die mythologische Figur, die für Schönheit, Liebe, Tod, Wiedergeburt und Fruchtbarkeit steht, ist das Pseudonym von Ali Ahmad Said Esber. 1930 in Syrien nahe der Hafenstadt Latakia in einer alawitischen Familie geboren, ging er nach dem Philosophiestudium in Damaskus nach Beirut, wo er als Dozent, Journalist und Literat arbeitete und die libanesischen Staatsbürgerschaft annahm. Seit 1985 lebt er in Paris.

Bekannt wurde er mit dem 1961 veröffentlichten Gedichtband „Die Gesänge Mihyars des Damaszeners“. Schon darin klang sein Leitmotiv der schöpferischen – und ketzerischen – Zerstörung des Alten an, des Individuums, das sich den traditionellen islamischen Herrschaftsformen und dem Diktat der Gemeinschaft widersetzt. Als „leidenschaftlicher Rebell gegen die geistige Erstarrung der arabischen Kultur“ wurde er 2011 mit dem Goethe-Preis der Stadt Frankfurt ausgezeichnet. Seine verschlüsselte Bildersprache mit ihrem mysti-

Autor Adonis: „Töten ist leicht“

schon Einschlag erneuerte die arabische Dichtkunst, die in der Überlieferung vor allem eine Lobpreisung Gottes und der Herrschenden ist, auf hintergründig subversive Weise. Adonis wurde ein Dissident im Namen des Humanismus, 1995 schloss man ihn aus der syrischen Sektion des arabischen Schriftstellerverbands aus.

Seine Gedanken, Artikel und Essays zum Arabischen Frühling sind in diesem Jahr im Sammelband „Printemps Arabes. Religion et Révolution“ auf Französisch erschienen (Editions de la Différence). Darin rechnet der 84-jährige Poet mit der Illusion ab, es könne in seiner arabischen Heimatwelt eine fortschrittliche Revolution ohne einen radikalen Bruch mit dem Islam geben.

SPIEGEL: Adonis, als der Arabische Frühling vor vier Jahren begann, sah es so aus, als stünde der Nahe Osten vor einer Zeitenwende. Die Völker schienen sich anzuschicken, ihre Zukunft selbst in die Hand zu nehmen. Warum ist die Revolution fast überall so schrecklich gescheitert, vor allem in Ihrer Heimat Syrien?

Adonis: Auch ich hatte mir zunächst große Hoffnungen gemacht, als ich die Massen auf die Plätze strömen sah. All die jungen Leute, die Frauen – sie schienen einen neuen Horizont zu erschließen, den der Demokratie mit einer Zivilgesellschaft, einer

Gesellschaft des Rechts, der Gleichheit und der Freiheit. Ein Aufbruch in Freude, Liebe und Freundschaft. Eine Bewegung des Lebens und der Menschlichkeit. Ein Überwinden der Trägheit, der Starre und der Bewegungslosigkeit. Ein Ruf aus dem Innersten des Menschen – der Schrei nach Freiheit. Freiheit noch vor Brot und Arbeit, denn was ist das Brot wert, wenn es dem Knecht gereicht wird? Was ist die Arbeit wert, wenn sie nicht Kreativität und Schöpfung ist, die Geist und Körper entspringt?

SPIEGEL: Sie beschreiben eine sehr poetische Vision der Revolution. **Adonis:** Sie hätte der Prolog eines neuen Zeitalters der Aufklärung in der arabischen Welt werden können. Stattdessen ist sie zum Kampf um die Macht degeneriert. Der Weg zum Humanismus führt über ein Paradox, das Gandhi uns vorgeführt hat: Revolution durch Nicht-Revolution, ohne Gewalt und Zerstörung. Ich stehe an der Seite Gandhis, nicht an der von Che Guevara.

SPIEGEL: Gegen einen entschlossenen Diktator kann gewaltloser Widerstand in der Regel wenig ausrichten.

Adonis: In jedem Diktator steckt ein zu feiger Flucht bereiter Angsthasen. Das haben Ben Ali in Tunesien und Mubarak in Ägypten gezeigt. Ich bin ein entschiedener Gegner jeder Form von Gewalt, auch dann, wenn sie sich auf das Recht zum Widerstand beruft. Das Übel lässt sich nicht mit dem Übel bekämpfen. Der Zweck rechtfertigt nicht die Mittel, denn die Mittel verändern den Zweck, und schlechte Mittel verderben den besten Zweck.

SPIEGEL: Assad ist nicht aus Damaskus geflohen. Was bleibt einem Volk übrig, wenn es mit der Gewalt des Unterdrückers konfrontiert wird?

Adonis: Man muss die Verzweiflung eines umgestellten, eingesperrten Volkes verstehen. Aber die Gewalt bringt keine schöpferische Lösung hervor. Töten ist leicht, es ist barbarisch, unmenschlich, nutzlos. Mein Widerstandsheld ist der junge Mann, der sich in Peking dem Panzer in den Weg stellte. Das ist die Erhebung in ihrer reinsten Form: Kommt her, tötet mich oder redet mit mir.

SPIEGEL: Der Aufstand der Studenten in Peking wurde blutig niedergeschlagen. Auch Assad ließ als Erster feuern.

Glaubige in einer irakischen Moschee: „Gott hat sein letztes Wort gesprochen“

Adonis: Es liegt mir fern, Assad und sein Regime zu verteidigen. Er muss gehen. Aber er ist jetzt sicherer verschanzt als am Anfang. Die syrische Revolution ist keine Revolution mehr. Bewaffnete Gruppen von innen und außen bekriegen eine tyrannische Regierung, indem sie die gleiche Gewalt wie jene anwenden. Was ist gewonnen, wenn das eine Regime durch das nächste ersetzt wird? Was bedeutet eine Revolution, die sich darauf konzentriert, die Macht zu erobern, ohne die sozialen, kulturellen und mentalen Strukturen zu verändern?

SPIEGEL: Sie können doch nicht einfach die Gewalt des Diktators gegen die der Aufständischen aufrechnen. Damit lässt sich jeder Freiheitskampf diskreditieren.

Adonis: Syrien hat das Stadium des Freiheitskampfes längst hinter sich gelassen. Der Griff zu den Waffen und der Ruf nach Waffenhilfe des Auslands waren der Sündenfall der Opposition. Sie ist heute nur noch die andere Seite des Regimes, das sie stürzen will. Das war die Frage, die mich von Anfang an beunruhigte: Kündigt sich im Arabischen Frühling eine wirkliche Befreiung an oder eine Wiederkehr der Unterdrückung in anderer Form? Die Gesellschaft ändert sich nicht automatisch, wenn die Macht die Seite wechselt.

SPIEGEL: Woran liegt das? Gewalt, Despotismus und Unterentwicklung sind doch keine historische Fatalität. Die Völker Ost-

und Mitteleuropas haben es geschafft, sich gewaltlos vom Kommunismus zu befreien.

Adonis: In den arabischen Gesellschaften ist Demokratie nur ein leeres Wort. Die Forderung nach Demokratie bedeutet nicht, dass diejenigen, die sie stellen, wirkliche Demokraten sind. Die Araber haben nie einen demokratischen Prozess kennengelernt, weder in ihrer Geschichte noch in ihrem gegenwärtigen Leben. Der Begriff der Demokratie bleibt ein Fremdkörper in ihrem kulturellen Erbe. Wir Araber haben durch unsere gesamte Geschichte hindurch nie einen Staat freier und gleicher Bürger, einen Staat von „citoyens“, errichten können. Die Demokratie gründet auf einer Kultur, die wir Araber nicht haben.

SPIEGEL: Läuft nicht die globale Entwicklung auf eine Ausbreitung der Demokratie hinaus?

Adonis: Die Zeithorizonte des Fortschritts sind verschieden. Die Moderne ist in die arabische Welt wie ein Ding von außen gekommen, als technisches Objekt. Für die reichen arabischen Staaten ist sie ein Gegenstand des Konsums: Autos, Flugzeuge, Architektur, Elektronik – aber die Kreativität hinter der Technik, die Autonomie der Vernunft, der Intellekt als schöpferische Kraft bleiben draußen. Die Araber konsumieren die Modernität, ohne ein Teil von ihr zu sein. Sie verinnerlichen sie nicht.

SPIEGEL: Sie meinen, das Zeitalter der Aufklärung sei an ihnen vorbeigegangen? Als Behauptung eines Europaers könnte das als kulturelle Arroganz aufgefasst werden.

Adonis: Der Islam und seine Gesetze haben nichts mit dem zu tun, was man Demokratie nennt. Renaissance, Reformation, Aufklärung sind historische Wegmarken der humanistischen Revolution des Westens. Sie fehlen in der arabischen und islamischen Geschichte. Es kommt darauf an, aus der himmlischen, kollektiven und göttlichen Zeit heraus- und in die irdische, individuelle und menschliche Zeit einzutreten. Diese Bedingung der Demokratie wird nur erfüllt, wenn sich verwirklicht, was ich wie so viele arabische Denker und Dichter erhoffe und verlange: die radikale Trennung des Religiösen vom Politischen.

SPIEGEL: Das ist auch für das christliche Abendland ein langer und schmerzhafter Prozess gewesen.

Adonis: Wir reden jetzt von der Moderne, nicht vom Mittelalter. Die Christen haben die innere Revolution vollzogen. Ohne diese gibt es keine Demokratie und keine Menschenrechte. Sie beruht auf der Anerkennung des anderen in seinem Anderssein, im Recht auf Differenz.

SPIEGEL: Individualismus statt Panislamismus?

FOTO: AL ARABY / W / DER SPIEGEL

Adonis: Im Islam schickt der Himmel seine Armeen gegen die Erde. Das Himmlische, das nur im Imaginären existiert, ist das alles beherrschende Gesetz. Dabei stirbt der Mensch, an seine Stelle rückt die Doktrin. Der heilige Krieg wird zum obersten Sinn der menschlichen Existenz: Sei so wie ich, oder ich lösche dich aus. Die Religion unterwirft die Menschen ihrem Text, ihrem heiligen Buch, bis hin zur Vernichtung des Menschen: Mal tötet man seine Gedanken, mal seinen Körper. Am Anfang steht der Mord, nicht das Wort.

SPIEGEL: Eine monotheistische Religion kann nie wahrhaft demokratisch sein. Aber sie lässt Toleranz zu. Das hat auch die Geschichte des Islam bewiesen.

Adonis: Sicherlich, doch die Toleranz bleibt eine zwiespältige Tugend. Wenn eine Gemeinschaft eine andere toleriert, dann um sie unterschwellig zu beherrschen. Die Toleranz ist eine Gnade, welche die herrschende Macht als Inhaberin der Wahrheit dem anderen gewährt, ohne ihn in seiner Verschiedenheit wirklich anzuerkennen. Mit Toleranz allein lässt sich keine Demokratie errichten, denn diese setzt die Gleichheit aller voraus.

SPIEGEL: Fast überall haben sich religiöse Kräfte des revolutionären Elans bemächtigt. Statt in der Öffnung auf die Zukunft sucht man das Heil in der Rückwendung zur Vergangenheit. Wie erklären Sie diese verkehrte Dialektik der Geschichte?

Adonis: Die Zukunft kann niemals in der Reproduktion der Vergangenheit liegen. Der verklärende Blick zurück, die Beschworung dessen, was die Vorfahren geleistet haben, schafft die falsche Utopie eines vermeintlich goldenen islamischen Zeitalters. Die Wiedererrichtung des Kalifats ist eine Ausgeburt des Obskurantismus. Unglücklicherweise fängt sogar die Türkei unter Erdogan an, von einer Rück-

Adonis beim SPIEGEL-Gespräch*
„Der Westen hat keine Ethik mehr“

man nicht aufmuckt. Der religiöse Faschismus aber ergreift das ganze Leben bis in den privaten Alltag hinein. Er schafft eine geschlossene Welt, in der der andere nicht existiert außer als todeswürdiger Renegat. Gott selbst hat nichts mehr zu sagen, weil er sein letztes Wort zu seinem letzten Propheten bereits gesprochen hat. Jeder Mord an einem „Ungläubigen“ wird für den Gläubigen ein Akt der Katharsis, jede Enthauptung eine religiöse und ästhetische Inszenierung. Der Selbstmordattentäter ist darin ein mythischer Held, dessen vorgebliches Martyrertum zur Nachfolge aufruft. Ich kann dagegen nur wiederholen: Die arabische Revolution wird eine kulturelle sein, oder sie wird gar nicht sein.

SPIEGEL: Woher soll sie kommen? Wo sind die arabischen Intellektuellen, die ihre Stimme erheben? Stattdessen hören wir auch in Europa immer wieder muslimische Wortführer, die ihr Islamverständnis auslegen und anpreisen. Existiert eine arabische Kultur außerhalb des Islam?

Adonis: Es gibt mich!

SPIEGEL: Sie leben seit 30 Jahren im Exil in Paris, Sie haben Syrien vor einem halben Jahrhundert verlassen.

Adonis: Viele stehen auf derselben Seite wie ich. Sonst würde eine totale Geis-

SPIEGEL: Alle großen Revolutionen, von der französischen 1789 über die russische 1917 und die chinesische 1949 bis zu den osteuropäischen, hatten ihre intellektuellen und programmatischen Vordenker: Mirabeau und Danton, Lenin, Mao, Václav Havel und viele andere. Wo sind die arabischen Sinngeber?

Adonis: Die arabische Ideologie hat kein spekulatives Denken wie etwa den deutschen Idealismus hervorgebracht. Sie hat vielmehr Mittel und Werkzeuge bereitgestellt, welche die ständige Wiederholung der Dinge feststellen und rechtfertigen. Sie hat den Intellektuellen als Herold des Regimes eingemauert und seiner geistigen Vitalität entleert. Die kulturelle Dimension ist zum Zierrat der Machtapparate verkommen. Der Islam ersetzt in dieser platonischen Höhle mit ihrem Schattenspiel die Vision der Welt und des Menschen. An die Stelle von „Arabertum“ oder „Nationalismus“ rückt der Islam, an die Stelle der arabischen Öffentlichkeit die Gemeinschaft der Gläubigen. Doch das ist der Tod des freien, selbstständig denkenden Individuums: Es hat nicht das Recht, nicht gläubig zu sein. Diese Unkultur, auf der geistigen Ebene dargestellt durch den orthodoxen Islam, auf der materiellen symbolisiert durch den Ölreichtum, beherrscht und leitet die arabische Kultur.

SPIEGEL: Das klingt, als würden Sie Saudi-Arabien als das Zentrum der arabischen Finsternis identifizieren.

Adonis: Die Syrer mögen die Saudis nicht. Sie lehnen den Wahhabismus ab. Die Mehrheit der syrischen Muslime hat einen mehr oder weniger mystischen Glauben, geprägt durch die Tradition des Sufismus, in der Gott nicht als Person existiert, sondern Gott das Universum ist. Der strenge Islam der Sunniten, das ist das Gesetz und die Macht, nicht das Denken, nicht die Poesie, nicht die Kunst. Der moderne Mensch muss sich aber immer wieder neu erfinden, er darf sich nicht durch seine vergangene Zugehörigkeit definieren. Sonst bleibt er im ethnischen und religiösen Tribalismus gefangen. Leider hat der Westen die saudische Sichtweise des Islam weitgehend übernommen. Die westlichen Staats- und Regierungschefs verneigen sich vor dem saudischen König, dem Herrscher über ein Land, das nicht einmal eine Verfassung hat!

SPIEGEL: Die Saudis haben Teile des bewaffneten Widerstands in Syrien finanziert. Hatte der Westen militärisch eingreifen sollen, um Assad zu Beginn des Bürgerkriegs zu stürzen?

Adonis: Auf keinen Fall! Eine Revolution, die diesen Namen verdient, muss unabhängig und frei von Einmischung bleiben. Der Revolutionär ist das Volk. Eine Intervention von außen verfälscht alles. Man kann keine Revolution mit Soldnern ma-

„Der religiöse Faschismus ergreift das ganze Leben bis in den privaten Alltag hinein.“

kehr zum Osmanischen Reich zu träumen. Die religiösen Kräfte lagen immer auf der Lauer. Sie setzen sich an die Spitze der revolutionären Bewegung und entführen sie in Richtung eines religiösen Faschismus, der gefährlicher ist als der militärische. Der Nahe Osten ist ein Theater der Grausamkeit und des Terrors geworden, auf dessen Bühne die Ruinen und die Massaker die furchtbaren Kulissen eines Pseudoheroismus bilden.

SPIEGEL: Assad in Damaskus, aber auch das Militärregime in Kairo erscheinen dagegen wie das kleinere Übel?

Adonis: Assad kann sich heute auf die gemäßigten Reste der zerfallenen syrischen Gesellschaft stützen, sie bilden seine verbliebene Stärke. Der militärische Faschismus lässt einen vielleicht in Ruhe, wenn

tesfinsternis über der arabischen Welt herrschen. Aber sie dringen nicht durch. Sie werden an den Rand gedrängt, zum Verstummen gebracht, als Apostaten verfolgt und mit dem Tod bedroht. Schriftsteller, Dichter, Intellektuelle haben nichts als das Wort. Finden sie kein Gehör, existieren sie nicht. Der Westen hört sie nicht, weil er nicht auf sie hört. Er sieht nur den bewaffneten Widerstand, in dem revolutionäre und kriminelle Ziele nicht mehr zu unterscheiden sind. Er betrachtet den arabischen Raum als islamischen Block, nicht als kulturelle und zivilisatorische Schichtung. Ihn interessiert nur die horizontale Perspektive, nicht die vertikale.

* Mit dem Redakteur Romain Leick im Café de Flore in Paris.

Kinder auf dem Tahrir-Platz in Kairo im Februar 2011: „Gewalt bringt keine Lösung“

chen. Hat der Westen Demokratie im Irak und in Libyen etabliert? Der mündige arabische Bürger darf nicht fremde Regierungen – oft die früheren Kolonialmächte – umwerben, um Schutz vor seiner eigenen Regierung zu erheischen. Sonst macht er sich zum Spielball fremder strategischer Interessen. Hilfe, Obama! Hilfe, Cameron! Hilfe, Hollande! Welche Schmach! Begreift die arabische Öffentlichkeit das Ausmaß dieser Erniedrigung?

SPIEGEL: Der Westen kann der arabischen Welt die Kulturrevolution, die Sie herbeiwünschen, nicht abnehmen?

Adonis: Er kann sie ihr noch nicht einmal predigen. Der Westen ist kein Vorbild mehr. Ich glaube, dass der Westen keine Ethik mehr hat.

SPIEGEL: Wie meinen Sie das?

Adonis: Vielleicht liegt es an der Wirtschafts- und Finanzkrise, ich weiß es nicht, aber der Westen redet von Werten und denkt an seine Interessen. Er verkündet die Menschenrechte und duldet, dass den Palästinensern die Menschenrechte vorenthalten bleiben. Er propagiert Demokratie und begnügt sich mit Ordnung und Stabilität. Er verspricht Emanzipation und steckt Einflusszonen ab. Er geht Kompromisse mit der religiösen Macht ein, die sich immer mehr in die Macht der Religion verwandelt. Israel sollte einmal der demokratische Modellstaat im Nahen Osten sein. Er entwickelt sich immer stärker zum religiösen Judenstaat. Die Spirale der religiösen Gewalt dreht sich weiter.

Jude gegen Muslim, Muslim gegen Jude: Das ist ein ewiger Krieg. Jerusalem ist die Stadt der drei monotheistischen Religionen. Sie müsste also die schönste, die leuchtendste Stadt der Welt sein. Sie ist in Wahrheit die unmenschlichste Stadt der Welt. Die Macht ist im Nahen Osten untrennbar mit der Religion verbunden. Das Grundübel ist die institutionalisierte Religion. Der Glaube muss dem Einzelnen zurückgegeben werden. Er darf nicht Sache des Staats und der Gemeinschaft sein.

SPIEGEL: Sehen Sie nirgendwo Licht? Wo wird der Bürgerkrieg in Syrien enden?

Adonis: Ich weiß es nicht. Vielleicht in der völligen Zerstörung des Landes, bestimmt nicht in der Durchsetzung der Demokratie nach dem Sturz des Regimes. Ich habe im Juni 2011, wenige Monate nach Ausbruch der Rebellion, einen offenen Brief an Präsident Assad gerichtet. Tenor: entweder der Mensch, seine Rechte, seine Freiheit – oder der Abgrund.

SPIEGEL: War Syrien nicht immer dem Abgrund näher als der Freiheit?

Adonis: Ich bin für diesen Brief heftig angegriffen worden. Ich habe Assad darin aufgefordert, die Initiative zu ergreifen, den politischen Dialog zu eröffnen und Reformen anzupacken ...

SPIEGEL: Waren Sie naiv?

Adonis: Er hat wie ein Diktator gehandelt, als er zum Staatsmann hätte werden können. Wahrscheinlich hat er nur die Herausforderung seiner Herrschaft gesehen, nicht

die historische Gelegenheit. Er hätte die Baath-Partei als regierende Staatspartei auflösen müssen, um den syrischen Staat vom Parteiregime zu lösen. Er hätte dem Volk das Wort und die Entscheidungsgewalt, also die wahre Souveränität, zurückgeben müssen.

SPIEGEL: Sehr ehrenwert, aber haben Sie je daran geglaubt?

Adonis: Man kann natürlich sagen, auf der einen Seite weht der Mantel der Geschichte, auf der anderen steht der bornierte, starrsinnige Geist der Unvernunft. Und der Intellektuelle macht sich lächerlich, wenn er beides zu versöhnen trachtet. Aber bis heute hat der bewaffnete Widerstand nichts erreicht. Assad kann sich sicher fühlen.

SPIEGEL: Syrien versinkt im Blut, seine Bevölkerung flieht in alle Richtungen. Was können Appelle und Diplomatie noch ausrichten?

Adonis: Die wahre Revolution ist der Horizont, der den Arabern verschlossen bleibt. Das ist heute leider die arabische Realität unter der Herrschaft der Diktatoren und der Fahne des Islam: eine Wüste, in der man Menschen jagt und Völkermord sakralisiert. In dieser Realität gibt es für die Araber kein friedliches Miteinander, sondern nur den geteilten Tod. Ich gestehe: Die arabische Geschichte, diese Geschichte von Despotie und Eroberung, brennt wie Feuer in meinen Eingeweiden.

SPIEGEL: Adonis, wir danken Ihnen für dieses Gespräch.

FOTO: BAHAM SALEM / REUTERS

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Özgürlük İçin Haykır

Haberin Spot Başlığı: Spiegel Sohbət – Suriye doğumlu şair Adonis Arap baharının bilançosunu çıkarıyor. Trajedinin merkezinde din ile demokrasinin uyuşmamasını görüyor.

Haberin İçeriği: Paris’te yaşayan 84 yaşındaki şair Adonis ile Arap baharının enine boyuna tartışıldığı bir röportaj.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Bir soruya verdiği cevapta Adonis konuyu Türkiye’ye getirerek Türkiye’nin de maalesef Erdoğan ile birlikte geriye doğru, Osmanlıya doğru bir özlem içerisine girdiğini söylemektedir. Ona göre dini güçler hep pusuda beklerler yenilikçi bir hareketin hemen tepesine geçerler ve bu hareketi dini bir faşizme doğru yönlendirirler. Bu haberde aslında Erdoğan’ın Türkiye’yi geriye götürdüğü, bir faşizme ittiği aktarılmıştır. Bu tabii ki Der Spiegel dergisinin değil, Adonis’in fikirleri. Fakat derginin neredeyse Erdoğan lehine yayınlanmış tek bir haberin bile olmaması bu haberdeki Erdoğan kısmına da şüphe ile bakılmasına neden oluyor.

20.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Ausland

Kritisieren darf nur einer

Essay Über den Journalismus in einem Land, in dem der Präsident der oberste Chefredakteur ist
Von Andrew Finkel

Staatschef Erdoğan mit Regierungsmitgliedern: „Kümmern Sie sich um ihre eigenen Angelegenheiten“

Die Polizeirazzia in der Zentrale der Tageszeitung *Zaman* fühlte sich an wie ein Autounfall in Zeitleupe, wie etwas, das jeder kommen sah. Und vielleicht deshalb war es umso erschreckender. Schon vor längerer Zeit hatten regierungsfreundliche Journalisten warnend geschrieben, dass auf die Verräter der „Galgens“ warte. Ein anonymen Informant, der unter dem Namen „Fuat Avni“ twittert, hatte den Zeitpunkt der Razzia und eine Liste derer, die verhaftet werden würden, vorab verkündet. Als die Polizei dann am Sonntagmorgen in den Redaktionsräumen der auflagenstärksten Tageszeitung der Türkei auftauchte, wurde sie von den Mitarbeitern mit dem Slogan empfangen: „Die freie Presse lässt sich nicht zum Schweigen bringen.“ Die Beamten zogen ab, doch später kehrten sie zurück, der Chefredakteur ergab sich freiwillig und wurde abgeführt.

Am Ende wurden über zwei Dutzend Menschen verhaftet, mehrere Journalisten, der Regisseur einer beliebten TV-Serie sowie der Chef des privaten Fernsehsenders Samanyolu TV. Ihnen wurde die „Gründung, Leitung und Mitgliedschaft in einer terroristischen Organisation“ vorgeworfen.

Ich verfolgte die Razzia mit einer gewissen Ambivalenz, denn ich wurde 2011 von der englischen Ausgabe der *Zaman* gefeuert, weil ich die redaktionelle Ausrichtung des Blattes kritisiert hatte. Damals unterstützte die zum Netzwerk des konservativen Predigers Fetihullah Gülen gehörende *Zaman* noch die Regierung und bejubelte den Prozess gegen die sogenannten Ergenekon-Verschwörer. Hauptsächlich Militärs, aber auch Journalisten waren angeklagt, weil sie angeblich einen Putsch gegen die Regierung geplant hatten. Ich warnte in einem Artikel davor, im Kampf gegen die antidemokratischen Kräfte ebenfalls zu selbstzerstörerischen antidemokratischen Methoden zu greifen, da dies eines Tages auf uns zurückfallen würde.

Ich freue mich nicht, dass meine Worte wahr geworden sind. Und *Zaman* war nicht die einzige Zeitung, die mich gefeuert hat, in den 25 Jahren, die ich für türkische Medien arbeite. 1998 war es die andere Seite, nämlich das Militär, das meine Entlassung bei *Sabah* erzwang und mich später vor Gericht stellte. Die Anklage forderte sechs Jahre Haft, weil ich den Ruf der Armee geschädigt haben sollte. Die Vorwürfe wurden erst im Zuge einer Generalamnestie fallen gelassen.

84 DER SPIEGEL 52/2014

Şekil 44. 20.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Doch die Dreistigkeit, mit der nun die Behörden gegen eine Institution der vierten Gewalt vorgehen, ist neu. Damit haben sie eine Grenze überschritten, und das in einem Land, in dem die Pressefreiheit nie besonders ruhmreich verteidigt wurde. Dieser jüngste Eingriff in die Meinungsfreiheit war so offenkundig, dass er sogar einige Unterstützer von Präsident Recep Tayyip Erdoğan schockierte. „Eine Katastrophe, wenn es dazu kommt“, kommentierte Vizepremier Bülent Arınç erste Gerüchte über die Festnahmen. „Es war einfach falsch, in den Büroräumen von *Zaman* und Samanyolu TV eine Razzia durchzuführen“, schrieb ein Kolumnist der Zeitung *Yeni Şafak*, der für seine entschlossene Unterstützung der Regierungspolitik bekannt ist.

Das Abdriften der Türkei in ein autoritäres System schreckt nun auch die Anhänger der Regierung auf. Dabei ist diese Entwicklung schon lange zu beobachten. Im vergangenen Mai stufte die Organisation Freedom House die türkische Presse von „teilweise frei“ auf „unfrei“ herunter. In einem erst diesen Monat veröffentlichten Bericht der Organisation rangiert die Türkei hinsichtlich der Freiheit im Internet auf einer Stufe mit Simbabwe und Aserbaidschan. Die Razzien vom Sonntag haben das Ansehen der Türkei weiter beschädigt. Die EU-Kommission bezeichnete die Verhaftungen als „inakzeptabel“ und „eine Missachtung der europäischen Werte und Normen“. Erdoğan ficht das nicht an. „Ob die EU uns aufnimmt oder nicht, das interessiert uns nicht“, antwortete der Präsident. „Kümmern Sie sich um Ihre eigenen Angelegenheiten.“

Seine Drohgebärden gegen die Presse muten umso merkwürdiger an, weil sie so völlig unnötig erscheinen. Erst im August wurde er im ersten Wahlgang mit 52 Prozent der Stimmen zum Präsidenten gewählt. Meinungsforscher sehen seine Partei AKP bei soliden 40 Prozent. Man muss kein Prophet sein, um vorauszusagen, dass sie die Parlamentswahl im kommenden Juni gewinnen wird. Erklären kann man Erdoğan's scheinbare Unsicherheit möglicherweise mit dem, was vor genau einem Jahr geschah. Damals befand er sich auf dem Höhepunkt seiner Macht, doch dann musste er plötzlich um sein politisches Überleben fürchten.

Eine gewaltige, systematische Korruptionsaffäre kam ans Licht, an der Erdoğan, damals noch Premier, sowie seine Familie, politische Weggefährten und Geschäftspartner offenbar beteiligt waren. Unter den Ermittlern befanden sich wohl auch Mitglieder des umstrittenen Gülen-Netzwerks. Lange Zeit hatten die Gülen-Leute Erdoğan unterstützt, nun wandten sie sich gegen ihn. Und er sich gegen sie. Jetzt, wo *Zaman* beschuldigt wird, Nachrichten böswillig manipuliert zu haben, haben daher viele den Verdacht, dass das einzige Verbrechen der Journalisten von *Zaman* darin besteht, dass sie Erdoğan und die Regierung inzwischen lautstark kritisieren.

Damals, vor einem Jahr, verurteilte die Regierung die Razzien als einen Putsch, als Auswüchse eines „Parallelstaates“. Sie wehrte sich, indem sie diejenigen Staatsanwälte und Polizisten, die an den Ermittlungen beteiligt waren, zwangsweise versetzte. Außerdem beschloss sie Gesetze, die dem Kabinett mehr Kontrolle über den Justizapparat geben. Dann, am 24. Februar, nur wenige Wochen vor den Kommunalwahlen, wurden Mitschnitte von Telefonanrufen publik, die die schlimmsten der Korruptionsvorwürfe zu bestätigen schienen.

In einem Mitschnitt, der auf YouTube hochgeladen wurde, ist angeblich Erdoğan zu hören, der seinen Sohn fragt, ob er es geschafft habe, das im Haus versteckte Bargeld fortzuschaffen. Während

Erdoğan das Gespräch als durch Manipulation zustandekommene „Montage“ bezeichnete, wurden andere, beinahe ähnlich verheerende Leaks nie dementiert. Mal diskutierten da Leute aus dem Umfeld Erdoğan's mit einem befreundeten Geschäftsmann über Gegenleistungen für eine öffentliche Ausschreibung. Mal sprach Erdoğan mit seinem Justizminister darüber, wie man auf ein bestimmtes Gerichtsurteil hinwirken könne.

Man sollte meinen, dass solche Enthüllungen ein gefundenes Fressen für Journalisten sind. Wie die meisten zumindest der Form nach demokratischen Länder hält auch die Türkei an dem Glauben fest, dass die Presse über die Integrität des öffentlichen Bereichs wacht. Doch das ist nicht der Fall. Die türkische Presse ist zum Komplizen der Herrschenden geworden – und damit hat sie die Demokratie verwundbar gemacht.

„Die Türkei ist so gespalten, dass man, abhängig davon, welche Zeitung man gerade liest, ein komplett anderes Bild von der Wirklichkeit präsentiert bekommt. Die einen sagen, es gibt Korruption, die anderen sagen nichts dazu – außer, dass die Korruptionsvorwürfe Teil einer Verschwörung sind“, sagt Aykan Erdemir, ein oppositioneller Abgeordneter. Das liege daran, dass die Besitzer der Medienkonzerne auch in anderen Branchen investiert hätten und ihre Geschäfte nicht gefährden wollten, weshalb sie dem Druck der Regierung schnell nachgäbe. Oder kritische Berichterstattung erst gar nicht zuließen. Es sind nicht nur die drakonischen Gesetze und die Androhung von Haftstrafen, mit denen Journalisten eingeschüchtert werden. Es ist auch die türkische Presse selbst, die sich durch interne Zensur und Einmischung der Herausgeber selbst kontrolliert. So sind die türkischen Medien zu einem Instrument geworden, das die politische Maschinerie in Gang hält.

In einer geleakten Aufzeichnung kann man zuhören, wie Erdoğan einen leitenden Angestellten des privaten Fernsehsenders Habertürk runterputzt, weil dieser die Stellungnahme eines Oppositionspolitikers auf dem Nachrichtenband am Bildschirmrand gesendet hat. Und schon wird die beleidigende Zeile entfernt. In einem anderen Mitschnitt bringt ein wütender Erdoğan den betagten Eigentümer der Demiroren-Firmengruppe mit seinen Tiraden sogar zum Weinen, weil dessen Zeitung *Milliyet* die Kurdenpolitik der Regierung kritisiert hatte. „Wie bin ich da bloß hineingeraten?“, fragt der Zeitungschef schluchzend. Zu den sonstigen Geschäften von Demiroren gehören Grundstückserschließungen und Geschäfte mit Flüssiggas. Allesamt Bereiche, in denen der Konzern auf die Gunst der Regierung angewiesen ist.

Erdoğan hat *Milliyet* öffentlich kritisiert. Daraufhin verteidigte der Leitartikler Hasan Cemal die Zeitung, er schrieb, dass Journalisten und Politiker unterschiedliche Pflichten und Prioritäten hätten, ja haben müssten. Erdoğan entgegnete: „Wenn das so ist, dann nieder mit diesem Journalismus.“ Kurz danach wurde Cemal gezwungen zu kündigen. „In der Türkei gibt es nur einen Boss, nur einen Chefredakteur“, sagt Cemal. Und das sei Erdoğan. „Ich wurde vom Premier gefeuert.“

Zusammen mit Hasan Cemal habe ich die Organisation P24 gegründet, unser Ziel ist ein anderer Journalismus in diesem Land. Denn solange die türkischen Medien um jeden Krümel vom Tisch der Politiker kämpfen, statt sich für die Meinungsfreiheit einzusetzen, wird die Demokratie weiter schwinden.

Finkel, 61, ist ein US-amerikanischer Türkei-Experte und Journalist, der seit über 25 Jahren in der Türkei lebt und für britische und amerikanische Medien schreibt. Vor allem arbeitete er lange Zeit als Redakteur und Kolumnist für die türkischen Tageszeitungen *Taraf*, *Sabah*, *Milliyet* und *Zaman*. Er ist Autor des Buchs „Turkey: What Everyone Needs to Know“.

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Sadece Bir Kişinin Eleştirmeye Hakkı Var

Haberin Spot Başlığı: Makale – Cumhurbaşkanı'nın Genel Yayın Yönetmeni olduğu bir ülkedeki gazetecilik üzerine.

Haberin İçeriği: Andrew Finkel tarafından kaleme alınan makalenin konusu tamamen Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili. 25 yıldan fazla bir süredir Türkiye’de yaşayan ABD kökenli Türkiye uzmanı yazar, Zaman Gazetesine yapılan baskını gündemine taşımaktadır. Zamanında Zaman Gazetesinin İngilizce baskısını eleştirdiği için kendisinin de bu gazetenin hışmına uğradığını aktaran Finkel, işlerin bu gazetenin hükümetle arasının bozulmasıyla değiştiğini, tersine döndüğünü ve kendisinin haklı çıktığını savunmaktadır.

Makalede, Türkiye’deki internet özgürlüğünün Zimbabwe standartlarında olduğunu, Erdoğan’ın basını tehdit ettiğini, bunun örneği olarak da Habertürk Televizyonu ve Milliyet Gazetesine yapılan açık tehditleri verilmektedir.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Haberin resminin hemen altında Erdoğan’ın bakanlara yönelik “herkes kendi işine baksın” ifadesini kullandığı yazmaktadır. Erdoğan’ın sanki çok otoriter ve onları baskı altında tutan biri gibi bir imaj verilmeye çalışılmış. Erdoğan’ın bilgisi dahilinde basına yapıla bu baskı ve baskınların Erdoğan’ın en yakınındaki isimleri bile rahatsız ettiği aktarılmış ve AB tarafından yapılan uyarıları Erdoğan’ın hiç umursamadığı “siz kendi işinize bakın, bizi AB’ye alıp almamanız hiç önemli değil” benzeri ifadelerle onu batı karşıtı ve uyumsuz biri olarak lanse etme gayreti görülmektedir. Habertürk Televizyonu Genel Yayın Yönetmenini aradığı söylenen video ve Milliyet Gazetesinden Hasan Cemal ile ilgili yaptığı söylenen baskıların da makalede yer alması onu baskıcı, hatta bir nevi diktatör olarak gösterme çabasının ürünleridir.

DER SPIEGEL

Das deutsche Nachrichten-Magazin

Leitartikel

Das prekäre Projekt

2014 wurde der Westen so aggressiv herausgefordert wie lange nicht mehr.

Die Weltgeschichte bringt manchmal Scharnierjahre hervor, Jahre des Wandels, in denen eine Epoche geht, die nächste kommt. 2014 haben wir uns eines solchen Jahres erinnert: 1989, das Ende des Ostblocks, der Mauerfall. 25 Jahre später könnten wir schon wieder in einer Scharnierzeit leben. 1989 schien der Westen zu triumphieren und damit sein normatives Projekt aus Demokratie, Rechtsstaat, Menschenrechten und Freiheit (siehe SPIEGEL-Gespräch Seite 26). Es sah nach ewiger Dominanz dieser Prinzipien aus. Inzwischen hat sich gezeigt, dass dies ein Irrtum sein könnte. Der Westen ist 2014 in die Defensive geraten. In diesem Jahr wurden die Demokratien so kräftig herausgefordert wie lange nicht mehr, vom autoritären und intoleranten Denken und Handeln, von außen wie von innen.

2014 ist das Jahr, in dem Russland die Krim annektierte und einen Bürgerkrieg im Osten der Ukraine schürte. Der Westen fand kein Gegenmittel.

2014 ist das Jahr, in dem der „Islamische Staat“ von Syrien aus Teile des Iraks eroberte, obwohl der mehr oder weniger ein Protektorat der USA ist. Amerikanische und britische Geiseln wurden enthaupet und dabei gefilmt. Ein Grauen und eine schwere Demütigung.

2014 ist das Jahr, in dem sich China erstmals zur stärksten Wirtschaftsmacht der Welt aufgeschwungen hat, wenn man die Kaufkraft berücksichtigt. Und die kommunistische Führung macht keinen Hehl daraus, dass sie ihre ökonomische Kraft dazu nutzen will, das Riesenreich militärisch aufzurüsten.

2014 ist das Jahr, in dem der türkische Präsident Recep Tayyip Erdoğan mehr denn je zeigte, dass er kein Interesse daran hat, die Türkei in den Westen zu führen. Er ist mittlerweile weit mehr Autokrat als Demokrat. Anstatt der Europäischen Union nähert sich die Türkei jetzt Russland an.

Natürlich gibt es für diese Entwicklungen jeweils eigene Gründe. Was sie aber verbindet, ist der Wunsch, sich vom Westen und dessen Werten, Ansprüchen, Normen nicht länger dominieren zu lassen oder ihn sogar kriegerisch herauszufordern. Das ist die gegenläufige Entwicklung zum Jahr 2010, als der Arabische Frühling begann. Die Demokratie schien sich damals noch weiter auszubreiten. Vier Jahre später ist nur Tunesien als positives Beispiel übrig geblieben, während das Autoritäre anderswo marschiert. Die Geschichte macht Tempo.

Der zentrale Begriff für diesen Weltkonflikt zwischen autoritärem und demokratischem Denken heißt Toleranz.

Sie ist die Grundlage des westlichen Projekts. Demokratie, Menschenrechte, Rechtsstaat und Freiheit dienen dazu, viele Meinungen zur Geltung kommen zu lassen und die jeweils anderen, die Nichtinhaber der Macht, zu schützen. Autoritäre Staaten sind dagegen fast immer intolerant oder stehen dem anderen offen feindlich gegenüber. Von hier führt der Faden in die inneren Konflikte der Demokratien.

2014 war auch das Jahr, in dem sich die Intoleranz in den westlichen Gesellschaften stark ausgebreitet hat. Rechtspopulistische Parteien, die zum großen Teil fremdenfeindlich sind, waren bei den Wahlen zum Europäischen Parlament erfolgreich. Und in Dresden brachte die ähnlich gesinnte Bürgerbewegung Pegida am Montag der vergangenen Woche 17 500 Menschen auf die Straße. Die neue rechte Partei AfD

schaffte es mit ihrem Ressentiment gegen Euro und Immigration in mehrere Landesparlamente.

Der autoritäre Grundzug des Rechtspopulismus zeigt sich vor allem im Wunsch nach der *einen* Wahrheit. Sie soll jemand verkünden, sie wird mit der Wirklichkeit gleichgesetzt, ohne Rücksicht auf Fakten. So funktionieren auch autoritäre Staaten.

Gerade in Deutschland ist die Akzeptanz für Putins aggressiven Nationalismus erstaunlich hoch. „Putin, hilf uns“ war auf Plakaten von Pegida zu lesen. Und der französische Front national lässt sich von einer russischen Bank finanzieren. Das ist noch nicht die große Weltverschwörung gegen die Demokratie. Es zeigt jedoch, dass der Westen niemals aufhören darf, für sein Projekt zu kämpfen. Es bleibt prekär.

Wie kann sich der Westen wehren? Zum einen sollte er sich treu bleiben: nicht foltern, sondern tolerant sein und aus dem Diskurs der konkurrierenden „Wahrheiten“ eine kluge Politik entwickeln. Also die Demokratie durch Demokratie stärken.

Zum anderen sollte er die Wirtschaft als strategischen Faktor nutzen, auch wenn das Wachstumsverzichtsträume beendet. Die Demokratie, da soll man sich nicht täuschen, wird auch deshalb von ihren Bürgern getragen, weil sie ihnen Wohlstand beschert. Sie sollte daher ökonomisch fortschrittlich bleiben, auch technologisch. Falls ein autoritärer Staat den Westen doch einmal mit modernen Waffen herausfordert.

Mit diesen beiden Strategien könnte man vielleicht verhindern, dass 2014 zum Scharnierjahr wird.

Putin-Graffiti in Kiew

Haberin Analizi

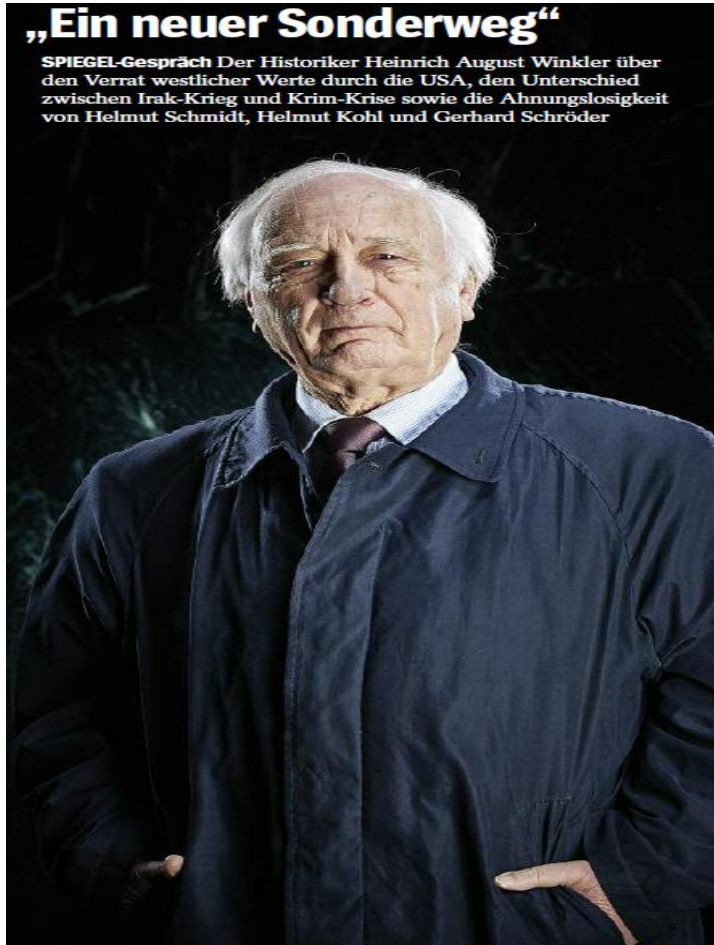
Haberin Başlığı: Tehlikeli Proje

Haberin Spot Başlığı: Batı, 2014 yılında uzun zamandır olmadığı kadar agresif bir şekilde kışkırtıldı.

Haberin İçeriği: Derginin başyazısında 2014 yılına genel bir bakış yer almaktadır. Bu bakışın odak noktasını ise batının maruz kaldığı kışkırtmalar ve onunla ilgili yapılan tehlikeli projeler oluşturmaktadır.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Yazının Türkiye ile olan kısmında 2014 yılının Erdoğan'ın batıya hiç ilgi duymadığını kanıtlayan bir yıl olduğu yazılmıştır. Onun son zamanlarda demokratlıktan daha ziyade otokrat olduğu ve AB yerine Rusya'ya daha çok yakınlaştığı yansıtılmaktadır. Bu ifadelerden de açık bir Erdoğan karşıtlığı karşımıza çıkmaktadır.

29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Winkler, 76, lehrte bis 2007 Neueste Geschichte an der Humboldt-Universität zu Berlin. Einem breiten Publikum wurde er durch sein Werk „Der lange Weg nach Westen“ bekannt. Am 28. Januar erscheint der vierte und abschließende Band seiner „Geschichte des Westens“ (Verlag C. H. Beck).

SPIEGEL: Herr Winkler, Sie behaupten, dass der Vormarsch der Menschenrechte in der westlichen Welt unaufhaltsam sei. Was sagen Sie zu den Folterpraktiken der CIA?
Winkler: Die Geschichte des Westens handelt nicht nur von der Aneignung der unveräußerlichen Menschenrechte, von der Herrschaft des Rechts und der Gewaltenteilung. Sie ist auch eine Geschichte von brutalen Verstößen gegen die eigenen Werte und der Fähigkeit zur Selbstkorrektur.
SPIEGEL: Das klingt selbstgerecht. Sind es nicht zu viele Verstöße, als dass man von einzelnen Rückschlägen sprechen könnte?

Winkler: Das normative Projekt des Westens beginnt schon mit einer Lebenslüge. Die Unterzeichner der ersten Menschenrechtserklärung von 1776 in Virginia waren zum erheblichen Teil Sklavenhalter. Dem Wortlaut nach galten die Rechte auch für Sklaven, in der Praxis wurden sie ihnen verweigert. Dasselbe gilt für die amerikanischen Ureinwohner, auf andere Weise auch für Frauen, denen das Wahlrecht und viele andere bürgerliche Rechte vorenthalten wurden. Aber sie alle konnten sich auf diese Menschenrechte berufen, und sie haben es getan. Das Projekt war insofern klüger als seine in männlichen und rassistischen Vorurteilen befangenen Schöpfer. Das ist die eigentliche Dynamik des westlichen Projekts.

SPIEGEL: Unter der Präsidentschaft von George W. Bush konnten wir diese Dynamik nicht beobachten.

Winkler: Der Westen besteht nicht nur aus den Vereinigten Staaten. Diejenigen, die sich etwa in Europa 2002 und 2003 gegen den drohenden Irak-Krieg gestellt haben, waren den westlichen Werten sehr viel näher als die damalige US-Regierung.

SPIEGEL: Sie zählen auch das Völkerrecht zu den großen historischen Errungenschaften des Westens ...

Winkler: ... weil es auf die Übertragung der Herrschaft des Rechts auf die internationalen Beziehungen zielt.

SPIEGEL: Zugleich schreiben Sie, dass fast alle US-Präsidenten seit dem Zweiten Weltkrieg „nie einen Zweifel daran gelassen“ haben, im Ernstfall die Staatsraison der USA über das Völkerrecht zu stellen.

Winkler: Frei nach Gertrude Stein: Eine Großmacht ist eine Großmacht. Die Europäer befinden sich in einem anderen Stadium der Geschichte. Sie sind postklassische Nationalstaaten und eben nicht mehr voll souverän wie

26 DER SPIEGEL 1/2015

Şekil 47. 29.12.2014 Tarihli Der Spiegel Dergisi

die USA. Sie können daher die amerikanische Haltung nicht nachvollziehen.

SPIEGEL: Verstehen Sie, dass manche Länder die USA unter diesen Umständen als Bedrohung empfinden?

Winkler: Man darf die Tendenz zur Selbstkorrektur in den USA nicht unterschätzen. Es gab auch unter Bush ein anderes Amerika, das sich 2008 in der Wahl von Obama artikuliert hat.

SPIEGEL: Sie gehörten zu den ersten deutschen Kritikern des Irak-Kriegs, heute sind Sie einer der schärfsten Kritiker des russischen Präsidenten Wladimir Putin. Sie haben nie Sanktionen gegenüber den USA gefordert, allerdings befürworten Sie Strafmaßnahmen gegen Moskau. Messen Sie mit zweierlei Maß?

Winkler: Die Amerikaner haben den Irak nicht annektiert ...

SPIEGEL: ... aber das Völkerrecht gebrochen.

Winkler: Ja, und sie haben Putin damit seine Argumentation erleichtert. Aber die Annexion der Krim ist seit 1945 die erste gewaltsame Annexion eines Gebiets, das zu einem anderen Staat gehört, durch eine Großmacht in Europa. Russland ordnet seine Interessen bedenkenlos dem Recht auf Selbstbestimmung anderer Völker über. Nicht zu reagieren hatte Putin ermuntert, auf diesem Wege weiterzumachen. Da eine militärische Antwort undenkbar war, blieben nur symbolische Maßnahmen wie die Suspendierung der russischen Mitgliedschaft in der G-8-Runde und wirtschaftliche Sanktionen, um ihm zu bedeuten: bis hierher und nicht weiter.

SPIEGEL: Die amerikanische Irak-Invasion hatte gravierendere Folgen als die Annexion der Krim. Dort starben nur wenige Menschen, im Irak-Krieg gab es hingegen mehr als 100.000 Tote, und das Land ist seitdem nicht zur Ruhe gekommen.

Winkler: Deswegen ist die Kritik am amerikanischen Vorgehen im Irak heute in der westlichen Welt fast unumstritten. Wir wissen aber nicht, was sich aus der russischen Politik im Jahre 2014 ergeben wird. Es ist in jedem Fall eine historische Zäsur, die Putin mit seinem Vorgehen gegenüber der Krim und der Ostukraine gesetzt hat.

SPIEGEL: Was sagen Sie zu dem Vorwurf des russischen Außenministers Sergej Lawrow, der Westen wolle Putin stürzen?

Winkler: Ich kenne keine westliche Regierung, die es auf einen Regimewechsel in Moskau abgesehen hat. Das wäre auch verrückt. Niemand weiß, was danach käme.

SPIEGEL: Immerhin galt in den USA ab 2002 die Bush-Doktrin: das Aufkommen einer feindlichen Supermacht unter allen Umständen und mit allen Mitteln, auch militärischen, zu verhindern. Möglicherweise setzen sich die Bush-Anhänger bei der nächsten US-Präsidentenwahl durch.

Winkler: Europa würde einen Weg der Konfrontation nicht mitgehen, ein transatlan-

Tunesier auf Wahlkampfveranstaltung in Tunis 2011: „Erhebliche Attraktion“

tisches Zerwürfnis wäre unvermeidbar. Ich rechne aber auch nicht damit, dass in Washington ein Hasardeur an die Macht kommt.

SPIEGEL: Wir müssen also umgekehrt ein Interesse an Stabilität in Russland haben?

Winkler: Selbstverständlich. Allerdings ohne die Hoffnung der Jahre 1989/90, dass sich in überschaubarer Zeit ein Friedensraum auf der Grundlage der Demokratie zwischen Vancouver und Wladiwostok herausbildet. Es bleibt nur eine Politik mit langem Atem: einerseits deutlich zu machen, was die westlichen Demokratien nicht akzeptieren können, und gleichzeitig Angebote zur Beilegung der bestehenden Konflikte zu unterbreiten.

SPIEGEL: Dann hat der Westen alles richtig gemacht in seiner Russland-Politik?

Winkler: Der Westen hat viele Fehler begangen. Die EU hat bei den Verhandlungen über ein Assoziierungsabkommen mit der Ukraine nicht die möglichen Nachteile für Russland bedacht, was erst jetzt nachgeholt wird. Deshalb tritt der wirtschaftliche Teil des Assoziierungsabkommens frühestens 2016 in Kraft. Das hätte man vorher tun müssen.

SPIEGEL: Was ist mit der Osterweiterung von EU und Nato?

Winkler: Der Westen hat nach 1989/90 versucht, eine Zone der Instabilität wie in der Zwischenkriegszeit zwischen 1919 und 1939 zu vermeiden. Damals ist die Demokratie in fast allen Fällen nach wenigen Jahren gescheitert. Im Übrigen hat die Nato die ostmitteleuropäischen Staaten nicht zum Beitritt gedrängt. Es waren diese Staaten, die aufgrund der Entwicklung in Russland fürchteten, ihre größte Errungenschaft, die Befreiung von der Ordnung von Jalta, könnte rückgängig gemacht werden.

SPIEGEL: Nach dieser Logik müssten Nato und EU auch die Ukraine aufnehmen.

Winkler: Für eine Mitgliedschaft in der EU fehlen alle Voraussetzungen. Auf der anderen Seite sollte die EU einen Beitritt auch nicht für immer ausschließen, wenn sie zugleich Beitrittsverhandlungen mit Ländern wie Serbien und Albanien führt.

SPIEGEL: Und was ist mit der Nato?

Winkler: Zu einer Aufnahme der Ukraine wird es nach menschlichem Ermessen nicht kommen, weil die überwiegende Mehrheit der Mitgliedstaaten sie ablehnt. Das gilt auch für Georgien. Dies ist im Übrigen ein Beweis dafür, dass die westlichen Demokratien russische Sicherheitsinteressen berücksichtigen.

SPIEGEL: Wenn es nicht am Westen lag – was ist dann Ihrer Meinung nach im Verhältnis zu Russland falsch gelaufen?

Winkler: Russland hat bereits in den Neunzigerjahren einen ganz anderen Entwicklungsweg eingeschlagen als die ostmitteleuropäischen Staaten, die 2004 Mitglieder der EU wurden. Unter Putin kamen nach 2000 die Gleichschaltung der Justiz, die Unterdrückung oppositioneller Gruppen und eine Politik des kompensatorischen Nationalismus hinzu.

SPIEGEL: Kompensation für was?

Winkler: Das erschreckende Zurückbleiben hinter den Herausforderungen einer wirtschaftlichen Modernisierung. Von dem Sozialpsychologen Daniel Katz stammt der Begriff des „enhanced psychic income“, des seelischen Sondereinkommens, das durch die Befriedigung kollektiver Bedürfnisse nach nationaler Größe erzielt wird. Das kann eine Zeit lang funktionieren, aber der Popularitätsbonus, den Putin durch die Annexion der Krim erzielt hat, ist keine Größe, auf die er sich verlassen sollte. Derartige

Präsident Putin mit Patriarch Kirill (l.) nach seinem Amtsantritt 2012 in der Verkündigungskathedrale im Kreml: „Alter als der Sowjetkommunismus“

Kompensationen verbrauchen sich rasch, wenn die ökonomischen Daten so katastrophal sind wie in Russland.

SPIEGEL: Warum verlangt ein solcher kompensatorischer Nationalismus in Russland überhaupt?

Winkler: Beherrschend ist das Gefühl der Demütigung durch die Auflösung der Sowjetunion. Schon um die Epochenwende 1989/1990 gab es Anzeichen für die Wiederbelebung des Mythos von Moskau als dem dritten Rom. Dahinter steckt die Idee, dass Russland der eigentliche Repräsentant des Christentums und dem dekadenten Westen haushoch überlegen sei. Einige rückwärtsgewandte Elemente des Putinismus wie der Antifeminismus und die Homophobie sind auch durch seine Zusammenarbeit mit der dezidiert antiwestlichen russischen Orthodoxie zu erklären. Da kommen Traditionen zum Zuge, die älter sind als der Sowjetkommunismus.

SPIEGEL: Verunsichert es Sie nicht, dass mit Helmut Kohl, Helmut Schmidt, Hans-Dietrich Genscher und Gerhard Schröder einst führende deutsche Außenpolitiker die Russland-Politik des Westens kritisieren?

Winkler: Ich wundere mich, in welchem Maße hochverdiente Politiker offenkundig nicht verstanden haben, dass wir in einem neuen Europa leben, zu dem unsere enge Partnerschaft mit den ostmitteleuropäischen Demokratien gehört. Es gibt keine

legitimen deutschen Interessen, die nicht zugleich auch Interessen Europas und des Westens sind. Ich sehe da Ansatzpunkte für einen neuen Sonderweg, was den Befürwortern einer solchen Politik offenbar gar nicht bewusst ist.

SPIEGEL: Kritik an der westlichen Russland-Politik ist im gesamten politischen Spektrum zu vernehmen.

Winkler: Es ist schon außerordentlich bedenklich, dass die Zahl derer nicht klein ist, die an alte deutsch-russische Gemeinsamkeiten anknüpfen wollen. Das reicht von Alexander Gauland von der AfD über Lothar de Maizière, den letzten DDR-Ministerpräsidenten, bis zu Matthias Platzeck, dem ehemaligen SPD-Chef, und der Partei Die Linke. Häufig fällt dann der Name Bismarck. Wenn Polen und Balten das hören und lesen, denken sie an den

Hitler-Stalin-Pakt oder im Falle Polens auch an die drei Teilungen des Landes durch Russland, Preußen und Österreich.

SPIEGEL: Mehr als 60 prominente Politiker, Künstler, Unternehmer und Diplomaten haben Anfang Dezember mit dem Aufruf „Wieder Krieg in Europa? Nicht in unserem Namen!“ vor einer Eskalation der Ukraine-Krise gewarnt.

Winkler: Ich frage mich, ob den Unterzeichnern das Bewusstsein fehlt, dass sie dabei sind, die EU zu spalten und die Nato dazu. Wie will man unsere Verpflichtung zur Solidarität gegenüber Polen und den baltischen Staaten vereinbaren mit einem Plädoyer für deutsche Alleingänge? Horst Teltschik, der Kanzlerberater Kohls, hat Angela Merkel aufgefordert, sie solle Putin ein Angebot machen. In wessen Namen? Die Vorstellung, wir könnten uns über die Köpfe der Ukrainer hinweg mit Russland verständigen, bedeutet einen Rückfall in deutsches Großmachtdenken. Diese Zeiten sind unwiderruflich vorbei.

SPIEGEL: Woher nehmen Sie eigentlich die Gewissheit, dass die Anziehungskraft der Ideen von 1776 und 1789 ungebrochen ist?

Winkler: Vor sechs Jahren haben mehr als 5000 chinesische Künstler und Intellektuelle die Charta 08 unterschrieben, eines der eindrucksvollsten Menschenrechtsmanifeste seit der Virginia Declaration of Rights von 1776 und der Erklärung der Menschen- und Bürgerrechte durch die französische Nationalversammlung von

Winkler, SPIEGEL-Redakteure*
„Rückfall in deutsches Großmachtdenken“

* Christiane Hoffmann und Klaus Wiegrefe in Berlin.

1789. Ich verweise zudem auf Taiwan oder die Mongolische Republik. Selbst in der muslimischen Welt gibt es positive Entwicklungen, etwa in Tunesien oder Indonesien. Das spricht dafür, dass die westlichen Ideen keineswegs zum alten Eisen der Geschichte gehören, sondern nach wie vor eine erhebliche Attraktion auf Gesellschaften ausüben, die sich aus autoritären oder totalitären Verhältnissen zu befreien suchen.

SPIEGEL: 5000 Intellektuelle sind in China eine verschwindende Minderheit.

Winkler: Es besteht kein Zweifel daran, dass jahrhundertalte Prägungen die Bemühungen zunächst sehr kleiner Minderheiten gewaltig erschweren. Aber welche neue Position ist nicht zunächst eine Sache von Minderheiten gewesen? Zumindest ist die These von der strukturellen Nichteignung bestimmter Kulturen für die Sache der Menschenrechte falsch. Für diese Art von Fatalismus gibt es keinen Grund.

SPIEGEL: Sie haben mit Tunesien das einzige Land des Arabischen Frühlings genannt, in dem es Anlass zur Hoffnung auf demokratische Verhältnisse gibt.

Winkler: Es gibt in der Tat eine Art tunesischen Sonderweg. Tunesien sollte uns dennoch davor bewahren, islamische Gesellschaften generell für demokratieunfähig zu halten. Mehr würde ich aus diesem Fall nicht ableiten wollen.

SPIEGEL: Warum tun sich islamische Gesellschaften so schwer mit Menschenrechten und Demokratie?

Winkler: Charles de Montesquieu hat als erster westlicher Denker auf die großen Schwierigkeiten islamischer Gesellschaften hingewiesen, den Gedanken der Gewaltenteilung in die Praxis umzusetzen. Er erinnerte an die spezifisch christliche Unterscheidung zwischen göttlichen und irdischen Gesetzen, für die er so im Islam keine Entsprechung fand. Das ist in der Tat die entscheidende Frage, um die sich alle innenpolitischen und ideologischen Auseinandersetzungen in islamischen Gesellschaften drehen. Solange Menschenrechte nur nach Maßgabe der Scharia gelten, ist eine pluralistische, zivilgesellschaftliche Entwicklung unmöglich.

SPIEGEL: Aber in Ländern wie Ägypten standen nicht säkulare Demokraten gegen islamische Fundamentalisten. Es handelte sich um eine von Islamisten geführte Volksbewegung, die gegen eine säkulare Diktatur aufbegehrte.

Winkler: Das stimmt. Den säkularen Diktaturen lag nicht daran, Gewaltenteilung, Rechtsstaatlichkeit und Zivilgesellschaft hervorzuheben. Vielmehr unterdrückten sie solche Bestrebungen. Solange aber die Islamisten ihrerseits nicht bereit sind, Kompromisse mit säkularen Kräften einzugehen, bleibt der Teufelskreis, dass auf islamistische Revolten eine neue Militär-

diktatur folgt wie in Ägypten oder die Anarchie wie im Falle Libyens.

SPIEGEL: Die Eliten vieler nichtwestlicher Länder halten die Wertediskussion nur für ein Instrument des westlichen Imperialismus.

Winkler: So argumentieren die Herrschenden in autoritär verfassten Gesellschaften und werden von einem Teil dieser Gesellschaften darin unterstützt. Es gibt autoritäre Mentalitäten, und diese bilden eine höchst wirksame Barriere gegen eine Übernahme westlicher Werte. Wir kennen das aus der deutschen Geschichte. Die politischen Konsequenzen der Aufklärung wurden lange abgelehnt, und auch bei uns waren es nicht nur die Eliten, die sich gegen die westlichen Ideen wehrten. Warum bedurfte es in Deutschland der totalen Niederlage im Zweiten Weltkrieg, um die vorbehaltlose Öffnung der Bundesrepublik

„Hochverdiente Politiker haben offenkundig nicht verstanden, dass wir in einem neuen Europa leben.“

gegenüber der politischen Kultur des Westens möglich zu machen, wie es Jürgen Habermas 1986 genannt hat? Der Fall Deutschland zeigt allerdings auch, dass ein solches Erbe überwunden werden kann. Übrigens auch dank amerikanischer Hilfe, was niemand unterschlagen sollte.

SPIEGEL: Wenn das normative Projekt des Westens so attraktiv ist – warum finden sich immer wieder Mehrheiten dagegen? In Russland wurde Putin gewählt, in Ägypten Mohammed Mursi, in der Türkei Recep Tayyip Erdogan, im Gazastreifen die Hamas-Bewegung. Und selbst wenn Stimmen gefälscht wurden, zweifelt niemand an der Rechtmäßigkeit ihrer Wahl.

Winkler: Das zeigt, dass sich das westliche Projekt nicht auf das Mehrheitsprinzip und formal freie Wahlen reduzieren lässt. Ohne Menschen- und Bürgerrechte, ohne unabhängige Justiz, ohne Rechtsstaatlichkeit kann das Mehrheitsprinzip zu autoritären und totalitären Konsequenzen führen. Das hat auch Deutschland erlebt, als es in der Endphase der Weimarer Republik eine negative Mehrheit gegen die Demokratie gab. Die vulgärdemokratische Interpretation des westlichen Projekts hat immer in die Irre geführt.

SPIEGEL: Mehrheitsprinzip und Volkssouveränität sind wesentliche Teile des westlichen Projekts. Mit welchem Recht stellen Sie ein Wahlergebnis infrage, nur weil es Ihnen nicht gefällt?

Winkler: Die Gedanken von Volkssouveränität und repräsentativer Demokratie dürfen nicht isoliert werden von der Idee der Herrschaft des Rechts und der Gewaltenteilung als Bedingungen der Zivilgesellschaft. Wo diese Bedingungen fehlen, kann man nicht von pluralistischer Demokratie sprechen. Das Mehrheitsprinzip allein reicht nicht

aus, um eine freie Gesellschaft hervorzu- bringen. Das wusste schon der englische Philosoph und Ökonom John Stuart Mill vor über 150 Jahren: Tyrannei kann nicht nur von absoluten Herrschern, sondern auch von Mehrheiten ausgeübt werden.

SPIEGEL: Manche Kritiker des Westens suchen nach Sinn und haben den Eindruck, der Westen biete nur Regeln des Zusammenlebens und Konsum.

Winkler: Menschenrechte sind mehr als Regeln, es sind Inhalte.

SPIEGEL: Es fehlt die metaphysische Ebene.

Winkler: Nein, der Gedanke, dass es eine dem Menschen angeborene Würde gibt, ist religiösen, nämlich jüdisch-christlichen Ursprungs. Wie übrigens auch der Gedanke der Gewaltenteilung, der zurückgeht auf das Wort von Jesus: Gebt dem Kaiser, was des Kaisers ist, und Gott, was Gottes ist.

SPIEGEL: Das westliche Projekt liefert keine Antwort auf die Frage nach dem Sinn des Lebens.

Winkler: Warum ist es keine Antwort auf die Sinnfrage, wenn wir dem Gedanken der unantastbaren Würde jedes einzelnen Menschen universale Geltung wünschen?

SPIEGEL: Wir haben den Eindruck, dass Sie, ganz Hegelianer, an den unaufhörlichen Fortschritt der Menschheit glauben.

Winkler: Ihr Verdacht ist nicht ganz unbegründet. Ich glaube zwar nicht an die zwangsläufige Durchsetzung der westlichen Werte, bin aber der Meinung, dass die Auseinandersetzung um die Ideen des 18. Jahrhunderts weitergehen wird. Und wenn das ein optimistischer Ansatz ist, dann bin ich Optimist im Sinne von Immanuel Kant. Das Denken des Philosophen aus Königsberg läuft darauf hinaus, dass Optimismus geradezu sittliche Pflicht sein kann. Vielleicht bin ich ja als geborener Königsberger für kantianische Gedanken besonders anfällig.

SPIEGEL: Und diesen Optimismus kann nichts erschüttern?

Winkler: Die EU kann scheitern, das atlantische Bündnis kann zerbrechen. Das alles ist möglich, aber ich glaube, wenn man diese Gefahren sieht, dann weiß man auch, wie wichtig eine Weiterentwicklung der Ideen des späten 18. Jahrhunderts ist.

SPIEGEL: Herr Winkler, wir danken Ihnen für dieses Gespräch.

**Noch
2 Wochen!**

Ab 10. Januar erscheint
der SPIEGEL immer **samstags**.

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Yeni Bir Özel Yol

Haberin Spot Başlığı: Spiegel Sohbet – Tarihçi Heinrich August Winkler ile ABD’nin batılı değerlere ihaneti, Irak ve Kırım krizi arasındaki fark ve Helmut Schmidt, Helmut Kohl ile Gerhard Schröderin bihabersizliği üzerine.

Haberin İçeriği: 2007 yılına kadar Humboldt Üniversitesinde güncel tarih derslerini yürüten 76 yaşındaki Heinrich August Winkler ile Spiegel dergisinin Almanya ve dünyadaki güncel olaylarla ilgili yapmış olduğu röportajı içermektedir.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Der Spiegel dergisinin muhabiri yönelttiği bir soruda şu ifadelerle yer vermektedir: “Eğer batının bu kanunlara bağlı tutumu çok cazip bir şeyse, neden hep çoğunluk bu tutumu takınmıyor sizce? Rusya’da Putin, Türkiye’de Recep Tayyip Erdoğan, Mısırda Mısırda Muhammed Mursi ve Gazze’de Hamas hareketi. Eğer seçime hile karıştırılmış olsa bile kimse buna dair bir endişe duymuyor”. Bu cümleden de anlaşılacağı gibi Recep Tayyip Erdoğan birkaç diğer lider gibi seçimlere hile sonucu gelebilecek potansiyelde, kanunlara çok riayet etmeyen bir lider olarak lanse edilmektedir.

31.01.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Deutschland

Staatspräsident Gauck auf der Westerplatte bei Danzig: Zwist um die Hoheit in der Außenpolitik

Pastor Störenfried

Außenpolitik Joachim Gauck mischt in außenpolitischen Debatten mit wie kaum ein Bundespräsident vor ihm. Das ärgert die Diplomaten im Auswärtigen Amt.

Am Tag, an dem die Welt dem verstorbenen saudischen König in Riad die letzte Ehre erweist, besucht Joachim Gauck die Konfiserie „Das süße Leben“. Es ist der vergangene Samstag, sein 75. Geburtstag. Gauck will an diesem Tag ein ganz normaler Bürger sein und in seinem Lieblingschokoladengeschäft in Berlin Pralinen und hausgemachte Schokoküsse kaufen, als Privatier. Er wird gefeiert dafür, die Inhaberin der Konfiserie singt zusammen mit Kunden

ein Geburtstagsständchen. „Happy Birthday, Mr. President“, singen sie. Und die Boulevardpresse druckt ein Bild, auf dem Gauck zu einem Schokokuss greift. Wer wollte ihm, dem Jubilar, übel nehmen, dass er einen Tag Pause von der Politik macht? Doch was selbstverständlich scheint, ist es nicht. Es gibt Menschen, die hätten Gauck an diesem Tag gern als Bundespräsidenten erlebt, als Vertreter Deutschlands in Riad. Die Großen der Weltpolitik machten sich auf: Barack Obama, François Hollande, David Cameron und der russische Premier Dmitri Medwedew. Aber weil Gauck Geburtstag feierte, reiste Ex-Bundespräsident Christian Wulff als Ersatz für ihn nach Saudi-Arabien.

Gauks Weigerung, nach Riad zu reisen, reht sich ein in eine Folge von Irritationen, die der Bundespräsident im Auswärtigen Amt ausgelöst hat: etwa in der Russlandpolitik oder im Umgang mit der Türkei. Gauck redet über Freiheit, über Menschenrechte, seine Lieblingsthemen, nicht immer zur Freude und zum Vorteil der deutschen Diplomatie. Mit den Folgen seiner Worte und Gesten fühlen sich die Diplo-

maten häufig allein gelassen. In Regierungskreisen heißt es, für die Beziehungen mit Saudi-Arabien wäre es „hilfreich“ gewesen, wenn er nach Riad gereist wäre. Sonst stört er. Hier hätten sie sich ihn gewünscht.

Gauck ist für Teile der außenpolitischen Elite zum Ärgernis geworden. Selten hat sich ein Bundespräsident so prominent und wortgewaltig in die Außenpolitik eingebracht. Es ist ein heikles Feld. Nach dem Grundgesetz hat das Staatsoberhaupt für die Außenpolitik kein eigenständiges Mandat. In der Verfassung heißt es knapp, der Bundespräsident vertritt den Bund völkerrechtlich, er schließt „im Namen des Bundes die Verträge mit auswärtigen Staaten“.

Niemand will offen über den Unmut sprechen, der sich in Regierungskreisen angestaut hat, weil sich Verfassungsorgane öffentlich nicht kritisieren. Auf seinen Auslandsreisen begleitet den Bundespräsidenten immer ein Staatsminister aus dem Auswärtigen Amt, offene Kritik wird bei diesen Gelegenheiten vermieden. Aber unter vorgehaltener Hand wird gestänkert. Der Ärger des Auswärtigen Amts über den Störenfried ist längst im Bundespräsidialamt angekommen. Unter Beamten wird kolportiert, dass auch Minister Frank-Walter Steinmeier sich missvergnügt über die außenpolitischen Aktivitäten des Herrn im Schloss Bellevue geäußert habe.

Es geht dabei nicht nur um hochtrabende Grundsätze, sondern um allzu menschliche Rivalitäten. Auf der einen Seite der ehemalige Pastor Joachim Gauck, Zufallspolitiker und diplomatischer Laie, beraten von einer außenpolitischen Miniabteilung, die gerade einmal 13 Mitarbeiter umfasst. Auf der anderen Seite ein Amt von über 11 000 Mitarbeitern, ausgestattet mit der gesammelten Expertise aus abertausenden Dienstjahren in Botschaften rund um den Globus. Es ist ein eigener Kosmos, in dem Legationsräte in langen Jahren der Komponieren diplomatischer Noten gelernt haben. Wer hier beschäftigt ist, gehört zur Elite der deutschen Diplomatie oder zählt sich dazu. Die Welt ist ihr Monopol.

Ein Jahr ist es her, dass Gauck unvermittelt in diese Welt einbrach und die Außenpolitik als ein wichtiges Thema seiner Präsidentschaft erkannte. Auf der Münchner Sicherheitskonferenz mahnte er im Januar 2014, Deutschland müsse mehr Verantwortung in der Welt übernehmen. Im Zweifel auch mit Militäreinsätzen. Er sagte „Deutschland darf weder aus Prinzip, nein“ noch reflexhaft „ja“ sagen und gab der außenpolitischen Diskussion in Deutschland einen neuen Impuls. Steinmeier, der auf der Konferenz einen Tag später sprach, sagte Ähnliches, aber zitiert wurde vor allem Gauck. Es konnte der Eindruck ent-

stehen, der Präsident gäbe den Takt in der Außenpolitik vor. Die Beamten fühlten sich provoziert. Sie hatten schon vorher, Anfang Dezember 2013, als Guido Westerwelle noch Außenminister war, schlechte Erfahrungen mit Gauck gemacht.

Da ging es um Russland. Die deutschen Diplomaten, zu diesem Zeitpunkt noch auf Entspannungskurs, warben für einen Dialog im Ukraine Konflikt. Zugleich bemühte sich die Bundesregierung um die Freilassung des Ex-Oligarchen Michail Chodorkowski. Da ließ Gauck das Bundespräsidialamt erklären, er werde nicht zu den Olympischen Winterspielen nach Sotschi fahren, Wladimir Putins Prestige- und Propaganda-Projekt. Sowohl das Kanzleramt als auch das Auswärtige Amt

Die Klagen häufen sich, dass es an der Kommunikation zwischen Bundesregierung und Präsidialamt mangelt. Mal wurden Termine nicht ordentlich abgestimmt, mal soll eine Rede erst zu spät von einem Haus ins andere gefaxt worden sein, mal überhaupt nicht und mal nicht der Rangordnung entsprechend. Und immer wieder steht am Ende die Frage: Hat die eine Seite von der anderen gewusst? Und wer wusste wann was?

Wie groß das Klima des Misstrauens ist, zeigte sich im vergangenen September, als Gauck seine Rede zum Gedenken an den Ausbruch des Zweiten Weltkriegs auf der Westerplatte in Polen hielt. Er attackierte von dort aus Russlands Ukraine politik, sprach von Aggressionen und warnte vor

des Bundestags in Auftrag gegeben. Die Expertise zeigt, wie sensibel die Angelegenheit ist, aber auch wie viel Spielraum für Interpretationen bleibt. Grundsätzlich dürfe ein Bundespräsident keine „eigenständige ‚Nebenaußenpolitik‘ betreiben. Sein Mandat sei beschränkt durch „das Rechtsprinzip der Verfassungsorgantreue sowie das Mäßigungsgebot“, heißt es in dem Dossier. Es bestehe keine Pflicht des Bundespräsidenten, seine Reden vorab der Regierung vorzulegen. Zugleich schreiben die Autoren: „Eine solche Praxis mag allerdings insbesondere bei Grundsatzreden der politischen Klugheit entsprechen.“

Ein pädagogischer Rat.

Das Gedenkjahr 2015 stellt das ungleiche Paar Gauck und Steinmeier vor neue Her-

hielten die Entscheidung für einen Fehler, die Bundesregierung hätte ihm von diesem Schritt abgeraten, hieß es.

Wenige Monate später, im April 2014, reiste Gauck in die Türkei. Vor Studenten in Ankara prangerte der Bundespräsident Demokratiedefizite seines Gastlandes an. Er machte seiner ehrlichen Empörung darüber Luft, dass die Regierung des damaligen Ministerpräsidenten Recep Tayyip Erdogan YouTube und Twitter blockierte und unliebsame Staatsanwälte und Polizisten versetzte. „Diese Entwicklung erschreckt mich“, sagte Gauck in Ankara. Der Streit eskalierte. Erdogan verbat sich die „Einmischung in die inneren Angelegenheiten unseres Landes“. Und fügte hinzu: „Der deutsche Staatspräsident denkt wohl, er sei immer noch ein Pastor.“ Worauf sich Gauck eine Replik nicht verkneifen konnte: Seine Kritik sei doch „eher noch zurückhaltend“ gewesen.

„territorialen Zugeständnissen“. War das der richtige Platz dafür? Gauck bedauert inzwischen Teile seiner Rede. Beratung hätte in diesem Fall nicht geschadet.

Unter Beamten halten sich bis heute regelrechte Verschwörungstheorien, wie die Rede zustande gekommen sein soll. Angeblich soll sie noch auf dem Flug Gaucks nach Danzig um die strittigen Passagen ergänzt worden sein, damit es Steinmeiers Aufpasser ja nicht erführen. Tatsächlich war die Rede schon vor Gaucks Abflug an Journalisten verteilt worden und wurde danach nicht mehr geändert. Aber so ist das, wenn es erst einmal Misstrauen gibt.

Der Zwist um die Hoheit in der Außenpolitik beschäftigt nun auch den Auswärtigen Ausschuss. Der bayerische Abgeordnete Peter Gauweiler, den früh das Gefühl beschlichen hatte, Gauck überziehe sein Mandat, hat dazu ein juristisches Gutachten bei den Wissenschaftlichen Diensten

ausforderungen. Gauck wird zum 70. Jahrestag des Kriegsendes am 8. Mai sowjetische Kriegsgräber besuchen. Auch da wird es wieder um den richtigen Ton in der Russlandpolitik gehen. Und er wird sich zur deutsch-israelischen Freundschaft äußern, deren 50-jähriges Jubiläum im Mai begangen wird. Zunächst aber wird der Bundespräsident in der kommenden Woche zu einem Staatsbesuch nach Tansania reisen. Er wird politische Gespräche mit Staatspräsident Jakaya Kikwete führen und auch mit Vertretern der Oppositionsparteien und der Zivilgesellschaft sprechen. Er wird die Insel Sansibar bereisen, an einem interreligiösen Dialogforum teilnehmen und das von der Deutschen Zoologischen Gesellschaft errichtete „Operations Command Center“ zur Bekämpfung der Wilderei in der Serengeti einweihen.

Das Auswärtige Amt kann sich entspannen. Eine Woche lang.

Stefan Berg, Marc Hujer

DER SPIEGEL 6/2015 35

Şekil 52. 31.01.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Arabozan Rahip

Haberin Spot Başlığı: Dış politika – Joachim Gauck bu zamana kadar neredeyse hiçbir Cumhurbaşkanının yapmadığı kadar dış politika ile ilgili tartışmalara katılıyor. Bu durum dışişleri bakanlığındaki diplomatları kızdırıyor.

Haberin İçeriği: Suudi Arabistan kralının cenaze törenine katılmak yerine bir doğum günü partisine katılan Gauck dışişleri diplomatları tarafından olumlu algılanmadığından bahsedilen haber, Alman Cumhurbaşkanı Gauck'un dış politika ile ilgili yaptığı açıklamaların olumsuz etkilerini örneklerle aktarmaktadır.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algi Oluşturan Kısımlar: Gauck'un 2014 yılında Ankara'da öğrencilere Erdoğan'la ilgili olarak "Youtube ve Twitter'i bloke eden, istemediği polis ve savcılar sürgüne gönderen" bir kişi olduğunu söylemesi bu haberde bir örnek olarak yer almaktadır. Bu ifadeler Der Spiegel dergisine ait olmasa da gündemden kalkmış bir konuyu habere örnek olarak yansıtması ve Erdoğan ile sürekli yasak ve baskıları anıyor olması derginin de bu tür haberleri ön plana çıkararak Erdoğan hakkında kötü bir imajın akılda kalmasını sağlamaktadır.

07.03.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Großbruder Großmaul

Spione Ein früherer Berater des türkischen Präsidenten soll einen Agentenring in Deutschland gesteuert haben. Der Handel ist äußerst seltsam.

Der Mann schien sich auszukennen in der Welt der Spione. Während einer abendlichen Autofahrt im Februar 2014 teilte er sein Herrschaftswissen mit seinem Fahrer. „Bei uns hören zehn Stellen unabhängig voneinander ab“, dozierte er selbstgefällig und meinte die Türkei. In England oder Deutschland hingegen belauschte nur der jeweils zuständige Nachrichtendienst Telefongespräche. Dumm nur für den türkischen Politiker Muhammed Taha Gengerlioglu, dass diesmal auch die deutsche Polizei mithörte. Sie hatte den Wagen des Mannes verwandt. Ermittler der Bundesanwaltschaft überwachten Gengerlioglu und drei mutmaßliche Komplizen seit Monaten. Sie vermuteten, Gengerlioglu könnte nicht nur viel über Spione wissen, sondern selbst einer sein. Kurz vor Weihnachten wurden er und ein Komplize am Frankfurter Flughafen festgenommen. Ein weiterer mutmaßlicher Agent wurde in Wuppertal verhaftet. Doch die Behörden dürften sich bis heute fragen, wen sie vor sich haben: richtige Spione oder kleine Fische, die ihre eigenen Tätigkeiten maßlos übertrieben?

Der Vorwurf der Fahnder lautet auf Spionage im Auftrag des türkischen Geheimdienstes MIT in Deutschland. Dass Gengerlioglu ein ehemaliger Berater des

türkischen Präsidenten Recep Tayyip Erdoğan ist, macht den Vorgang politisch heikel. Je nachdem wie das Verfahren weitergeht, könnte es die deutsch-türkischen Beziehungen belasten, die auch auf Geheimdienstebene angespannt sind. Der Bundesnachrichtendienst führt die Türkei als Aufklärungsziel (strittig, 3./2014). Deutsche Sicherheitsbehörden schreckte auf, dass der MIT mit dem Mord an drei Aktivistinnen der kurdischen Arbeiterpartei PKK in Paris in Verbindung gebracht wurde.

Auf Gengerlioglu und seine Truppe kam die deutsche Polizei zufällig. Einer von ihnen sprach in einem Telefonat, das wegen einer Ermittlung im Bereich Organisierte Kriminalität abgehört wurde, von seinem „Führungsoffizier“.

Die Fahnder gingen dieser Spur nach und stießen auf Gengerlioglu, einen Mann mit Oberlippenbart, grauem Haar und einer randlosen Brille. Er gehört zum rechtskonservativen Flügel von Erdogans Partei AKP. Als weitere Mitglieder seiner Agenten-truppe identifizierten die Polizisten den Besitzer eines Reisebüros in Wuppertal, einen Dachdecker aus Rheinland-Pfalz sowie einen weiteren Mann aus Belgien.

Das Quartett kommunizierte über Skype, WhatsApp oder Viber und hatte sich Tarnnamen gegeben. Gengerlioglu ließ sich „Großbruder“ oder „mein Gelehrter“ nennen, die anderen hießen „Generalgouverneur“, „Gouverneur“ und „Kommissar“. Einer von ihnen wiederholte mehrfach, Gengerlioglu sei der Stützpunkt von MIT-Chef Hakan Fidan.

Häufig prisen die vier den türkischen Präsidenten Erdoğan und berichteten von Aktivitäten gegen Kurden, gegen Anhänger des Predigers Fetullah Gülen und andere Gegner Erdogans.

Geheimdienste aus Diktaturen und totalitären Systemen wie Syrien, China und Iran stellen Gegnern ihrer Regime auch in Deutschland nach. Das ist strafbar. Aber wie ernst waren die Aktionen des türkischen Quartetts? Einer schickte offenbar Fotos einer Demo von PKK-Sympathisanten in Mannheim an Gengerlioglu. Ein anderer berichtete ihm von einer Person, die über Erdoğan „übelst lästert“ und bald in die Türkei fahre. Gengerlioglu kündigte an, er werde den Mann „sofort fertigmachen“.

Der Führungsoffizier versprach seinen Spitzeln Hilfe, egal ob es um Reisespässe ging, die Nachen zum Auslandsstudium brauchten, oder um die Aufhebung eines Einreiseverbots in die Türkei. Er hatte Einfluss in der Türkei, davon sind die deutschen Fahnder überzeugt. Aber wie weit reichte sein Arm?

Gern ließ er sich als Berater Erdogans vorstellen – zum Beispiel gegenüber zwei Diplomaten des türkischen Generalkonsulats in München. Er beschaffte Informationen im Finanz- und Wirtschaftsbereich, erzählte er ihnen. „Wir haben eine Grundstruktur aufgebaut und beobachten den privaten Sektor.“

Die Türkei hat bestritten, dass Gengerlioglu und seine Mitstreiter in Diensten des MIT stünden. Das ist nicht völlig abwegig, denn das Verhalten der Männer war selbst für Spione seltsam. So meldete ein Zuträger, er könne ein Dokument beschaffen, welches belege, dass der Erdoğan-Gegner Gülen in einem Korankurs einen Jungen missbraucht habe. Das Dokument könne helfen, Gülen fertigzumachen. Das Schriftstück tauchte nie auf.

Ein anderes Mal warnte derselbe Mann seinen Agentenführer vor einem ähnlichen Schmutztrick der Gegenseite. „Die Leute von der Gülen-Sekte haben letzters gesagt, sie werden eine Sexkassette veröffentlichen“, warnte er. Doch das Video, das angeblich Erdogans Bruder beim Liebespiel zeigt, stand zu dem Zeitpunkt bereits im Internet.

Der „Kommissar“ berichtete sogar von einem bevorstehenden Anschlagversuch auf Erdoğan. Im Verdacht hatten die Geheimen eine Köchin in Erdogans Haus in Ankara.

Allerdings scheint auch die Bundesanwaltschaft Zweifel daran zu haben, dass es sich bei dem Großbruder und seinen Informanten um einen schlagkräftigen Spionagering gehandelt haben könnte. Zwei Zuträger wurden kürzlich wegen Kautions aus der Untersuchungshaft entlassen. Nur Gengerlioglu sitzt weiter.

Jörg Diehl, Conny Neumann, Fidelius Schmid

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Büyük Ağabey Büyük Kasıntı

Haberin Spot Başlığı: Casuslar – Cumhurbaşkanının eski bir danışmanı Almanya'da bir casusluk halkasını yönetmiş olduğu söylenmekte.

Haberin İçeriği: Bir dönem Erdoğan'ın danışmanlığını da yaptığı belirtilen Taha Gergerlioğlu ve beraberindeki birkaç kişinin Almanya'da casusluk yaparken yakalandığı ile ilgili haberde aslında casusluk yapılan kişilerin Almanya hakkında değil, Almanya'daki PKK uzantıları Fethullah Gülencileri takip ettikleri ama yanlışlıkla Almanları da dinlemeleri neticesinde yakalandıkları anlatılmaktadır. Yakalanan kişilerin hareketlerinin ve görüşlerinin pek de ajan gibi olmadığı da ayrıca belirtilmiş.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Haberin içeriğinde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı hedef alan doğrudan bir ifadeye rastlanmamaktadır. Fakat haberin fotoğrafı dikkat çekmektedir. Konuyla hiç alakası olmamasına rağmen 2014 yılında Berlin'deki Erdoğan aleyhtarı bir gösterinin resmi haberle birlikte verilmiştir. Erdoğan'ın bir vampire benzetildiği resimle birlikte "Katil Tayyip", "Ayakkabı Kutusu, Hani Allah Korkusu" gibi dövizlerin yer aldığı resim burada haber içeriğiyle birlikte alakasız bir şekilde yer alması, derginin Erdoğan karşıtlığına, ön yargısına açık bir örnektir.

30.05.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Ausland

Zehn Prozent Hoffnung

Türkel Der kurdische Politiker Selahattin Demirtaş ist der einzige, der Präsident Erdoğan bei der Wahl am 7. Juni gefährlich werden kann. Aber werden die Türken ihn wählen?

Alle wollen Selahattin Demirtaş sehen, den Mann, der die Türkei vor Präsident Erdoğan retten soll. Junge Studenten und Männer mit grauem Bart strömen in den Hörsaal der Bosphorus-Universität in Istanbul, alle Stühle sind belegt, sie setzen sich auf den Boden, drücken sich an die Wände. Dann betritt Demirtaş die Bühne, und weil er sieht, dass sich die Menschen am Eingang drängen, ruft er: „Kommt doch auf die Bühne!“

Die Zuschauer jubeln, einige Übermütige stürzen auf Demirtaş zu, er posiert geduldig für Selfies. Ein junger Mann drückt ihm sein Baby in den Arm und macht ein Foto. Die Bodyguards sehen verzweifelt zu, doch Demirtaş lachelt. Auf der Leinwand hinter ihm steht: „Buyuk Insanlik“, große Menschlichkeit. Es ist der Slogan der Demokratischen Partei der Völker, kurz HDP, ein Bündnis der Kurdenpartei BDP und türkischer linker Gruppen, deren Kovorsitzender Demirtaş ist. Ein Kurde, 42 Jahre alt, Menschenrechtsanwalt aus Diyarbakir, der den Präsidenten herausfordert und der antritt, die Altmacht der regierenden AKP zu brechen. Von seinem Erfolg oder Scheitern könnte abhängen, ob die Türkei endgültig zum Erdoğan-Staat wird. Oder ob die Demokratie eine Chance hat.

Demirtaş steht für eine liberale, proeuropäische Politik, er ist der Gegenentwurf zum polternden, provozierenden Autokraten Erdoğan, aber auch zum Langweiler Kemal Kilicdaroglu, dem Chef der säkularistischen Oppositionspartei CHP. Seine Gegner hingegen werfen Demirtaş den Terrorismus vor, der der Türkei schaden wolle.

Das sind die zwei Pole, zwischen denen sich Demirtaş bewegt. Und die er zusammenführen muss, um eine Chance zu haben, wenn am 7. Juni ein neues Parlament gewählt wird. Denn in der Türkei gilt eine Zehnprozenthürde, eingeführt in den Achtzigerjahren, um kurdische Separatisten aus dem Parlament herauszuhalten. Umfragen sehen die HDP zwischen neun und elf Prozent. Schon einmal wagte er es, gegen Recep Tayyip Erdoğan anzutreten, das war bei der Präsidentenwahl im vergangenen Sommer. Er holte 9,8 Prozent.

Für Erdoğan steht viel auf dem Spiel: Die HDP könnte seinen Traum durchkreuzen, per Verfassungsänderung dem Premier die Regierungsgeschäfte zu entziehen und ein Präsidialsystem einzuführen. Darin wäre er noch mächtiger – und könnte für ein weiteres Jahrzehnt regieren.

Überspringen Demirtaş und seine Parteifreunde die Zehnprozenthürde, dann ziehen sie mit mindestens 20 Abgeordneten ins Parlament ein. Die seit 2002 allein regierende AKP hätte dann keine Mehrheit mehr. Es wäre eine Zäsur, die islamisch-konservative Partei hat bisher bei jeder Parlamentswahl ihr Ergebnis verbessert. Diesmal liegt sie in Umfragen bei 40 Prozent, deutlich unter früheren Erfolgen.

Die Zuschauer im Hörsaal applaudieren, einige rufen: „Premierminister Demirtaş“. Sie würden die HDP wählen, sagen hier die meisten. „Noch ist nichts entschieden, Freunde“, ruft Demirtaş warnend.

Nach seinem Auftritt ist er bereit zu einem Gespräch, aber nicht im Hauptquartier seiner Partei, sondern in einem unscheinbaren Büro mitten in Istanbul. Es gehört einem Freund, hier kann er Leute treffen, ohne gleich umringt zu sein von Schaulustigen und Fans. Er lässt sich in einen Ledersessel fallen und atmet tief durch. Er wirkt angespannt, die Angriffe seiner Gegner setzen ihm zu. „Die AKP hat uns zu ihrem Hauptgegner ausgerufen“, sagt Demirtaş. Jedes seiner Worte abgewand. Gerade haben regierungsnahen Zeitungen einen Artikel aus der „Frankfurter Allgemeinen“ ausgegraben, in dem stand, er habe sich am Buffet eines Kölner Hotels „drei Scheiben Schweinespeck auf den Teller“ gelegt. Jetzt, ein Dreivierteljahr später, wird daraus die Bezeichnung der „Gottlosigkeit“. Unbekannte haben Dutzende Attacken auf Autos und Infostände der HDP verübt, am 18. Mai wurden ihre Büros in Adana und Mersin mit Sprengsätzen angegriffen. Am meisten aber schadet Demirtaş der Vorwurf, er sei ein Handlanger der PKK.

Politiker Demirtaş (M.), Helden der Kurden vermittelt, aber nicht Sprachrohr Ocaltans

Demirtaş erzählt, wie er in seiner Jugend erlebte, dass Soldaten willkürlich Kurden verprügelten. Wie sein Bruder zu mehreren Jahren Haft verurteilt wurde, wegen angeblicher Mitgliedschaft in der PKK, dabei hatte er nur an einer Demonstration teilgenommen. Und dass sich seine Familie keinen Rechtsbeistand leisten konnte. Auch deshalb entschied er sich, Jura zu studieren. Danach arbeitete er für eine Menschenrechtsorganisation in Diyarbakir und brangorte die Folter der Sicherheitskräfte an, jedes Mal wurde er von der Polizei vorgeladen und verhört.

Erst fünf Jahre ist es her, dass seine damalige Partei, die kurdische DTP, verboten und er selbst wenig später zu zehn Monaten Haft verurteilt wurde, wegen angeblicher PKK-Propaganda.

Das ist seine Geschichte, es ist eine starke Biografie, die zeigt, wie mühsam sein Weg war, aus dem tiefen Ostanatolien ins Herz der modernen Türkei. Doch er, der auf der Wahlkampfbühne so witzig, charismatisch und schlagfertig ist, rasset seine Biografie einsilbig herunter, ohne Emotionen zu zeigen. Demirtaş will nicht, dass seine Herkunft im Mittelpunkt steht, denn der Kurdenkonflikt polarisiert noch immer. Er beschimpft ihn als den „hinter der Terrororganisation steht“, eine Marionette des seit 2009 inhaftierten PKK-Führers Abdullah Ocaltan. Mit anderen Worten: unwählbar für Kurden. Aber genau diese Türken braucht Demirtaş, um ins Parlament einzuziehen.

Denn er weiß, dass es für einen Sieg nicht genügen wird, nur kurdische Wähler zu mobilisieren. Und er ahnt, dass sich manch ein Türke in der Wahlkabine doch gegen ihn entscheiden könnte. Seit Monaten bemüht er sich daher, das Image des Kurdenpolitikers loszuwerden und sich als Anti-Erdogan zu positionieren.

Tatsächlich hat er den PKK-Führer auf der Gefängnisinsel Imrali besucht. Er erwähnt dessen Ansichten in seinen Reden,

88 DER SPIEGEL 23/2015

Şekil 54. 30.05.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Wahlkämpfer Demirtaş, Unterstützer nach einem Auftritt in Istanbul: Ein liberaler, proeuropäischer Gegenentwurf zum polternden Autokraten

verbreitet sie per Twitter. „Natürlich spreche ich mit ihm“, gibt Demirtaş zu. „Aber Erdoğan wollte den Friedensprozess doch auch. Er hat ihn selbst vorangetrieben.“ Die HDP sei bislang als Vermittler sehr geschätzt worden, ein Sprachrohr Öcalans sei er deshalb noch lange nicht.

„Seit Erdoğan auf der politischen Bühne steht, hat sich unser Land verändert“, sagt Demirtaş anerkennend und schwächt seinen Satz sofort ab. Gleichzeitig sei Erdoğan immer autoritärer geworden. Er befindet sich in einem Zwiespalt: Niemand hat so viel für die Kurden getan wie Erdoğan. Und gleichzeitig ist der Präsident jetzt sein größter Gegner.

Nach 2002 wurde der Ausnahmezustand im Osten aufgehoben, Fernsehen und Unterricht in kurdischer Sprache wurden erlaubt. Niemand kam mehr ins Gefängnis, nur weil er kurdische Lieder hörte. Es sei „der Anfang vom Ende des Krieges“ gewesen, sagt Demirtaş. Im Jahr 2012 nahm die Regierung offizielle Gespräche mit der PKK auf, zum ersten Mal in diesem drei Jahrzehnte währenden Konflikt mit mindestens 30.000 Toten. Die PKK gab im Gegenzug ihre Forderung nach einem autonomen Kurdistan auf.

Aber jetzt ist Wahlkampf, und so nutzt Erdoğan die Kurdenfrage, um die Ängste vieler Türken zu schüren. Obwohl er als Präsident zur Neutralität verpflichtet ist, tritt er seit Wochen als Wahlkämpfer auf

und fordert „am besten 400 Sitze“ für die AKP. 367 der 550 Mandate sind nötig für Verfassungsänderungen. Mehrmals hat die HDP gegen Erdoğans Auftritte Beschwerde bei der Wahlkommission eingelegt, jedes Mal wurde sie abgelehnt mit der Begründung, es stehe der Kommission nicht zu, das Staatsoberhaupt zu kontrollieren.

Aber auch Demirtaş hat bei dieser Wahl alles auf eine Karte gesetzt: Anders als früher hat die HDP keine unabhängigen Kandidaten ins Rennen geschickt. Verfehlt seine Partei die zehn Prozent, ist sie im Parlament nicht vertreten. In diesem Fall hätte die AKP die Mehrheit sicher, in jedem Wahlkreis, in dem die HDP gewonnen hat, würde der Zweitplatzierte zum Zuge kommen – meist wäre das der AKP-Kandidat.

„Wer einen Machtzuwachs von Erdoğan verhindern will, muss die HDP wählen“, keinen Satz sagt Demirtaş so oft wie diesen. Er wirbt um die Stimmen all jener, die sich von der AKP nicht repräsentiert fühlen oder genug von ihr haben: Aleviten und Säkulare, Frauen, Arbeiter und junge Türken. Seine Partei hat einen Homosexuellen und Angehörige religiöser Minderheiten als Kandidaten aufgestellt; sie hat Frauenrechte und sexuelle Selbstbestimmung zum Wahlkampfthema gemacht.

„Erdoğan ist nicht an Demokratie interessiert. Er will eine Türkei für die Sunniten, er nutzt die Frömmigkeit der Menschen aus, um sich zu bereichern und seine

Macht zu vergrößern“, sagt Demirtaş. Er wolle dem einen „neuen Politikstil“ entgegensetzen, mit den Prinzipien Laizismus und „Gleichberechtigung für alle Religionen und Ansichten in der Türkei“.

Das sind ungewöhnliche Worte in einem Land, das so gespalten ist in links und rechts, liberal und religiös. Demirtaş hofft, dass er mehr linke Türken überzeugt als konservative Kurden verschreckt. Letztere wählen ohnehin eher die AKP, deren religiöse Agenda ihnen näher ist.

Aber auch manche Linke zögern, sie befürchten, die HDP könnte mit der AKP in Koalitionsverhandlungen treten und Erdoğan, im Gegenzug für eine begrenzte kurdische Selbstverwaltung, den Weg zu seiner Präsidentschaftsverfassung frei machen. Sie glauben das, auch weil sich Demirtaş zu den Gezi-Protesten 2013 kaum geäußert hat, um die Friedensgespräche der Kurden mit der Regierung nicht zu gefährden.

Deshalb betont Demirtaş nun bei seinen Wahlkampfauftritten: „Wir werden nicht diejenigen sein, die Erdoğan zu seiner Präsidentschaftsverfassung verhelfen.“

Sollte die HDP tatsächlich ins Parlament in Ankara einziehen, beteuert er, wolle sie Erdoğans Machtzuwachs stoppen. Sollte sie es nicht schaffen, wird Erdoğan zum fast allmächtigen Präsidenten, könnte das Ende des Friedensprozesses drohen. So oder so, diese Wahlen werden die Türkei verändern.

Hasnain Kazim

ralismus, für Demokratie, gegen Erdoğan, den sie Diktator nannten. Es waren junge Menschen in meinem Alter, die für Bürgerrechte kämpften. Für etwas, womit ich aufgewachsen war, was ich also nie als besondere Errungenschaft angesehen hatte.

Ich trug Stolz mit nach Hause. Wenn ich nach diesem Sommer über Türiken und die Türkei sprach, fühlte sich das anders an, erwachsener. Es ging nicht mehr nur um Schlägereien, nicht um Beschneidung oder Ehrenmord. Ich konnte erzählen von Demonstranten, die Nelken warfen auf Polizisten, die Tango tanzten vor Wasserwerfern, die bei Festnahmen ihren Namen in die Kameras schrien, weil sie Angst hatten zu verschwinden hinter Gefängnismauern, in diesem Staatsapparat, der Menschen verschluckt und der Welt das stolze Gesicht eines Mannes zeigt, der sich Demokrat nennt, Recep Tayyip Erdoğan.

Bei den Wahlen am vergangenen Sonntag hat seine AKP ihre absolute Mehrheit verloren, und seitdem schweigt Erdoğan über seine Gegner. Es sieht so aus, als seien ihm die Worte abhandengekommen. Die Worte, mit denen er bisher die Glut des Widerstands austreten konnte wie eine abgerauchte Kippe. Das Wahlergebnis vom letzten Sonntag ist die Rückkehr des Gezi-Parks. Seine Größe liegt darin, dass Freiheit nicht in Rauch aufgeht, sondern parlamentarische Betonmauern zertrümmert.

Ich habe jetzt zum zweiten Mal in meinem Leben verstanden, dass Türiken, die in der Türkei leben, anders sind als die Türiken, die ich mir von Hamburg aus so vorstelle. Sie leben in einem Staat, dessen Staatsanwälte von ihren Posten verschwinden, sobald sie in den Korruptionsaffären ihres Präsidenten herumstochern. In einem Staat, in dem Frauen an ihrer Vergewaltigung selbst schuld sind, weil sie zu kurze Röcke tragen, und Chefredakteure festgenommen werden, weil sie das Richtige schreiben. Ein Staat, der im Weltranking der Pressefreiheit auf Platz 149 gelistet ist.

Sie leben mit einem Präsidenten, der die Verfassung ändern will, wenn sie ihm im Weg ist, und Feiertage abschafft, wenn sie an den Staatsgründer Atatürk erinnern. Mit einem Präsidenten, der reglos bleibt und nichts unternimmt, als HDP-Anhänger bei einer Wahlkampfveranstaltung zwei Tage vor dem 7. Juni Arme und Beine weggerissen werden, weil Irre, wer weiß, aus welchem Lager sie kamen, eine Bombe gezündet hatten. Diese Türiken also gehen jetzt zur Wahl und sagen mit ihrer Stimme, dass sie ihre Freiheit zurückwollen. Zeigen, dass sie nicht aufgeben haben.

Gerade im Osten des Landes hat Erdoğan viele seiner Wähler verloren. Auch die frommen und alten Kurden, die ihm überhaupt erst den Einzug ins Parlament und damit seinen politischen Aufstieg ermöglichten. Auch sie haben Wut in sich,

vielleicht nicht deshalb, weil Erdoğan will, dass jede Frau mindestens drei Kinder bekommt, sondern weil er die Kämpfer vom IS in ihren Krankenhäusern an der Grenze zu Syrien behandeln ließ. Weil er die Dschihadisten aus Europa mit Waffen versorgte und sie durch sein Land ziehen konnten, durch ihre Dörfer. Und weil er zuletzt die Stadt Kobane allein ließ in ihrem Totekampf gegen die Islamisten. Als die Bomben fielen und der Rauch aufstieg, standen Erdoğan's Panzer mit kaltem Motor auf den Hügeln und seine Soldaten sahen einfach zu, wie Inhaber von Logenplätzen.

Es geht den Kurden nicht um angemessene Militäraktionen der Türkei, nicht darum, was richtig oder falsch gewesen wäre, nicht um Nato-Abkommen oder Erdoğan's außenpolitisches Kalkül. Es geht um das Gefühl, dass er sie im Stich gelassen hat. Seine Kurden, die ihm treu waren, die ihm glaubten, mit denen er einen Friedensprozess begonnen hatte, einen Dialog, den er einschlafen ließ. Auch sie haben ihn bestraft, am Wahlsonntag.

„Das Sultanat ist beendet“, sagt mein Vater. Die Kommentare in den Zeitungen sind sehr absolut. „Ausgeherrscht“ heißt es über Erdoğan, „Tribun ohne Volk“, überall sieht man Autokorsos und Menschen, die vergnügt Raki trinken. Ich bin nicht ganz so erleichtert, ich frage mich, wie es weitergeht. Keine ernst zu nehmende Partei will mit der AKP koalieren, und das heißt, dass es vermutlich Neuwahlen geben wird. Und Neuwahlen könnten bedeuten, dass die AKP zur absoluten Mehrheit zurückkehrt, denn sie ist das Versprechen zumindest auf Sicherheit. Und wenn es keine Neuwahlen gibt? Dann müsste die AKP mit den Rechtsextremisten der Nationalistischen Bewegung MHP koalieren. Der neue Türkei, ein Islamofaschist? Ich stelle mir osmanisch sprechende Türikenmännchen vor.

Es gefällt mir nicht.

„Wir sind ihn los, du checkst es nur noch nicht“, sagt mein Kumpel Ümit aus Istanbul. Ich bekomme jetzt ständig Nachrichten von Ümit, er wird mit jedem Tag euphorischer. Eigentlich wollte er in den vergangenen Monaten die Türkei verlassen, viele meiner Freunde dachten wie er: Wir müssen raus, wir haben hier keine Zukunft, solche Sätze schrieben sie mir immer wieder. Sie suchten Jobs in Paris, in London oder Chemnitz. Sie sind Informatiker, Schauspieler, Ingenieure, Architekten.

Jetzt schreiben sie: Es fühlt sich endlich wieder gut an, hier zu sein. Einige von ihnen kommen aus nationalistischen Elternhäusern, auch sie schreiben jetzt, alles egal, gern auch mit den Kurden, dann halt links, Hauptsache nicht mehr dieser Spinner. Sie wollen bleiben, sie wollen kämpfen, es fühlt sich gut an, auch für mich, denn es gibt endlich Hoffnung, wieder eine Richtung: Demokratie.

Angst um Europa

Italien Exministerpräsident Enrico Letta erklärt, warum er seinem Nachfolger Matteo Renzi machiavellistische Tendenzen vorwirft.

Letta war von April 2013 bis Februar 2014 italienischer Ministerpräsident. Nach nur zehn Monaten drängte ihn der damalige Bürgermeister von Florenz und neue Vorsitzende von Lettas Partei Partito Democratico (PD), Matteo Renzi, aus dem Amt. Seither saß Letta als Abgeordneter im italienischen Parlament und schwieg über die Politik seines Nachfolgers. Das hat sich geändert, vor wenigen Wochen veröffentlichte der 48-Jährige ein Buch, in dem er Matteo Renzi vorwirft, eine auf Effekte angelegte Talkshow-Politik zu betreiben. Letta empfängt in seinem Büro nahe der Piazza Navona in Rom in einem kahlen Konferenzraum, in dem das Schönste der Ausblick auf die Barockfassade der Kirche gegenüber ist. Ab September wird er an der renommierten Hochschule Sciences Po in Paris unterrichten.

SPIEGEL: Sie verlassen Italien, um nach Frankreich zu gehen. Mögen Sie Ihr Land nicht mehr?

Letta: Doch natürlich, ich fliehe ja nicht, aber ich war 15 Jahre lang im Parlament, das ist jetzt vorbei. Politiker sollten nicht nur diesen einen Beruf haben. Sie müssen, zumindest hier in Italien, wieder an Glaubwürdigkeit gewinnen. Dazu gehört auch, dass sie woanders Geld verdienen können.

SPIEGEL: Sie sind gegen das Prinzip des Berufspolitikers?

Ehemaliger Premier Letta in Rom
„Tsilpras' Verhalten ist mir unbegreiflich“

FOTO: LORENZO CAMERRE / L'ESPRESSO / FOTOGRAFIA

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Demokrasi Yönünde

Haberin Spot Başlığı: Türkiye – Benimle hiç ilgisi olmayan bir seçimle niçin gurur duyduğumla ilgili.

Haberin İçeriği: Özlem Gezer adlı Türk kökenli bir Alman tarafından kaleme alınan yazıda 7 Haziran seçim sonuçlarıyla ilgili etrafından aldığı yorum ve izlenimleri aktarıyor.

Bu esnadan aslında kendisini hiç ilgilendirmemesi gerektiğini aktararak kendisinde bir değişiklik, bir sevinç hissettiğini de belirten Gezer, özellikle HDP'nin barajı aşmasıyla Erdoğan'ın ve Ak Parti'nin gücünün kırılacağını düşünmekte ve bunun için çok mutlu hissetmektedir kendisini.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: Yazının bir noktasında Erdoğan "boğazın sultanı" olarak gösteriliyor ve gazetecileri tutuklayan, sözde soykırımı tanımayan kişi olarak ifade ediyor. Gezi olaylarına da değinilen haberde Erdoğan, gezi eylemcileri tarafından "diktatör" olarak tanımlandığı, olaylarda kendisine gül atılan polislere şiddet kullanma talimatı verildiği yazmaktadır. Suriye meselesine de değinilen yazıda Erdoğan'ın DAES'i desteklediği, onları hastanelerinde tedavi ettirdiği, Kobani'deki olaylara sessiz kaldığı ifade edilmektedir.

01.08.2015 Tarihli Der Spiegel Dergisi

Ausland

Bewegung gilt er als einflussreich, denn die PKK ist auf die jungen, entschlossenen Kader der YDG-H angewiesen. Bektaş ist schlank, trägt Jeans, ein weites Hemd, Dreitagebart, Falten auf der Stirn. Seit fünf Jahren lebt er in Unterhalden und hat sich gemeinsam mit anderen Aktivisten in einem Betonbau am Stadtrand von Diyarbakir versteckt. Sein echter Name soll geheim bleiben.

Durch das Fenster dringt der Lärm einer Hauptstraße, an der Wand hängt ein Ocalan-Porträt, auf dem Tisch vor ihm liegt eine kurdische Zeitung. „Das Blut unserer Kinder klebt an den Händen der AKP“, steht auf der Titelseite.

Viele Mitglieder und Anhänger der PKK hatten nie an den Friedensprozess geglaubt, sagt Bektaş. Weil Abdullah Ocalan den Dialog vorantreibt, habe man sich an dessen Befehl zum Frieden gehalten. Das Vorgehen des türkischen Militärs gegen die PKK zeige nun, dass dem Staat an einem Frieden mit den Kurden nicht gelegen sei. Deshalb habe man sich entschieden, den Kampf von Neuem aufzunehmen.

Etliche Bürger in Diyarbakir und anderen Städten in der Region hätten sich inzwischen mit Messern, Revolvern, Maschinengewehren bewaffnet. „Wir sind zum Aufrufen bereit“, sagt Bektaş.

Sowohl aufseiten der PKK als auch innerhalb der türkischen Regierung sind moderate Kräfte ins Hintertreffen geraten, haben die Scharfmacher das Kommando übernommen. HDP-Chef Demirtaş hat sich in den vergangenen Tagen um Dekalation bemüht, doch seine Botschaften dringen zu der radikalisierten Jugend kaum noch durch.

„Es wird noch mehr Blut vergossen werden“, warnt Mehmet Ocalan, der Bruder des PKK-Führers, in einem Telefongespräch mit dem SPIEGEL. „Abdullah ist der Einzige, der die Katastrophe jetzt noch aufhalten könnte.“ Doch Ocalan ist auf der Gefängnisinsel İmralı von den gegenwärtigen Nachrichten abgeschnitten. Die Regierung hat seit April keine Besucher mehr zu ihm durchgelassen.

Die Gespräche zwischen türkischer Regierung und der PKK drohten in den vergangenen Jahren immer wieder zu scheitern. Dennoch forderte Ocalan noch im Februar seine Anhänger in einer Erklärung dazu auf, der Gewalt endgültig abzuschwören. Der Rebellenführer sprach von einer „historischen Entscheidung“.

Ein halbes Jahr später gelten seine Worte nicht mehr.

Maximilian Popp, Christoph Reuter
Mail: maximilian_popp@spiegel.de

Video: Krieg an zwei Fronten
Das Gespräch mit dem SPIEGEL oder in der App der SPIEGEL

78 DER SPIEGEL 32/2015

„Ein schmutziges Kapitel“

Interview Der führende kurdische Politiker Selahattin Demirtaş ruft Präsident Erdogan und die PKK zu einer Waffenruhe auf.

Demirtaş, 42, Ko-vorsitzender der HDP, gilt als der große Sieger der Wahl Anfang Juni. Seinem charismatischen Auftreten war es vor allem zu verdanken, dass die HDP mit 13 Prozent der Stimmen als erste kurdische Partei ins türkische Parlament einzog – und der regierenden islamistischen AKP damit die absolute Mehrheit verwehrte. Zum Interview empfängt Demirtaş in den neu bezogenen Fraktionsräumen in Ankara. Sein Büro ist ein großer, heller Raum. Die Fahnen der Türkei und der Partei stehen hinter dem Schreibtisch.

SPIEGEL: Herr Demirtaş, vor zwei Monaten waren Sie mit Ihrem Erfolg eine Hoffnung für viele Menschen in und außerhalb der Türkei, der demokratische Wandel wurde bejubelt. Heute droht Ihrem Land eine Rückkehr zu bürgerkriegsähnlichen Zuständen. Wie konnte es so weit kommen?

Demirtaş: Die AKP, die Partei von Präsident Recep Tayyip Erdoğan, hat diese Situation bewusst herbeigeführt. Bis zu den Wahlen im Juni hat sie die Türkei mehr als ein Jahrzehnt lang allein regiert. Nun tun sie, als müssten sie aufsteigend nicht verhindern, also hat sie sich entschieden, für das Chaos im Land zu sorgen. Nur so lässt sich ihr Krieg gegen die PKK erklären.

SPIEGEL: Sie behaupten gar, der Anschlag der Terrormiliz „Islamischer Staat“ (IS) in Suruç, bei dem 32 Menschen ums Leben kamen, sei von der Regierung inszeniert worden, als Vorwand für einen Waffenangriff. Haben Sie dafür Beweise?

Demirtaş: Wenn Sie damit Dokumente meinen, die belegen, dass der Staat involviert war, muss ich sagen: Nein, die haben wir nicht. Aber es gibt klare Anzeichen. Unsere Nachforschungen sprechen dafür, dass dieser Angriff des IS durch die AKP-Regierung ermöglicht wurde. Sie hat jahrelange Aktivitäten der Extremisten in der Türkei geduldet.

SPIEGEL: Und was ist mit den tödlichen Angriffen auf türkische Sicherheitskräfte durch die kurdische Arbeiterpartei PKK? Bestätigen die Anschläge nicht einmal mehr, dass sie eine Terrororganisation ist?

Demirtaş: Ich weiß nicht, warum die PKK das getan hat, aber sie sollte das nicht tun. Das ist nicht das richtige Vorgehen. Wir

rufen die PKK und die türkische Regierung dringend auf, die Waffen ruhen zu lassen. Es sollte einen beidseitigen Waffenstillstand geben.

SPIEGEL: Die PKK hat zwei Polizisten regelrecht hingerichtet, das war vor Beginn des türkischen Bombardements.

Demirtaş: Diese Tat ist ein dunkles, schmutziges Kapitel. Es ist ein Racheakt für das Attentat in Suruç, begangen von einer lokalen PKK-Einheit. Die Organisation hat dafür nicht die Verantwortung übernommen und mir scheint, als wollten da Einzelne den türkischen Staat provozieren.

SPIEGEL: Fürchten Sie ein Verbot Ihrer Partei, wie es Hardliner der AKP nun fordern? Demirtaş: Es gibt in der Türkei zwar keine unabhängige Justiz, aber ich glaube nicht, dass das Verfassungsgericht ein Verbot unserer Partei zulassen würde. Erdoğan weiß genau, dass er die HDP nicht einfach verbieten kann.

SPIEGEL: Am Donnerstag gab die Staatsanwaltschaft bekannt, dass sie gegen Sie ermittelt wegen Anstachelung zu bewaffneten Protesten.

Demirtaş: Erdoğan kann wegen der drohenden Anschläge auf türkische Sicherheitskräfte keinen weiteren Machtverlust akzeptieren. Seit er die Regierungsmehrheit verloren hat, fühlt er sich in die Ecke gedrängt. Deshalb konstruiert er Verschwörungen, die einen Konflikt schüren. Dazu zählt auch die Anklage gegen mich.

SPIEGEL: Seit Juni ist keine Regierungskoalition zustande gekommen. Wird es nach dieser Eskalation nun Neuwahlen geben?

Demirtaş: Diese Möglichkeit besteht, ja. Die Wahrscheinlichkeit liegt bei 50 Prozent,

PHOTO: GETTY IMAGES / ISTOCK/ALAMY (4)

Gedenkstätte für die Opfer des IS-Attentats in Suruç: „Der Angriff wurde durch die AKP-Regierung ermöglicht“

würde ich sagen. Unter den jetzigen Umständen ist eine Koalition der HDP mit der AKP undenkbar. Wenn es zum Wahlkampf kommen sollte, würden sie uns mit Gewalt und Terror in Verbindung bringen. Aber ich bin überzeugt, dass die Menschen uns, wie schon bei den Wahlen im Juni, als Chance für einen Frieden sehen. Die AKP würde bei Neuwahlen noch mehr Stimmen verlieren, wir würden unsere 13 Prozent vom letzten Mal übertreffen.

SPIEGEL: Was sagt PKK-Führer Öcalan eigentlich zu der jetzigen Situation?

Demirtaş: Das weiß ich nicht. Er wird derzeit in seiner Gefängniszelle strikt isoliert. Seit vier Monaten hat niemand mit ihm gesprochen, weder seine Anwälte noch seine Familie noch irgendein Politiker.

SPIEGEL: Die türkische Regierung sagt, sie bekämpfe alle „Terroristen“ gleichermaßen. Warum sehen Sie deren Vorgehen in erster Linie als Kampf gegen Kurden?

Demirtaş: Nehmen Sie die Zahl der Festgenommenen bei Razzien in der ganzen Türkei in den vergangenen Tagen: Wie viele IS-Anhänger waren darunter? Ein paar Dutzend? Aber etwa tausend Kurden, vor allem Jugendliche, wurden festgenommen, unter dem Vorwand, sie seien PKK-Anhänger. Diese Zahlen sagen doch alles.

SPIEGEL: Haben Sie mit dieser Entwicklung nach der Wahl gerechnet?

Demirtaş: Ich habe Erdoğan schon vor der Wahl jede Verrücktheit zugetraut. Er ist in der Lage, das Land in Brand zu setzen, nur um die Macht nicht zu verlieren. Seit Langem erleben wir einen besorgniserregenden Wandel. Die mühsam erarbeitete Demokratie in der Türkei entwickelt sich zurück. Es wird von Tag zu Tag schlimmer. **SPIEGEL:** Rechnen Sie mit einem Rückfall in die Bürgerkriegszeiten der Achtziger und

Neunziger, als PKK und Militär sich bekämpften und etwa 40 000 Menschen starben?

Demirtaş: Nein, das würde die Gesellschaft in der Türkei nicht zulassen. Sie will kein Blutvergießen mehr. Die AKP wünscht sich dieses Chaos, um sich als starke Macht zu präsentieren. Aber ich halte es für ausgeschlossen, dass wir in einen Bürgerkrieg zurückfallen.

SPIEGEL: Vielleicht sollten Sie das auch der PKK mitteilen, die mit der Ermordung von Polizisten und Soldaten mitverantwortlich ist für dieses Chaos.

Demirtaş: Ich bin sicher, dass die PKK einen Waffenstillstand akzeptieren würde, der auch von türkischer Seite eingehalten wird. Würde die Türkei ihre Bombardements und ihre Razzien in türkischen Städten gegen die PKK stoppen und zu den Friedensgesprächen zurückkehren, hätten wir noch am selben Tag eine Waffenruhe.

SPIEGEL: Der Selbstmordattentäter von Suruç soll ein Kurde gewesen sein. Wie viele Kurden sind Mitglied beim IS und warum?

Demirtaş: Wir hören, dass es mehr als tausend Kurden beim IS geben soll. Die Zugehörigkeit zu einer Ethnie hat ja nichts mit der politischen Einstellung eines Menschen zu tun. Sie bewahrt niemanden vor großen Fehlern. Wir lernen daraus, dass wir neue Programme entwickeln müssen, um zu verhindern, dass sich unsere Jugendlichen Extremisten anschließen.

SPIEGEL: Einerseits unterstützen die USA die Kurden im Kampf gegen den IS, andererseits nehmen sie das türkische Bombardement kurdischer Stellungen im Nordirak und im Norden Syriens stillschweigend hin. Fühlen Sie sich von Washington verraten?

Demirtaş: Kurden übernehmen Verantwortung für Frieden und Stabilität in der Region. Mit den Kurden zusammenzuarbei-

ten, fördert die Sicherheit in allen beteiligten Ländern. Ich kritisiere die USA dafür, dass sie die türkischen Luftangriffe auf die PKK in den Kandil-Bergen im Nordirak zugelassen haben, nur damit die Türkei ihnen die Nutzung des Luftwaffenstützpunktes Incirlik im Kampf gegen den IS erlaubt. Diese Rechnung geht nicht auf.

SPIEGEL: Gefällt Ihnen die deutsche Haltung besser?

Demirtaş: Deutschland lobt die Türkei für ihr Vorgehen gegen den IS, kritisiert aber das Bombardement von kurdischen Stellungen als unverhältnismäßig. Ich denke, die deutsche Politik hat die Lage besser verstanden.

SPIEGEL: Sollte die Nato Druck auf den Bündnispartner Türkei ausüben?

Demirtaş: Die Türkei hat erreicht, dass die USA einer Schutzzone im Norden von Syrien zustimmen. Die Nato dürfte das auch unterstützen, aber für die dortigen Kurden ist das von Nachteil. Die Regierung in Ankara will diese Zone nutzen, um gegen sie vorzugehen. Wenn man solch eine Zone einrichtet, sollte man das gemeinsam mit kurdischen Kräften tun.

SPIEGEL: Verstehen Sie die türkische Sorge, dass die Kurden in Syrien einen eigenen Staat anstreben könnten?

Demirtaş: Die syrischen Kurden wollen keinen Zerfall des Staates Syrien. Aber sie wünschen sich mehr Autonomie, damit sie selbstbestimmt leben können. Davor sollte die Türkei keine Angst haben. Warum sollte ein solches Gebilde an der Grenze eine Gefahr für die Türkei sein? Ankara sollte vielmehr an guten Beziehungen zu den Kurden dort interessiert sein. Der IS an der Grenze zur Türkei ist ein viel größeres Risiko.

Interview: Hasnain Kazim
Mail: hasnain_kazim@spiegel.de

FOTO: EMAN ÇAKEN / LEJOURNAL / DER SPIEGEL

DER SPIEGEL 32 / 2015 79

Haberin Analizi

Haberin Başlığı: Kirli Bir Dönem

Haberin Spot Başlığı: Röportaj – Lider Kürt siyasetçi Cumhurbaşkanı Erdoğan’a ve PKK’ya ateşkes çağrısı yapıyor.

Haberin İçeriği: 42 yaşındaki HDP eş başkanı Demirtaş’ı 7 Hazirandaki başarının baş aktörü olduğu, HDP’nin %13 oy almasında onun karizmasının çok etkili olduğu haberde vurgulanmış. Haziran 2015 seçimleri, Suruç saldırısı, PKK’nın terör eylemleri, HDP-PKK ilişkisi, 7 Haziran sonrası durum gibi konular HDP lideri Demirtaş ile röportaj yapılarak masaya yatırılmış.

Haberde Recep Tayyip Erdoğan ile İlgili Olumsuz Algı Oluşturan Kısımlar: 7 Haziran sonrasındaki mağlubiyeti Erdoğan’ın kendisine yediremediği, HDP’nin barajı geçmesini engelleyemediği ve bu nedenle de ülkeyi bilerek kaosa sürüklediği Demirtaş’ın ağzından aktarılmıştır. Yine Erdoğan’ın HDP milletvekillerinin dokunamazlıklarını kaldırmayı planladığı, onun gücünü kaybetmemek için ülkeyi ateşe atabilecek ve her türlü “deliliği” yapabilecek kapasitede olduğu yine Demirtaş’ın ifadeleriyle yansıtmaktadır. Buradaki ifadeler tabii ki Der Spiegel dergisine ait değil. Fakat sürekli Erdoğan’ın aleyhinde söylemler geliştiren insanların haber yapılmasının da tesadüf olduğu söylenemez.

BÖLÜM III

BULGULAR

Araştırma Bulguları

Cumhurbaşkanımız Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığının ilk yılında Der Spiegel dergisinin 15 haberinde yer almıştır. Haberler incelendiğinde her haberde doğrudan veya dolaylı olarak Türkiye Cumhuriyeti Devletine belirgin bir karşıtlık olduğu görülmektedir.

Bu haberlerin içerisinde Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili kısımlarda da Erdoğan'a karşı bir önyargının, bir antipatinin olduğu incelemelerimiz sonucunda ortaya çıkmıştır. Olumsuz ifadeler kimi zaman doğrudan haber yazarları tarafından yansıtılırken, kimi zamanda haberlerin içerisinde yer alan bazı insanların ağzından da aktarıldığı anlaşılmıştır.

Kimi haberlerde eleştiri dozu iyice artarak Erdoğan adeta bir diktatör, baskıcı, savaştan, kandan beslenen, halkına zulmeden, demokrasiden uzak, hırslı ve ihtiras sahibi bir kişilik olarak yansıtılmıştır. Hakkında olumlu tek bir cümlenin dahi yazılmamış olması dikkatlerden kaçmamıştır.

Özellikle Kobani ve Kürtler ile ilgili haberlere daha çok yer verildiği, Kobani'ye DAES tarafından yapılan saldırıların haftalarca haber, hatta kapak yapıldığı görülmüş, bu konularda da Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve onun ilk seçilmiş Cumhurbaşkanı olan Erdoğan acımasızca eleştirilmiş, adeta terörü desteklemekle suçlanmışlardır. Olaylara Türkiye açısından hiç bakılmamıştır. Her ne kadar çalışmamız bir yıllık bir taramadan oluşmuş ve Ağustos 2015 ortası itibariyle incelemeler tamamlanmış olsa da, örneğin Kasım 2015 ayı itibariyle Suriye'de Bayır Bucak Türkmenlerine karşı yapılan saldırılar konusunda Der Spiegel'in hiç hassasiyet göstermemiş olması da manidardır.

Derginin terör örgütü PKK konusunda da net bir yaklaşım sergilemediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda teröristlerden bazı yerlerde savaşçı diye bahsedilmesi dikkat çekmiştir. Derginin

yukarıda da bahsedildiği gibi Ortadoğu, Kobane, DAES, PKK ve Kürtler konuları üzerinde çok durduğu ve Türkiye Cumhuriyeti ve özellikle de Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili olumlu bir haberin yer almaması hatta neredeyse tüm haberlerin olumsuz içerikli olduğu yapılan haber analizleri ile ortaya çıkarılmıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇ

Alman ve dünya medyasının en önde gelen haber dergilerinden olan Der Spiegel dergisi çok geniş bir yelpazeye hitap etmektedir. Ülkemizde de son derece tanınmış olan bu dergi ulusal medyada hep sansasyonel haberlerle anılmaktadır. Türk medyasında Der Spiegel dergisinin siyasiler tarafından sürekli eleştirilmesi nedeniyle derginin yanlış yayın yapıp yapmadığı sorusunu akıllara getirmiştir. Özellikle de Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili haberler, hatta hakaret içerikli kapaklarla yayına çıkması adı geçen derginin Erdoğan'a karşı ön yargılı olduğu izlenimini uyandırmıştır. Bu nedenle bu tezde ilgili dergide Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili haber ve ifadelerin yer aldığı haberler incelenip belli bir sonuca varılmaya çalışıldı. Teorik ve ampirik olmak üzere iki bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde Basın-Yayın Medya ve Gazetecilik gibi konular, basın ilkeleri, gazetecilik etiği, basının etkisi ve oluşturduğu algı hakkında bildiler yansıtılmıştır.

Ardından Alman basını hakkında bilgiler verilerek, Türk-Alman ilişkileri ve Alman basınında Türk algısı gibi konular çeşitli bilim insanlarından faydalanılarak sunulmuştur. Teorik bölümün son bölümünde ise araştırmamızın ana unsurlarını oluşturan Der Spiegel dergisi ile Recep Tayyip Erdoğan hakkında bilgiler sunulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan uygulama bölümünde ise Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı yaptığı ilk yılda hakkında Der Spiegel dergisinde yer alan haberler taranmış, başlıkları ve spot başlıkları Türkçeye çevrilmiş, içeriği yansıtılmış ve Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili olumsuz algı uyandıran haber bölümleri gün yüzüne çıkarılmıştır.

Yapılan araştırma neticesinde Der Spiegel dergisinin Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile oldukça ilgili olduğu, hemen hemen Türkiye ile alakalı olan tüm haberlerde ondan bahsedildiği, neredeyse tüm haberlerde despot, yasağcı, sansürcü, acımasız, hırslı ve hatta diktatör olarak yansıtıldığı belirlenmiştir. Hakkında olumlu tek bir

haber bile bulunamamıştır. Gazeteciliğin en önemli kriterlerinden olan tarafsızlık ilkesine özellikle Erdoğan ile ilgili haberlerde rastlamanın pek mümkün olmadığı yapılan araştırma neticesinde söylenebilir. Dünyada çok ciddi sayıda okuyucusu olan böylesine ciddi bir haber dergisinin bu yanlı ve önyargılı tutumu daha detaylı çalışmalar yapılarak dünya kamuoyuna duyurulabilir. Bu vesile ile en azından ilgili dergi Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve onun idarecileri ile ilgili haber yaparken hem incelediğimiz Der Spiegel dergisi hem de diğer tanınmış uluslararası haber merkezleri daha dikkatli davranmak zorunda kalacaktır. Ülkemizin olumsuz tanıtımın engellenmesi de aslında olumlu tanıtımına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Alver, F. (2001). Alman Basınında Türkler ve Türkiye. *Kurgu Dergisi*, 18, 135-155.
- Anık, C. (1994). Kamuoyunu Oluşturan Araçlar. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1-2, 83-110.
- Arslan, A. (2004). Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Arslan D. A. (2005). Medya – Politika İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi* ISSN:1694 - 528X, 5.
- Atabek, N. & Dağtaş, E. (1998). *Kamuoyu ve iletişim*. Eskişehir: Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayını.
- Atabek, N. (2002). Kamuoyu, Medya ve Demokrasi. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 19, 223-238.
- Barrett & Braham (1995). *Media, Knowledge and Power*. London: Routledge.
- Berelson, B. (1954). What a Missing Newspaper Means? *The Process and Effects of Mass Communication*, 33-37.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 18 Ağustos 2014 Tarihli Baskısı. 34. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 22 Eylül 2014 Tarihli Baskısı. 39. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 29 Eylül 2014 Tarihli Baskısı. 40. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 13 Ekim 2014 Tarihli Baskısı. 42. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 20 Ekim 2014 Tarihli Baskısı. 43. Sayı.

- Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 27 Ekim 2014 Tarihli Baskısı. 44. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 15 Aralık 2014 Tarihli Baskısı. 51. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 20 Aralık 2014 Tarihli Baskısı. 52. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2014). *Der Spiegel-Dergisi*. 29 Aralık 2014 Tarihli Baskısı. 1. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2015). *Der Spiegel-Dergisi*. 31 Ocak 2015 Tarihli Baskısı. 6. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2015). *Der Spiegel-Dergisi*. 07 Mart 2015 Tarihli Baskısı. 11. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2015). *Der Spiegel-Dergisi*. 30 Mayıs 2015 Tarihli Baskısı. 23. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2015). *Der Spiegel-Dergisi*. 13 Haziran 2015 Tarihli Baskısı. 25. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Der Spiegel. (2015). *Der Spiegel-Dergisi*. 01 Ağustos 2015 Tarihli Baskısı. 32. Sayı. Hamburg: Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG.
- Erciyes, C. (2001). Medya Etiği ve Klasik Etik Kodları. *Türkiye ve Siyaset Dergisi*, Mayıs-Haziran.
- Erdoğan, İ. (1999). *Dördüncü gücün iletliği: Amerikan örneği*. K. Alemdar (Ed.), Medya gücü ve demokratik kurumlar. İstanbul: Afa.
- Ermağan, İ. (2012). Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye-Almanya İlişkileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 20, 73-91.
- Gölcü, A. (2009). Haber Söyleminde Medya-Siyaset İlişkisi: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 29, 81-101.
- Groebel, J. (2015). Medya – çeşitlilik içeren bir sistem. 17 Kasım 2015 tarihinde <http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/tr/kueltuer/main-content-09/medya.html> sayfasından erişilmiştir.

- Gür, G. (1998). *Das Türkeibild in der deutschen Presse unter besonderer berücksichtigung der EU-Türkei-Beziehungen*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- G. Işık & Ü. A. Oğuzhan. (2009) Siyasetçi-Medya İlişkileri Bağlamında Bir İnceleme: “Deniz Feneri Örneği”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 29, 53-79.
- İnal, A. (2010). Tarihsel Gelişimi İçinden Gazetecilik Etiğini Yeniden Düşünmek. *Televizyon Haberciliğinde Etik. Dergisi AU ILEF*, 27-44.
- İlkiz, F. & Günaydın, B. (2006). Kişilik Hakları - Medyada Etik ve Yargı Kararları. *Küresel İletişim Dergisi*, 2.
- Kaya, R. (1999). *Medya, Toplum, Siyaset. Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar*. İstanbul: Afa.
- Lasorsa, L. D. (1991). Effects of newspaper competition on public opinion diversity. *Journalism Quarterly*, 68.
- McQuail, D. (1994). *Kitle İletişim Kuramı (Giriş)*. Çev.: A.H. Yüksel. Kibele Sanat Merkezi: Eskişehir.
- Mora, N. (2008). *Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim*. Altıkitap
- Özkorkut, N. Ü. (2002). Basın Özgürlüğü ve Osmanlı Devleti'ndeki Görünümü. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 51, 3.
- Pressekodex, (2015). *Publizistische Grundsätze Richtlinien für die publizistische Arbeit nach den Empfehlungen des Deutschen Presserats*. Druckerei Carthaus.
- Roshco, B. (1975). *Newsmaking*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Schmolke, M. (1988). Presse. *Staatslexikon*, 4, 540-554.
- Severin, W.J. & Tankard, J.W. (1994). *İletişim Kuramları*. Çev.: A.A. Bir ve S. Sever. Kibele Sanat Merkezi: Eskişehir
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2008) *Gazetecilik Meslek Etiği*.
- Tokgöz O, (1981). *Temel Gazetecilik*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları. 476. 100. Doğum Yılında Atatürk'e Armağan Dizisi.
- Türk Dil Kurumu. (1992). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti. (2015). *Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*.

22 Ekim 2015 tarihinde <http://www.tgc.org.tr/bildirge.asp> sayfasından erişilmiştir.

Yılmaz, M. (2013). Medya ve Siyaset İlişkilerinin Kamuoyu Üzerindeki Etkileri: KKTC Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2, 2.

Yılmaz, R. (2014). Medya Aracılığı ile Toplumsal Belleğin İnşası. *Conference: 1. Ulusal Toplumsal Bellek ve Medya Paneli*, 2, 1.

Yüksel, E. (2001). Medyanın Gündem Belirleme Gücü. Çizgi Kitabevi: Konya.

Yüksel, E. (2007). “Kamuoyu Oluşturma” ve “Gündem Belirleme” Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır? *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1.

Welch, S. & Comer, J. (1975). *Public opinion, Its formation, measurement, and impact*. California: Myfield.